

Analize, raziskave in razvoj
ISSN 1318-3834

SLOVENIJA: JESENSKO POROČILO 2002

Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj
dr. Janez Šušteršič, direktor

<http://www.gov.si/umar/>

Glavna urednica: Maja BEDNAŠ
Sourednica: Mojca VENDRAMIN
Tehnična urednica: Tina KOPITAR
Lektoriranje: Slavica REMŠKAR
Naslovnica, oblikovna zasnova: Sandi RADOVAN, studio DVA

Tisk: JA Grafika
Naklada: 450

Ljubljana, November 2002

Jesensko poročilo 2002

Glavna urednica:

Maja BEDNAŠ

 UMAR

Pri pripravi Jesenskega poročila 2002 so sodelovali:

Maja Bednaš (*urednica, vodja projekta, jesenska napoved gospodarskih gibanj, glavne ugotovitve*),

Mojca Vendramin (*sourednica*),

Branka Tavčar (*nacionalni računi*),

Lejla Fajjić (*mednarodno okolje*),

Marjan Hafner (*finančni tokovi in finančno posredništvo*),

Slavica Jurančič (*mednarodna konkurenčnost*),

Rotija Kmet (*proizvodna struktura bruto domačega proizvoda*),

Jasna Kondža (*državna potrošnja, javne finance*),

Mojca Koprivnikar Šušteršič (*trgovina in gostinstvo*),

Mateja Kovač (*kmetijstvo*),

Gorazd Kovačič (*predelovalne dejavnosti*),

Saša Kovačič (*plačna politika*),

Tomaž Kraigher (*zaposlenost in brezposelnost*),

Janez Kušar (*gradbeništvo in investicije*),

Jože Markič (*izvozno-uvozni tokovi in plačilna bilanca, zunanji dolg*),

Mateja Peternelj (*ocena uspešnosti napovedi*),

Jure Povšnar (*oskrba z elektriko, plinom in vodo, rudarstvo, promet in zveze*),

Matija Rojec (*neposredne tuje investicije*),

Ana Tršelič Selan (*zasebna potrošnja*),

Janez Šušteršič (*glavne ugotovitve, opis metodologije in proces priprave napovedi*),

Boštjan Vasle (*cene, denarna gibanja*),

Ivanka Zakotnik (*nacionalni računi, izdatkovna in stroškovna struktura bruto domačega proizvoda, investicije*),

Eva Zver (*nepremičnine, najem in poslovne storitve, javna uprava, obramba in obvezno socialno zavarovanje, izobraževanje, zdravstvo in socialno varstvo, druge javne in osebne storitve*).

Tehnična podpora (grafi, statistična priloga, tabele, obdelava podatkov):

Bibijana Cirman-Naglič,

Marjeta Žigman,

Dragica Kovač.

Jesensko poročilo 2002 je analitična utemeljitev Jesenske napovedi gospodarskih gibanj (oktober 2002). Upoštevani so podatki, ki so bili na razpolago do 11. 10. 2002.

Kazalo

Glavne ugotovitve Jesenskega poročila 2002	9
I. del	13
Jesenska napoved gospodarskih gibanj za obdobje 2002–2007	15
1. Predpostavke jesenske napovedi	15
2. Napoved inflacije	16
3. Gospodarska rast in ocene osnovnih makroekonomskih agregatov do konca leta 2002 ter napoved za leti 2003 in 2004	18
4. Scenarij za obdobje po letu 2004	22
5. Makroekonomske napovedi drugih ustanov za leti 2002 in 2003	23
II. del	25
Analitična obrazložitev Jesenske napovedi gospodarskih gibanj	25
1. Mednarodno okolje - Oživljanje gospodarske rasti v najpomembnejših trgovinskih partnericah v letu 2003	27
2. Gospodarska rast v obdobju 2002–2004	34
2.1. Bruto domači proizvod - Krepitev prispevka domače potrošnje h gospodarski rasti	34
2.1.1. Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda	34
2.1.2. Proizvodna struktura bruto domačega proizvoda	39
2.1.3. Stroškovna struktura bruto domačega proizvoda	40
2.2. Agregati potrošnje – Višja rast investicijske in zasebne potrošnje ter postopna krepitev rasti izvoza v letih 2003 in 2004	41
2.2.1. Izvozno-uvozni tokovi	41
2.2.2. Zasebna potrošnja	44
2.2.3. Investicije	49
2.2.4. Državna potrošnja	52
2.3. Realni sektor – Pregled gospodarskih gibanj in napovedi po dejavnostih	53
3. Ekonomski odnosi s tujino	64
3.1. Mednarodna konkurenčnost – Rast produktivnosti bo v precejšnji meri nevtralizirala učinke tečaja na mednarodno konkurenčnost	64
3.2. Plačilna bilanca – Uravnotežen saldo tekočega računa plačilne bilance in visoki prilivi neposrednih tujih investicij	68
3.3. Neposredne tuje investicije – Rekordni priliv neposrednih tujih investicij v letu 2002	72
3.4. Zunanji dolg – Upočasnjena rast zadolževanja v tujini v letu 2002	76
4. Cene – Nujnost usklajenega izvajanja restriktivnejših ukrepov denarne, cenovne	

in fiskalne politike	79
5. Trg dela	86
5.1. Zaposlenost in brezposelnost – Ponovno nekoliko hitrejša rast zaposlenosti v letu 2003	86
5.2. Plače – Umiritev rasti plač v javnem sektorju in ponovno zaostajanje rasti bruto plače na zaposlenega za rastjo produktivnosti	90
6. Javne finance	96
6.1. Javnofinančni prihodki v letih 2002 do 2004 – Delež konsolidiranih javnofinančnih prihodkov v bruto domačem proizvodu bo za 1.1 odstotne točke nižji od predvidenega ob sprejetju državnega proračuna za leto 2002	96
6.2. Javnofinančni odhodki v letih 2002 do 2004 – Delež javnofinančnih odhodkov v bruto domačem proizvodu bo v letu 2002 po oceni enak kot lani	98
6.3. Javnofinančni primanjkljaj v letih 2002 do 2004 - Postopno zniževanje javnofinančnega primanjkljaja v prihodnjih dveh letih	101
6.4. Dolg ožje opredeljene države – Delež dolga ožje opredeljene države glede na bruto domači proizvod bo v naslednjih letih padal	102
7. Denarna gibanja in trg kapitala	109
7.1. Denarna gibanja – Pozornost usmerjena k uravnavanju nihanj in vzdrževanju ravni deviznega tečaja	109
7.2. Finančni tokovi in trg kapitala – Umirjena kreditna aktivnost in nekoliko nižje stopnje rasti varčevanja v bankah	113
8. Srednjeročne napovedi za obdobje od leta 2005 do leta 2007	120

III. del **123**

Opis metodologije in postopka napovedi ter ocena uspešnosti napovedi UMAR	123
1. Opis metodologije in postopka priprave napovedi	125
1.1. Opis metodologije	125
1.2. Postopek priprave napovedi	126
2. Primerjalna ocena uspešnosti napovedi	128

Statistična priloga **133**

Kazalo tabel

Makroekonomske predpostavke	24
Tabela 1.1: Napovedi gospodarskih gibanj v svetu	28
Tabela 1.2: Gospodarska rast in inflacija pri najpomembnejših slovenskih trgovinskih partnericah (v %)	29
Tabela 1.3: Gospodarska rast, inflacija in zunanje neravnovesje v državah kandidatkah	

za vstop v EU (v %)	33
Tabela 2.1.1.1: Rast komponent povpraševanja	34
Tabela 2.1.1.2: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda (<i>prispevek k rasti, v odstotnih točkah</i>)	35
Tabela 2.1.1.3: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda (<i>struktura, v %</i>)	37
Tabela 2.1.1.4: Oblikovanje in delitev bruto nacionalnega razpoložljivega dohodka (struktura v %)	37
Tabela 2.1.2: Rast in struktura dodane vrednosti (v %)	39
Tabela 2.1.3: Stroškovna struktura bruto domačega proizvoda (v %)	41
Tabela 2.2.2: Razmerje med krediti in prejemi prebivalstva	48
Tabela 2.2.4: Državna potrošnja (rast in delež v BDP, v %)	53
Tabela 2.3: Rast in struktura dodane vrednosti po dejavnostih (v %)	54
Tabela 3.1: Indikatorji mednarodne konkurenčnosti	64
Tabela 3.2: Spremembe metodologije plačilne bilance za obdobje 1994–2001	70
Tabela 3.3.1: Tokovi, stanja in spremembe stanj NTI v Sloveniji v obdobju 1993–2001	72
Tabela 3.3.2: Tokovi, stanja in spremembe stanj NTI iz Slovenije v obdobju 1993–2001	74
Tabela 3.4: Stanje zunanjega dolga, v mio USD	77
Tabela 5.1: Struktura in rast formalne delovne aktivnosti po dejavnostih	87
Tabela 5.2.1: Kazalci neenakosti za distribucijo zaposlenih glede na višino bruto plače v Sloveniji v obdobju 1996–2001	95
Tabela 5.2.2: Kazalci neenakosti za distribucijo zaposlenih glede na višino bruto plače v zasebnem sektorju (od A do K) v obdobju 1996–2001	95
Tabela 5.2.3: Kazalci neenakosti za distribucijo zaposlenih glede na višino bruto plače v javnem sektorju v obdobju 1996–2001	95
Tabela 6.2: Struktura in delež odhodkov državnega proračuna v primerjavi z bruto domačim proizvodom, v %	99
Tabela 6.3: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS-IMF (delež v primerjavi z bruto domačim proizvodom v %)	101
Tabela 6.4.1: Stanje in spremembe dolga RS v prvi polovici leta 2002 (v mrd SIT)	103
Tabela 6.4.2: Obveznice RS izdane do konca leta 2002 za potrebe financiranja proračunskega primanjkljaja in odplačila zapadlih glavnice	103
Tabela 6.4.3: Obveznice RS izdane do konca meseca junija 2002 za potrebe financiranja predčasnega odplačila RS15M in RS04	104
Tabela 6.4.4: Dolg ožje opredeljene države v letih 2002–2004 (mrd SIT)	104
Tabela 6.4.5: Dejanski, ciklični in strukturni saldo širše opredeljene države v letih 1997–2004 po ESA	107
Tabela 7.2: Promet po posameznih skupinah VP na Ljubljanski borzi (v mio SIT)	119
Tabela 8: Napovedi osnovnih makroekonomskih kazalcev	120
Primerjava odstopanj napovedi gospodarske rasti in inflacije od realizacije med UMAR in nekaterimi tujimi prognozičnimi institucijami	130

Kazalo slik

Slika 1:	Sprememba napovedi gospodarske rasti v Nemčiji, stopnje rasti v %, v primerjavi z istim četrtletjem preteklega leta	31
Slika 2:	Komponente bruto domačega proizvoda - prispevek k realni rasti	36
Slika 3:	Prispevek skupin trgovinskih partneric k realni rasti skupnega izvoza v letih 2000–2002	42
Slika 4:	Razmerje med obsegom posojil in vlog prebivalstva v bankah	47
Slika 5:	Predvideno število stanovanj in njihova površina	50
Slika 6:	Gibanje obsega proizvodnje predelovalnih dejavnosti	56
Slika 7:	Realni efektivni tečaj tolarja do valut najpomembnejših trgovinskih partneric	65
Slika 8:	Slovenski tržni deleži v 15 pomembnejših trgovinskih partnericah	66
Slika 9:	Deleži zunanjega dolga v nekaterih državah kandidatkah za vstop v EU, v % od bruto domačega proizvoda	78
Slika 10:	Gibanje inflacije in izbranih cenovnih agregatov	79
Slika 11:	Prispevek posameznih skupin cen k inflaciji	80
Slika 12:	Verjetnostna porazdelitev pričakovanih stopenj rasti cen v primeru restriktivnih ekonomskih politik	84
Slika 13:	Mesečne realne bruto plače na zaposlenega	93
Slika 14:	Konsolidirana bilanca javnega financiranja	102
Slika 15:	Gibanje denarnih agregatov Banke Slovenije (medletna četrtletna rast)	109
Slika 16:	Medletne spremembe tečaja evra, ameriškega dolarja in inflacija	111
Slika 17:	Gibanje obrestnih mer Banke Slovenije	111
Slika 18:	Gibanje vrednosti premoženja vzajemnih skladov, njihovih tehtanih povprečnih letnih donosov in letne stopnje rasti SBI	115
Slika 19:	Gibanje SMOM v prvih devetih mesecih 2002	118

Kazalo okvirjev

Okvir 1:	Alternativna napoved gospodarke rasti v letu 2003 pod predpostavko počasnejšega oživljanja gospodarske rasti v najpomembnejših zunanjetrговinskih partnericah	38
Okvir 2:	Razpoložljivi dohodek gospodinjstev	46
Okvir 3:	Zadolženost gospodinjstev in njihovo trošenje	47
Okvir 4:	Nacionalna stanovanjska varčevalna shema	51
Okvir 5:	Revizija plačilne bilance za obdobje 1994–2001	69
Okvir 6:	Specifični ukrepi za spodbujanje slovenskih NTI v džave JV Evrope	75
Okvir 7:	Napoved inflacije - možna odstopanja	84
Okvir 8:	Distribucija plač	94
Okvir 9:	Izračun strukturno prilagojenega proračunskega salda ter ciljnega deleža dolga v bruto domačem proizvodu	105
Okvir 10:	Usmeritve denarne politike Banke Slovenije v letih 2003 in 2004	112

Glavne ugotovitve Jesenskega poročila 2002

Ključne ugotovitve jesenske napovedi so: (a) upočasnjeno oživljanje gospodarske rasti v najpomembnejših partnericah bo vplivalo na manj izrazito krepitev rasti bruto domačega proizvoda v letu 2003, kot smo pričakovali spomladi, (b) analiza inflacijskih dejavnikov opozarja na nujnost usklajenega izvajanja restriktivnejših ukrepov denarne, cenovne in fiskalne politike, (c) rast komponent domače potrošnje se postopno krepi, pri tem se v prihodnjih letih pričakuje zlasti hitrejše oživljanje investicijske potrošnje, (d) po ugodnih gibanjih na področju zaposlovanja v preteklih treh letih se je dinamika na trgu dela letos nekoliko umirila.

Po lanski upočasnitvi se gospodarska rast letos ohranja na približno enaki ravni, pri čemer je zaradi vplivov tako mednarodnih kot tudi notranjih dejavnikov prišlo do spremembe v njeni strukturi. Medtem ko je v letu 2001 h gospodarski rasti največ prispevala menjava s tujino, se je letos močno okrepil prispevek domačega povpraševanja, zlasti investicijske in zasebne potrošnje. **Krepitev rasti agregatov domačega povpraševanja in njihovega relativnega prispevka h gospodarski rasti** se bo nadaljevala tudi v letu 2003, hkrati se bo po napovedih mednarodnih inštitucij postopno krepilo tudi tuje povpraševanje. **Oživljanje gospodarske rasti v mednarodnem okolju je sicer počasnejše od spomladi predvidenega**, kar je vplivalo predvsem na nižjo napoved realne rasti izvoza v prihodnjem letu, precej manj izrazit pa bo, glede na dejavnike rasti, učinek te upočasnitve na pričakovano realno rast agregatov domače potrošnje. Gibanje agregatov domače potrošnje sicer ni neobčutljivo na dogajanja v mednarodnem okolju (še najbolj občutljive so poslovne investicije), vendar pa na pričakovano krepitev komponent domače potrošnje v letu 2003 vplivajo predvsem razmeroma močni notranji strukturni in ciklični dejavniki.

Podobne predpostavke glede intenzivnosti vplivov mednarodnega okolja na domačo potrošnjo smo upoštevali tudi pri pripravi **alternativnega scenarija**, ki temelji na predpostavki, da bi bilo oživljanje rasti izvoznih trgov počasnejše glede na septembrske napovedi, ki smo jih upoštevali v osnovnem scenariju. Negotovost glede gospodarske rasti v svetu potrjujejo tudi napovedi Evropske komisije in OECD, ki so bile objavljene novembra, torej že po pripravi naše jesenske napovedi. Negotovost je povezana s tveganji izrazitejšega poslabšanja trendov na mednarodnih finančnih in kapitalskih trgih, poglobitve globalnih neravnotežij ter počasnejše dinamike oživljanja investicijske aktivnosti v razvitih državah. Uresničitev teh predpostavk bi se v Sloveniji odrazila predvsem na nižji realni stopnji rasti izvoza glede na osnovni scenarij, v nekoliko manjši meri tudi na investicijski potrošnji, zlasti v zasebnem sektorju. Zaradi manj izrazite rasti naročil bi posledično nekoliko počasneje rasel tudi obseg proizvodnje v predelovalnih dejavnostih in uvoz repromateriala, tako da bi upočasnjeno oživljanje mednarodne konjunktore vplivalo tudi na obseg uvoza, ki bi se povečeval počasneje glede na osnovni scenarij. Upoštevajoč omenjene vplive bi upočasnitev gospodarske rasti najpomembnejših trgovinskih partneric za pol odstotne točke pomenila za četrtno odstotne točke nižjo realno stopnjo rasti bruto domačega proizvoda v letu 2003 (kar pomeni gospodarsko

rast okoli 3.4 odstotka namesto napovedanih 3.7 odstotka v osnovnem scenariju).

Podobno kot v preteklih dveh letih na realno rast izvoza letos močno vpliva **visoka realna rast izvoza v države nekdanje Jugoslavije, Cefte in nekdanje Sovjetske zveze**, povezana tudi z močnejšo investicijsko dejavnostjo slovenskih podjetij v tujini, izraziteje pa se je letos okrepila tudi realna rast izvoza storitev. Relativni prispevek realne rasti izvoza na omenjene trge k rasti skupnega izvoza se bo v prihodnjih letih postopno sicer zmanjševal, prav tako v prihodnjih letih zaradi premajhne konkurenčnosti izvoza storitev ne pričakujemo nadaljevanja letošnjega trenda visoke rasti, kljub temu pa bosta oba dejavnika letos in v nekoliko manjši meri tudi v prihodnjem letu vplivala na krepitev dinamike izvoznih tokov. Ključno za okrepljeno realno rast izvoza v prihodnjem letu pa bo pričakovano oživiljanje gospodarske rasti v najpomembnejših razvitih zunanjetrgovinskih partnericah. Ker so **slovenska podjetja** kljub zaostrenim poslovnim pogojem **letos uspela povečati tržne deleže** ne le v večini držav srednje, vzhodne in jugovzhodne Evrope, temveč **tudi v najpomembnejših partnericah v Evropski uniji**, ocenjujemo, da je njihov položaj na teh trgih relativno stabilen. To pa bo ob pričakovani krepitvi gospodarske rasti v državah Evropske unije v letu 2003 predstavljalo pomemben dejavnik hitrejšega povečevanja obsega prodaje slovenskega blaga v tujino.

Ob postopni krepitvi konjunkturalnih gibanj so se nekatera negativna gibanja iz preteklega leta letos, tudi zaradi aktivnega ukrepanja nosilcev ekonomske politike, zaustavila. Pomembna je zlasti **umiritev rasti plač v javnem sektorju**, ki bo letos zaostajala za rastjo plač v zasebnem sektorju in bo pripomogla k ponovni vzpostavitvi vzdržnega makroekonomskega razmerja med rastjo plač in rastjo produktivnosti, ki je bilo v preteklem letu porušeno. Podatki za prvo polovico leta tudi kažejo, da se je ustavilo padanje domačih investicij, ki je bilo značilno za lansko leto, pri čemer zlasti iz podatkov o gradbeni dejavnosti lahko sklepamo, da je k temu v veliki meri prispevalo okrepljeno investiranje v cestno infrastrukturo.

Hkrati so se gibanja na nekaterih področjih, ki lani še niso kazala negativnih tendenc, ob odmikanju pričakovanega oživiljanja svetovnega gospodarstva letos poslabšala. Tako je **na trgu dela letos prišlo do izrazitejšega vpliva lanskega umirjanja gospodarske rasti**, saj je po treh letih ugodnih gibanj prišlo do upočasnitve dinamike rasti zaposlovanja in zmanjševanja brezposelnosti, zlasti v predelovalnih dejavnostih, ki so zaradi vpetosti v mednarodno okolje najbolj izpostavljene vplivom konjunkturalnih sprememb v trgovinskih partnericah.

Osrednje makroekonomske neravnovesje, ki mu bo morala biti posvečena glavna pozornost ekonomske politike, **ostaja vztrajnost inflacije na relativno visoki ravni**, pri čemer v zadnjih treh letih ni prišlo do izrazitejšega izboljšanja. Analiza dejavnikov inflacije opozarja na nujnost usklajenega izvajanja restriktivnejših ukrepov denarne oziroma tečajne, cenovne in fiskalne politike za hitrejšo znižanje inflacije. Vlada je že sprejela sklep o rasti nadzorovanih cen v letu 2003, ki ne bo preseгла 5.1%, ter sklep o bolj restriktivni politiki davčnih sprememb, ki imajo vpliv na inflacijo. Restriktivnejša politika bi vplivala tudi na znižanje inflacijskih pričakovanj gospodarskih subjektov, ki vplivajo na oblikovanje prostih cen in obrestnih mer, na oblikovanje zahtev po zviševanju neposredno ali posredno nadzorovanih cen in na oblikovanje zahtev v okviru kolektivnih pogajanj. Umiritev inflacijskih pričakovanj

in znižanje inflacije v letu 2003 bi ob ohranjanju primerno restriktivnih makroekonomskih politik ter ob nadaljevanju strukturnih reform, predvsem v infrastrukturnih sektorjih, na finančnem področju (predvsem glede uporabe indeksacijskih mehanizmov in delovanja finančnih trgov) ter na področju fleksibilnosti trga delovne sile omogočilo znižanje inflacije na raven med 4 in 4.5% v letu 2004, ko se predvideva vstop v Evropsko unijo in do konca leta tudi vključitev v evropski tečajni mehanizem.

Relativno ugodna izvozna gibanja so ob nizki rasti uvoza, h kateri letos prispevajo tudi ugodna gibanja uvoznih cen, vplivala na **rast presežka na tekočem računu plačilne bilance**, ki se bo kljub pričakovani rasti uvoza, skladno s krepitvijo domače potrošnje, predvidoma ohranil tudi v prihodnjem letu, predvsem zaradi omenjenega ugodnega učinka oživljanja gospodarske rasti v mednarodnem okolju. Izboljšuje se tudi struktura prilivov na kapitalškem in finančnem računu plačilne bilance, saj močno narašča priliv neposrednih tujih naložb, s čimer se izboljšujejo kazalci potencialne vzdržnosti primanjkljaja tekočega računa plačilne bilance. **Spremenjena struktura prilivov na kapitalškem in finančnem računu** je na eni strani posledica povečanih prilivov neposrednih tujih investicij, povezanih s privatizacijo in prevzemi ter drugimi kapitalškimi naložbami, na drugi strani pa tudi posledica relativno skromnega povpraševanja domačih podjetij in bank po tujih kreditih. Kljub visoki likvidnosti domačih bank je **zelo umirjeno tudi povpraševanje po domačih kreditih**, med katerimi ob visokih deviznih prilivih v banke letos naraščajo predvsem devizni krediti. Slaba kreditna aktivnost bank, ki vedno večji del sredstev usmerjajo v naložbe v državne vrednostne papirje in vrednostne papirje Banke Slovenije, opozarja, da so obstoječi mehanizmi v finančnem sistemu še premalo razviti za usmerjanje sredstev v produktivne naložbe, ob čemer tudi relativno visoka donosnost omenjenih vrednostnih papirjev otežuje vstop morebitnih drugih ponudnikov.

Ob relativno visokih deviznih prilivih iz tujine je zagotavljanje postopnega drsenja nominalnega tečaja tolarja in posredno uravnavanje gibanja realnega efektivnega tečaja tolarja, čemur Banka Slovenije namenja največ pozornosti, privedlo do visoke rasti denarnih agregatov, ki ne podpira znižanja inflacije kot deklariranega cilja denarne politike. Čeprav bo Banka Slovenije s širjenjem palete instrumentov, ki jih uporablja v procesu sterilizacije, lahko delno zmanjšala pritiske na tečaj in rast denarnih agregatov, bodo ob nadaljevanju relativno velikih finančnih pritokov stopnje rasti denarnih agregatov tudi vnaprej odvisne predvsem od potrebnega obsega posegov za vzdrževanje ciljne ravni deviznega tečaja. **Restriktivnejša tečajna politika**, ki bi temeljila na počasnejši ciljni rasti nominalnega tečaja, bi bila zato **nujen element usklajene kombinacije ekonomskih politik**, usmerjenih k hitrejšemu zniževanju inflacije, in bi prispevala tudi k zniževanju rasti denarnih agregatov ter posredno tudi k zniževanju razlik med tujimi in domačimi obrestnimi merami, ki so v veliki meri odvisne od pričakovane inflacije.

I. del

Jesenska napoved gospodarskih gibanj za obdobje 2002–2007

Jesenska napoved gospodarskih gibanj za obdobje 2002–2007

1. Predpostavke jesenske napovedi

Gospodarska gibanja v svetu – Tempo oživljanja gospodarske rasti v najpomembnejših razvitih zunanjetrgovinskih partnericah (oživljanje se je začelo proti koncu preteklega leta) se je do priprave Jesenske napovedi 2002 upočasnilo glede na pomladanska pričakovanja. V Jesenski napovedi 2002 kot predpostavko o gibanjih v mednarodnem okolju za letošnje in prihodnje leto upoštevamo septembrsko napoved Consensusa in jesensko napoved Mednarodnega denarnega sklada (IMF), ki predvidevata **razmeroma nizke stopnje rasti v razvitih državah v letu 2002 in njihovo krepitev v letu 2003** (glej poglavje 1.). Napovedi, med katerimi ni bistvenih razlik, so bile jeseni popravljene navzdol, to velja zlasti za leto 2003 ter v nekoliko manjši meri tudi za leto 2002. Po razmeroma močni rasti v prvem četrtletju letos je bila krepitev gospodarske rasti v večini razvitih držav v drugem četrtletju namreč skromnejša od pričakovane, glede na pomladanske napovedi pa so se poslabšali predvsem obeti o nadaljnji dinamiki oživljanja, k čemur delno prispeva krepitev evra do dolarja (kar vpliva na izvoz iz EU), v nekaterih evropskih državah pa tudi strukturni dejavniki, ki preprečujejo hitrejšo rast investicijske aktivnosti. Tudi kvartalni model Evropske komisije, ki temelji na kratkoročnih indikatorjih gospodarske aktivnosti, kaže, da je oživljanje gospodarske rasti v državah EU letos v povprečju počasnejše od spomladi pričakovanega. Consensus in IMF napovedujeta, da bo gospodarska rast v večini razvitih zunanjetrgovinskih partneric letos v povprečju nižja kot v preteklem letu (izjema so ZDA), vendar je letošnji trend četrtletnih stopenj rasti, za razliko od lani, pozitiven. V primerjavi s pomladanskimi napovedmi za leto 2002 se popravki navzdol v državah EU v povprečju gibljejo okoli pol odstotne točke. Upoštevajoč počasnejšo dinamiko oživljanja gospodarske rasti v EU v letu 2002 in zamik glede nadaljnje krepitve gospodarske aktivnosti, pa tudi njeno večjo negotovost, so tudi napovedi za leto 2003 nižje od pomladanskih. V najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah se razlike gibljejo med 0.6 on 0.7 odstotne točke. Po sedanjih napovedih mednarodnih ustanov je proti koncu leta 2003 in zlasti v letu 2004 možno pričakovati ponovno stabilizacijo gospodarske rasti v najpomembnejših razvitih partnericah približno na srednjeročni ravni, doseženi pred upočasnitvijo leta 2001.

Nekoliko nižje kot spomladi so tudi napovedi mednarodnih ustanov glede gospodarske rasti v tranzicijskih državah v letih 2002 in 2003, vendar so bili tu popravki navzdol bistveno nižji. Hkrati pričakovane stopnje rasti bruto domačega proizvoda v teh državah v obeh letih precej presegajo gospodarsko rast v razvitih državah, kar je ugodno z vidika nadaljnje izvozne aktivnosti slovenskih podjetij na to območje.

Cene surovin - Glede na gibanje **cen nafte** v prvih devetih mesecih bo njena povprečna cena letos dosegla okoli 26 USD za sodček (predpostavka pomladanske napovedi je bila 24 USD za sodček v povprečju leta 2002). Za leto 2003 se ob predpostavki razmeroma stabilnih razmer na Bližnjem in Srednjem vzhodu lahko

pričakuje nekoliko nižja povprečna cena; kot predpostavko smo upoštevali ceno 25 USD za sodček. **Cene ostalih surovin**, ki so po oceni mednarodnih inštitucij na začetku leta 2002 dosegle dno, naj bi skladno s krepitvijo svetovne gospodarske aktivnosti v letu 2003 postopno naraščale.

Devizni tečaji - Predpostavka rasti **deviznega tečaja** evra v letih 2003 in 2004 predvideva zmerno drsenje oziroma povečevanje zaostanka za rastjo cen življenjskih potrebščin, kljub pričakovani presežni ponudbi deviz zaradi večjih deviznih prilivov (intervencije Banke Slovenije). Zaradi velike negotovosti glede gibanja tečaja dolarja na mednarodnih valutnih trgih smo se v skladu s prakso večine mednarodnih inštitucij tako kot v pomladanskem poročilu namesto napovedi tečaja dolarja odločili za t.i. tehnično predpostavko ohranjanja nespremenjenega razmerja evro/dolar za celotno obdobje napovedi. Za ocenjeno gibanje realnega efektivnega tečaja tolarja (vrednosti tolarja do košare valut najpomembnejših trgovinskih partneric) to pomeni, da bo v primeru močnejšega USD do evra (predpostavljeno tehnično razmerje je 0.98 USD za 1 evro) tolar do košarice valut manj apreciral.

2. Napoved inflacije

Po postopnem umirjanju inflacije v drugi polovici lanskega leta, ko se je medletna rast cen življenjskih potrebščin do decembra znižala na 7.0%, povprečna pa na 8.4%, je v prvem četrtletju leta 2002 prišlo do ponovnega naraščanja medletne inflacije. Ob predpostavki, da v zadnjem četrtletju letos ne bo prišlo do bistvenih sprememb ekonomskih politik, na rast cen pa bodo poleg morebitnih sprememb cen nafte najbolj vplivali sezonski dejavniki, se bo nadaljevala umirjena rast cen, tako da medletna inflacija **ob koncu leta 2002** ne bo preseгла **7.5%**, povprečna pa bo znašala 7.6%. To kljub postopnemu zniževanju povprečne stopnje rasti cen kaže, da inflacija vztraja na relativno visoki ravni. Hitrejše znižanje inflacije v prihodnjem letu, ki bi ustrezalo ciljem proračunskega memoranduma, bo zato možno doseči le z usklajenim povečanjem restriktivnosti vseh ključnih ekonomskih politik. Le ob tolikšnem znižanju inflacije v prihodnjem letu je tudi možno pričakovati, da se bodo ustrezno prilagodila inflacijska pričakovanja gospodarskih subjektov, ki vplivajo na oblikovanje prostih cen ter na oblikovanje zahtev po zviševanju neposredno ali posredno nadzorovanih cen. Umiritev inflacijskih pričakovanj in tekoče inflacije v letu 2003 je nujni pogoj za to, da bi se v letu 2004, ko se predvideva vstop v Evropsko unijo in do konca leta tudi vključitev v evropski tečajni mehanizem, inflacija lahko spustila na raven med 4 in 4.5 %.

V prvem četrtletju letos so k povišanju inflaciji največ prispevale davčne spremembe (približno 44% skupnega povišanja cen). Med davčnimi spremembami je imelo največji vpliv na rast cen povišanje stopenj davka na dodano vrednost (splošne z 19.0% na 20.0% ter nižje z 8.0% na 8.5%), zaradi katerih je bila rast cen življenjskih potrebščin v januarju višja za 0.6 odstotne točke. Povišanja trošarin na alkoholne pijače, tobak in tekoča goriva so prispevala nadaljnje 0.3 odstotne točke, uvedba komunalnih taks za obremenjevanje okolja pa 0.3 odstotne točke. Uvedba slednjih je povzročila prilagajanje cen komunalnih storitev, ki so poleg višjih cen telefonskih storitev največ prispevale k povišanju reguliranih cen v prvem četrtletju leta 2002 (skupaj za 6.5%). Dodatne pritiske na rast cen je povzročalo vztrajanje cen

prehrambenih izdelkov na relativno višji ravni, kar je ohranjalo njihov prispevek k medletni inflaciji na ravni, višji od 30%. V drugem četrtletju leta 2002 je na rast cen vplivalo predvsem skokovito povišanje cen nafte (z 21 dolarjev za sodček ob koncu marca na 26 dolarjev za sodček ob koncu aprila) in posledično tekočih goriv (kar je k inflaciji samo v aprilu prispevalo 0.5 odstotne točke). Poleg neposrednega učinka na cene so se zaradi večmesečnega naraščanja cen tekočih goriv okrepili tudi njihovi posredni učinki na rast cen, predvsem na proizvode in storitve v skupinah transport in stanovanje. Ob zmanjšanih pritiskih cene nafte v drugem in tretjem četrtletju leta je ponovno prišel do izraza razkorak med rastjo cen storitev in cen blaga. Potem ko je ob koncu lanskega leta znašal 3.4 odstotne točke, se je do konca tretjega četrtletja povečal še za 1.4 odstotne točke. Relativno visoka rast cen storitev je delno posledica Balassa-Samuelsonovega učinka, še posebej pa je v prvih devetih mesecih letos izstopala visoka rast reguliranih cen storitev, predvsem komunalnih in telekomunikacijskih. Te so se do septembra na medletni ravni povišale za 22.0% (cene drugih storitev so se v enakem obdobju povišale za 7.7%). Ob 26.8-odstotnem deležu v indeksu cen so cene storitev v devetih mesecih letos skupaj prispevale 36.8% povišanja cen življenjskih potrebščin.

Ugodne cenovne vplive iz mednarodnega okolja pričakujemo tudi v letu 2003. V skladu s prevladujočimi pričakovanji naj bi cena nafte v prihodnjem letu dosegla nižjo povprečno vrednost kot letos (predvidoma 25 dolarjev za sodček), nižje pa naj bi bile tudi stopnje rasti cen v državah članicah Evropske unije. Rast cen bo tako v pretežni meri odvisna od notranjih dejavnikov, predvsem od ukrepov ekonomske politike. Hitro zniževanje inflacije in s tem približevanje maastrichtskim kriterijem glede vzdržne ravni cen, ki je cilj tako Vlade kot Banke Slovenije, bo mogoče doseči le z večjo restriktivnostjo politike reguliranih cen, davčne politike ter denarne in tečajne politike od dosedanjih usmeritev. Na področju politike reguliranih cen to pomeni, da njihova rast ne bi smela preseči ciljne ravni inflacije, počasnejši rasti reguliranih cen pa bi se morale prilagoditi tudi cene, ki jih spremljajo državne regulatorne agencije. Na področju davčne politike to pomeni, da je potrebno pri spremembah fiskalnih obremenitev (trošarin in taks) upoštevati tudi njihov vpliv na inflacijo, ki bi moral znašati približno samo tretjino letošnjega fiskalnega prispevka k inflaciji. Na področju politike deviznega tečaja bi bilo pomembne učinke na znižanje inflacije možno doseči z upočasnitvijo rasti tečaja (upočasnitev nominalne rasti deviznega tečaja za približno polovico bi po naši oceni v dvanajstih mesecih lahko znižala medletno inflacijo za 0.4 do 0.6 odstotne točke), kar bi hkrati prispevalo k znižanju rasti denarnih agregatov oziroma približevanju stopnjam njihove rasti, ki jih je Banka Slovenije opredelila kot potrebne za znižanje inflacije. **V primeru usklajenega izvajanja naštetih ukrepov** in realizaciji ugodnih cenovnih vplivov iz tujine **bi se medletna inflacija ob koncu prihodnjega leta približala 5%**. Takšno znižanje inflacije v letu 2003 bi ob ohranjanju primerno restriktivnih makroekonomskih politik ter ob nadaljevanju strukturnih reform, predvsem v infrastrukturnih sektorjih, na finančnem področju (predvsem glede uporabe indeksacijskih mehanizmov in delovanja finančnih trgov) ter na področju fleksibilnosti trga delovne sile omogočilo hitrejše zniževanje inflacije tudi v letu 2004.

V primeru nespremenjenih usmeritev ekonomskih politik, tako na področju denarne politike in politike deviznega tečaja, fiskalne in dohodkovne politike, kot tudi na področju politike regulacije cen, **bi inflacija, medletna in povprečna, ob**

koncu leta 2003 dosegla 5.9%. Na fiskalnem področju nespremenjena politika pomeni, da se usklajevanje trošarin za alkoholne pijače, tobačne izdelke ter tekoča goriva ne bi omejevalo, njihov skupni vpliv na inflacijo, ki bi bil sicer nižji od letošnjega, pa bi po naši oceni znašal med 0.8 in 1.0 odstotne točke. Dodatne 0.1 odstotne točke bi prispevalo povišanje stopenj davka na dodano vrednost pri vinu v začetku prihodnjega leta. Ob nespremenjeni politiki prilagajanja reguliranih cen, tako glede njihove restriktivnosti kot glede načina regulacije posameznih cen, bi njihova rast glede na doslej veljavni načrt prilagajanja v letu 2003 dosegla 8.0%, kar bi k skupni rasti cen prispevalo 0.9 odstotne točke (od tega 0.2 odstotne točke že omenjena povišanja trošarin). Glede dohodkovne politike ohranjanje sedanjih usmeritev pomeni, da rast realnih plač tudi v naslednjem letu ne bo prehitevala rasti produktivnosti, s podobno dinamiko pa se bodo predvidoma gibali tudi drugi osebni prejemki, ki so vezani na njihovo rast. Dohodkovna politika, ki upošteva tak makroekonomski okvir, nima inflacijskih učinkov. Nespremenjene usmeritve denarne in tečajne politike pa pomenijo, da bo Banka Slovenije še naprej skrbela predvsem za uravnavanje gibanja deviznega tečaja, deprecijacija nominalnega tečaja tolarja pa naj bi v letu 2003 v povprečju znašala 2.8%. V takšnih razmerah bi bilo, ob predpostavki nadaljevanja relativno visokih finančnih prilivov iz tujine, gibanje denarnih agregatov in obrestnih mer podrejeno ciljanju deviznega tečaja in ne zaviranju rasti cen.

3. Gospodarska rast in ocene osnovnih makroekonomskih agregatov do konca leta 2002 ter napoved za leti 2003 in 2004

Gospodarska rast v letu 2002

Po prvih podatkih SURS se je bruto domači proizvod v prvi polovici leta 2002 realno povečal za 2.7% glede na enako obdobje lani. Četrletni podatki kažejo na krepitev gospodarske rasti v drugem četrletju, ko je bila medletna rast bruto domačega proizvoda (3.2%) za eno odstotno točko višja od primerljive rasti v prvem četrletju (2.2%). V drugem četrletju je prišlo tudi do spremembe v strukturi rasti bruto domačega proizvoda v smeri krepitve prispevka menjave s tujino h gospodarski rasti. V prvem četrletju je gospodarska rast v celoti temeljila na domačem povpraševanju, saj je bil prispevek menjave s tujino negativen (-0.6 odstotne točke), v drugem četrletju pa je bila gospodarska rast s tega vidika bolj uravnotežena, saj je domača poraba k povečanju obsega bruto domačega proizvoda prispevala približno 60%, neto izvoz pa okoli 40%. Razmeroma močna medletna realna rast domače porabe v prvem četrletju (2.8%) se je v drugem četrletju umirila (na 1.8%), predvsem zaradi nižje rasti zasebne potrošnje (2.6% v prvem in 1.2% v drugem četrletju) in negativnega prispevka sprememb zalog h gospodarski rasti (-0.3 odstotne točke). Realna rast obsega investicij v osnovna sredstva se je že tretje četrletje zapored ohranila na ravni približno 3%. V drugem četrletju se je močno povišala tudi medletna realna rast izvoza (z 2.4% na 7.1%), predvsem kot posledica visokih stopenj rasti v države nekdanje Jugoslavije, nekdanje Sovjetske zveze in CEFTA. To je kljub povišani rasti uvoza (3.2% na medletni ravni v prvem in 4.9% v drugem četrletju) vplivalo na krepitev prispevka salda menjave s tujino h

gospodarski rasti. Pri tem je višja realna stopnja rasti uvoza v drugem četrtletju v precejšnji meri temeljila tudi na padcu uvoznih cen, kar je izboljšalo pogoje menjave s tujino. Postopno oživljanje gospodarske aktivnosti v drugem četrtletju kažejo tudi sezonsirani podatki, saj se je četrletna rast okrepila z 0.8% v prvem na 1.2% v drugem četrtletju.

Statistični podatki o rasti bruto domačega proizvoda v prvi polovici leta 2002 tako v veliki meri potrjujejo predvidevanja iz Pomladanskega poročila 2002. **Jesenska napoved gospodarske rasti v letu 2002** je v primerjavi s pomladansko (3.3%) zato skoraj nespremenjena in znaša 3.2%. Napoved rasti izvoza blaga in storitev je kljub počasnejšemu okrevanju gospodarske rasti v državah EU popravljena navzgor za 0.2 odstotne točke glede na pomladansko napoved (na 4.9%), predvsem zaradi nadaljevanja dinamičnega izvoza na trge nekdanje Jugoslavije, Cefte in nekdanje Sovjetske zveze ter visoke rasti izvoza storitev, ki sta nekoliko preseгла pomladanska pričakovanja. Do odstopanja navzdol glede na pomladansko napoved pa je prišlo pri rasti zasebne potrošnje (popravek napovedi z 2.3% na 2.1%), k čemur sta prispevali počasnejša rast zaposlovanja in nižja rast povprečne bruto plače na zaposlenega od spomladi predvidene. Poleg zasebne je bila za 0.4 odstotne točke navzdol glede na pomladansko napoved popravljena tudi rast državne potrošnje (na 2.5%), skladno z rebalansom državnega proračuna za leto 2002. Glede na doseženo rast investicijske aktivnosti v prvi polovici leta je napoved realne rasti investicij v osnovna sredstva ostala nespremenjena (2.9%), pri tem kratkoročni kazalniki kažejo, da letos narašča zlasti vrednost opravljenih gradbenih del v nizki gradnji. Kljub nekoliko nižji napovedi povprečne rasti domače potrošnje glede na pomladansko napoved pa je bila napoved letošnje rasti uvoza blaga in storitev popravljena navzgor za 0.1 odstotne točke (na 3.9%), in sicer zaradi ohranjanja tekoče ravni uvoza nekoliko nad pričakovanji in tudi zaradi ugodnega gibanja uvoznih cen. V strukturi rasti bruto domačega proizvoda v letu 2002 ti popravki pomenijo nekoliko močnejši prispevek menjave s tujino oziroma ustrezno manjši prispevek domače potrošnje h gospodarski rasti glede na pomladansko napoved.

Napoved za leto 2003

Glede na pričakovano postopno oživljanje gospodarske rasti v najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah in nadaljnjo krepitev domače potrošnje bo gospodarska rast v letu 2003 za približno pol odstotne točke višja kot v letu 2002. **Jesenska napoved realne rasti bruto domačega proizvoda za leto 2003** tako znaša 3.7%, kar pa je za 0.6 odstotne točke manj kot spomladi. Poglavitni razlog za ta popravek je zamik oživljanja gospodarske rasti v EU glede na pomladanska pričakovanja, kar je neposredno vplivalo na znižanje napovedi realne rasti izvoza blaga in storitev (s 6.5% na 5.7%), ki se bo tako v primerjavi z letom 2002 okrepil le za slabo odstotno točko. Posredno se bodo spremenjene mednarodne razmere poslovanja v letu 2003 glede na pomladanska pričakovanja odražale predvsem na nižji napovedi rasti dodane vrednosti v predelovalnih dejavnosti (popravek s 5.5% na 4.9%, kar je za več kot odstotno točko višja rast kot v letu 2002) ter manjšem uvozu repromateriala. V letu 2003 se bo ob okrepitvi rasti razpoložljivega dohodka prebivalstva in pričakovanem postopnem zmanjšanju obremenjenosti dohodkov z odplačevanjem posojil nadaljevala tudi krepitev zasebne potrošnje, ki se je začela v letu 2001. Napoved realne rasti zasebne potrošnje v letu 2003 znaša 2.7%, kar je

nekoliko počasneje kot smo predvideli spomladi (3%), predvsem zaradi predvidene počasnejše dinamike rasti zaposlovanja v prihodnjem letu. Realna rast investicij, ki je ostala nespremenjena glede na pomladansko napoved (4.8%), bo v prihodnjem letu ponovno preseгла rast bruto domačega proizvoda, k čemur bodo največ prispevale investicije javnega sektorja, pričakuje se tudi ponovno postopno oživljanje stanovanjske gradnje in tudi nekoliko hitrejša rast zasebnih investicij. Realna rast državne potrošnje, ki upošteva predlagane spremembe državnega proračuna za leto 2003, je v primerjavi s pomladansko napovedjo popravljena navzdol za pol odstotne točke (s 3.3% na 2.8%). Upoštevajoč popravke napovedi tujega povpraševanja v letu 2003 kakor tudi nižje ocenjene rasti nekaterih komponent domače potrošnje, je v jesenski napovedi za pol odstotne točke znižana tudi napoved rasti uvoza blaga in storitev (s 5.2% na 4.7%).

Trg dela in plače - Na področju zaposlovanja sta se rast **zaposlenosti** in zmanjševanje **brezposelnosti** leta 2002 upočasnila bolj, kot smo predvidevali spomladi, kar odraža izrazitejši vpliv upočasnjene gospodarske rasti lani in počasnejšega izboljševanja pogojev poslovanja letos. To je tudi vplivalo na popravek napovedi stopnje registrirane brezposelnosti za 0.4 odstotne točke navzgor oziroma stopnje anketne brezposelnosti za 0.1 odstotne točke navzgor glede na pomladansko napoved. Z rastjo gospodarske aktivnosti v prihodnjih dveh letih naj bi se rast zaposlenosti in umirjanje brezposelnosti ponovno okrepili, tako da bo stopnja registrirane brezposelnosti v letu 2004 približno 10.5-odstotna.

Dogovorjena **plačna politika** za leto 2002 in 2003 tako v zasebnem kot v javnem sektorju zasleduje cilj zaostajanja rasti realne bruto plače na zaposlenega za rastjo produktivnosti dela. V zasebnem sektorju je plačna politika dogovorjena z Dogovorom o politiki plač za obdobje 2002-2004, ki je separat k še ne dogovorjenemu Socialnemu sporazumu. Za javni sektor je plačna politika dogovorjena z Aneksom h kolektivni pogodbi za negospodarske dejavnosti. Gibanja v letu 2002 kažejo na umirjeno rast bruto plače v obeh sektorjih, saj je bila v prvih sedmih mesecih letos realna rast bruto plače na zaposlenega 1.9-odstotna glede na enako obdobje lani (v zasebnem sektorju 2.0%, v javnem sektorju pa 1.3%). Napoved rasti realne bruto plače na zaposlenega v letu 2002 je zato nižja kot spomladi in znaša 2.0%, pri čemer bo v zasebnem sektorju (upoštevajoč izplačila ob koncu leta iz naslova uspešnosti) okoli 2.2-odstotna, v javnem sektorju pa okoli 1.3-odstotna. Slednje je za več kot eno odstotno točko manj od spomladi predvidene rasti, predvsem zaradi bolj umirjene dinamike nominalne rasti plač v dejavnosti zdravstva in socialnega varstva in tudi hitrejša rasti cen od predvidene v letu 2002. Tudi za leto 2003 znaša napoved rasti realne bruto plače na zaposlenega okoli 2% (približno enako v zasebnem in v javnem sektorju), v letu 2004 pa okoli 2.5%, pri čemer naj bi bila v zasebnem sektorju nekoliko hitrejša, in sicer okoli 2.7%, v javnem sektorju pa ponovno okoli 2%. V obeh letih se bo zaostajanja realne rasti bruto plače na zaposlenega za rastjo produktivnosti dela gibalo okoli ene odstotne točke.

Alternativna napoved gospodarske rasti v letu 2003 pod predpostavko počasnejšega oživljanja gospodarske rasti v najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah – Napovedi IMF-a in Consensusa, na katerih temelji predpostavka jesenske napovedi o prihodnjih gospodarskih gibanjih v mednarodnem okolju, opozarjajo na nekatera tveganja, ki bi lahko še nekoliko bolj zavrla oživljanje

gospodarske rasti letos in zlasti v prihodnjem letu. Gre predvsem za poslabšanje trendov na mednarodnih finančnih in kapitalskih trgih, še vedno prisotna globalna neravnotežja ter vprašanje oživljanja investicijske aktivnosti v razvitih državah. Tudi kasnejše objave napovedi nekaterih drugih inštitucij (OECD, LINK) in oktobrska napoved Consensusa opozarjajo na obstoj določenih tveganj, da bo pričakovano oživljanje še nekoliko počasnejše.

Zaradi opisanih negotovosti smo pripravili **alternativni scenarij gospodarske rasti za leto 2003**, ki temelji na predpostavki, da bo gospodarska rast v dvanajstih najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah v OECD, ki predstavljajo okoli tri četrtine slovenskega izvoza, v letu 2003 v povprečju za okoli 0.5 odstotne točke nižja glede na osnovni scenarij, vendar hkrati še vedno za pol do ene odstotne točke višja v primerjavi z letom 2002. Uresničitev teh predpostavk bi v letu 2003 pomenila manjšo krepitev izvoznega povpraševanja glede na predpostavko osnovnega scenarija jesenske napovedi, kar bi se odrazilo predvsem na realni stopnji rasti izvoza, delno pa tudi na investicijski potrošnji. Zaradi manj izrazite rasti naročil bi nekoliko počasneje rasel tudi obseg proizvodnje v predelovalnih dejavnostih in posledično tudi uvoz repromateriala, tako da bi upočasnjeno oživljanje mednarodne konjunktore vplivalo tudi na obseg uvoza, ki bi se povečeval počasneje glede na osnovni scenarij. Glede na to, da bi poslabšani dejavniki mednarodnega okolja na pričakovano krepitev domače potrošnje v letu 2003 vplivali le v omejenem obsegu, bi bil njihov učinek na gospodarsko rast relativno majhen. Gibanje agregatov domače potrošnje sicer ni neobčutljivo na dogajanja v mednarodnem okolju (pri tem so še najbolj občutljive poslovne investicije), vendar pa na pričakovano krepitev komponent domače potrošnje v letu 2003 vplivajo razmeroma močni notranji in ciklični dejavniki, na katere naj morebitno nekoliko bolj upočasnjeno oživljanje konjunktore v mednarodnem okolju ne bi bistveno vplivalo. Ocenjujemo, da bi se ob uresnitvi navedenih predpostavk počasnejšega oživljanja gospodarske rasti v najpomembnejših partnericah realna stopnja rasti bruto domačega proizvoda v letu 2003 v Sloveniji znižala za 0.2 do 0.3 odstotne točke.

Napoved gospodarske rasti v letu 2004

V letu 2004 se bo pod predpostavko stabilizacije rasti v mednarodnem okolju tudi rast slovenskega bruto domačega proizvoda ponovno bolj približala povprečni stopnji preteklega srednjeročnega obdobja (napovedana rast je 4.3-odstotna), ki je hkrati tudi približno na ravni dolgoročne sposobnosti gospodarske rasti, ocenjene z izračunom potencialne rasti bruto domačega proizvoda na podlagi statistične metode, ki jo uporablja Evropska komisija.

Rast izvoza blaga in storitev, ki naj bi se začela hitreje krepiti že v letu 2003, bo leta 2004 po treh letih tako ponovno presegla 6%. Pri tem bi se realne stopnje rasti izvoza v države nekdanje Jugoslavije in druge tranzicijske države, ki sedaj bistveno presegajo realne rasti izvoza v razvite države, nekoliko umirile, tako da bi se umirilo tudi padanje deleža EU v regionalni strukturi blagovne menjave s tujino. Postopno bi se nadaljevala tudi krepitev rasti izvoza storitev, ki pa bi še zaostajala za realno rastjo izvoza blaga. Upoštevajoč cikličnost gibanj agregatov domače potrošnje, sprostitev sredstev prve stanovanjske varčevalne sheme in načrtovano okrepljeno investicijsko aktivnost na področju infrastrukture in izgradnje stanovanjskih objektov,

se bo nadaljevala tudi krepitev rasti vseh komponent domače potrošnje. Realna rast investicijske aktivnosti, v okviru katere se bodo poleg investicij v infrastrukturo krepile tudi investicije zasebnega sektorja, bo ponovno preseгла 6%, kar bo vplivalo tudi na ponoven dvig deleža investicij v osnovna sredstva v bruto domačem proizvodu nad 25%. Leta 2004 pa je možno tudi pričakovati izrazitejšo povečanje obsega zasebne potrošnje, ki ga bo spodbudil novi cikel nakupov trajnih dobrin (po empiričnih ocenah traja okoli pet let) in povečani nakupi, povezani s sprostitvijo sredstev varčevalne sheme. Del teh sredstev naj bi se v potrošnjo prelil preko nakupa in opreme novih stanovanj, del pa se bo po naši oceni v potrošnjo prelil neposredno. Z izrazito okrepitevijo domače potrošnje in močnejšo izvozno komponento se bo v letu 2004 povišala tudi realna stopnja rasti uvoza blaga in storitev, ki naj bi v tem letu celo presežala stopnjo rasti izvoza.

V letu 2004 pričakujemo nadaljevanje postopnega zniževanja inflacije, ki pa bo ob vstopu v EU še presežala raven, določeno z maastrichtskimi kriteriji (1.5 odstotne točke nad povprečjem treh držav članic z najnižjo stopnjo inflacije), predvsem zaradi hitrejši rasti produktivnosti v Sloveniji glede na povprečje EU (tako imenovana "realna konvergenca", katere učinek ocenjujemo na približno 1 do 2 odstotni točki.).

4. Scenarij za obdobje po letu 2004

Poleg sprememb v strukturi rasti bruto domačega proizvoda, do katerih je prišlo zlasti v letih 2001 in 2002 (nižji delež investicij v bruto domačem proizvodu, spremembe v strukturi porabe razpoložljivega dohodka), na kar smo opozorili že v Pomladanskem poročilu 2002, bosta tudi zamik oživljanja gospodarske rasti v letu 2003 in predvidena večja cikličnost nekaterih komponent domače potrošnje v prihodnjih letih v določeni meri vplivala na dinamiko oživljanja gospodarske rasti po letu 2004. Poglavitni dejavnik za odstopanje od srednjeročnega makroekonomskega scenarija Strategije gospodarskega razvoja Slovenije (UMAR, 2001), ki je v letih 2005 in 2006 predvidel realno rast bruto domačega proizvoda med 5.3% in 5.7%, pa ostajajo nedokončane strukturne reforme oziroma njihovo prepočasno izvajanje, na kar opozarja tudi Poročilo o razvoju (UMAR, 2002). Izvoz bo tudi v prihodnje ohranil vlogo pomembnega dejavnika gospodarske rasti, vendar bodo stopnje rasti po letu 2004 po oceni v povprečju nekoliko nižje glede na projekcije v SGRS, kar odraža predvsem počasnejšo krepitev konkurenčnosti zaradi omenjenih strukturnih problemov in relativno manjšega obsega tržnih investicij kot enega izmed ključnih dejavnikov njenega spodbujanja. Trend gospodarskih gibanj, predviden v Strategiji, naj bi se torej v prihodnjih letih nadaljeval, vendar pa se bodo razvojne slabosti in kvalitativne spremembe v strukturi gospodarske rasti odražale na kasnejšem dvigu gospodarske rasti na srednjeročno višjo raven.

5. Makroekonomske napovedi drugih ustanov za leti 2002 in 2003

Ob zaključku priprave je bila jesenska napoved predstavljena tudi predstavnikom drugih domačih prognostičnih ustanov (ARC BS¹, SKEP GZS²) in primerjana z rezultati četrletnega modela, ki ga je za potrebe napovedovanja razvil EIPF³, ter modela vodilnih indikatorjev, ki ga je razvila EPF⁴ Univerze v Mariboru. Napovedi so bile ocenjene kot realistične, zlasti kar zadeva pričakovano krepitev domače potrošnje v letu 2003, pri čemer je bila napoved rasti investicij v osnovna sredstva v prihodnjem letu ocenjena celo kot konzervativna. Kot glavno tveganje za uresničitev jesenske napovedi je bila izpostavljena negotovost glede dinamike oživljanja gospodarske rasti v mednarodnem okolju, kar je bilo tudi upoštevano pri pripravi alternativnega scenarija.

Napoved gospodarske rasti za Slovenijo za leti 2002 in 2003, ki jo je konec septembra objavil IMF, se bistveno razlikuje od jesenske napovedi (gospodarska rast naj bi v letu 2002 znašala 2.5%, v letu 2003 pa 3.2%). Razlike so zlasti posledica pričakovanih rasti izvoza in uvoza, ki so za obe leti precej nižje in glede na tekoča gibanja izvoza in uvoza v prvi polovici leta 2002 po naši oceni tudi podcenjene. Na nizke napovedi IMF je nedvomno vplivalo to, da so bili pri pri njihovi pripravi upoštevani podatki o gospodarski rasti le za prvo četrletje 2002, prav tako pa najverjetneje ni bil v zadostni meri upoštevan vpliv ohranjanja visokih stopenj rasti izvoza na trge nekdanje Jugoslavije ter srednje in vzhodne Evrope. Čeprav je do razlik pri napovedi prišlo tudi pri drugih agregatih potrošnje, je nižja napoved rasti obsega menjave s tujino najbolj vplivala na IMF-ovo nižjo napoved gospodarske rasti za Slovenijo.

¹ Analitsko raziskovalni center, Banka Slovenije

² Služba za konjunkturo in ekonomsko politiko, Gospodarska zbornica Slovenije

³ Ekonomski inštitut Pravne fakultete

⁴ Ekonomsko-poslovna fakulteta

Makroekonomske predpostavke

	2001	2002		2003		2004	2005	2005	2006
	SURS	PP 2002	JP 2002	PP 2002	JP 2002				
		Napoved							
BRUTO DOMAČI PROIZVOD - realne stopnje rasti v %	3.0	3.3	3.2	4.3	3.7	4.3	4.5	4.7	4.7
INFLACIJA (I - XII / I - XII povprečje leta)*	8.4	6.9	7.6	5.1	5.5	4.3	4.2	3.7	3.5
INFLACIJA (XII / XII predhodnega leta)*	7.0	6.3	7.5	5.2	5.1	4.3	4.0	3.8	3.3
TEČAJ USD (BS)	242.7	257.1	241.0	263.1	234.9	236.3	236.6	236.6	236.6
TEČAJ EURO (BS)	217.2	225.7	226.2	231.3	231.3	232.7	233.0	233.0	233.0
razmerje EURO/USD	0.89	0.88	0.94	0.88	0.98	0.98	0.98	0.98	0.98
ZAPOSLENOST po SNA - rast v %	0.6	0.6	0.2	1.1	0.7	0.9	1.0	1.0	1.0
STOPNJA REGISTRIRANE BREZPOSELNOSTI - v %	11.6	11.3	11.7	10.9	11.0	10.5	9.8	9.0	8.1
STOPNJA BREZPOSELNOSTI ILO - v %	6.4	6.4	6.5	6.2	6.2	5.9	5.5	5.0	4.5
PRODUKTIVNOST (dodana vrednost na zaposlenega) - rast v %	2.5	2.8	3.2	3.2	3.2	3.4	3.5	3.7	3.7
BRUTO PLAČA NA ZAPOSLENEGA - realne stopnje rasti v %	3.2	2.5	2.0	2.0	2.0	2.5	2.5	2.5	2.5
IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV - realne stopnje rasti v %	6.2	4.7	4.9	6.5	5.7	6.3	6.6	6.8	6.9
- izvoz blaga - realne stopnje rasti v %	6.6	4.8	4.5	6.9	5.8	6.5	6.8	7.0	7.1
- izvoz storitev - realne stopnje rasti v %	4.1	4.2	6.9	4.5	5.0	5.4	5.6	5.8	5.9
UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV - realne stopnje rasti v %	2.1	3.8	3.9	5.2	4.7	6.9	6.5	6.7	6.8
- uvoz blaga - realne stopnje rasti v %	2.2	3.9	3.1	5.3	4.7	7.0	6.5	6.7	6.8
- uvoz storitev - realne stopnje rasti v %	1.1	3.5	9.0	4.7	4.4	6.2	6.5	6.8	6.9
SALDO tekočega računa plačilne bil. v mio USD	31	-14	58	5	86	-9	-49	-91	-143
- delež v BDP v %	0.2	-0.1	0.3	0.0	0.4	0.0	-0.2	-0.3	-0.4
Saldo blaga in storitev v mio USD	-117	-24	48	20	106	-14	-54	-86	-123
- delež v BDP v %	-0.6	-0.1	0.2	0.1	0.5	-0.1	-0.2	-0.3	-0.4
INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA - realne stopnje rasti v %	-1.9	2.9	2.9	4.8	4.8	6.3	6.3	6.5	6.5
- delež v BDP v %	24.9	24.7	24.8	24.9	24.9	25.4	25.6	25.8	26.1
ZASEBNA POTROŠNJA - realne stopnje rasti v %	1.7	2.3	2.1	3.0	2.7	3.9	3.7	3.7	3.7
- delež v BDP v %	53.6	53.3	53.1	53.0	52.8	53.1	52.9	52.7	52.7
DRŽAVNA POTROŠNJA - realne stopnje rasti v %	3.2	2.9	2.5	3.3	2.8	4.1	3.6	4.1	3.5
- delež v BDP v %	21.3	21.5	21.3	21.5	21.1	21.0	20.8	20.7	20.4

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

Opomba: * Ocena v primeru vodenja bolj restriktivnih ekonomskih politik (glej tekst). Ob nespremenjenih usmeritvah ekonomske politike bi povprečna inflacija v letu 2003 znašala 5.9%, v letu 2004 pa 4.9%.
PP= Pomladansko poročilo, JP= Jesensko poročilo.

II. del

Analitična obrazložitev Jesenske napovedi gospodarskih gibanj

1. Mednarodno okolje - Oživljanje gospodarske rasti v najpomembnejših trgovinskih partnericah v letu 2003

Krepitev svetovne gospodarske aktivnosti v letih 2002 in 2003 bo po zadnjih ocenah nekoliko manj izrazita, kot so mednarodne inštitucije napovedovale letos spomladi. Okrevanje bo med državami tudi manj izenačeno, kot je bil lanski upad gospodarske aktivnosti. V prvem četrtletju letos je rast bruto domačega proizvoda v Severni Ameriki in nekaterih azijskih državah sicer presegla napovedi in tako podprla pričakovanja hitrega okrevanja, ki naj bi v drugi polovici leta 2002 zajelo tudi preostale svetovne regije. Dvome v vzdržnost tega okrevanja pa so najprej vzbudili padajoči borzni indeksi v številnih razvitih industrijskih državah, nato se so zaradi pričakovanja ameriškega napada na Irak ponovno povišale cene nafte, v nasprotju s pričakovanji pa se je nadaljevalo tudi upadanje investicijske dejavnosti, predvsem v ZDA in EU. IMF v svoji jesenski napovedi (IMF, 2002a) sicer ni spremenil napovedi svetovne gospodarske rasti za leto 2002 (2.8%; glej tabelo 1.1.1), vendar pa je za 0.3 odstotne točke znižal pričakovanja za prihodnje leto (na 3.7%). Nekoliko manj optimistična od IMF-ove je jesenska napoved LINK⁵, ki za letos napoveduje 2.1-odstotno realno rast svetovnega bruto domačega proizvoda, kar je za 0.5-odstotne točke manj kot spomladi, za leto 2003 pa 3.2-odstotno, kar je za 0.4-odstotne točke nižje od pomladanske napovedi.

Izrazitejši popravki napovedi navzdol v letih 2002 in 2003 so značilni predvsem za države EU, kjer so napovedi rasti domačega povpraševanja relativno skromne, zlasti za letos, in je oživljanje gospodarske rasti bolj odvisno od zunanjega povpraševanja, predvsem iz ZDA, za katere pa so se napovedi za leto 2003 precej znižale (IMF je napoved znižal za 0.8 odstotne točke). Podobno kot v preteklih letih bo tudi letos in v prihodnjem letu rast v državah nekdanje SZ v povprečju višja kot v razvitih državah, in sicer bo znašala okoli 4.6% oziroma 4.9%, pri tem se v Rusiji pričakuje letos 4.4-odstotna gospodarska rast, v prihodnjem letu pa okoli 4.9-odstotna. Med državami kandidatki za članstvo v EU, katerih bruto domači proizvod naj bi se letos v povprečju povečal za 3%, prihodnje leto pa še za odstotno točko več, bodo Baltiške države najhitreje rastoča skupina s povprečno rastjo okoli 4.6% v letu 2002 in okoli 5.2% v letu 2003. Sicer se v globalnem okviru z največjimi težavami letos soočajo v Latinski Ameriki, kjer bodo najmanj tri države letos zabeležile precejšnje padce gospodarske aktivnosti, najbolj Argentina, po napovedih IMF-a kar za 16%, nekoliko manj Urugvaj (-11.1%) in Venezuela (-6.2%). Na Japonskem je za letos napovedan še nekoliko večji padec gospodarske aktivnosti (-0.5%) kot lani (-0.3%), vendar si bo japonsko gospodarstvo v prihodnjem letu vendarle nekoliko opomoglo in po napovedih IMF doseglo 1.1-odstotno rast. V »azijskih tigrisih«⁶ bo letošnja gospodarska rast precej presegla lansko (in tudi spomladanske napovedi); bila naj bi 4.7-odstotna, podobna je tudi napoved za prihodnje leto (4.9%). Tudi za 4 države ASEAN-a⁷ je IMF napovedal hitrejšo rast kot lani in kot je bilo pričakovano spomladi (3.6-odstotna rast v letu 2002 in 4.2-odstotna v letu 2003), vendar se je po nedavnem

⁵ Nevladni mednarodni raziskovalni konzorcij

⁶ Hong Kong, Koreja, Singapur, Tajvan

⁷ Indonezija, Malezija, Filipini, Tajska

terorističnem napadu na Baliu verjetnost uresničitve te napovedi zmanjšala. Na Kitajskem bodo stopnje gospodarske rasti tako letos kot prihodnje leto presegle 7%, predvsem zaradi močnega domačega povpraševanja. Nekoliko nižja rast bo v največji južnoazijski državi, Indiji (5% v 2002 oz. 5.7% v 2003).

Krepitev svetovne gospodarske rasti v letu 2003 bo izrazito odvisna od okrevanja investicijske dejavnosti v razvitih industrijskih državah, kjer v številnih sektorjih (zlasti informacijsko-telekomunikacijski dejavnosti) ostajajo precejšnje neizkoriščene proizvodne zmogljivosti. Po podatkih UNCTAD-a⁸ (World Investment Report, 2002) so se v letu 2001 prvič v desetih letih (in najbolj v zadnjih tridesetih letih) zmanjšale tudi neposredne tuje investicije v svetu kot posledica umirjanja svetovne gospodarske aktivnosti (glej tudi poglavje 1.3.3). Vir negotovosti predstavljajo tudi še vedno volatilni borzni indeksi in morebitno nadaljnje padanje cen delnic, ki bi lahko vplivalo na zasebno in investicijsko potrošnjo. Trenutni osnovni scenarij oživljanja gospodarske rasti, ki ga napovedujejo mednarodne inštitucije pa bi v določeni meri lahko ogrozila tudi višja cena nafte, če bi se dlje časa ohranila na ravni letošnjega septembrskega povprečja (okoli 28 USD za sodček).

Cena nafte na svetovnem trgu se je v prvih dveh mesecih letos večinoma gibala pod spodnjo mejo OPEC-ovega ciljnega razpona (med 22 in 28 USD za sodček). Marca je precej poskočila in se do konca avgusta ohranila nad 24 USD za sodček. Zgornja meja ciljnega razpona je bila presežena v septembru, ko so se začele stopnjevat ameriške grožnje Iraku. Takšna gibanja cen kažejo, da bo nafta letos v povprečju nekoliko dražja kot lani⁹, in ne za 5.3% cenejša, kot je spomladi pri svojih napovedih predpostavil IMF 24.4 USD za sodček¹⁰). Za leto 2003 IMF predvideva padec cene nafte na 24.2 USD za sodček, po napovedih LINK-a pa bo cena nafte prihodnje leto v povprečju celo za dolar višje kot letos, in sicer 26 USD za sodček nafte Brent. **Cene ostalih surovin**, ki so po oceni mednarodnih inštitucij na začetku leta 2002 dosegle dno, naj bi skladno s krepitvijo svetovne gospodarske

Tabela 1.1: Napovedi gospodarskih gibanj v svetu

	2000	2001	2002		2003	
			Sept. 2002	April 2002	Sept. 2002	April 2002
Gospodarska rast - svet (realna rast v %)	4.7	2.2	2.8	2.8	3.7	4.0
Obseg svetovne trgovine (realna rast v %)	12.6	-0.1	2.1	2.5	6.1	6.6
Svetovna cena nafte (rast v %)	57.0	-14.0	0.5	-5.3	-0.8	-4.4
Svetovne cene surovin* (rast v %)	1.8	-5.4	4.2	-0.1	5.7	7.2
6-mesečne LIBOR** obrestne mere na dolarske depozite, %	6.6	3.7	2.1	2.8	3.2	4.5
6 mesečne LIBOR** obrestne mere na euro depozite, %	4.6	4.1	3.4	3.7	3.8	4.5

Vir podatkov: IMF World Economic Outlook, april 2002, september 2002.

Opombi: *Tehtano povprečje glede na deleže v svetovnem izvozu.** LIBOR - London interbank offered rate

⁸ United Nations Conference on Trade and Development

⁹ V jesenski napovedi UMAR smo predpostavili, da bo povprečna cena nafte letos dosegla okoli 26 USD za sodček, za leto 2003 pa smo upoštevali ceno 25 USD.

¹⁰ Povprečje Brent, Dubai in West Texas International Oil

aktivnosti v letu 2003 postopno naraščale.

Niso se uresničila pričakovanja, da bosta centralni banki ZDA in Evropska centralna banka ob okrevanju teh gospodarstev letos nekoliko zaostri monetarno politiko, temveč so Zvezne rezerve v ZDA ključno obrestno mero v začetku novembra znižale še za 0.5 odstotne točke, da bi spodbudile okrevanje poslovnih investicij. V sredini novembra je bila tako ključna obrestna mera v ZDA nižje kot ob koncu leta 2001, in sicer 1.25-odstotna, nespremenjena pa je letos ostala na evro območju, in sicer na ravni 3.25% in v Veliki Britaniji (4-odstotna od novembra lani). Postopno naraščanje obrestnih mer je skladno s pričakovanim oživljanjem gospodarske rasti pričakovati šele v drugi polovici leta 2003.

Na valutnem trgu se je evro letos okreplil v primerjavi z ameriškim dolarjem. Najvišjo vrednost po januarju 2000 in pariteto z dolarjem je evro prvič dosegel julija letos, ko je bila tudi njegova mesečna povprečna vrednost najvišja (0.99 USD za 1 evro). V povprečju naj bi bila v letu 2002 vrednost evra do dolarja nekoliko nad povprečno ravnijo preteklega leta (0.896 USD za 1 evro), nadaljnja krepitev pa je pričakovana tudi v letu 2003.

Po upadanju gospodarske aktivnosti, ki je v ZDA lani zaznamovalo prva tri četrletja, je ob koncu lanskega leta prišlo do preobrata. Nad pričakovanji se je bruto domači proizvod okreplil tudi v prvem četrletju letos (5-odstotna rast v primerjavi s predhodnim četrletjem), zaradi česar so se napovedi gospodarske rasti nevladnih inštitucij (bank, zavarovalnic, ekonomskih inštitutov), ki jih mesečno objavlja Consensus Economics Inc., v obdobju od januarja do julija letos precej izboljšale (za leto 2002 z 0.9% na 2.8%, za leto 2003 s 3.5% na 3.6%). Po julijski reviziji

Tabela 1.2: **Gospodarska rast in inflacija pri najpomembnejših slovenskih trgovinskih partnericah (v %)**

	Delež v izvozu, v %		Realna rast bruto domačega proizvoda, v %							
	2001	2001	2002				2003			
			IMF Sept	IMF April	Cons Sept	Cons Mar	IMF Sept	IMF April	Cons Sept	Cons Mar
EU-15	62.2	1.5	1.1	1.5	1.1	1.3	2.3	2.9	2.3	2.7
Nemčija	26.2	0.6	0.5	0.9	0.5	0.8	2.0	2.7	1.9	2.5
Italija	12.5	1.8	0.7	1.4	0.7	1.3	2.3	2.9	2.3	2.8
Hrvaška ¹	8.6	3.8	3.5	3.5	3.5	3.0	4.0	4.5	4.0	4.0
Avstrija	7.5	1.0	0.9	1.3	0.9	1.2	2.3	2.9	2.4	2.7
Francija	6.8	1.8	1.2	1.4	1.2	1.4	2.3	3.0	2.4	2.8
BIH ¹	4.3	2.3	2.3	5.1	n.p.	5.0	4.1	6.0	n.p.	n.p.
Rusija ¹	3.0	5.0	4.4	4.4	3.9	3.0	4.9	4.9	4.4	4.0
V. Britanija	2.8	1.9	1.7	2.0	1.6	2.0	2.4	2.8	2.6	2.9
ZDA	2.6	0.3	2.2	2.3	2.4	2.1	2.6	3.4	3.1	3.5
Poljska ¹	2.6	1.1	1.0	1.4	0.8	0	3.0	3.2	1.3	2.0
ZR Jugoslavija ¹	2.6	6.2	n.p.	4.0	4.0	4.0	n.p.	5.0	4.0	4.0

Viri podatkov: Consensus Economics Inc., marec, september 2002, IMF World Economic Outlook, april, september 2002, WIMW Research Reports, februar 2002, Monthly Report, oktober 2002.

Opombi: ¹ namesto napovedi Consensus napoved WIMW, n.p. - ni podatka.

statističnih podatkov o rasti bruto domačega proizvoda v letih 2000 in 2001 (s 4.1% na 3.8%, z 1.2% na 0.3%) in s prvo objavo podatkov o rasti bruto domačega proizvoda v drugem četrtletju (1.3-odstotna četrtletna rast) so se pojavili dvomi v pričakovano dinamiko gospodarske aktivnosti. Hkrati so padajoči borzni tečaji, povezani tudi s finančnimi nepravilnostmi v nekaterih velikih ameriških podjetjih, vnesli precej negotovosti v napovedi rasti zasebne potrošnje, ki je bila v prvi polovici leta poleg obnovitve zalog glavni dejavnik rasti in spodbujena tudi z ukrepi fiskalne in monetarne politike (zaradi nizkih obrestnih mer ugodnejša hipotekarna posojila). Prav tako je še vedno pod vprašajem okrevanje poslovnih investicij, saj bi negativni premoženjski učinki po ocenah IMF lahko prevladali nad pozitivnimi učinki nizkih obrestnih mer na investicijsko dejavnost. Takšna gibanja so vplivala predvsem na znižanje napovedi gospodarske rasti za leto 2003, ki se še precej razlikujejo (2.4% IMF in 3.1% Consensus), napovedi za letos pa so se ustalile na ravni med 2.2 in 2.4%. Tudi OECD ocenjuje, da bo gospodarska rast v ZDA prihodnje leto ostala pod povprečjem, ki ga je dosegla konec devetdesetih let, vendar kljub temu blizu 3%.

Gospodarska rast v **Evropski uniji** bo letos v povprečju za okoli 0.5-odstotne točke nižja kot lani. Pomladanska pričakovanja mednarodnih inštitucij in Evropske komisije so bila, da se bo ob izboljšanih kazalcih poslovnih tendenc in zaupanja potrošnikov ter upoštevajoč takrat predvideno rast svetovne trgovine in postopno obnavljanje zalog bruto domači proizvod okrepljen za okoli 1.5%; predvsem z izrazitejšim okrevanjem v drugi polovici leta. Vendar rezultati kvartalnega modela Evropske komisije¹¹ kažejo, da bo stopnja rasti bruto domačega proizvoda v tretjem in četrtem četrtletju na podobni ravni kot prvih dveh (0.3% oziroma 0.4% glede na predhodno četrtletje), tako da bo gospodarska rast v EU letos v povprečju 1.1-odstotna. Glavni razlog za slabše jesenske napovedi za leti 2002 in 2003 so predvsem neizpolnjena pričakovanja glede okrevanja domačega povpraševanja, zaradi česar ostajajo številne države EU odvisne od izvoznega povpraševanja. Čeprav se je zasebna potrošnja v drugem četrtletju v primerjavi s prvim (ko je glede na prejšnje četrtletje stagnirala) nekoliko okrepila, se je zaradi ohranjanja višjih inflacijskih pričakovanj od dejanske rasti cen in upadanja borznih tečajev, ki je bilo v EU še bolj izrazito kot v ZDA, povečala negotovost glede njenega oživljanja v prihodnjih četrtletjih. Pri tem je po ocenah IMF in Evropske komisije negativni učinek padanja cen delnic na bruto domači proizvod v EU manjši kot v ZDA, predvsem zaradi nižje tržne kapitalizacije in manjše nagnjenosti gospodinjstev k potrošnji. Tako kot v ZDA tudi v EU v prvih dveh četrtletjih še ni prišlo do pozitivnega preobrata na področju investicijske dejavnosti. Kljub poslabšanim izgledom za prihodnje leto glede na pomladanska pričakovanja pa bo gospodarska rast petnajsterice v letu 2003, ob povečanem pomenu notranjih dejavnikov rasti, v povprečju preseгла letošnjo za najmanj eno odstotno točko.

Jesenski popravki napovedi za leto 2002 so bili največji za Nemčijo in Italijo, kjer se je pričakovana gospodarska rast za letos prepolovila. V **Nemčiji**, kjer bo rast bruto domačega proizvoda okoli 0.5-odstotna, bodo glavni zaviralni dejavnik

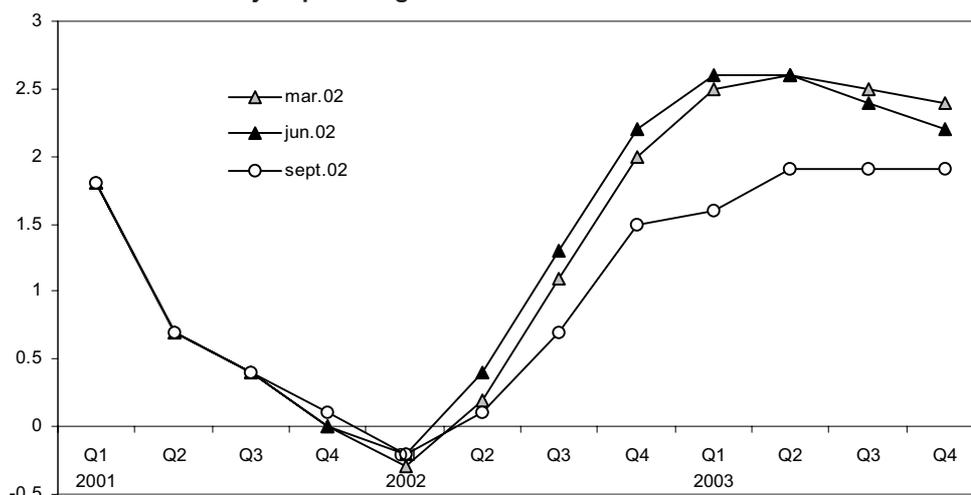
¹¹ Model temelji na podatkih o številu prodanih avtomobilov na evro območju, anketi o trenutnih poslovnih razmerah v trgovini na drobno, kazalcu zaupanja v gradbeništvu, realnem efektivnem tečaju in na finančnih spremenljivkah, ki odražajo monetarne razmere na evro območju in njegove mednarodne finančne povezave.

skromnejše bruto investicije v osnovna sredstva, ki naj bi se letos zopet zmanjšale (-4.8%), na slabo poslovno klimo opozarja tudi IFO-v kazalec poslovnih tendenc, ki se je oktobra že peti mesec zapored poslabšal na račun slabših pričakovanj. Po lanski 1.5-odstotni rasti naj bi se letos skrčila tudi zasebna potrošnja (-0.3%). Letošnji javnofinančni primanjkljaj bo presegel mejo 3% bruto domačega proizvoda, ki jo članicam EU postavlja dogovor o stabilnosti in rasti. Nova nemška vladna koalicija je zato že sprejela sklep o zvišanju davčnih bremen tako za podjetja kot posameznike in o krčenju javnih izdatkov. Takšni ukrepi, s katerimi naj bi do leta 2006 dosegli uravnotežene javne finance, pa bodo hkrati vplivali tudi na strukturo in višino gospodarske rasti že v letu 2003. Takrat naj bi po zadnjih razpoložljivih napovedih domače povpraševanje prevzelo vlogo glavnega dejavnika gospodarske rasti, ki pa ne bo presegla 2%.

V **Italiji** je bila gospodarska rast lani (1.8%) nad povprečjem petnajsterice, napoved letošnje gospodarske rasti (0.7%) pa je pod povprečjem EU. Rast praktično vseh izdatkovnih komponent bruto domačega proizvoda bo pod primerljivo ravnijo preteklega leta; zlasti to velja za zasebno potrošnjo in bruto investicije v osnovna sredstva (ki so lani še zabeležile 2.4-odstotno rast). Letošnji proračunski primanjkljaj se bo po oceni povzpел na 2.6% bruto domačega proizvoda, v prihodnjem letu pa na 2.8%, kljub predvidenemu krčenju izdatkov in preklicu predhodno napovedanih davčnih olajšav za podjetja. Napoved za leto 2003 predvideva krepitev gospodarske rasti na 2.3%.

Za razliko od Italije in Nemčije v **Avstriji** letos ni bilo krčenja zasebne potrošnje, tudi tu pa je prišlo do upadanja naložbene aktivnosti. Rast avstrijskega bruto domačega proizvoda v letu 2002 ne bo bistveno odstopala od lanske (1%), bo pa za okoli 0.4 odstotne točke nižja od spomladi pričakovane. Takšna napoved IMF je skadna tudi z jesenskimi napovedmi Avstrijskega inštituta za ekonomske raziskave (WIFO), temelji pa na pričakovanjih, da bodo letos ponovno realno upadle bruto

Slika 1: Sprememba napovedi gospodarske rasti v Nemčiji, stopnje rasti v %, v primerjavi z istim četrtletjem preteklega leta

Vir: Consensus Economics Inc. (marec, junij, september 2002).

investicije (za 2.8%; od tega najbolj v stroje in opremo) in posledično tudi uvoz blaga (realno za 3%), nižja od lanske bo tudi letošnja rast zasebne potrošnje (realno 1%). V prihodnjem letu se bo gospodarska rast ponovno okrepila, in sicer na okoli 2.3%, ko naj bi poleg izvoznega povpraševanja, ki bo največ prispevalo tudi k letošnji gospodarski rasti, večjo vlogo prevzelo tudi domače povpraševanje.

Investicije v avtocestno infrastrukturo, zasebna potrošnja in turizem še nadalje generirajo gospodarsko rast na **Hrvaškem**, ki naj bi po ocenah analitikov Zagrebačke banke (temeljijo na podatkih o medletni realni rasti bruto domačega proizvoda v prvih dveh četrtletjih 2002, ki je bila 4.3- oziroma 4-odstotna) letos presegla pomladanska pričakovanja (2.5%) in dosegla 3.7% (napoved IMF 3.5%). Investicijski zagon naj bi se tudi z večjim prispevkom zasebnega sektorja nadaljeval v letu 2003, rast zasebne potrošnje, ki se v prvi polovici letošnjega leta financira tudi iz kreditov in neprijavljenih virov dohodka, pa se bo nekoliko upočasnila. Ugodna gibanja na področju turizma se bodo predvidoma nadaljevala tudi v prihodnjem letu. Ob pričakovanem okrevanju glavnih izvoznih trgov bo hrvaški izvoz v letu 2003 dodatno spodbudilo članstvo v Cefti (1. marca 2003). Ob manjšem negativnem prispevku menjave s tujino in pozitivnem prispevku državne potrošnje (po štirih letih upadanja) bi po napovedih Zagrebačke banke Hrvaška v letu 2003 dosegla 3.8-odstotno gospodarsko rast (4%, IMF). Inflacija naj bi se letos v povprečju spustila na približno 2.4% (lani 4.9-odstotna), v letu 2003 pa naj bi bila v povprečju 3-odstotna.

IMF je avgusta letos **Bosni in Hercegovini** odobril »stand-by« sporazum v višini 89 milijonov USD, s katerim je podprl ekonomski program za obdobje od avgusta 2002 do novembra 2003, katerega temeljni cilj je javnofinančna konsolidacija. K temu bo letos prispevala demobilizacija okoli 10000 vojakov iz Federacije BIH, prav tako pa sta se je vladi zavezali, da bosta harmonizirali davčni sistem med entitetama in izboljšali zajetje davčnih virov. Za doseganje višje gospodarske rasti in odpravljanje revščine bodo potrebne številne strukturne reforme, ki bodo okrepile zasebni sektor (nadaljnja privatizacija, zmanjšanje ovir pri ustanavljanju novih podjetij). Razcepljenost države na dve entiteti pa bo še naprej oteževala delovanje in nadaljnji razvoj enotnega trga. Letošnja gospodarska rast v BIH je ob predvideni stagnaciji v Republiki Srbski ocenjena na okoli 2.3%, v letu 2003 (ko naj bi BIH postala tudi članica WTO) pa bi ob implementaciji načrtanega ekonomskega programa po oceni IMF v povprečju lahko dosegli 4.1-odstotno rast (5.6% v Federaciji, 0.5% v Republiki Srbski). Inflacija je predvsem v Federaciji že več let nizka (v letu 2002 in 2003 pričakovana 1.5-odstotna), prav tako tudi v Republiki Srbski (letos v povprečju 4.4% in v letu 2003 2.5%). Gospodarske težave BIH se poleg visokega javnofinančnega primanjkljaja (letos prek 5% bruto domačega proizvoda) odražajo tudi v blagovni menjavi s tujino, na kar kaže tudi podatek o pokritosti uvoza z izvozom, ki je bila v prvi polovici letos le 26-odstotna.

»Stand-by« sporazum z IMF tudi **ZR Jugoslavijo** zavezuje k nadaljevanju številnih gospodarskih reform, ki pospešeno potekajo že od konca leta 2000. V prihodnjih treh letih bodo v ospredju reforme davčne politike (uvredba davka na dodano vrednost, razširitev obsega davčnih zavezancev), nadaljnja stabilizacija cen in privatizacija ter deregulacija, ki bi spodbudila gospodarsko rast in zmanjšala odvisnost od tujih kreditov in donacij. Gospodarska rast naj bi bila letos (4-odstotna) nekoliko nižja

Tabela 1.3: **Gospodarska rast, inflacija in zunanje neravnovesje v državah kandidatkah za vstop v EU (v %)**

	Realna rast bruto domačega proizvoda					Inflacija					Tekoči račun plačilne bilance, glede na BDP				
	2001	2002		2003		2001	2002		2003		2001	2002		2003	
		IMF Sept.	IMF April	IMF Sept.	IMF April		IMF Sept.	IMF April	IMF Sept.	IMF April		IMF Sept.	IMF April		
Slovenija	3.0	2.5	2.6	3.2	3.6	8.4	7.7	6.5	5.5	5.5	0.2	-0.8	-0.3	-0.6	-0.4
Bolgarija	4.0	4.0	4.0	5.0	5.0	7.5	6.4	4.5	4.3	3.5	-6.1	-5.6	-5.9	-5.5	-5.8
Češka	3.3	2.7	3.3	3.2	3.7	4.7	2.7	4.0	3.0	3.7	-4.6	-5.2	-4.8	-4.6	-5.0
Madžarska	3.8	3.5	3.5	4.0	4.0	9.2	5.5	5.4	5.2	4.0	-2.2	-3.8	-2.9	-3.7	-3.5
Poljska	1.0	1.0	1.4	3.0	3.2	5.5	2.1	3.2	2.3	3.2	-4.0	-3.6	-4.2	-4.2	-4.5
Romunija	5.3	4.3	4.5	4.9	5.0	34.5	24.2	25.2	19.1	17.5	-5.9	-5.1	-5.3	-4.9	-5.1
Slovaška	3.3	4.0	3.7	3.7	3.9	7.3	4.2	4.3	7.1	7.0	-8.6	-8.5	-8.8	-7.2	-7.9
Estonija	5.0	4.5	3.7	5.0	5.5	5.8	3.7	3.5	3.0	3.5	-6.1	-6.9	-6.8	-7.4	-6.5
Latvija	7.6	5.0	4.5	6.0	6.0	2.5	3.0	3.0	3.0	3.0	-10.0	-8.5	-7.0	-7.5	-6.4
Litva	5.9	4.4	4.0	4.8	4.8	1.3	1.1	2.8	2.5	3.0	-4.8	-5.9	-5.8	-5.7	-5.5
Ciper	4.0	2.5	3.0	4.0	4.2	2.0	2.5	1.8	2.2	2.2	-4.4	-5.5	-3.9	-3.6	-3.7
Malta	-1.0	2.0	4.4	4.9	4.9	2.9	2.0	2.0	2.0	2.0	-5.0	-5.7	-5.7	-4.4	-4.4
Turčija	-7.4	3.9	3.6	5.0	4.7	54.4	47.1	49.1	28.6	26.9	2.3	-0.8	-1.2	-1.0	-1.2

Vir podatkov: IMF, World Economic Outlook, april, september 2002.

od lanske (6.2-odstotna, zaradi nadpovprečne rasti agrarnega sektorja), implementacija začrtanih reform pa bi že v obdobju 2003-2005 omogočila pospešitev rasti do realno 5% letno. Po lanski 91-odstotni povprečni inflaciji naj bi bila rast cen na drobno letos v povprečju 20-odstotna, nadaljnja umiritev inflacije se pričakuje tudi v letu 2003. Manj ugodna so letošnja gibanja v industrijski proizvodnji, ki je bila v prvih sedmih mesecih za 2.8% manjša od povprečne lanske ravni, ko je stagnirala. Za 12.9% višji kot v enakem obdobju lani je bil dolarski izvoz blaga v prvih sedmih mesecih letos, uvoz blaga pa za 12.3%. Priliv neposrednih tujih investicij v Jugoslavijo je v prvih sedmih mesecih letos (250 milijonov USD) že presegel priliv celotnega lanskega leta (165 milijonov USD; v obdobju 1997-2000 skupaj 250 milijonov USD). Če se bodo do konca leta uresničile še nekatere pričakovane investicije, bi po ocenah Inštituta za ekonomske znanosti iz Beograda letošnji priliv NTI lahko dosegel 400 milijonov USD.

Gospodarska rast **deseterice kandidatk za članstvo v EU** (brez Cipra, Malte in Turčije) bo letos v povprečju do okoli 0.5 odstotne točke nižja kot lani (3-odstotna), vendar podatki za prvi dve četrtletji kažejo, da bo (tako kot v letu 2001) za približno 1.5 odstotne točke presegla povprečno rast v EU. Po ocenah WIIW bodo članice CEFTA letos v povprečju dosegle 2.3-odstotno rast, ki se bo prihodnje leto še nekoliko okrepila (2.7% rast). Pri večini kandidatk domače povpraševanje ostaja glavni dejavnik gospodarske rasti. Za razliko od držav EU, kjer podjetja še vedno odlagajo investicijske odločitve, pa je med kandidatkami letos samo še na Poljskem pričakovati krčenje investicij (okoli -6%, WIIW), kjer naj bi do preobrata prišlo v prihodnjem letu. Tudi sicer je gospodarska situacija na Poljskem najslabša (pričakovana rast letos 0.8%, IMF, WIIW).

2. Gospodarska rast v obdobju 2002–2004

2.1. Bruto domači proizvod - Krepitev prispevka domače potrošnje h gospodarski rasti

2.1.1. Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

Po prvih podatkih SURS se je bruto domači proizvod v prvi polovici leta 2002 realno povečal za 2.7% glede na enako obdobje lani. Četrtni podatki kažejo na krepitev gospodarske rasti v drugem četrtnem letu, ko je bila medletna rast bruto domačega proizvoda (3.2%) za eno odstotno točko višja od primerljive rasti v prvem četrtnem letu (2.2%). V drugem četrtnem letu je prišlo tudi do spremembe v strukturi rasti bruto domačega proizvoda v smeri krepitve prispevka menjave s tujino h gospodarski rasti. V prvem četrtnem letu je bil prispevek menjave s tujino negativen (-0.6 odstotne točke), v drugem četrtnem letu pa je bila gospodarska rast s tega vidika bolj uravnotežena, saj je domača poraba k povečanju obsega bruto domačega proizvoda prispevala približno 60%, neto izvoz pa okoli 40%. Razmeroma močna medletna realna rast domače porabe v prvem četrtnem letu (2.8%) se je v drugem četrtnem letu umirila (na 1.8%), predvsem zaradi nižje rasti zasebne potrošnje (2.6% v prvem in 1.2% v drugem četrtnem letu) in negativnega prispevka sprememb zalog h gospodarski rasti (-0.3 odstotne točke). Realna rast obsega investicij v osnovna sredstva se je že tretje četrtnje zapored ohranila na ravni približno 3%. V drugem četrtnem letu se je močno povišala tudi medletna realna rast izvoza (z 2.4% na 7.1%), predvsem kot posledica visokih stopenj rasti v države nekdanje Jugoslavije, nekdanje Sovjetske zveze in CEFTA. To je kljub povišani rasti uvoza (3.2% na medletni ravni v prvem in 4.9% v drugem četrtnem letu) vplivalo na krepitev prispevka salda menjave s tujino h gospodarski rasti. Pri tem je višja realna stopnja rasti uvoza v drugem četrtnem letu v precejšnji meri temeljila tudi na padcu uvoznih cen, kar je izboljšalo pogoje menjave s tujino. Postopno oživljanje gospodarske aktivnosti v drugem četrtnem letu kažejo tudi sezonski podatki, saj se je četrtna rast okrepila z 0.8% v prvem na 1.2% v drugem četrtnem letu.

Tabela 2.1.1.1: Rast komponent povpraševanja

	Realne stopnje rasti v %				
	2000	2001	2002	2003	2004
Skupno agregatno povpraševanje	5.2	3.0	3.4	4.1	4.9
Tuje povpraševanje (izvoz)	12.7	6.2	4.9	5.7	6.3
Domače povpraševanje	3.2	2.2	3.0	3.6	4.5
- reprodukcijsko	5.1	3.1	3.4	3.9	4.3
- izdatki za zasebno potrošnjo	0.8	1.7	2.1	2.7	3.9
- izdatki za državno potrošnjo	3.1	3.2	2.5	2.8	4.1
- investicijsko	0.2	-1.9	2.9	4.8	6.3

Vir podatkov: SURS, Napoved nacionalnih računov UMAR.

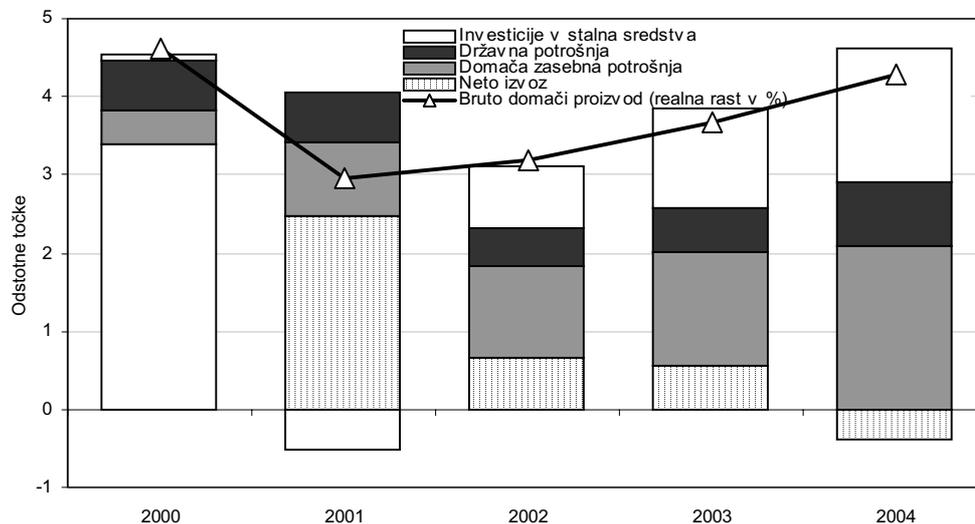
Tabela 2.1.1.2: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

	Prispevek k rasti v, odstotnih točkah				
	2000	2001	2002	2003	2004
			Napoved		
BRUTO DOMAČI PROIZVOD, realna rast, v %	4.6	3.0	3.2	3.7	4.3
Blagovni in storitveni saldo s tujino (izvoz-uvoz)	3.4	2.5	0.7	0.6	-0.4
Domača potrošnja skupaj	1.2	0.5	2.5	3.1	4.7
- Zasebna potrošnja	0.4	1.0	1.2	1.5	2.1
- Državna potrošnja	0.6	0.6	0.5	0.6	0.8
- Investicije v osnovna sredstva	0.1	-0.5	0.8	1.3	1.7
- Spremembe zalog	0.1	-0.6	0.1	-0.2	0.1

Vir podatkov: SURS; napoved UMAR.

Gibanja posameznih agregatov potrošnje v prvi polovici leta 2002 so bila v veliki meri v skladu s pomladanskimi predvidevanji, ohranja se tudi predpostavka zmernega izboljšanja domače in tuje konjunktore v drugi polovici leta, zato jesenska napoved gospodarske rasti za leto 2002 v povprečju ne odstopa bistveno od pomladanske. Bruto domači proizvod naj bi se letos tako realno povečal za 3.2%, kar je za 0.1 odstotne točke manj, kot smo predvidevali spomladi. Glede na pomladansko napoved pa bo prišlo do sprememb v strukturi rasti v smeri rahle krepitve prispevka menjave s tujino h gospodarski rasti in ustrezno manjšega prispevka domače potrošnje, ki pa bo še vedno bistveno višji kot lani (letos 2.5 odstotne točke, lani 0.5 odstotne točke). Izvoz blaga in storitev bo letos zaradi upočasnjene rasti uvoza v najpomembnejših slovenskih zunanjetrgovinskih partnericah naraščal počasneje kot lani, vendar je napoved za leto 2002 zaradi pospešenega izvoza v države srednje, vzhodne in jugovzhodne Evrope od spomladi popravljena nekoliko navzgor (s 4.7% na 4.9%; glej poglavje 2.2.1). Do večjih odstopanj navzdol glede na pomladanske napovedi za leto 2002 bo prišlo pri rasti državne in zasebne potrošnje. Glede na rebalans državnega proračuna za leto 2002 je napoved rasti državne potrošnje znižana z 2.9% na 2.5% (glej poglavje 2.2.4.). Razpoložljivi podatki o realni rasti zasebne potrošnje in pričakovanja do konca leta, zlasti glede počasnejše rasti plač in zaposlovanja od spomladi predvidene, pa kažejo, da bo tudi realna rast zasebne potrošnje letos nekoliko nižja (2.1%) od spomladi pričakovane (2.3%; glej poglavje 2.2.2.), kljub temu pa bo njen prispevek k rasti še vedno za 0.2 odstotne točke močnejši kot preteklo leto. Glede na pričakovano ohranjanje investicijske aktivnosti na višji ravni kot v preteklem letu (glej poglavje 2.2.3.) je napoved realne rasti bruto investicij v osnovna sredstva za leto 2002 nespremenjena in bo znašala okoli 2.9%, tako da bo med komponentami domače potrošnje investicijsko povpraševanje predvidoma raslo najhitreje. Kljub nekoliko nižji napovedi povprečne rasti domače potrošnje glede na pomladansko napoved pa je bila napoved letošnje rasti uvoza blaga in storitev popravljena navzgor za 0.1 odstotne točke (na 3.9%), in sicer zaradi ohranjanja tekoče ravni uvoza nekoliko nad pričakovanji in tudi zaradi ugodnega gibanja uvoznih cen.

Slika 2: Komponente bruto domačega proizvoda – prispevek k realni rasti

Vir: SURS, napoved UMAR

V letu 2003 se bo prispevek vseh komponent domačega trošenja še okrepil, prispevek neto izvoza k rasti bruto domačega proizvoda pa bo še nekoliko nižji. Oživljanje gospodarske rasti v ZDA in posledično v EU, ki je bilo v pomladanski napovedi predvideno za leto 2003, bo po najnovejših napovedih mednarodnih inštitucij manj izrazito od pričakovanega, izvoz na trge nekdanje Jugoslavije in Sovjetske zveze ter na trge drugih tranzicijskih držav pa naj bi tudi v prihodnjem letu še vedno naraščal relativno hitreje kot izvoz na trge EU, vendar zaradi že dosežene visoke ravni ne bo možno dosegati tako visokih stopenj rasti kot v preteklih letih (glej poglavje 2.2.1.). Napoved rasti izvoza v prihodnjem letu (5.7%) je tako višja od letošnje, vendar nižja od spomladi pričakovane (6.5%). V povezavi z upočasnitvijo izvozne rasti bo v letu 2003 tudi rast reprodukcijskega povpraševanja (3.9%) zaostajala za spomladi predvideno (4.4%). V skladu s predlogom sprememb proračuna pričakujemo, da bo naraščanje izdatkov za državno potrošnjo za leto 2003 (2.8%) počasnejše, kot smo predvideli spomladi (3.3%). Rast zasebne porabe naj bi se v letu 2003 po treh letih relativno nizkih stopenj rasti nekoliko okrepila in bo znašala okoli 2.7% (glej poglavje 2.2.2.). Med komponentami domačega povpraševanja v letu 2003 se bodo ponovno najhitreje povečevale investicije v osnovna sredstva (4.8-odstotna realna rast), k temu bo prispevala hitrejša rast investicij zasebnega sektorja in okrepitev rasti investicij v infrastrukturne in stanovanjske objekte (glej poglavje 2.2.3.)

V letu 2004 bo rast izvoza, pod predpostavko stabilizacije rasti v mednarodnem okolju, presegla 6%, nadaljevala pa se bo tudi krepitev rasti vseh komponent domače potrošnje. Izrazitejše povečanje obsega zasebne potrošnje (3.9%; glej poglavje 2.2.2.) bo spodbudila tudi sprostitvev sredstev prve stanovanjske varčevalne sheme, ki naj bi se delno prelila v potrošnjo, bodisi neposredno ali zaradi nakupa stanovanjskih premičnih ali drugih trajnih in poltrajnih dobrin prek stanovanjskega efekta. V letu 2004 pričakujemo tudi izrazitejše povečanje investicijske aktivnosti (6.3%); v

Tabela 2.1.1.3: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

	Struktura v %, tekoče cene				
	2000	2001	2002	2003	2004
			Napoved		
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Blagovni in storitveni saldo s tujino (izvoz-uvoz)	-3.6	-0.4	0.2	0.5	-0.1
Domača potrošnja skupaj	103.6	100.4	99.8	99.5	100.1
- Zasebna potrošnja	54.9	53.6	53.1	52.8	53.1
- Državna potrošnja	20.8	21.3	21.3	21.1	21.0
- Investicije v osnovna sredstva	26.7	24.9	24.8	24.9	25.4
- Spremembe zalog	1.1	0.5	0.6	0.7	0.6

Vir podatkov: SURS; napoved UMAR.

financiranje naložb bodo vključena tudi sredstva prve stanovanjske varčevalne sheme.

Skromnejše trošenje prebivalstva, povečanje domačega varčevanja ter krčenje investicijske porabe so že lani vplivali na zmanjšanje investicijsko-varčevalne vrzeli, ki je znašala -0.1% bruto domačega proizvoda (leta 2000 -3.2%). V letu 2002 kljub relativni krepitvi rasti zasebne potrošnje glede na preteklo leto pričakujemo nadaljnje znižanje deleža zasebne porabe v bruto domačem proizvodu za 0.5 odstotne točke, v letu 2003 še za nadaljnje 0.3 odstotne točke, leta 2004 pa ponovno krepitev nad 53% bruto domačega proizvoda. Delež investicij v osnovna sredstva v bruto

Tabela 2.1.1.4: Oblikovanje in delitev bruto nacionalnega razpoložljivega dohodka

	Struktura v %, tekoče cene				
	2000	2001	2002	2003	2004
			Napoved		
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Neto primarni dohodki s tujino	-0.4	-0.4	-0.6	-0.7	-0.6
BRUTO NACIONALNI DOHODEK	99.6	99.6	99.4	99.3	99.4
Neto tekoči transferji s tujino	0.7	0.7	0.6	0.6	0.7
BRUTO NAC. RAZPOL. DOHODEK	100.3	100.3	100.0	99.9	100.0
Končna potrošnja	75.7	74.9	74.4	73.9	74.1
BRUTO VARČEVANJE	24.6	25.4	25.7	26.0	25.9
Saldo tekočih transakcij s tujino (investicijsko-varčevalna vrzel)	-3.2	-0.1	0.3	0.4	0.0
BRUTO INVESTICIJE	27.8	25.4	25.4	25.6	26.0
v tem: investicije v osnovna sredstva	26.7	24.9	24.8	24.9	25.4
NETO INVESTICIJE	10.3	8.2	8.1	8.1	8.2

Vir podatkov: SURS; napoved UMAR.

Okvir 1: Alternativna napoved gospodarske rasti v letu 2003 pod predpostavko počasnejšega oživljanja gospodarske rasti v najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah

Napovedi IMF-a in Consensusa, na katerih temelji predpostavka jesenske napovedi o prihodnjih gospodarskih gibanjih v mednarodnem okolju, opozarjajo na nekatera tveganja, ki bi lahko še nekoliko bolj zavrla oživljanje gospodarske rasti v letošnjem in zlasti prihodnjem letu. Gre za poslabšanje trendov na mednarodnih finančnih in kapitalskih trgih, še vedno prisotna globalna neravnotežja ter vprašanje oživljanja investicijske aktivnosti v razvitih državah. Tudi kasnejše objave napovedi nekaterih drugih inštitucij (OECD, LINK) in oktobrska napoved Consensusa opozarjajo, da obstaja določeno tveganje, da bo pričakovano oživljanje še nekoliko počasnejše.

Zaradi opisanih negotovosti smo pripravili **alternativni scenarij gospodarske rasti za leto 2003**, ki temelji na predpostavki, da bo gospodarska rast v dvanajstih najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah v OECD, ki predstavljajo okoli tri četrtine slovenskega izvoza, v letu 2003 v povprečju za okoli 0.5 odstotne točke nižja glede na osnovni scenarij, vendar hkrati še vedno za pol do ene odstotne točke višja v primerjavi z letom 2002. Uresničitev teh predpostavk bi v letu 2003 pomenila manjšo krepitev izvoznega povpraševanja glede na predpostavko osnovnega scenarija jesenske napovedi, kar bi se odrazilo predvsem na realni stopnji rasti izvoza, delno pa tudi na investicijski potrošnji. Zaradi manj izrazite rasti naročil bi nekoliko počasneje rasel tudi obseg proizvodnje v predelovalnih dejavnostih in posledično tudi uvoz repromateriala, tako da bi upočasnjeno oživljanje mednarodne konjunktore vplivalo tudi na obseg uvoza, ki bi se povečeval počasneje glede na osnovni scenarij. Glede na to, da bi poslabšani dejavniki mednarodnega okolja na pričakovano krepitev domače potrošnje v letu 2003 vplivali le v omejenem obsegu, bi bil njihov učinek na gospodarsko rast relativno majhen. Gibanje agregatov domače potrošnje sicer ni neobčutljivo na dogajanja v mednarodnem okolju (pri tem so še najbolj občutljive poslovne investicije), vendar pa na pričakovano krepitev komponent domače potrošnje v letu 2003 vplivajo razmeroma močni notranji in ciklični dejavniki, na katere naj morebitno nekoliko bolj upočasnjeno oživljanje konjunktore v mednarodnem okolju ne bi bistveno vplivalo. Ocenjujemo, da bi se ob uresnitvi navedenih predpostavk počasnejšega oživljanja gospodarske rasti v najpomembnejših partnericah realna stopnja rasti bruto domačega proizvoda v letu 2003 v Sloveniji znižala za 0.2 do 0.3 odstotne točke.

domačem proizvodu se bo letos še nekoliko znižal (za 0.1 odstotne točke), vendar manj kot v letu 2001 (-1.8 odstotne točke). Skladno s krepitvijo naložbene aktivnosti v letu 2003 in 2004 pa bo znova postopoma naraščal (v letu 2003 za 0.1 odstotne točke, v letu 2004 za 0.5 odstotne točke) in leta 2004 ponovno presegele 25%. Delež bruto varčevanja v bruto domačem proizvodu se bo letos in v prihodnjih dveh letih predvidoma še nekoliko povečeval in se bo leta 2004 približal 26%.

2.1.2. Proizvodna struktura bruto domačega proizvoda

V prvi polovici leta 2002 je bila dodana vrednost realno za 3% višja kot v enakem lanskem obdobju (v letu 2001 3.1%). V prvem četrtletju se je na medletni ravni še nadaljevalo umirjanje realne rasti (2.4%), značilno za zadnje lansko četrtletje (2.8%), v drugem četrtletju pa se je začela realna rast dodane vrednosti na medletni ravni ponovno okrepiti (3.5%). Do izrazitega obrata rasti navzgor je v drugem četrtletju prišlo v predelovalnih dejavnostih ter v prometu, skladiščenju in zvezah, kjer se je realna rast dodane vrednosti na medletni ravni po nizkih stopnjah v prvem četrtletju (1.6% oziroma 1%) okrepila na 3.7% oziroma 3.4%, predvsem kot posledica živahnejših izvoznih gibanj (glej poglavje 2.1.1.). Kljub pozitivnemu preobratu v drugem trimesečju pa je rast dodane vrednosti v prvi polovici leta v obeh dejavnostih še vedno precej zaostajala za lansko (glej poglavje 2.3.). Po petih zaporednih četrtletjih upadanja medletnih stopenj rasti je bila v letošnjem drugem četrtletju zabeležena pozitivna rast dodane vrednosti tudi v gradbeništvu (2.8% realno na medletni ravni), kar pa že pomeni pozitiven preobrat v primerjavi s povprečjem leta 2001. Glavni dejavnik rasti je bila okrepitev aktivnosti v nizkih gradnjah (predvsem zaradi intenzivnejše gradnje avtocest). V primerjavi z lanskim letom se je v letošnjem prvem polletju, zaradi spremenjene strukture proizvodnje električne energije v korist termoelektrarn, okrepila rast tudi v dejavnosti rudarstva ter oskrbe z elektriko, plinom in vodo. Po upočasnitvi v lanskem letu se letos ponovno krepi tudi dejavnost izobraževanja, v glavnem zaradi pospešene rasti v višjem in visokem šolstvu, povezane s ponovno višjim številom vpisanih študentov v tem šolskem letu. V kmetijstvu in v ostalih storitvenih dejavnostih (trgovina, poslovne storitve, zdravstvo in socialno varstvo ter druge storitve) se letošnja gibanja bistveno ne razlikujejo od lanskih. V primerjavi z letom 2001 pa se je v prvi polovici letošnjega leta upočasnila rast dodane vrednosti v gostinstvu (s 5% na 2%), finančnem posredništvu (s 5.1% na 4.1%) ter v dejavnosti javne uprave, obrambe in obveznega socialnega zavarovanja (s 5.2% na 4.7%). Pešanje rasti v gostinstvu je predvsem posledica upadanja prihodka v podjetjih, ki se ukvarjajo s pripravo in serviranjem jedi, umirjanje rasti dejavnosti javne uprave, obrambe in obveznega socialnega zavarovanja pa je odraz nižje rasti zaposlenosti in plač v tej dejavnosti. Rast dodane vrednosti finančnega posredništva letos upočasnjujejo predvsem nižji bančni prihodki od obresti ter nižje bruto obračunane zavarovalne premije.

Tabela 2.1.2: Rast in struktura dodane vrednosti

	Realne stopnje rasti v %, stalne cene 1995				Struktura v %, tekoče cene			
	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004
SKUPAJ DODANA VREDNOST	3.1	3.4	3.9	4.3	100.0	100.0	100.0	100.0
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	-2.1	2.0	2.0	1.0	3.1	3.1	3.1	3.0
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	2.9	3.5	4.3	4.6	37.6	37.2	36.9	36.7
- industrija (C+D+E)	4.1	3.7	4.3	4.4	31.6	31.4	31.1	30.9
3. Storitve (G...O)	3.6	3.4	3.7	4.2	61.3	61.7	62.0	62.2
Pripisane bančne storitve	2.6	2.0	2.0	2.0	-2.0	-2.0	-1.9	-1.9

Vir podatkov: SURS; napoved UMAR.

V drugi polovici leta 2002 naj bi se realna rast dodane vrednosti rahlo okrepila, k čemur bo ob ohranjanju ugodnih izvoznih gibanj prispevala zmerna krepitev rasti dodane vrednosti v predelovalnih dejavnostih ter v prometu, skladiščenju in zvezah. Kot izhaja iz Predloga letnega plana razvoja in vzdrževanja avtocest, naj bi se v drugi polovici leta nadaljevala tudi ugodna gibanja v gradbeništvu. Na podlagi razpoložljivih kratkoročnih indikatorjev ocenjujemo, da v drugih dejavnostih ne bo prišlo do večjih odstopanj od gibanj v prvem polletju. Ob omenjenih predpostavkah ocenjujemo, da bo **v letu 2002 realna rast dodane vrednosti dosegla 3.4%**. Glede na napovedi o postopnem oživljanju mednarodnega ekonomskega okolja in posledičnem povečevanju domače izvozne aktivnosti bo pomemben dejavnik rasti dodane vrednosti tudi v prihodnjih dveh letih industrija (predelovalne dejavnosti). Rast dodane vrednosti bo pospeševala tudi krepitev aktivnosti v gradbeništvu, ki bo na eni strani rezultat intenzivnejše gradnje cestne infrastrukture, na drugi strani pa naj bi se pred zaključkom prve Nacionalne stanovanjske varčevalne sheme (v letu 2004) povečal tudi obseg stanovanjske gradnje. Rast storitvenih dejavnosti kot celote naj bi se po treh letih upočasnjevanja v letih 2003 in 2004 ponovno okrepila, vendar bo še vedno rahlo zaostajala za rastjo dodane vrednosti celotnega gospodarstva. Pospešitev rasti pričakujemo predvsem v pretežno tržno usmerjenih storitvenih dejavnostih, v pretežno netržno usmerjenih storitvah (javna uprava, izobraževanje, zdravstvo) pa naj bi se ohranjala sedanja dinamika rasti. Upošteva omenjena gibanja napovedujemo, da **bo realna rast dodane vrednosti v letu 2003 znašala 3.9%, v letu 2004 pa 4.3%**.

2.1.3. Stroškovna struktura bruto domačega proizvoda

Glede na predvideno nižjo rast realne bruto plače na zaposlenega (2% namesto spomladi predvidenih 2.5%) ter počasnejšo rast zaposlenosti je letošnja napoved realne rasti sredstev za zaposlene (2.6%) nižja od spomladi predvidene (3.9%). Pri tem bo zaradi povečanja stopnje za obvezno zdravstveno zavarovanje realna rast delodajalčevih socialnih prispevkov (3.2%) presegala rast plač in prejemkov. Glede na to, da bo rast skupnih stroškov dela letos počasnejša od gospodarske rasti, se bo njihov delež v bruto domačem proizvodu predvidoma znižal za 0.3 odstotne točke. Ob manj ugodnih pričakovanjih glede gibanj zaposlovanja in nespremenjenih predvidevanjih glede gibanja bruto plače na zaposlenega (v letu 2003 rast 2-odstotna, v letu 2004 pa 2.5-odstotna) je tudi v prihodnjih dveh letih ocena realne rasti sredstev za zaposlene znižana glede na pomladanska pričakovanja (v letu 2003 s 3.1% na 2.9%, v letu 2004 pa s 3.6% na 3.4%). S predvidenim zaostajanjem nominalne rasti stroškov dela se bo njihov delež v bruto domačem proizvodu v letih 2003 in 2004 nadalje znižal (za približno pol odstotne točke).

Davki na proizvodnjo in uvoz, ki so v letu 2001 znašali 16.9% bruto domačega proizvoda, bodo letos ob počasnejši rasti uvoza in krepitvi rasti zasebne potrošnje ter upoštevajoč dvig veljavnih stopenj DDV (glej poglavje 6.1) in trošarin znašali 17.2% bruto domačega proizvoda. Na podlagi projekcij makroekonomskih agregatov, ki vplivajo na dinamiko in obseg navedenih davkov, pričakujemo, da se bo podoben delež davkov na proizvodnjo in uvoz v bruto domačem proizvodu ohranil tudi v naslednjih dveh letih.

Subvencije bodo v letih 2003 in 2004 ostale na ravni, ki so jo dosegle v letu 2002

Tabela 2.1.3: Stroškovna struktura bruto domačega proizvoda

	Struktura v %, tekoče cene				
	2000	2001	2002	2003	2004
			Napoved		
1. SREDSTVA ZA ZAPOSLENE	52.6	52.7	52.4	52.0	51.5
2. DAVKI NA PROIZVODNJO IN UVOZ	17.3	16.9	17.2	17.2	17.2
3. SUBVENCIJE	1.9	1.8	1.8	1.8	1.8
4. BRUTO POSLOVNI PRESEŽEK IN RAZNOVRSTNI DOHODEK (4=5+6)	32.0	32.2	32.2	32.8	33.3
5. Poraba stalnega kapitala	17.5	17.3	17.3	17.6	17.7
6. Neto poslovni presežek	14.5	14.9	14.9	15.1	15.4
7. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (7 = 1+2-3+4)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Vir podatkov: SURS; napoved UMAR.

(1.8% bruto domačega proizvoda), spremenila pa se bo njihova struktura. Več bo subvencij za kmetijstvo in za horizontalne namene (subvencije na proizvodnjo), manj pa subvencij za posebne sektorje in za prestrukturiranje, torej predvsem subvencij na proizvode. Na osnovi projekcij stroškovne strukture pričakujemo, da se bo delež bruto poslovnega presežka v bruto domačem proizvodu letos ohranil na približno enaki ravni kot lani, v prihodnjih dveh letih pa bi postopno naraščal.

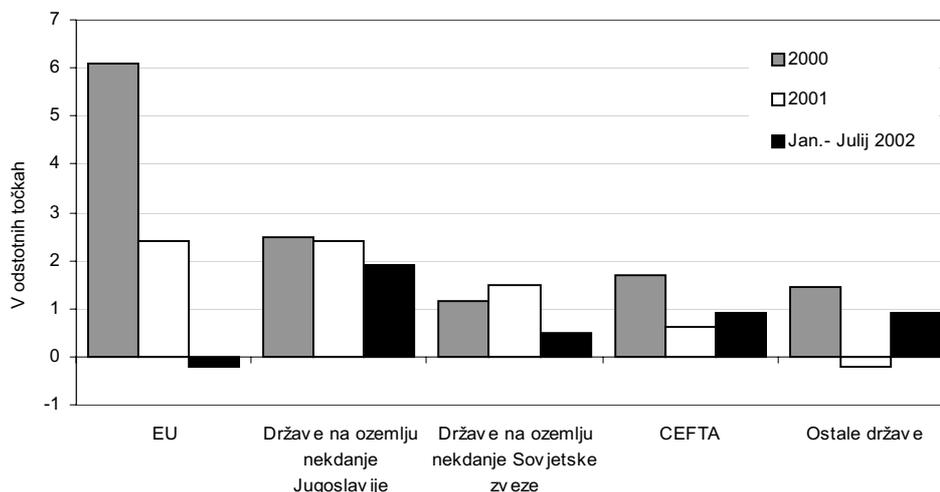
2.2. Agregati potrošnje - Višja rast investicijske in zasebne potrošnje ter postopna krepitev rasti izvoza v letih 2003 in 2004

2.2.1. Izvozno-uvozni tokovi

V prvi polovici leta 2002 je prispevek salda menjave s tujino k 2.7-odstotni gospodarski rasti znašal 0.4 odstotne točke, pri čemer je bil v prvem četrtletju negativen (-0.6 odstotne točke), v drugem četrtletju pa se je okreplil na 1.3 odstotne točke, kar je predstavljalo že 40% gospodarske rasti v tem četrtletju. Ob krepitvi blagovne menjave v drugem četrtletju je bila za celo prvo polovico leta značilna tudi dinamična rast storitvene menjave.

Izvoz blaga in storitev se je v prvi polovici leta na medletni ravni realno povečal za 4.8%. Polletni podatki o gibanju izvoznih tokov potrjujejo predvidevanja iz Pomladanskega poročila o razmeroma umirjeni rasti v začetku in postopni krepitvi proti sredini leta. Po opazni umiritvi v zadnjem četrtletju 2001 (1.2% na medletni ravni) se je realna rast izvoza blaga in storitev v prvem četrtletju 2002 namreč le nekoliko okrepila (2.4% na medletni ravni), do izrazitejšega oživljanja pa je prišlo v drugem četrtletju, ko se je izvoz blaga in storitev na medletni ravni realno povečal za 7.1%.

Slika 3: Prispevek skupin trgovinskih partneric k realni rasti skupnega izvoza v letih 2000–2002

Vir: SURS, preračuni UMAR.

Na gibanje izvoznih tokov je v letošnjem prvem polletju na eni strani vplivala skromna rast gospodarske aktivnosti v državah EU (glej poglavje 1), na drugi strani pa sta nadaljnji pospešen izvoz v države nekdanje Jugoslavije, Cefte in nekdanje Sovjetske zveze ter živahnejša rast izvoza storitev omogočila njegovo ohranjanje na še vedno razmeroma visoki ravni.

Celotni slovenski blagovni izvoz se je v prvem letošnjem polletju v primerjavi z enakim obdobjem lani realno povečal za 4% (1.6% v prvem in 6.4% v drugem četrletju). Večino te rasti (3.1 odstotne točke oziroma 78%) je prispevala rast izvoza blaga v države nekdanje Jugoslavije, Sovjetske zveze in Cefte, prispevek se je v primerjavi s povprečjem leta 2001 še okrepil (lani je rast izvoza v te države k celotni rasti blagovnega izvoza prispevala 68%). V izvozu v države nekdanje Jugoslavije se je najbolj povečal izvoz zdravil, pohištva, elektrotermičnih aparatov, v države nekdanje Sovjetske zveze medicinskih in farmacevtskih proizvodov ter naprav za telekomunikacije, v države Cefte pa izvoz medicinskih in farmacevtskih proizvodov, električnih strojev ter cestnih vozil. Na drugi strani je blagovni izvoz v države EU v prvi polovici leta 2002 glede na primerljivo obdobje lani realno stagniral. Sicer pa so v izvozu v države EU v tem obdobju prevladovala cestna vozila, električni stroji in naprave, pohištvo, obleke ter barvne kovine, med katerimi je izvoz cestnih vozil ter električnih strojev in naprav naraščal, izvoz obleke, barvnih kovin in pohištva pa upadal.

Že od lanskega zadnjega četrletja je v strukturi skupnega izvoza opazen premik v smeri krepitve deleža storitev, saj izvoz storitev narašča hitreje kot izvoz blaga. V prvi polovici leta 2002 se je izvoz storitev v primerjavi z enakim lanskim obdobjem realno povečal za 9.4% (7.4% v prvem četrletju in 11% v drugem četrletju), predvsem zaradi izrazitega povečanja izvoza poslovnih (zlasti posredniških) in komunikacijskih storitev, kar je ugodno z vidika strukture izvoza storitev, saj gre za

storitve z višjo dodano vrednostjo. Dinamično rast je zabeležil tudi izvoz transportnih storitev, ki predstavljajo skoraj tretjino skupnega izvoza storitev; izvoz potovanj, katerih delež je približno 50-odstoten, pa je naraščal bistveno počasneje od drugih podskupin v izvozu storitev. Kljub pozitivnim premikom v strukturi skupnega izvoza in v strukturi izvoza storitev¹², pa delež storitev v skupnem izvozu ostaja skromen v primerjavi z nekaterimi drugimi tranzicijskimi državami.

Realna rast uvoza blaga in storitev v prvi polovici leta 2002 je bila na medletni ravni 4.1-odstotna. Kljub upočasnitvi realne rasti domače potrošnje v drugem četrletju (glej poglavje 2.1.) se je medletna realna rast skupnega uvoza okrepila s 3.2% v prvem na 4.9% v drugem četrletju, kar je bila na eni strani posledica padca uvoznih cen, ki je izboljšal pogoje menjave s tujino, na drugi strani pa tudi krepitve uvoza blaga, vezanega na izvozno proizvodnjo. Za razliko od preteklega leta je uvoz storitev v prvi polovici leta 2002 naraščal hitreje od uvoza blaga.

V primerjavi z enakim obdobjem lani je bila realna rast skupnega uvoza blaga v prvi polovici leta 3.6-odstotna, in sicer 2.7-odstotna v prvem in 4.5-odstotna v drugem četrletju. Struktura rasti domače potrošnje v prvi polovici leta, kjer se je trošenje gospodinjstev krepilo relativno počasneje kot investicijska poraba, se odraža tudi v strukturi uvoza blaga po namenu, saj je k povečanju skupnega uvoza blaga največ prispevala rast uvoza proizvodov za investicije. Uvoz proizvodov za široko porabo je naraščal nekoliko počasneje, uvoz proizvodov za vmesno porabo pa je bil v prvi polovici leta zaradi upočasnjene rasti obsega proizvodnje predelovalnih dejavnosti nižji kot v enakem lanskem obdobju.

Uvoz storitev se je v letošnjem prvem polletju v primerjavi z enakim obdobjem lani realno povečal za 8.1%, podobno kot na izvozni strani je k temu največ prispevala visoka rast uvoza ostalih storitev, med katerimi so najhitreje naraščale zavarovalniške, komunikacijske in računalniške storitve. Med drugimi skupinami storitev je najpočasneje naraščal uvoz transportnih storitev, ki je v veliki meri povezan z blagovnim uvozom, znatno pa se je povečal uvoz potovanj.

Napoved realne rasti izvoza blaga in storitev za leto 2002 (4.9%) predvideva upočasnjeno medletno realno rast izvoznih tokov v tretjem četrletju, predvsem zaradi skromnega oživljanja izvoznih trgov in tudi vpliva visoke primerjalne osnove v preteklem letu, ter hitrejšo medletno realno rast v zadnjem četrletju 2002, spet tudi zaradi primerjalne osnove (v tretjem četrletju 2001 je bila medletna realna rast izvoza blaga in storitev 6.6-odstotna, v četrtem pa 1.2-odstotna). Po oceni bo izvoz na trge držav nekdanje Jugoslavije, Sovjetske zveze¹³ in Cefte še naprej naraščal hitreje kot izvoz na trge EU, ob tem pa se bo v primerjavi s preteklim letom najverjetneje upočasnila predvsem rast izvoza na Hrvaško in v Rusijo, saj je nadaljnje ohranjanje visokih stopenj rasti ob že doseženih ravneh manj verjetno. Tudi rast izvoza storitev se bo zaradi podobnega razloga v drugi polovici leta na medletni

¹² Delež ostalih storitev v izvozu storitev se je glede na enako lansko obdobje okrepil za okoli 2 odstotni točki, vendar pa je še vedno daleč pod 47%, ki jih te storitve v povprečju zavzemajo v izvozu storitev EU.

¹³ Krepil naj bi se zlasti izvoz v Baltiške države, Ukrajino, Kazahstan in, čeprav nekoliko počasneje, tudi v Rusijo.

ravni nekoliko upočasnila, še zlasti če upoštevamo tudi še vedno nezadostno konkurenčnost slovenskih storitev na tujih trgih, vendar pa bo po oceni še vedno presegala rast izvoza blaga.

Upoštevajoč zmerno krepitev domače potrošnje v letu 2002 in pričakovano hitrejšo rast uvoza proizvodov za vmesno proizvodnjo proti koncu leta, skladno s predvideno krepitvijo gospodarske aktivnosti, bo **realna rast uvoza blaga in storitev letos** hitrejša kot v letu 2001 (2.1%) in bo znašala **okoli 3.9%**. Rezultat letošnje relativno skromnejše krepitve rasti izvoza glede na krepitev rasti uvoza blaga in storitev pa bo znižanje prispevka neto izvoza h gospodarski rasti na približno 0.7 odstotne točke oziroma dobrih 20% (v letu 2001 2.5 odstotne točke ali več kot 80%).

Leta 2003 pričakujemo zmerno krepitev rasti izvoza blaga in storitev, ki bo zaradi počasnejšega oživljanja gospodarske rasti v najpomembnejših trgovinskih partnericah v EU (glej 1. poglavje) počasnejša, kot smo predvidevali spomladi. Ob pričakovani rasti uvoznega povpraševanja tujine (5.1%), kjer so upoštevani trgi evropskega dela OECD, ZDA in Japonske, ter nadaljnji okoli 10-odstotni rasti izvoza na trge nekdanje Jugoslavije in Sovjetske zveze, se bo **izvoz blaga in storitev v prihodnjem letu realno povečal za okoli 5.7%** (pomladanska napoved 6.5%). Ob pričakovani krepitvi domačega povpraševanja pa se bo glede na leto 2002 okrepila tudi **realna rast uvoza blaga in storitev**, ki bo okoli **4.7-odstotna**. Prispevek salda menjave s tujino h gospodarski rasti bo v absolutni vrednosti približno enak kot leta 2002, relativno pa naj bi se zaradi krepitve prispevka komponent domače potrošnje še rahlo znižal.

Leta 2004 naj bi se obseg mednarodne menjave v primerjavi z letom poprej realno še nekoliko povečal, in sicer za okoli 1.4 odstotne točke glede na leto 2003 (na 6.6%), tako zaradi pričakovane nadaljnje krepitve izvoza kot tudi zaradi izrazitejše krepitve rasti uvoza. **Realna rast uvoza blaga in storitev (6.9%)** bo pri tem po oceni **hitrejša od realne rasti izvoza blaga in storitev (6.3%)**, tako da bo prispevek neto izvoza h gospodarski rasti ponovno negativen (okoli 0.4 odstotne točke). Predpostavka napovedane realne rasti izvoznih gibanj je ponovna stabilizacija gospodarske rasti v najpomembnejših razvitih partnericah na ravni, doseženi pred letom 2001, na realno rast uvoza pa bo vplivala predvsem pričakovana izrazitejša rast zasebne in investicijske potrošnje (glej poglavje 2.2.2. in 2.2.3). Skladno s tem se bo krepil uvoz proizvodov za široko potrošnjo in kapitalnih dobrin (strojev in opreme), potrebnih za tehnološko posodobitev proizvodnje.

2.2.2. Zasebna potrošnja

V letošnjem prvem polletju je bilo trošenje gospodinjstev zmerno, na medletni ravni realno večje za 1.9%, in je k rasti bruto domačega proizvoda prispevalo dobrih 38%. Glede na enako lansko obdobje se je bolj okrepilo v prvem četrtletju (2.6% realno) in manj v drugem (1.2%). Kratkoročni kazalniki, ki v prvem polletju v primerjavi z istim obdobjem lani niso kazali pretirane krepitve trošenja gospodinjstev na domačem trgu, so predvsem obračunani DDV končnim potrošnikom (ki je ostal realno na ravni lanskega polletja), uvoz proizvodov za široko potrošnjo (ki se ob polletju prav tako ni okrepil in je bil za 1.7% nižji kot v enakem obdobju lani) ter število registracij novih avtomobilov (ki je bilo za 8.7% nižje). Na drugi strani se je

vrednost prodaje v trgovini na drobno realno okrepila za kar 8.5% (najhitreje je rasla vrednost prodaje v trgovini z živili, najpočasneje pa v trgovini z motornimi vozili in gorivi). Kazalec zaupanja potrošnikov, ki sicer izkazuje nizko stopnjo korelacije z zasebno potrošnjo, pa se letos z izjemo januarja ves čas nahaja pod povprečjem zadnjih šestih let, a se postopoma krepi.

Letošnje zadolževanje prebivalstva je prav tako zelo šibko, saj so medletne realne rasti obsega posojil prebivalstvu na najnižji ravni v zadnjih desetih letih (v juniju je bila rast prvič letos pozitivna, v juliju se je ohranila in znašala 0.7%). Varčevanje gospodinjstev se letos sicer umirja, a še vedno dosega visoke medletne stopnje rasti. Julija je znašala medletna realna rast vseh vlog prebivalstva v bankah 20.8%, v primerjavi z decembrom lani pa je bil obseg varčevanja realno višji za 2.5% (v enakem obdobju lani za realno 8.7%, glej poglavje 7.2.).

Dohodek gospodinjstev je bil po podatkih APP v prvem polletju realno za 2.9% višji kot v istem obdobju lani; najhitreje je rasla masa socialnih transferov gospodinjstev (5.3% realno), masa neto plač je dosegla 2.8-odstotno realno rast, drugi prejemki iz dela pa so bili realno nekoliko nižji kot v enakem obdobju lani (-1.1%).

Po podatkih BS o deviznih prilivih in odlivih od potovanj sklepamo, da se je potrošnja rezidenčnih gospodinjstev v tujini okrepila še nekoliko bolj kot na domačem trgu, in tudi bolj kot potrošnja nerezidentov v Sloveniji. Slovenska gospodinjstva so namreč v prvih šestih mesecih za potovanja v tujino namenila nominalno za 8.7% več sredstev kot v enakem obdobju lani, izdatki tujcev pri nas pa so bili v tem času večji nominalno le za 3.1%.

Lani je bila rast zasebne potrošnje po polletjih dokaj izenačena, letos pa ob predvideni dinamiki gibanja dohodka in krepitvi zaupanja potrošnikov ocenjujemo, da se bo v drugi polovici leta okrepila nekoliko izraziteje kot v prvem (realno za 2.3%). Rast naj bi bila močnejša v tretjem četrtletju, saj je to v skladu z medletno rastjo transferov, bruto plače na zaposlenega in oseb v delovnem razmerju, ki se bodo po ocenah v zadnjem četrtletju vse upočasnile. Tudi medletna dinamika gibanja potrošnje v zadnjih dveh letih kaže na to, da bi morala letos ta hitreje rasti v tretjem četrtletju in počasneje v zadnjem. Za celotno **leto 2002** bi to pomenilo **2.1-odstotno realno povečanje** zasebne potrošnje oziroma krepitev rasti glede na lani (1.7-odstotna rast), čeprav manj, kot smo pričakovali spomladi (2.3%). Nižja napoved je predvsem posledica počasnejšega gibanja tako potrošnje kot nekaterih kratkoročnih kazalnikov v prvi polovici leta glede na pomladanska predvidevanja. Znižala se je tudi ocenjena rast razpoložljivega dohodka gospodinjstev (z 2.9% na 2.5%), predvsem zaradi nižje od spomladi predvidene rasti realne bruto plače na zaposlenega (2.0% namesto 2.5%) ter manjše rasti zaposlenosti od spomladi pričakovane.

Ocena **realne rasti zasebne potrošnje** za leto 2003 znaša **2.7%**, kar utemeljujemo z rastjo razpoložljivega dohodka, ki naj bi se glede na letos rahlo okrepila (2.6%). Poleg tega v prihodnjem letu pričakujemo tudi izrazitejši ciklični vpliv v gibanju zasebne potrošnje, ki naj bi po treh letih dokaj nizkih rasti ponovno začela nekoliko hitreje okrevati. Napoved rasti zasebne potrošnje smo glede na pomladansko napoved sicer znižali (s 3.0%), saj je za skoraj pol odstotne točke navzdol popravljena rast

Okvir 2: Razpoložljivi dohodek gospodinjstev

Ocenjujemo, da se bo **letos razpoložljivi dohodek gospodinjstev realno povečal za 2.5%**, kar je le nekoliko več kot v letu 2001. Letos počasneje kot lani raste predvsem masa sredstev za zaposlene, hitreje pa masa pokojnin in drugih socialnih transferov, kljub temu pa v strukturi virov dohodka ni prišlo do bistvenih sprememb. Realni rasti bruto plače na zaposlenega (2.0%) in števila oseb v delovnem razmerju (0.4%) sta letos nižji od lanskih (3.2%, 1.7%) in tudi nižji od spomladi predvidenih (2.5% in 0.9%). To bo letos skupaj povečalo sredstva za zaposlene, ki predstavljajo glavnino razpoložljivega dohodka gospodinjstev (83%) za realno 2.6%. Transferi gospodinjstvom za socialno varnost bodo letos večji nominalno za 10.9%. Masa pokojnin, kot drugi najpomembnejši vir dohodka gospodinjstev (njen delež v dohodku znaša 19%), bo po oceni realno večja za nominalno 10.2%, kar je posledica predvsem večjega povprečnega števila upokojencev (letos se je zelo povečalo predvsem število upravičencev do državnih pokojnin) in valorizacije pokojnin. Družinski prejemki in starševska nadomestila se bodo letos po oceni povečali za 9.9%, nadomestila za čas brezposlenosti pa bodo že četrto leto zapored nižja (po oceni MF za nominalno 16.4%). Zaradi spremembe Zakona o socialnem varstvu bodo nasprotno letos višje denarne socialne pomoči, ki krijejo minimalne življenjske stroške in niso več vezane na zajamčeno plačo, in sicer nominalno za kar 32.6%. Zaradi varčevanja so nekoliko večji tudi prilivi gospodinjstev iz naslova obresti in prejete zavarovalnine iz neživljenjskih zavarovanj. Na strani odlivov bodo davki na dohodke letos rasli nekoliko hitreje kot v lanskem letu (13-odstotna nominalna rast), pričakujemo pa tudi porast raznovrstnih tekočih transferov in obresti na posojila.

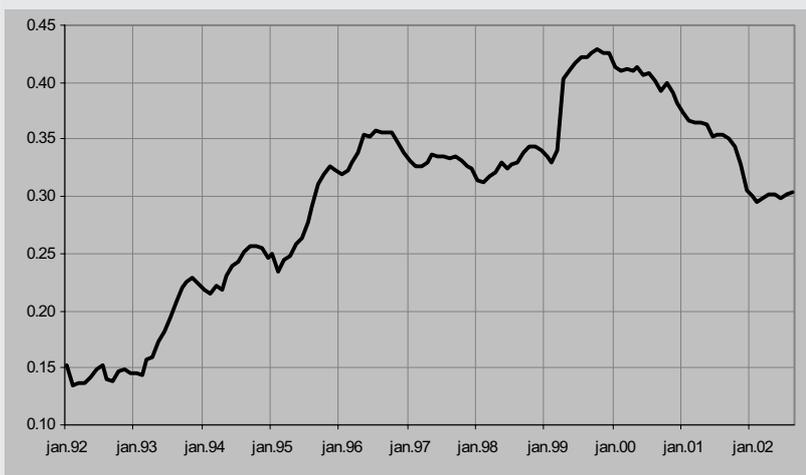
V letu 2003 naj bi se **rast razpoložljivega dohodka** v primerjavi z letom 2002 **le rahlo okrepila** (za 0.1 odstotne točke), predvsem zaradi hitrejše rasti zaposlenosti (rast števila oseb v delovnem razmerju bo po oceni 0.9%), rast bruto plače na zaposlenega pa bo ostala enaka kot letos. Masa socialnih transferov se bo pri tem povečala nominalno za 7.5%. **Leta 2004** naj bi rast dohodka znašala okrog **3.4%**, višja bo predvsem zaradi za pol odstotne točke hitrejše rasti bruto plače na zaposlenega (2.5%) in še nekoliko višje zaposlenosti prebivalstva (rast števila oseb v delovnem razmerju bo 1.1%).

zaposlenosti in števila oseb v delovnem razmerju (z 1.3% na 0.9%), rast bruto plače na zaposlenega pa se glede na leto 2002 prav tako ne bo okrepila. Spomladi smo za to leto predvideli tudi že učinke sprejetja Zakona o dohodnini, ki pa se bodo kazali šele v letu 2005, le deloma tudi že v letu 2004. Takrat pričakujemo tudi precejšnje razbremenitev dohodkov prebivalstva zaradi preteka petih let od obsežnih nakupov avtomobilov in drugih trajnih dobrin pred uvedbo DDV, ki so močno povečali zadolženost prebivalstva v bankah. **Večji skok navzgor v rasti zasebne potrošnje v letu 2004** pričakujemo tudi zaradi sprostitev sredstev prve Nacionalne stanovanjske varčevalne sheme, ki naj bi se delno prelila v potrošnjo, bodisi preko nakupa stanovanjskih trajnih in poltrajnih dobrin. Rast bruto plače naj bi bila prav tako nekoliko višja glede na leto 2003 (za pol odstotne točke), kot tudi rast števila oseb

Okvir 3: Zadolženost gospodinjstev in njihovo trošenje

Gospodinjstva so se v Sloveniji izdatneje zadolževala predvsem v letih njihovega povečanega trošenja, to je 1993, 1995 in nazadnje v letu 1999 pred uvedbo DDV. Neto zadolženost prebivalstva, merjena kot razmerje med posojili in vlogami v bankah, je v omenjenih letih izjemno poskočila tako zaradi večjega zadolževanja prebivalstva kot zaradi njihovega nižjega varčevanja. Gospodinjstva so si očitno z najetimi posojili in porabo prihrankov na kratek rok povečala svoj razpoložljivi dohodek, ki so ga nato prelila v potrošnjo. V obdobju zadnjih desetih let se je neto zadolženost prebivalstva¹⁴ podvojila (v letu 1992 je razmerje znašalo 0.15, letos pa se zadržuje na ravni 0.30). V letu 1999 se je povzpela celo na precej višjo raven (0.43) od sedanje, od takrat pa se že tretje leto zapored naglo umirja, kar je posledica tako nižjega dodatnega zadolževanja prebivalstva kot relativno visokih rasti varčevanja v omenjenih treh letih (slika 4).

Slika 4: Razmerje med obsegom posojil in vlog prebivalstva v bankah

Vir: BS, preračuni UMAR.

Obremenjenost prebivalstva s posojili (razmerje med povprečnim stanjem bančnih posojil prebivalstvu in njihovimi povprečnimi evidentiranimi mesečnimi prejemki) se ravno tako na račun nižjega dodatnega zadolževanja prebivalstva v zadnjih dveh letih umirja, se pa kot posledica zadolževanja iz leta 1999 in zaradi ročnosti takrat najetih posojil še vedno nahaja na relativno visoki ravni (glej tabelo) in upada nekoliko počasneje. Razmerje med povprečnim stanjem bančnih posojil prebivalstvu in njihovimi povprečnimi evidentiranimi mesečnimi prejemki se tako letos giblje na ravni 2.8, deset let nazaj pa je bilo sedemkrat nižje (0.4).

¹⁴ V kategoriji posojil prebivalstvu so od spomladi 1999 zajeta tudi posojila samostojnim podjetnikom posameznikom.

Okvir 3: Zadolženost gospodinjstev in njihovo trošenje - nadaljevanje

Kljub visokemu povečanju vrednosti kazalnikov, ki merijo **zadolženost prebivalstva**, se ta v zadnjih dveh, treh letih **počasi znižuje**. Medletne realne rasti posojil prebivalstvu so namreč letos na najnižji ravni v zadnjih desetih letih (počasi, a najhitreje od vseh kategorij posojil narašča obseg kratkoročnih posojil, ki pa najverjetneje v precejšnji meri nadomeščajo vse manjši promet občanov s čeki¹⁵). Gospodinjstva torej zadnja leta - kljub postopni razbremenitvi prejemkov zaradi odplačila dela posojil iz leta 1999 - del tako sproščenih sredstev raje kot v ponovno najemanje posojil in porabo usmerjajo v prihranke. To **morda pomeni večjo spremembo v strukturi porabe njihovega dohodka, lahko pa le kaže, da se gospodinjstva počasi pripravljajo na ponoven cikel večjih nakupov**. K nižji rasti zasebne potrošnje v zadnjih treh letih namreč prispevajo predvsem nizke rasti porabe trajnih dobrin¹⁶, katerih nakup se navadno financira tudi s posojili. Če pričakujemo nov cikel trošenja, potem bi ta zopet pomenil skok v neto zadolženosti prebivalstva, saj se bodo leta 2004 na eni strani sprostili stanovanjski prihranki, na drugi pa se bo z razdolževanjem, izhahajajočim iz v letu 1999 najetih posojil, takrat sprostil še del prejemkov gospodinjstev, ki bodo za nakup stanovanj ali drugih trajnih dobrin najverjetneje pripravljena sprejeti novo breme posojil.

Tabela 2.2.2: Razmerje med krediti in prejemki prebivalstva

Obdobje	Povp. mesečno stanje posojil posl. bank prebivalstvu (v mrd SIT)	Povprečni evident. mesečni prejemki prebivalstva (v mrd SIT)	Posojila/Prejemki	Povprečni letni prirast posojil / Povprečni letni prirast prejemkov
1992	16.0	38.4	0.42	n.p.
1993	38.5	60.9	0.63	1.00
1994	73.8	74.6	0.99	2.58
1995	123.9	88.9	1.39	3.50
1996	192.9	106.4	1.81	3.94
1997	224.4	119.8	1.87	2.35
1998	272.6	131.8	2.07	4.02
1999	390.2	146.5	2.66	8.00
2000	472.1	164.3	2.87	4.60
2001	516.8	181.6	2.85	2.58
2002 julij	546.6	198.9	2.75	2.06*

Vir podatkov: BS, preračuni UMAR.

Opomba: * Upoštevanih prvih sedem mesecev leta 2002 in 2001.

¹⁵ Promet občanov s čeki se iz leta v leto manjša. V letu 1996 so gospodinjstva s čeki opravila še za skoraj 300 milijard SIT plačil, v letu 2001 pa le še za 90 milijard SIT. Najočitneje se je obseg poslovanja s čeki začel zmanjševati z letom 2000, kar je posledica takrat sprejetega medbančnega dogovora o načinu unovčevanja čekov. Z njim banke ne jamčijo več za unovčitev čekov, to pa je omejilo plačevanje s čeki na odlog. Zaradi tega se povečujejo plačila s plačilnimi in posojilnimi karticami in najverjetneje tudi kratkoročna posojila prebivalstvu. Drug razlog za rast kratkoročnih posojil pa je lahko tudi ta, da samostojni podjetniki z najemanjem teh kreditov premagujejo svoje likvidnostne težave.

¹⁶ Poraba trajnih dobrin gospodinjstev je beležila zelo visoke stopnje rasti do leta 1995 in nato še v letu 1999 zaradi pričakanj pred uvedbo DDV, potem pa se je umirila.

v delovnem razmerju. Razpoložljivi dohodek gospodinjestev naj bi bil večji realno za 3.4%, preostala sredstva za pričakovano realno višje trošenje v letu 2004 (3.9%) pa naj bi gospodinjstva črpala iz prihrankov in z zadolževanjem.

2.2.3. Investicije

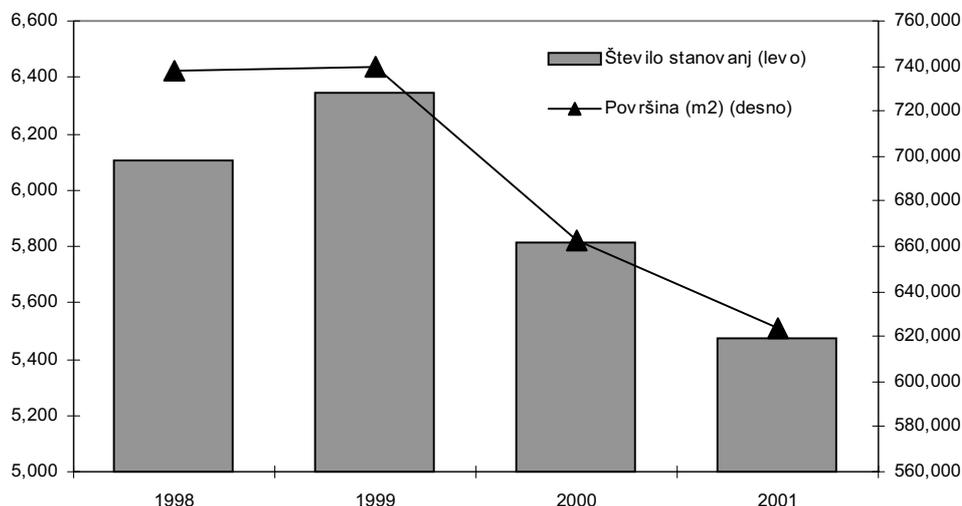
Po štirih zaporednih četrletjih upadanja naložb so se bruto investicije v osnovna sredstva v zadnjem četrletju 2001 na medletni ravni okrepile za 3.2%. Čeprav je bila rast v zadnjem četrletju v veliki meri povezana tudi z nizko rastjo cen investicijskih dobrin in razmeroma nizko ravniyo investicij leto pred tem, podatki o rasti investicij v prvih dveh četrletjih 2002 potrjujejo, da je dejansko prišlo do pozitivnega preobrata v investicijski aktivnosti. Ugodna gibanja investicijske aktivnosti so se namreč nadaljevala tudi v prvi polovici leta 2002 (2.9-odstotna rast v prvem oziroma 3-odstotna rast v drugem četrletju na medletni ravni). Na podlagi nekaterih kratkoročnih kazalcev ocenjujemo, da je v drugem četrletju letos prišlo do spremembe v dinamiki rasti različnih komponent investicij. V zadnjem lanskem in letošnjem prvem četrletju naj bi k oživljanju naložb največ prispevala rast investicij v opremo in stroje, v drugem letošnjem četrletju pa je bila bolj povezana predvsem z rastjo investicij v zgradbe in objekte¹⁷. Pri tem je po naših ocenah krepitev investicij v zgradbe in objekte povezana z investicijami v nestanovanjske zgradbe in druge objekte (po zadnjih razpoložljivih podatkih SURS-a iz leta 2000 predstavljajo 71% vseh investicij v zgradbe in objekte), saj se po podatkih o izdanih dovoljenjih v preteklih letih¹⁸ za zdaj nadaljuje šibka naložbena aktivnost pri gradnji novih stanovanj. Na upočasnitev rasti investicij v opremo in stroje je najverjetneje vplivalo tudi počasnejše oživljanje mednarodnega okolja, v pomladanskih mesecih so se tudi precej poslabšala poslovna pričakovanja v predelovalnih dejavnostih (glej poglavje 2.3).

Po nizki realni rasti v letu 2000 (0.2%) in realnem padcu leta 2001 (za 1.9%) **letos** ponovno pričakujemo realno rast bruto investicij v osnovna sredstva (za 2.9%), kar pomeni, da se bodo medletne stopnje rasti iz prve polovice leta ohranjale na podobni ravni tudi v drugi polovici leta. V tržnih dejavnostih bosta zmerna rast izvoznega povpraševanja in poslabšanje poslovnih pričakovanj v pomladanskih mesecih vplivala na skromnejše oživljanje investicijskega ciklusa zasebnega sektorja, vendar pa ocenjujemo, da bo rast investicij v tržne dejavnosti (brez infrastrukture) letos ostala pozitivna. Ob pričakovanem upadanju stanovanjske gradnje pa bodo k rasti bruto investicij v osnovna sredstva relativno več prispevale predvsem naložbe javnega sektorja v gospodarsko infrastrukturo na področju prometa in komunikacij,

¹⁷ Podatki o obsegu industrijske proizvodnje tako kažejo, da se je rast obsega proizvodnje proizvodov za investicije od zadnjega lanskega četrletja upočasnila (v zadnjem četrletju lani je bila na medletni ravni 7-odstotna, v drugem četrletju letos pa 2.4-odstotna). V tem obdobju se je na medletni ravni sicer okrepil uvoz investicijskih izdelkov (nominalno s 6.5% na 11.5%), še bolj pa izvoz investicijskih izdelkov (nominalno s 4.4% na 13%). Hkrati se je od lanskega zadnjega četrletja okrepila aktivnost v gradbeništvu: v zadnjem četrletju lani je bila vrednost opravljenih del realno za 4.1% nižja kot leto pred tem, v drugem četrletju letos pa se je na medletni ravni okrepila za 4.9%.

¹⁸ številu predvidenih stanovanj in njihova površina sta bila lani najnižja po letu 1998, odkar imamo na voljo podatke.

Slika 5: Predvideno število stanovanj in njihova površina

Vir: SURS.

skladno s povečanjem proračunskih sredstev za investicije v letu 2002. V primerjavi z realizacijo preteklega leta bo obseg javnofinančnih sredstev za financiranje naložb (ki predstavljajo okoli 16% skupnih investicij) letos nominalno višji za 9%, obseg sredstev iz državnega proračuna pa kar za 18.1% (glej poglavje 6.2). Po oceni bo delež javnofinančnih virov za financiranje investicij v letu 2002 znašal okoli 4.3% bruto domačega proizvoda.

Leta 2003 se bo realna rast investicij v osnovna sredstva okrepla na okoli 4.8%. K oživljanju investicijskega povpraševanja bo prispevala pričakovana ponovna hitrejša rast investicij zasebnega sektorja skladno s pričakovanim oživljanjem rasti v najpomembnejših trgovinskih partnericah (v opremo in neopredmetena osnovna sredstva, kar bo tudi vplivalo na izboljšanje konkurenčnosti menjalnega sektorja) in okrepitev rasti investicij v telekomunikacije, stanovanjsko izgradnjo, energetiko, infrastrukturo varstva okolja, izgradnjo avtocest in državne storitve (onkološki inštitut, pediatrična klinika, druge bolnišnice, študentski domovi). Postopno naj bi se začelo tudi oživljanje investicij v stanovanjsko gradnjo, ki bo deloma ciklične narave, deloma pa spodbujeno s pričakovanim povečanim povpraševanjem po stanovanjih, povezanim z iztekom prve petletke Nacionalne stanovanjske varčevalne sheme (NSVS) v letu 2004 (glej okvir 4). Za financiranje naložb je v skladu s predlogom sprememb proračuna za leto 2003 predvideno tudi več proračunskih sredstev. Javnofinančni viri za financiranje investicij naj bi se v letu 2003 glede na predhodno leto povečali nominalno za 14.5%, sredstva državnega proračuna pa za 17.3%.

Še izrazitejšo krepitev investicijske aktivnosti pričakujemo **v letu 2004**, ko bo rast bruto investicij v osnovna sredstva po oceni 6.3-odstotna. K temu bo v veliki meri prispevala sprostitev sredstev iz prve NSVS sredi leta in s tem povezana pospešena izgradnja stanovanjskih objektov, nadaljevala se bo tudi rast investicij v infrastrukturo

Okvir 4: Nacionalna stanovanjska varčevalna shema

Vlada Republike Slovenije je v sodelovanju s Stanovanjskim skladom Republike Slovenije leta 1999 uvedla nacionalno stanovanjsko varčevalno shemo z namenom vzpodbujanja dolgoročnega varčevanja in reševanja stanovanjske problematike. Stanovanjski sklad je varčevalne sheme razpisal tudi v naslednjih letih, leta 2002 je bila razpisana že četrta. Varčevalci, ki v okviru NSVS izbirajo med 5- in 10-letnim varčevanjem¹⁹, mesečno vplačujejo 10.000 SIT (1 lot) oz. njegov mnogokratnik²⁰. Realna letna obrestna mera je 1.65% oz. 3% pri desetletnem varčevanju, država pa konec vsakega leta doda premijo v višini enega (petletno varčevanje) oziroma 1,25 mesečnega obroka (desetletno).

Po izteku varčevalnega obdobja varčevalci prosto razpolagajo s privarčevanimi sredstvi. Če se odločijo za najem ugodnega dolgoročnega stanovanjskega posojila, ki ga lahko porabijo za nakup stanovanja ali stanovanjske hiše, gradnjo, nadomestno gradnjo, nadzidavo ali dozidavo individualne stanovanjske hiše, imajo leto dni časa, da to pravico izkoristijo. Varčevalci so upravičeni do posojila v višini do 2.2-kratnika privarčevanih sredstev, vendar je to odvisno tudi od njihove kreditne sposobnosti, doba odplačevanja posojila pa je še enkrat daljša od dobe varčevanja. Za desetletno posojilo znaša realna obrestna mera 2.45%, za dvajsetletno pa 3.80%.

Petletno obdobje prve nacionalne varčevalne sheme se izteče sredi leta 2004. Konec leta 2001 (torej dve leti in pol pred iztekom) je bilo iz tega naslova privarčevanih 16.1 milijarde SIT, oziroma v vseh shemah, ne glede na dolžino varčevalne dobe, 24.9 milijarde SIT. Pričakujemo, da bo do srede leta 2004 v prvi NSVS privarčevano približno 40 milijarde SIT. Po anketi Stanovanjskega sklada, ki je bila opravljena aprila in maja letos, bo velika večina varčevalcev privarčevani denar iz NSVS porabila za rešitev stanovanjskega vprašanja, hkrati namerava več kot 80% varčevalcev najeti stanovanjsko posojilo. Ocenjujemo, da bi bilo ob teh predpostavkah po končanem varčevanju za reševanje stanovanjske problematike iz prve NSVS, vključno z odobrenimi posojili, na voljo približno 100 milijard SIT. To ne bodo v celoti dodatni viri, namenjeni naložbam v nakup oziroma adaptacijo stanovanj ali stanovanjskih hiš, temveč bodo v precejšnji meri nadomestilo drugim virom (ob povečanem obsegu odobrenih kreditov, vezanih na NSVS, bo verjetno relativno upadel obseg »komercialnih« stanovanjskih kreditov). Kljub temu pa pričakujemo, da se bo v drugi polovici leta 2004 okrepilo povpraševanje po stanovanjih.

(avtoceste, elektrarne na spodnji Savi), investicije v preostale gradbene objekte pa naj bi se umirile. V tem letu bodo v financiranje naložb vključena tudi sredstva prve stanovanjske varčevalne sheme, nominalno povišanje javnofinančnih virov za financiranje investicij v letu 2004 pa bo glede na predhodno leto zato nekoliko skromnejše (8.7% po predlogu proračuna). Predlog načrtov razvojnih programov

¹⁹ Velika večina se je odločila za petletno varčevanje.

²⁰ Mesečni obrok se po vsakem letu revalorizira, tako da trenutno znaša 12.800 SIT.

tudi predvideva precej povečan obseg kreditiranja za izvajanje nacionalnega programa izgradnje avtocest. Poleg precejšnje pospešitve rasti investicij v stanovanjsko gradnjo (glej tudi poglavje 2.3.) in infrastrukturo okolja se pričakuje tudi nadaljnja rast investicij v opremo in stroje ter neopredmetena osnovna sredstva, na njihov obseg pa bodo poleg predvidenih ugodnih vplivov iz mednarodnega okolja v veliki meri vplivali tudi procesi združevanja in prevzemov podjetij tako s strani tujih kot drugih domačih podjetij.

2.2.4. Državna potrošnja

V prvem četrtletju leta 2002 se je **državna potrošnja** na medletni ravni realno povečala za 2.7%, v drugem četrtletju pa za 3.8%. V tem okviru je v obeh četrtletjih hitreje kot celotna državna potrošnja naraščala **kolektivna potrošnja države** za upravne, administrativne, obrambne, ekonomske, razvojno-raziskovalne in druge skupne netržne storitve države ter nekoliko počasneje **individualna potrošnja države** za netržne storitve države na področju izobraževanja, zdravstva, socialnega skrbstva, kulture, športa in za tržne proizvode in storitve kot so zdravila, ortopedski pripomočki, koncesijske pravice zasebnemu sektorju, storitve zdravilišč. V prvi polovici leta 2002 se je skupna državna potrošnja glede na lansko prvo polletje realno povečala za 3.3% (kolektivna za 3.8% in individualna za 2.8%).

Realna rast državne potrošnje za leto **2002** je ocenjena na 2.5%²¹, kar je nekoliko počasnejša rast od spomladi predvidene (2.9%). Zaradi manj ugodnih makroekonomskih in javnofinančnih gibanj od predvidenih ob pripravi državnega proračuna je bil julija sprejet rebalans državnega proračuna za leto 2002, ki je s selektivnim omejevanjem odhodkov državnega proračuna posegel v njihov obseg in strukturo. Skromnejša rast vmesne porabe in vkalkuliranih plač je vplivala na znižanje napovedi realne rasti državne potrošnje. Rebalansiran je bil tudi finančni načrt Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, ki je s spremembami odhodkov v obveznem zdravstvenem zavarovanju povzročil v strukturi državne potrošnje povečanje vkalkuliranih plač in zmanjšanje vmesne porabe. Ponovno so bili ocenjeni tudi odhodki občinskih proračunov, ki so prav tako vplivali na spremembo napovedi realne rasti trošenja države v letu 2002.

Po rebalansu državnega proračuna za leto 2002 so bile predlagane tudi spremembe že sprejetega državnega proračuna za leto **2003**. Predlagane spremembe v obsegu in strukturi državnih odhodkov so skupaj s predvidenimi odhodki obveznega zdravstvenega zavarovanja ter s predvidenim proračunskim trošenjem občin vplivale na znižanje napovedi rasti državne potrošnje tudi za to leto. Po predvidevanjih se bo državna potrošnja v letu 2003 realno povečala za 2.8%. Zaostajanje rasti državne potrošnje za ocenjeno rastjo bruto domačega proizvoda se bo tako še nekoliko povečalo, kot posledica sprememb tako v predvidenih javnofinančnih prihodkih

²¹ Pri izračunu državne potrošnje v stalnih cenah je uporabljena (priporočena) metodologija SURS-a, ki pri preračunu v stalne cene kot deflator ne uporablja za vse strukturne elemente le indeksa cen življenjskih potrebščin, ampak upošteva deflator državne potrošnje, ki je sestavljen iz različnih deflatorjev za posamezne kategorije znotraj ekonomske strukture državnih izdatkov. Pri ocenjevanju državne potrošnje je tako za vmesno porabo kot deflator upoštevana predvidena rast cen življenjskih potrebščin, za del, ki se nanaša na vkalkulirane plače, pa predvidena rast bruto plač (povprečna cena dela).

Tabela 2.2.4: **Državna potrošnja (individualna in kolektivna)**

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
						Napoved		
Letna realna rast (v %)								
Državna potrošnja skupaj	4.3	5.8	4.6	3.1	3.2	2.5	2.8	4.1
Individualna potrošnja	3.6	6.1	3.9	2.2	2.6	2.1	2.6	3.9
Kolektivna potrošnja	5.3	5.4	5.5	4.3	3.9	2.9	3.0	4.4
Delež v BDP (v %)								
Državna potrošnja skupaj	20.4	20.3	20.2	20.8	21.3	21.3	21.0	20.8
Individualna potrošnja	11.5	11.4	11.5	11.8	12.2	12.2	12.0	11.8
Kolektivna potrošnja	8.9	8.8	8.8	9.0	9.1	9.1	9.0	9.0

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

kot tudi v javnofinančnih odhodkih, predvsem transferih gospodinjstvom (socialni prejemki, pokojnine) in investicijskih odhodkih iz javnofinančnih sredstev.

Na podlagi predlaganega državnega proračuna za **leto 2004**, projekcij odhodkov obveznega zdravstvenega zavarovanja in proračunske porabe občin predvidevamo, da se bo v letu 2004 realna rast državne potrošnje nekoliko okrepila in bo znašala okoli 4.1%. Pri tem naj bi se z uveljavitvijo Zakona o plačah v javnem sektorju nekoliko umirila rast vkalkuliranih plač. Predvidena rast državne potrošnje v letu 2004 pomeni bistveno manjše zaostajanje za predvideno rastjo bruto domačega proizvoda kot v letih 2002 in 2003 (0.2 odstotne točke, v letih 2002 in 2003 pa 0.7 oziroma 0.9 odstotne točke). Zaradi zaostajanja za rastjo bruto domačega proizvoda v vseh letih pa se bo delež državne potrošnje v bruto domačem proizvodu zmanjšal od 21.3% leta 2002 na 20.8% leta 2004.

2.3. Realni sektor - Pregled gospodarskih gibanj in napovedi po dejavnostih

Po področjih dejavnosti je največji del dodane vrednosti ustvarjen v storitvenih dejavnostih (od G do O; 61.3% v lanskem letu), njihov delež pa se z leti še povečuje. Hkrati se zmanjšuje gospodarski pomen industrijskih dejavnosti (od C do E) ter dejavnosti kmetijstva, ribištva in gozdarstva. V naslednjih letih naj bi se delež industrijskih področij še nadalje zmanjšal, od 31.6% v letu 2001 na 30.9% v letu 2004, delež storitvenih pa povečal, od 61.3% na 62.2%. Zmanjševanje gospodarskega pomena kmetijstva naj bi se ustavilo (približno na ravni okoli 3% dodane vrednosti). Pomen gradbeništva v strukturi dodane vrednosti naj bi se po dveh letih upadanja v prihodnje ustabil približno na ravni pred letom 1999 (okoli 5.8%). V nadaljevanju sledi podroben pregled gospodarskih gibanj po posameznih področjih dejavnosti v prvi polovici leta 2002 in napoved rasti dodane vrednosti v letošnjem ter prihodnjih dveh letih.

Tabela 2.3: Rast in struktura dodane vrednosti po dejavnostih

		Realne stopnje rasti v %, stalne cene 1995				Struktura v %, tekoče cene			
		2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004
A	Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	-2.1	2.0	2.0	1.0	2.7	2.7	2.6	2.6
B	Ribištvo	1.2	1.0	1.0	1.0	0.0	0.0	0.0	0.0
C	Rudarstvo	-7.1	6.0	-1.0	0.5	0.8	0.8	0.8	0.7
D	Predelovalne dejavnosti	4.4	3.7	4.9	4.9	23.7	23.5	23.5	23.4
E	Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	6.1	3.5	0.0	1.0	2.9	2.9	2.8	2.7
F	Gradbeništvo	-3.5	2.0	4.5	6.0	5.2	5.0	5.0	5.1
G	Trgovina, popravila motornih vozil	2.0	2.3	3.0	4.0	10.1	10.1	10.1	10.1
H	Gostinstvo	5.0	3.0	3.5	4.5	2.9	2.9	2.9	3.0
I	Promet, skladičenje in zveze	4.5	3.5	4.0	5.0	6.9	6.9	7.0	7.1
J	Finančno posredništvo	5.1	4.5	4.7	5.5	3.9	3.9	4.0	4.1
K	Nepremičnine, najem in poslovne storitve	3.4	3.4	3.5	3.8	10.7	10.8	10.8	10.9
L	Javna uprava, obramba, socialno zavarovanje	5.2	4.7	5.0	4.5	5.2	5.3	5.3	5.4
M	Izobraževanje	2.5	3.4	3.4	3.4	5.3	5.3	5.3	5.2
N	Zdravstvo in socialno varstvo	3.7	3.2	3.0	3.0	5.0	5.0	5.0	4.9
O	Druge skupne in osebne storitve	3.8	3.8	4.5	4.5	3.4	3.4	3.4	3.5
	Pripisane bančne storitve (PBS)	2.6	2.0	2.0	2.0	-1.7	-1.7	-1.7	-1.7
1.	DODANA VREDNOST (A ... O + PBS) v osnovnih cenah	3.1	3.4	3.9	4.3	86.8	86.7	86.8	86.9
2.	Neto korekcijske postavke (davki na proizvode in storitve - subvencije)	2.0	1.9	2.5	4.1	13.2	13.3	13.2	13.1
3.	BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3 = 1+2)	3.0	3.2	3.7	4.3	100.0	100.0	100.0	100.0

Vir podatkov: SURS; napoved UMAR.

Realna rast dodane vrednosti v dejavnosti **kmetijstva, gozdarstva in lova (A)** je bila po treh letih upadanja tudi v letošnjem prvem polletju nekoliko nižja kot v enakem obdobju lani. Razpoložljivi podatki kažejo, da so k temu največ prispevala negativna gibanja v živinoreji, ki sicer ustvari večino dodane vrednosti dejavnosti; število živine se je po vzorčnem popisu konec lanskega leta v primerjavi z letom prej zmanjšalo pri vseh vrstah živali, razen pri perutnini²². Vrednost odkupa v živinoreji je bila v prvem polletju letos za 1.4% manjša kot v enakem obdobju lani. Tudi v klavnicah je bilo v tem obdobju pridobljenega manj mesa, predvsem govejega in perutninskega, nekoliko več pa le prašičjega²³. O fizičnem obsegu rastlinske pridelave še ni statističnih podatkov, vendar pričakujemo, da bo ta večja od lanske, ki jo je prizadelo pomanjkanje vlage. Vinske kleti so še polne zaloga iz prejšnjih let, zato je pri odkupu letošnjega grozdja prihajalo do velikih težav. Skupna vrednost odkupljenih količin rastlinske pridelave pa je bila v prvem polletju višja kot v enakem

²² Število se je zmanjšalo pri govedu za 3.4%, pri prašičih za 0.6%, pri ovcah za 2.2% in pri kozah za 9.7%. Število perutnine se je povečalo za 2.2%, zaradi povečanja v kmetijskih podjetjih, ne pa tudi na družinskih kmetijah, kjer je v reji več kot tri četrtine teh živali.

²³ Masa v klavnicah pridobljenega perutninskega mesa je bila manjša za 7.8% in govejega za 3.2%, za 3% pa se je povečala masa pridobljenega prašičjega mesa.

obdobju lani: v sadjarstvu in vinogradništvu za desetino, v poljedelstvu pa kar za petino.

Kljub realnemu upadanju dodane vrednosti v **letošnjem** prvem polletju ocenjujemo, da bo ta na letni ravni pozitivna, **okoli 2-odstotna**, tolikšna pa naj bi bila tudi v **prihodnjem letu**. Po izredno nizki lanski ravni rastlinske pridelave pričakujemo letos izboljšanje tudi zato, ker so bile letošnje vremenske razmere ponovno dokaj običajne. Zaradi ukrepov kmetijske politike na področju živinoreje pa ocenjujemo, da se bodo razmere izboljšale tudi na tem področju. K rasti dodane vrednosti bo opazno pripomogel ponovno večji obseg državnih pomoči, tako letos kot tudi v prihodnjih dveh letih²⁴. Kljub temu naj bi se realna rast dodane vrednosti v **letu 2004** upočasnila **na okoli 1%**. Bo pa v veliki meri odvisna od rezultata pristopnih pogajanj o kvotah in referenčnih količinah.

V **rudarstvu (C)** je po deležu ustvarjene dodane vrednosti najpomembnejše premogovništvo (62% v letu 2001). Ob koncu lanskega leta se je povečano povpraševanje po premogu pokrilo predvsem iz zalog. Te so se zato močno zmanjšale. V letošnjem prvem polletju je bila poraba premoga še vedno precej nad predvideno (višja proizvodnja termoelektrarn zaradi nižje proizvodnje hidroelektrarn), zato se je skupna proizvodnja premoga močno povečala. Proizvodnja neenergetskega dela rudarstva se je v drugem četrtletju znižala za skoraj desetino, kar je vplivalo na nižjo rast dodane vrednosti v rudarstvu v drugem četrtletju (v prvem četrtletju glede na isto lansko četrtletje se je dodana vrednost v rudarstvu povečala za 13.1%, v drugem četrtletju pa za 5.1%).

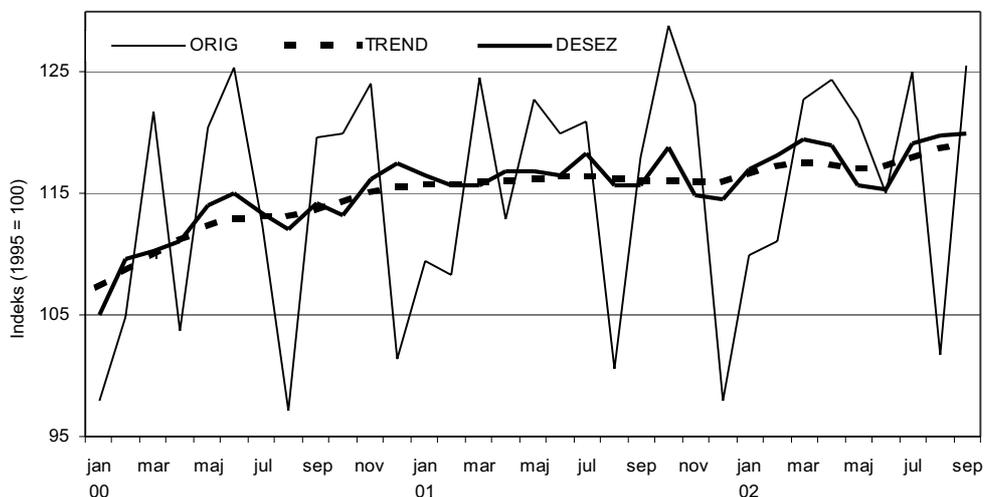
Na osnovi Energetske bilance RS za leto 2002 (EB), potrjene v juliju 2002, naj bi se letos proizvodnja lignita povečala za 17.2%, proizvodnja rjavega premoga pa znižala za 12.4%. Pomladanska napoved UMAR je temeljila na tedaj predvidenem nekoliko nižjem povečanju proizvodnje lignita in večjem zmanjšanju proizvodnje rjavega premoga. Če bo letošnja proizvodnja lignita in rjavega premoga tolikšna, kot je predvideno z EB, v neenergetskem delu rudarstva pa se bo ohranila sedanja medobdobjna stopnja zniževanja (5.6-odstotni padec v prvih osmih mesecih), lahko pričakujemo, da se bo **dodana vrednost v rudarstvu v letu 2002** realno **povečala za 6.0%**. Za leto **2003** napovedujemo **1-odstotno** realno **znižanje** dodane vrednosti, saj naj bi se delež proizvodnje termoelektrarn nekoliko znižal, s tem pa se bo zmanjšalo tudi povpraševanje po premogu. V naslednjih letih ni predvidenih večjih sprememb glede letnih količin nakopanega premoga, razen ob večjih nihanjih povpraševanja. Ustavilo naj bi se tudi večletno upadanje neenergetskega dela rudarstva. Za leto **2004** tako napovedujemo približno **0.5-odstotno realno rast dodane vrednosti**.

Na rast dodane vrednosti **predelovalnih dejavnosti (D)** kot izrazito izvozno usmerjene panoge slovenskega gospodarstva²⁵ pomembno vplivajo gibanja v mednarodnem

²⁴ Državne pomoči postajajo vse pomembnejši del ustvarjene dodane vrednosti dejavnosti kmetijstva, gozdarstva in ribištva; v letu 2001 je bil njihov delež 37-odstoten.

²⁵ Enajst od štirinajstih podpodročij predelovalnih dejavnosti več kot polovico prihodkov iz prodaje ustvari s prodajo na tujih trgih, celotna panoga pa z izvozom realizira približno 57% prihodkov iz prodaje.

Slika 6: Gibanje obsega proizvodnje predelovalnih dejavnosti

Vir: SURS, preračuni UMAR po metodi TRAMO - SEATS

ekonomskem okolju. V prvem četrletju se je tako nadaljevalo umirjanje rasti dodane vrednosti (1.6-odstotna realna rast na medletni ravni), značilno že za konec lanskega leta. Ob živahnejši izvozni aktivnosti (glej poglavje 2.2.1.) pa se je v drugem četrletju rast začela ponovno krepiti (3.7%). Kljub temu je rast dodane vrednosti v prvi polovici leta (2.7%) še vedno precej zaostajala za lansko (4.4%), kar je poleg dinamike izvoznega povpraševanja tudi rezultat slabšanja stroškovne konkurenčnosti (glej poglavje 3.1.) ter visoke izhodiščne osnove v prvi polovici lanskega leta. S podobno dinamiko kot dodana vrednost se je gibal tudi obseg proizvodnje v predelovalnih dejavnostih. V prvem četrletju letos se je glede na enako obdobje lani povečal za 0.4%, v drugem četrletju pa za 1.3%, tako da je v prvem polletju letos za 1.% presegel lanskega. Zaradi negativnih medletnih stopenj rasti v pomladnih mesecih (maj, junij) je po zmernem naraščanju v prvem četrletju obseg proizvodnje ob koncu drugega četrletja že pričel trendno upadati (glej sliko 6). Upočasnitev proizvodne aktivnosti je bila v skladu s poslovnimi pričakovanji v predelovalnih dejavnostih, ki so se po pesimizmu ob koncu lanskega leta do februarja rahlo okrepila, v pomladanskih mesecih pa so pričela ponovno naglo pešati. Manj ugodna gibanja so vplivala tudi na upadanje zaposlenosti v predelovalnih dejavnostih, ki se je v prvi polovici leta znižala za 3.1% glede na enako lansko obdobje.

Najvišje stopnje rasti obsega proizvodnje so bile v prvi polovici leta 2002 v primerjavi z enakim obdobjem lani dosežene v proizvodnji strojev in naprav (16.2%), proizvodnji vozil in plovil (9.6%, lani v prvem polletju 0.5%) ter proizvodnji kemikalij in kemičnih izdelkov (3.8%). Te panoge so izvozno usmerjene, zanje pa so značilne tudi nadpovprečna rast dodane vrednosti na zaposlenega ter nadpovprečna donosnost sredstev in prodaje v letu 2001. Največje nazadovanje proizvodne aktivnosti je bilo zabeleženo tudi v izvozno usmerjenih panogah, kot sta proizvodnja tekstilnih izdelkov (- 13.1%) in proizvodnja usnja ter usnjenih izdelkov (- 9.9%), za kateri pa je značilen nadpovprečno visok delež stroškov dela v dodani vrednosti.

V drugi polovici leta naj bi se ob nekoliko živahnejši izvozni aktivnosti nadaljevala zmerna krepitev rasti dodane vrednosti v predelovalnih dejavnostih. Medletne realne stopnje rasti dodane vrednosti v tretjem in četrtem četrtletju se bodo po oceni gibale med 4.2% in 5.5%, kar pomeni, da bi se **v letu 2002 dodana vrednost realno povečala za 3.7%**. Takšna gibanja so v skladu z zadnjimi podatki o obsegu proizvodnje v poletnih mesecih in še vedno nestabilnimi poslovnimi pričakovanji podjetniškega sektorja. V juliju je obseg proizvodnje za 8.8% presešel junijskega, v avgustu se je zaradi dveh delovnih dni manj in sezonske umiritve, ki je značilna za ta počitniški mesec, občutneje znižal (-18.6%), v septembru pa je zaradi nizke avgustovske osnove ponovno porasel za 23.4%. Proizvodna aktivnost se je tako v tretjem četrtletju v primerjavi z enakim obdobjem lani povišala za 3.8%. Kumulativni prirast v obdobju od januarja do septembra letos tako za 1.9% presega raven iz enakega obdobja lani, že tretji mesec zapored pa se nadaljuje v pomladnih mesecih prekinjena trendna rast²⁶ (glej sliko 6). Rast tujega povpraševanja in posledično domačega blagovnega izvoza, ki naj bi se pričela krepiti že v zadnjem četrtletju letos, se bo po napovedih v letu 2003 še pospešila, kar bo ugodno vplivalo na proizvodno aktivnost predelovalnih dejavnosti. Ocenjujemo, da bodo četrtletne stopnje realne rasti dodane vrednosti na medletni ravni znašale med 3.8 in 5.8%, tako da se bo **v celem letu 2003 dodana vrednost realno povečala za 4.9%**. **V letu 2004** se pričakuje ohranjanje zmerne konjunktore na tujih trgih, tako da bi se, tudi z ukrepi vladne industrijske politike za dvig konkurenčne sposobnosti, realna rast dodane vrednosti predelovalnih dejavnosti stabilizirala na **okoli 5%**.

V dejavnosti **oskrbe z elektriko, plinom in vodo (E)** največji delež dodane vrednosti ustvarijo v gospodarskih družbah oskrbe z elektriko (63% v letu 2001). V letošnjem prvem polletju se je močno spremenila struktura proizvodnje električne energije (v primerjavi z običajno oziroma predvideno). Nizki vodostaji slovenskih rek so vplivali na nižjo proizvodnjo hidroelektrarn, izpad pa je nadomeščala višja proizvodnja klasičnih termoelektrarn. V primerjavi s prvim polletjem 2001 se je delež proizvodnje hidroelektrarn v skupni proizvodnji električne energije znižal s 33% na 19%, delež proizvodnje termoelektrarn pa se je zvišal s 34% na 43%. S tem se je dodana vrednost pri oskrbi z elektriko, plinom in vodo v prvem četrtletju glede na enako obdobje lani realno povečala za 7.8%, v drugem četrtletju pa za 8.7%, čeprav se je skupna fizična proizvodnja elektrike, merjena v GWh, znižala za nekaj odstotkov. Ob upoštevanju letošnje proizvodnje električne energije do avgusta in gibanju, predvidenem do konca leta s Količinsko elektroenergetsko bilanco RS za leto 2002 (KE), bi se letos proizvodnja hidroelektrarn znižala za 19%, proizvodnja termoelektrarn (in nuklearke) pa povečala za okoli 5%. Po Energetski bilanci RS za leto 2002 (EB) naj bi se poraba plina v Sloveniji letos znižala za 5.5%, poraba daljinske toplote pa za 3.4%. Ob teh predpostavkah in ob približno nespremenjenem obsegu dejavnosti oskrbe z vodo bi se v letu **2002 dodana vrednost pri oskrbi z elektriko, plinom in vodo realno povečala za 3.5%**. Ob predpostavki, da bo v prihodnjem letu struktura proizvodnje elektrarn ponovno bliže dolgoročnemu povprečju, napovedujemo za **letu 2003 stagnacijo realne rasti dodane vrednosti, v letu 2004 pa 1-odstotno rast**.

²⁶ Proizvodna aktivnost je v septembru naraščala po 0.3-odstotni mesečni oz. 4.1-odstotni medletni stopnji.

V **dejavnosti gradbeništva (F)** je bila dodana vrednost v prvi polovici leta 2002 realno za 1.4% višja kot v enakem obdobju lani. Po upadanju v lanskem letu (3.5-odstotno realno zmanjšanje) in stagnaciji v prvem četrtletju letos (0.2-odstotno realno znižanje na medletni ravni) je dodana vrednost v drugem četrtletju realno za 2.8% presegla raven v enakem obdobju. Letošnje oživljanje aktivnosti v gradbeništvu povezujemo z intenzivnejšo gradnjo avtocest, kar potrjujejo podatki o vrednosti opravljenih gradbenih del²⁷ v nizkih gradnji. V prvi polovici leta je bila vrednost vseh opravljenih gradbenih del realno za 1.9% višja kot v enakem obdobju lani: v nizki gradnji za 2.5%, v visoki pa za 1.4%. Povečanje vrednosti opravljenih gradbenih del v visoki gradnji je povezano s krepitvijo aktivnosti v stanovanjski gradnji (16.8-odstotna realna rast na medletni ravni), ki pa je v veliki meri posledica nizke osnove v lanskem letu. Pri tem kaže, da so aktivnost povečevala predvsem podjetja, ki zaposlujejo 10 ali več oseb, vendar zgradijo manj kot petino vseh stanovanj v Sloveniji²⁸. Ocenjujemo namreč, da je aktivnost v segmentu stanovanjske gradnje, ki ga statistični podatek ne zajema, upadala, saj sta bila lani po podatkih o gradbenih dovoljenjih število stanovanj v enostanovanjskih stavbah in njihova predvidena površina, ki jih v večji meri gradijo manjša podjetja oziroma posamezniki v lastni režiji, najnižja, odkar razpolagamo s temi podatki (od leta 1998 dalje). V nestanovanjski visoki gradnji je bila vrednost opravljenih del v prvi polovici letošnjega leta realno za 1.8% nižja kot leto pred tem.

Julija se je, po podatkih o vrednosti opravljenih del, aktivnost v gradbeništvu na medletni ravni okrepila za 8.8%. Nadaljevala so se ugodna gibanja v nizki gradnji (28.5-odstotna medletna rast), aktivnost v visoki gradnji pa je bila pod ravni iz primerljivega meseca lani (-5.4%), kar je povezano predvsem z gibanji v nestanovanjski visoki gradnji (-8.3%). Po Predlogu letnega plana razvoja in vzdrževanja avtocest naj bi se intenzivnost gradnje avtocest v prihodnjih mesecih še povečala. Hkrati ne pričakujemo izboljšanja v visoki gradnji, predvsem stanovanjski²⁹. **Dodana vrednost** v gradbeništvu se bo tako po oceni **v letu 2002 realno povečala za približno 2%**. Izrazitejšo okrepitev rasti napovedujemo za prihodnji dve leti, ko naj bi se, poleg živahnejše gradnje cestne infrastrukture, pred iztekom prve Nacionalne stanovanjske varčevalne sheme okrepila tudi stanovanjska gradnja. Na gradbeno aktivnost bo v tem obdobju ugodno vplivala tudi nova prostorska zakonodaja, ki se bo predvidoma začela izvajati v letu 2003. V letu 2004 bo dinamiko rasti v gradbeništvu dodatno spodbudila še gradnja elektrarn na spodnji Savi. **V letih 2003 in 2004** naj bi tako dodana vrednost v gradbeništvu dosegla **4.5- oziroma 6-odstotno realno stopnjo rasti**.

V dejavnosti **trgovina, popravila motornih vozil in izdelkov široke porabe (G)** se je v prvi polovici leta 2002 nadaljevala skromna rast dodane vrednosti, značilna po letu 1999. Dodana vrednost se je tako v prvih šestih mesecih na medletni ravni

²⁷ Podatek o vrednosti opravljenih gradbenih del se nanaša na podjetja in organizacije z deset ali več zaposlenimi.

²⁸ Gradbena podjetja z 10 in več zaposlenimi so v letu 2000 zgradila 15.9%, leta 1999 pa 8.9% vseh stanovanj.

²⁹ V prvi polovici letošnjega leta je bila po začasnih podatkih z izdanimi gradbenimi dovoljenji predvidena gradnja 2601 stanovanja, kar je bilo 17.9% manj, predvidena površina teh stanovanj pa je bila za 17.1% nižja kot v istem obdobju lani.

realno povečala za 1.8% (v prvem četrtnetju za 1.6%, v drugem pa za 2%). Po podatkih četrtnetne raziskave TRG-ČL³⁰ je prihodek v prvem četrtnetju (v primerjavi z enakim lanskim obdobjem) bolj naraščal v trgovini na drobno, v drugem četrtnetju pa v trgovini na debelo. V trgovini na drobno se je v obeh četrtnetjih nadpovprečno povečal prihodek v trgovini z živili, pijačami in tobakom, v glavnem zaradi povečane prodaje v nespecializiranih prodajalnah, ki pretežno prodajajo živila. V trgovini na debelo pa so v prvih dveh četrtnetjih najvišjo rast prihodka na medletni ravni dosegli v trgovini z neživili. V trgovini z motornimi vozili so kljub manjšemu številu prodanih novih osebnih avtomobilov³¹ povečali svoj prihodek, saj so prodali več luksuznih avtomobilov kot v enakem lanskem obdobju. V drugem četrtnetju pa se je prodaja znižala po vseh razredih osebnih avtomobilov, kar se je odrazilo tudi v nižjem prihodu te dejavnosti. Gibanje števila delovno aktivnih v trgovini v prvem polletju kaže, da se tudi letos nadaljuje proces zmanjševanja števila manjših podjetij ob krepitve pomena večjih. Število samozaposlenih in zaposlenih pri njih se še naprej zmanjšuje, povečuje pa se zaposlenost v podjetjih in drugih organizacijah te dejavnosti³².

Po podatkih o številu prvič registriranih novih osebnih avtomobilov v tretjem četrtnetju letos se zaostanek za lansko prodajo zmanjšuje³³, tako da bi se lahko rezultati poslovanja v prodajalnah z motornimi vozili do konca leta izboljšali. Ob krepitvi zasebne porabe v drugem polletju naj bi se povečala tudi prodaja v trgovini na drobno, prav tako pa naj bi se s povečanjem aktivnosti v predelovalnih dejavnostih in gradbeništvu povečala prodaja blaga v trgovini na debelo. Ob takšnih gibanjih se bo rast dodane vrednosti v drugi polovici leta okrepla, tako da bi v celem letu **2002** v trgovinski dejavnosti realizirali **2.3-odstotno realno rast dodane vrednosti**. V naslednjih dveh letih pričakujemo poleg živahnejše aktivnosti v predelovalnih dejavnostih in gradbeništvu tudi ponovno hitrejšo rast zasebne porabe. Ocenjujemo, da se bo **v letu 2003 realna rast dodane vrednosti v trgovinski dejavnosti okrepla na 3%, v letu 2004**, ko naj bi se zasebna poraba še dodatno povečala (glej poglavje 2.2.2.), **pa na 4%**.

Po ugodnih gibanjih v letih 2000 in 2001 se je rast dodane vrednosti v dejavnosti **gostinstva (H)** letos precej upočasnila. V prvi polovici leta se je glede na enako lansko obdobje realno povečala le za okoli 2% (za 2.2% v prvem in za 1.9% v drugem četrtnetju). Slabši rezultati so bili predvsem posledica nižjega prihodka podjetij, ki se ukvarjajo s pripravo in serviranjem jedi (-6.1%) in so v preteklih letih doprinesli približno polovico k skupnemu prihodu v gostinstvu. Prihodek v nastanitvenih podjetjih se je ob rasti števila prenočitev (v prvem četrtnetju za 3.3%, v drugem pa za 3.6%³⁴ glede na primerljivo obdobje lani) v prvem polletju realno povečal za

³⁰ Podatki raziskave TRG-Čl se nanašajo le na tisti del dejavnosti poslovnega subjekta, ki se ukvarja s trgovinsko dejavnostjo, in tako vključujejo tudi trgovino v okviru netrgovinskih podjetij.

³¹ Po podatkih UNZ je bilo v prvem četrtnetju letos za 3.6% manj prvič registriranih novih avtomobilov kot v enakem lanskem obdobju.

³² Skupaj se je število delovno aktivnih v dejavnosti G v prvem četrtnetju povečalo za 2.4%, v drugem pa za 2.1% glede na enako četrtnetje lani.

³³ Po podatkih UNZ je bilo v prvem polletju letos za okoli 8%, v prvih devetih mesecih pa za okoli 6% manj prvič registriranih novih avtomobilov kot v enakem obdobju lani.

³⁴ Število prenočitev se je povečalo zaradi povečanja prenočitev tujih turistov (za 7.7% oz. 6.8%), število domačih prenočitev pa se je še zmanjšalo.

3.7%. Povečal se je tudi prihodek v podjetjih, katerih glavna dejavnost je točenje pijač (realno za 3.6%), vendar pa je delež teh podjetij v skupnem prihodku le okoli 10-odstoten. Skupni prihodek v gostinstvu je bil tako v prvem četrletju leta 2002 realno za 1.2%, v drugem pa za 3.3% nižji kot v istem lanskem obdobju.

V juliju in avgustu je ostalo število prenočitev v Sloveniji približno na lanski, sicer rekordni³⁵, ravni. Prihodek v gostinstvu pa je bil tudi v juliju realno za 4.3% manjši kot julija lani. Ob predpostavki nekoliko ugodnejših gibanj v zadnjem četrletju letos je **napoved realne rasti dodane vrednosti v letu 2002 3-odstotna**. Letos je Vlada RS sprejela Strategijo slovenskega turizma za obdobje od leta 2002 do leta 2006, ki med drugim predvideva tudi povečanje investicij v gostinstvu. Prve pozitivne rezultate lahko pričakujemo že v **prihodnjih dveh letih**, tako da bi se **realna rast dodane vrednosti okrepila na 3.5 - 4.5%**.

Dodana vrednost v dejavnosti **prometa, skladiščenja in zvez (I)** se je v prvi polovici leta 2002 na medletni ravni realno povečala le za okoli 2.2% (v prvem četrletju za 1%, v drugem pa za 3.4%), kar je v tej dejavnosti ena najnižjih polletnih rasti v zadnjih letih. V prvem četrletju se je močno zmanjšal obseg cestnega blagovnega prometa (za 16.2%, merjeno v tkm). Tudi pomorski blagovni promet se je v prvem četrletju znižal, za 9.7%, okrepila pa sta se železniški blagovni promet in prekladalna dejavnost v vseh vrstah prometa, za 11.7% oziroma 13.1%. Cestni potniški promet je po oceni upadel za 20.4%, mestni potniški za 1.2%, železniški potniški pa se je povečal za 6.4%. Ob tem, ko se je obseg zračnih prevozov potnikov zvišal za 2.4%, je letališki promet še vedno nazadoval, in sicer za 6.1%. V drugem četrletju so bila gibanja v cestnem in železniškem blagovnem ter potniškem prometu zelo podobna kot v prvem: cestni prevozi so se zniževali, prevozi po železnici pa okrepili. V potniškem prometu se je v drugem četrletju (po rasti v prvem) ponovno nekoliko znižal zračni potniški promet, kjer po lanskem upadanju še ni prišlo do pričakovanega oživljanja. Ocenjujemo, da so se v prvi polovici leta 2002 nadaljevala tudi neugodna gibanja v dejavnosti telekomunikacij, značilna za zadnji dve leti (lani so ustvarili neto čisto izgubo iz poslovanja v višini več kot 3 milijarde SIT), kar je tudi vplivalo na relativno nizko rast dodane vrednosti prometa, skladiščenja in zvez v tem obdobju. **Letošnja realna rast dodane vrednosti v prometu, skladiščenju in zvezah** bo tako nižja od lanske in spomladi napovedane, znašala naj bi okoli **3.5%**. V letu **2003** naj bi se ob višji proizvodni aktivnosti okrepila na **4.0%**, v letu **2004** pa na **5.0%**.

Po relativno visokih stopnjah rasti dodane vrednosti v preteklih dveh letih (5.5% v povprečju letno) je dodana vrednost **finančnega posredništva (J)** v prvi polovici leta 2002 beležila 4.1-odstotno realno rast na medletni ravni, kar pa je še vedno za 1.4 odstotne točke višje od gospodarske rasti v tem obdobju. Ker so se poslovni rezultati v bankah v prvi polovici leta večinoma izboljševali bolj kot lani, je na upočasnitev rasti dodane vrednosti verjetno vplivala predvsem upočasnitev rasti zaposlovanja. V prvih šestih mesecih je bila rast števila zaposlenih v tej dejavnosti na medletni ravni v povprečju 2.5-odstotna (lani 3.1-odstotna). Nižja rast je predvsem

³⁵ Po številu turistov in njihovih prenočitev je bilo leto 2001 najuspešnejše turistično leto v samostojni Sloveniji, saj je število turistov prvič po letu 1991 preseglo 2 milijona, število prenočitev 7 milijonov.

posledica zmanjševanja števila delovno aktivnih v pomožnih dejavnostih finančnega posredništva, ki trendno upada že od druge polovice leta 1999. Banke, ki predstavljajo več kot polovico dodane vrednosti finančnega posredništva, so v prvi polovici leta zabeležile boljše poslovne rezultate kot v enakem obdobju lani. Prihodki od neto obresti so se v primerjavi s prvim polletjem lani realno povečali za 4.1% (primerljiva rast je v preteklem letu znašala -1.7%), neto provizije za 4.6% (lani 6.2%), čisti dobiček pa za 42.7% (lani 5.9%). Neto provizije v zavarovalništvu so se v prvi polovici leta 2002 realno povečale za 10.2%, kar je prav tako več kot v enakem obdobju lani. Po predhodnih podatkih iz bilanc bančnega sektorja se je ugodno gibanje na področju finančnega posredništva nadaljevalo tudi v tretjem četrtletju.

Glede na ugodna gibanja v bančnem sektorju v tretjem četrtletju letos in glede na primerjalno osnovo oziroma umirjanje medletnih stopenj rasti finančnega posredništva v drugi polovici lanskega leta je pričakovati, da se bo rast dodane vrednosti v drugi polovici letošnjega leta nekoliko okrepila. Z junijem je bil zaključen prenos plačilnega prometa iz Agencije za plačilni promet na banke, kar naj bi ugodno vplivalo na rast dodane vrednosti v bankah. Krepila naj bi se tudi aktivnost na področju dodatnega pokojninskega zavarovanja. Družbe, ki želijo tovrstna zavarovanja tržiti, morajo namreč do konca leta pridobiti najmanj 15000 zavarovancev, zato lahko pričakujemo, da se bo do konca leta število vključenih v dodatno pokojninsko zavarovanje povečalo. Ob takšnih gibanjih ocenjujemo, da bo rast dodane vrednosti finančnega posredništva **letos 4.5-odstotna**. Zaradi slabe razvitosti finančnih trgov in posledično pričakovanega pospešenega razvoja se bodo nadpovprečno visoke stopnje rasti finančnega posredništva v prihodnjih letih nadaljevale. S privatizacijo NLB in rešenim vprašanjem lastništva največje zavarovalnice ter povečevanjem konkurence bo dodana vrednost v tem sektorju še naprej pospešeno naraščala in se bo **v letih 2003 in 2004 gibala med 4.7 in 5.5%**.

V dejavnosti **nepremičnine, najem in poslovne storitve (K)** se je dodana vrednost na medletni ravni v prvem četrtletju realno povečala za 3.5%, v drugem četrtletju pa za 3.6%. To pomeni nadaljevanje ugodnih trendov iz druge polovice leta 2001, ko se je po upočasnitvi v letu 2000 v tej dejavnosti ponovno začela krepiti rast dodane vrednosti. V letošnjem prvem četrtletju je število delovno aktivnih doseglo rekordno stopnjo rasti (10.6% glede na enako obdobje lani), ki se je v drugem četrtletju le rahlo umirila in znašala 9.3%. Najvišje stopnje rasti delovno aktivnih so v letošnjem prvem polletju dosegli v: računalniških storitvah, kjer se je število delovno aktivnih od januarja do junija na medletni ravni zvišalo za 16.7% (v letu 2001 za 16.3%), v poslovanju z nepremičninami (16%; v letu 2001 za 16.1%), na področju pravnega, davčnega in podjetniškega svetovanja (13%; v letu 2001 za 10.6%)³⁶, hitro rast zaposlenosti pa je ponovno zabeležilo tudi področje oglaševanja (11.6%; v letu 2001 15%). V pomladanski napovedi smo pričakovali tudi krepitev rasti dodane vrednosti storitev projektiranja in tehničnega svetovanja, ki so močno povezane z gradbeništvom, vendar podatki o rasti zaposlenosti za prvo polletje tega še ne potrjujejo (2.4-odstotno povečanje števila delovno aktivnih glede na isto obdobje lani; v letu 2001 3.6%).

³⁶ Ta dejavnost je največ prispevala k hitri rasti števila delovno aktivnih, saj ima v strukturi dejavnosti K najvišji, 22-odstotni delež. Oživitev zaposlovanja je precejšnja, saj se je od leta 1997 do leta 2000 število zaposlenih v teh svetovalnih dejavnostih zniževalo v povprečju za 1% letno.

Upošteva je lansko dinamiko rasti dodane vrednosti (visoke stopnje v tretjem in četrtem četrtletju) in letošnja gibanja zaposlenosti (rahla umiritev v drugem četrtletju, ki se je nadaljevala tudi v juliju). je napoved realne rasti dodane vrednosti v dejavnosti nepremičnine, najem in poslovne storitve **v letu 2002 3.4-odstotna**. V naslednjih dveh letih se bo po oceni nadaljevala dinamična rast te dejavnosti. Ugodna gibanja v računalniških storitvah naj bi še naprej spodbujal tudi projekt informatizacije javne uprave in pospešen razvoj informacijske družbe. Z višjo rastjo v gradbeništvu pa pričakujemo ponovno nekoliko hitrejšo rast tudi v storitvah projektiranja in tehničnega svetovanja. Ocenjujemo, da se bo **v letu 2003 realna rast dodane vrednosti ohranila na ravni 3.5%**, **v letu 2004** pa bi lahko dosegla **3.8%**.

V prvi polovici leta je bila dodana vrednost **javnih storitev (od L do O)**³⁷ realno za 3.8% višja kot v enakem obdobju lani, kar pomeni le rahlo umiritev dinamike rasti iz leta 2001. Po 3.5-odstotnem povečanju v prvem četrtletju se je v drugem četrtletju realna rast dodane vrednosti javnih storitev okrepila na 4%. V primerjavi z letom 2001 se je struktura rasti dodane vrednosti javnih storitev v prvi polovici leta 2002 spremenila; okrepila se je rast v dejavnosti izobraževanja, umirila pa v dejavnosti javne uprave, obrambe in obveznega socialnega zavarovanja, ki je bila v preteklih dveh letih, ob izjemno hitri rasti zaposlenosti in plač, glavni dejavnik visoke realne rasti dodane vrednosti javnih storitev.

V prvi polovici leta 2002 se je v dejavnosti *javne uprave, obrambe in obveznega socialnega zavarovanja (L)* skladno z omejitvijo novih zaposlitev rast števila delovno aktivnih umirila na 2.1% na medletni ravni (v letu 2001 je bila 3.8-odstotna). Znižala se je tudi realna rast bruto plače na zaposlenega (glej poglavje 5.2). Ta gibanja so umirila realno rast dodane vrednosti, ki je bila v prvem četrtletju na medletni ravni 4.9-odstotna, v drugem nekoliko nižja, 4.6-odstotna. V dejavnosti *izobraževanja (M)* je bila medletna realna rast dodane vrednosti v prvem četrtletju 2.8-odstotna in v drugem 3.6-odstotna (v letu 2001 2.8-odstotna). Po podatkih o številu delovno aktivnih se je rast okrepila zlasti na področju višjega in visokega šolstva, kar smo ob povečanem vpisu študentov pričakovali že spomladi. V prvi polovici leta se je v povprečju na medletni ravni število zaposlenih v višjem in visokem šolstvu povečalo za 4.3% (v letu 2001 v povprečju za 3.3%). Na visoki ravni se letos ohranja tudi rast števila delovno aktivnih v pretežno tržnih storitvah izobraževanja odraslih in drugega izobraževanja (7.3%; v letu 2001 7.9%). V dejavnosti *zdravstva in socialnega varstva (N)* se je dodana vrednost v prvem četrtletju realno povečala za 3.4% in v drugem četrtletju za 3.3% (v letu 2001 za 3.7%). Okrepila se je rast zaposlenosti v zdravstvu, kjer se je v prvi polovici leta na medletni ravni število delovno aktivnih povečalo za 2.1% (lani v povprečju leta za 1.1%; v letu 2000 le za 0.8%). V skladu s spremembami v Standardni klasifikaciji dejavnosti je bil v prvih mesecih leta 2002 iz skupine socialno varstvo v druge dejavnosti premeščen podrazred dejavnosti invalidskih podjetij. Ta je imel po številu delovno aktivnih v socialnem varstvu kar 48.3-odstotni delež, v celotni dejavnosti zdravstva in socialnega varstva pa je predstavljal 19.3%. Ukinitvev tega podrazreda je v dejavnosti N povečala delež zaposlenih v zdravstvu in zmanjšala delež zaposlenih v socialnem varstvu. Ker so invalidska podjetja tržno usmerjena (gospodarske družbe), se je spremenilo tudi razmerje med dodano

³⁷ V skupino javnih storitev po metodologiji Eurostata uvrščamo dejavnosti klasifikacije SKD od L do O.

vrednostjo, ki jo v dejavnosti N ustvarijo tržni in netržni proizvajalci. Zaposleni v invalidskih podjetjih so sedaj razvrščeni v dejavnost, ki jo izvajajo. V dejavnosti *drugih javnih, skupnih in osebnih storitev (O)* je bila medletna realna rast dodane vrednosti v prvem četrtletju zelo nizka, le 2.2-odstotna, v drugem četrtletju pa se je okrepila na 4.5%. Kot kažejo podatki o številu zaposlenih, se je v drugem četrtletju najbolj okrepila rast v oddelku rekreacijskih, kulturnih in športnih dejavnosti, ki so pretežno tržno usmerjene in dosejajo visoko dodano vrednost na zaposlenega.

Na osnovi četrletnih podatkov o rasti dodane vrednosti in upoštevanje gibanja v zaposlenosti pričakujemo, da bo v **letu 2002 realna rast dodane vrednosti** v javnih storitvah **3.7-odstotna**. V primerjavi z lanskim letom naj bi se rast nekoliko okrepila le v dejavnosti izobraževanja. Kljub rahli umiritvi glede na lani pa bodo tudi letos, podobno kot v preteklih letih (z izjemo leta 2000), javne storitve rasle hitreje od bruto domačega proizvoda. Za **leti 2003 in 2004** napovedujemo, da se bo realna rast dodane vrednosti okrepila na okoli **4%**. Na hitrejšo rast dejavnosti javne uprave, obrambe in obveznega socialnega zavarovanja naj bi, kot izhaja iz predloga načrta delovnih mest, vplivalo povečano zaposlovanje v državni upravi v prihodnjem letu, povezano z varovanjem južne meje, oblikovanjem profesionalne vojske ter vključevanjem v EU. V letu 2004 naj bi se rast števila zaposlenih v tej dejavnosti nekoliko umirila, vendar še vedno ostala na relativno visoki ravni. V dejavnosti izobraževanja naj bi se nadaljeval trend krepitve izobraževanja odraslih ter uvajanja novih programov v višjem in visokem šolstvu, tako da se bo rast dejavnosti izobraževanja v prihodnjem letu po oceni ohranila na relativno visoki ravni, v letu 2004 pa naj bi se še nekoliko okrepila. Rast dodane vrednosti naj bi se v letih 2003 in 2004 pospešila tudi v dejavnosti drugih javnih, skupnih in osebnih storitev, in sicer predvsem na račun nadaljevanja hitrejši rasti pretežno tržno usmerjenih storitev. Rahlo umiritev rasti pričakujemo v naslednjih dveh letih v dejavnosti zdravstva in socialnega varstva, predvsem zaradi premestitve dejavnosti invalidskih podjetij, ki je v zadnjih letih beležila izjemno hitro rast³⁸.

³⁸ Število invalidskih podjetij se je v letih 1995-2001 povečalo z 81 na 143, povprečno število zaposlenih v teh podjetjih pa s 3787 v letu 1995 na 11276 v letu 2001.

3. Ekonomski odnosi s tujino

3.1. Mednarodna konkurenčnost³⁹ - Rast produktivnosti bo v precejšnji meri nevtralizirala učinke tečaja na mednarodno konkurenčnost

V letu 2002 bo upočasnjena nominalna deprecijacija tolarja ob nespremenjeni oz. nesorazmerno upočasnjeni dinamiki rasti relativnih cen poslabšala cenovno konkurenčnost slovenskih predelovalnih dejavnosti v primerjavi s tujimi konkurenti. Poslabšanje stroškovne konkurenčnosti slovenskih predelovalnih dejavnosti bo manj izrazito, ker bo rast produktivnosti dela ob zmerni rasti stroškov dela na zaposlenega nevtralizirala precejšen del učinkov tečaja na mednarodno konkurenčnost. Slovenski tržni delež na mednarodnih trgih se bo v letu 2002 povečal drugo leto zapored.

V prvih devetih mesecih leta 2002 je Banka Slovenije, ob presežni ponudbi deviz na promptnem in terminkem deviznem trgu, nadaljevala z določanjem izhodiščnega

Tabela 3.1: Indikatorji mednarodne konkurenčnosti

- Letne stopnje rasti v %

	2000	2001	2002	2003
		Ocena	Napoved	
Efektivni tečaj tolarja¹				
Nominalno	-8.1	-5.8	-3.0	-1.5
Realno ²	-2.1	-0.3	2.7	2.3
Stroški dela na enoto proizvoda v predelovalnih dejavnostih³				
V SIT nominalno	4.2	8.5	5.3	2.5
V košari valut ⁴	-4.2	2.2	2.2	1.0
V košari valut - relativno ⁵	-2.3	0.5	0.8	0.4
Komponente⁴				
Stroški dela na zaposlenega - realno ⁶	2.6	1.8	1.4	1.9
Čiste plače in drugi prejemki	1.9	0.8	0.9	1.7
Davčna obremenitev plač ⁷	0.6	0.6	0.1	0.0
Produktivnost dela	7.2	1.7	3.6	4.9
Cene / devizni efektivni tečaj	0.1	2.1	4.3	4.0

Vir podatkov: APP, BS, SURS, OECD, EC, preračuni UMAR.

Opombe:

¹ Rast vrednosti pomeni rasti vrednosti tolarja in obratno.

² Merjen z relativnimi cenami živjenskih potrebščin.

³ Za podjetja in organizacije s 3 in več zaposlenimi.

⁴ Samo domači faktorji.

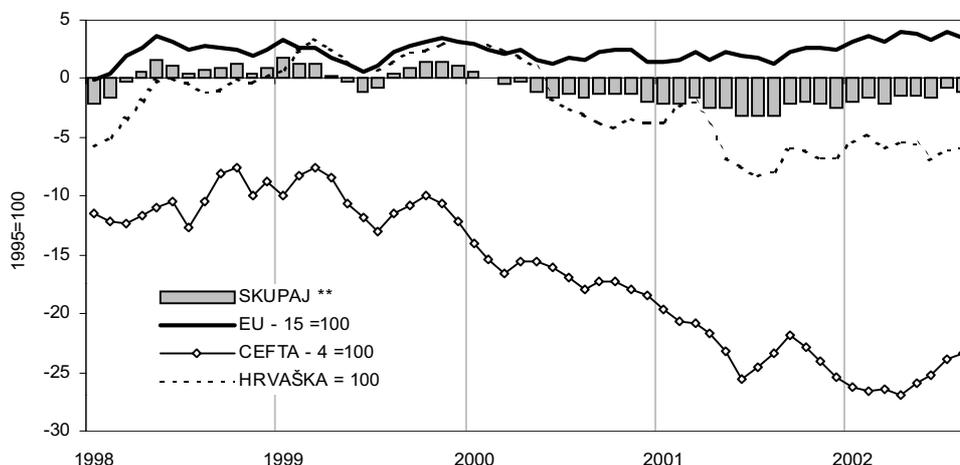
⁵ Glede na rast stroškov dela na enoto proizvoda 7 najpomembnejših OECD trgovinskih partneric.

⁶ Deflacionirano s cenami živjenskih potrebščin.

⁷ Razmerje bruto plače in prispevki delodajalcev / čiste plače.

³⁹ Analiza mednarodne konkurenčnosti se v tem poglavju osredotoča na cenovno in stroškovno konkurenčnost ter spremembe tržnih deležev. Pri tem pa je treba opozoriti, da na konkurenčnost slovenskega gospodarstva v celoti ne vplivata samo cenovna in stroškovna konkurenčnost, pač pa v veliki meri tudi raven tehnološke razvitosti. (Poročilo o razvoju, UMAR, 2002, str. 30).

Slika 7: Realni efektivni tečaj tolarja do valut pomembnejših trgovinskih partneric

Viri: OECD, WIW, SURS, preračuni UMAR.
Opomba: * deflator CPI; ** skupaj z ZDA in Švico. Padec pomeni izboljšano konkurenčnost.

tečaja na trgih tujega denarja. V menjalnicah je bilo povpraševanje po devizah v primerjavi s ponudbo deviz vse mesece večje. Ob umirjanju dinamike upadanja, tako na mesečni kot medletni ravni, je bil tolar do evra septembra v povprečju nominalno za 2.9% nižji kot decembra, v povprečju prvih devetih mesecev glede na primerljivo lansko obdobje pa za 3.7%. Do košarice OECD valut⁴⁰ je tolar pod vplivom močnega upadanja vrednosti ameriškega dolarja do evra od maja tri mesece nominalno apreciral in bil septembra za 1.4% nižji kot decembra. Na medletni ravni je bil učinek šibkejšega ameriškega dolarja nekoliko manj izrazit; v povprečju prvih devetih mesecev je bila nominalna deprecijacija efektivnega tečaja tolarja glede na primerljivo lansko obdobje 3.3-odstotna. Ob pospešeni rasti relativnih cen življenjskih potrebščin je bil realni efektivni tečaj tolarja septembra za 2.9% višji kot decembra (do evra za 1.5%), v povprečju prvih devetih mesecev glede na primerljivo lansko obdobje pa za 2.6% (do evra za 2%). Če upoštevamo letos upočasnjeno rast relativnih cen industrijskih proizvodov, je bil realni efektivni tečaj tolarja septembra za 0.9% višji kot decembra (do evra je tolar realno padel za 0.5%), v povprečju prvih devetih mesecev glede na primerljivo lansko obdobje pa je bil višji za 2.6% (do evra za 1.8%). Vplivi letos upočasnjene rasti relativnih cen industrijskih proizvodov na realni tečaj tolarja na medletni ravni zaradi lanske dinamike (pospešene rasti v zadnjem četrtletju) še niso vidni. Slabša kot decembra je bila avgusta 2002 tudi cenovna konkurenčnost slovenskih predelovalnih dejavnosti v primerjavi s konkurenti iz držav CEFTA-4⁴¹ (za 2.7%, merjeno z relativnimi cenami življenjskih potrebščin), in iz Hrvaške (za 0.9%), v povprečju prvih osmih mesecev pa je bila boljša kot v primerljivem lanskem obdobju (za 4.0% oz. 0.3%).

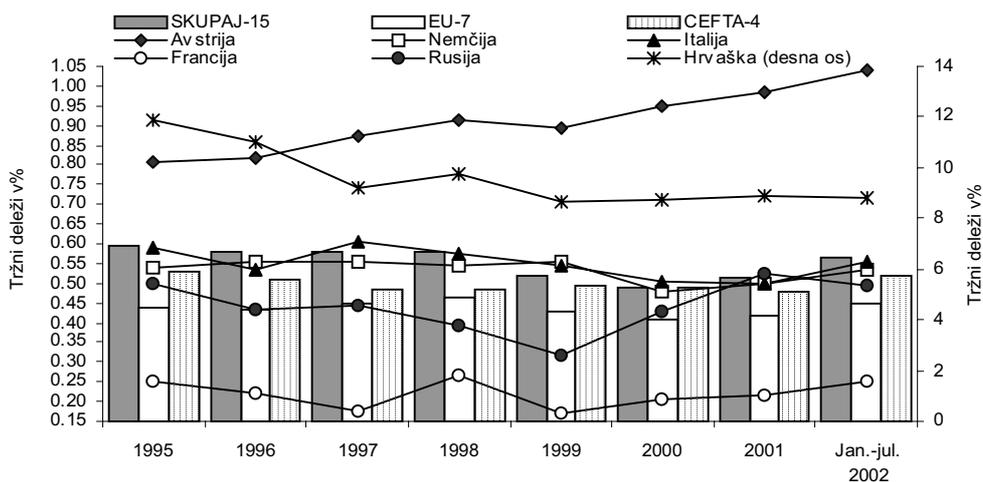
⁴⁰ Evra, ameriškega dolarja, britanskega funta in övicarskega franka.

⁴¹ Češko, Madžarsko, Poljsko in Slovaško.

Stroškovna konkurenčnost slovenskih predelovalnih dejavnosti je v prvih osmih mesecih leta 2002 nihala okoli decembrske ravni pod vplivom nihanja efektivnega tečaja na eni in proizvodnje na drugi strani. Po trimesečnem (1.2-odstotnem) trendnem upadanju relativnih stroškov dela na enoto proizvoda na začetku leta je sledila njihova rast (1.6-odstotna), ki pa je bila z julijskim ponovnim oživljanjem proizvodnje zaustavljena. Avgusta so relativni stroški dela upadli (za 0.6%) zaradi prekinitev nominalne apreciacije tolarja. Rast realnih stroškov dela na zaposlenega je bila skromna (0.9-odstotna) zaradi upadanja drugih prejemkov iz dela ob zmernem naraščanju plač, zaposlenost pa je, najverjetneje pod vplivom negotovega oživljanja tujega povpraševanja, neprekinjeno upadala že od srede lanskega leta (avgusta je bila za 1.3% nižja kot decembra). V povprečju prvih osmih mesecev je bila stroškovna konkurenčnost slovenskih predelovalnih dejavnosti glede na primerljivo lansko obdobje nekoliko slabša. Sicer skromno (0.9-odstotno) realno rast stroškov dela na zaposlenega, deflacionirano s cenami življenjskih potrebščin, je na tujih trgih pospešilo zaostajanje rasti tečaja za domačo inflacijo (za 4.3-odstotne točke). Ob 2.6-odstotnem povečanju produktivnosti dela, po enoletni prekinitvi ponovno na račun upadanja števila zaposlenih (za 1.3%), je bila rast stroškov dela na enoto proizvoda v košari valut 2.4-odstotna. Ker pa so letos pri pomembnejših trgovinskih partnericah stroški dela na enoto proizvoda prav tako porasli (po oceni za 1.3%), je bilo relativno poslabšanje stroškovne konkurenčnosti slovenskih predelovalnih dejavnosti manj izrazito, okoli 1-odstotno.

Slovenski tržni delež v državah pomembnejših trgovinskih partnericah⁴² se je v povprečju prvih sedmih mesecev leta 2002 povečal na 0.562% (od 0.522% v povprečju prvih sedmih mesecev leta 2001 in 0.512% v povprečju leta 2001). Za letošnjo pospešeno rast slovenskega tržnega deleža je bilo na razvitih trgih odločilno

Slika 8: Slovenski tržni deleži v 15 pomembnejših trgovinskih partnericah

Vir: SURS, WIW, preračuni UMAR.

⁴² Nemčiji, Avstriji, Italiji, Franciji, Veliki Britaniji, Belgiji in Nizozemski (EU-7) ter ZDA in Švici; Češki, Madžarski, Poljski, Slovaški (CEFTA-4), Hrvaški in Ruski federaciji.

nadaljevanje rasti na nemškem, francoskem in avstrijskem trgu ter po štiriletnem upadanju ponovna rast na italijanskem trgu. Tudi v letu 2002 je bila rast slovenskega tržnega deleža v državah EU v primerjavi z rastjo tržnih deležev Češke, Madžarske, Poljske in Slovaške nižja. Na srednje- in vzhodnoevropskih trgih se je po dveletni prekinitvi izrazito povečal slovenski tržni delež v državah CEFTA-4: zaradi ponovne rasti na češkem in madžarskem trgu in pospešenega nadaljevanja rasti na Poljskem in Slovaškem. Rahlo je letos upadel slovenski tržni delež na Hrvaškem, nekoliko izraziteje pa v Rusiji, po dveletni hitri rasti. V državah nekdanje Jugoslavije, ki v preračun agregatnega tržnega deleža niso zajete, je v prvi polovici leta 2002 četrto leto porasel slovenski tržni delež v ZR Jugoslaviji (na 5.2% od 4,91% v povprečju leta 2001), v Makedoniji pa je, po enoletni prekinitvi, ponovno padel (na 6.07% od 7.81%). S podatki za Bosno in Hercegovino, kjer se je v letu 2001 tretje leto nadaljevala rast slovenskega tržnega deleža (porasel je na 16.92% od 15.94% v letu 2000), za letos še ne razpolagamo.

Ob predpostavljani nespremenjeni politiki deviznega tečaja Banke Slovenije do konca leta 2002 se bo upočasnjeno padanje tolarja do evra po oceni nadaljevalo. Tolar bo v celem letu 2002 do košarice valut nominalno depreciral za 3.0% (do evra za 3.7%), realno pa appreciral, merjeno z relativnimi cenami življenjskih potrebščin za 2.7% (do evra za 2%). Poslabšanje stroškovne konkurenčnosti slovenskih predelovalnih dejavnosti na mednarodnih trgih bo v letu 2002 podobno, kot kažejo podatki za prvih osem mesecev na medletni ravni. Do konca leta 2002 se bo medletna rast produktivnosti dela sicer postopno povečala, na okoli 3.6%; pod vplivom nekoliko izrazitejše rasti proizvodnje (2.1-odstotne), pa tudi upadanja števila zaposlenih (za 1.5%). Rast realnih stroškov dela na zaposlenega bo, deflacirana s cenami življenjskih potrebščin, v primerjavi s produktivnostjo dela precej nižja (za 2.2-odstotni točki), na tujih trgih pa jo bo pospešilo večje zaostajanje nominalne rasti deviznega efektivnega tečaja za domačo inflacijo (za 4.5-odstotne točke). Ob okoli 1.3-odstotni rasti stroškov dela na enoto proizvoda pri pomembnejših trgovskih partnericah bo rast relativnih stroškov dela na enoto proizvoda v košari valut v letu 2002 okoli 0.8-odstotna.

V letu 2003 se bo trend poslabševanja mednarodne konkurenčnosti slovenskih predelovalnih dejavnosti zelo verjetno nadaljeval. Ob predpostavljani denarni politiki Banke Slovenije (glej poglavje 7.1) se bo ob nadaljnjem umirjanju nominalne deprecijacije (na 1.5%) nadaljevala tudi realna apreciacija efektivnega tečaja tolarja (merjeno z relativnimi cenami življenjskih potrebščin bo okoli 2.3-odstotna). Rast produktivnosti dela bo višja kot v letu 2002 (4.9-odstotna), ker se bo ob okrepljenem tujem povpraševanju rast obsega proizvodnje povečala (na 3.3%), nekoliko upočasnjeno pa se bo nadaljeval tudi trend upadanja števila zaposlenih. Ker naj bi rast realnih stroškov dela na zaposlenega, deflacirana s cenami življenjskih potrebščin (1.9-odstotna) za produktivnostjo dela še naprej izrazito zaostajala, bodo ob predpostavljani 1.5-odstotni nominalni rasti deviznega efektivnega tečaja relativni stroški dela na enoto proizvoda v košari valut v slovenskih predelovalnih dejavnosti porasli manj kot letos (za okoli 0.4%).

3.2. Plačilna bilanca⁴³ - Uravnotežen saldo tekočega računa plačilne bilance in visoki prilivi neposrednih tujih investicij

V prvih osmih mesecih 2002 je tekoči račun plačilne bilance izkazoval presežek v vrednosti 239.3 milijona EUR, v enakem lanskem obdobju pa je bil približno uravnotežen (0.7 milijona EUR). Analiza tekočega računa kaže izboljšanje zlasti v podbilanci blagovne menjave, nekoliko se je povečal tudi presežek v storitveni menjavi. Podbilanci dohodkov in transferov pa sta se glede na enako lansko obdobje poslabšali. K zmanjšanju primanjkljaja trgovinske bilance (125.8 milijona EUR v prvih osmih mesecih, kar je 313 milijonov EUR manj kot v enakem obdobju lani) so poleg hitrejših izvoznih tokov od uvoznih prispevali tudi izboljšani blagovni pogoji menjave (indeks 102.6). Saldo menjave s petimi najpomembnejšimi zunanjetrgovinskim partnericami se je v osmih mesecih izboljšal le za okoli 40 milijonov EUR⁴⁴, tako da je bilo znižanje skupnega blagovnega primanjkljaja v veliki meri posledica večjega trgovinskega presežka z državami na ozemlju nekdanje Jugoslavije (brez Hrvaške), Cefte in Sovjetske zveze. Storitvena menjava je bila v letošnjih osmih mesecih precej ugodnejša kot v enakem obdobju lani in je prehitela rast blagovne menjave. Višji storitveni presežek (povečanje z 334.8 milijona EUR na 359.4 milijona EUR) glede na primerljivo obdobje lani je bil v največji meri rezultat večjega neto izvoza transportnih storitev in znižanja primanjkljaja v menjavi ostalih poslovnih storitev (glej tudi poglavje 2.2.1). Saldo dohodkov od dela in kapitala je v letošnjih osmih mesecih izkazoval primanjkljaj v vrednosti 80.7 milijona EUR (v enakem obdobju lani presežek v vrednosti 4.8 milijona EUR), kar gre, poleg plačilom obresti na zunanji dolg in nižjim prejemkom bank od obresti iz tujine, pripisati predvsem večjim izdatkom od neposrednih naložb. Slednji pa so v veliki meri posledica spremenjene metodologije prikazovanja reinvestiranih dobičkov (glej okvir 5). Saldo tekočih transferov se je v prvih osmih mesecih letos primerjavi z enakim obdobjem lani nekoliko znižal (z 99.9 milijona EUR na 86.4 milijona EUR).

Kapitalski in finančni račun plačilne bilance je v obdobju osmih mesecev izkazoval terjatve v višini 265.1 milijona EUR (lani v istem obdobju 71.4 milijona EUR). Neto pritek kapitala (brez mednarodnih denarnih rezerv Banke Slovenije) je znašal 380.5 milijona EUR (v enakem obdobju lani 488.9 milijona EUR). Pri tem sta glavni vir odtoka kapitala predstavljala gotovina prebivalstva (414.5 milijona EUR) in povečane neto terjatve iz naslova kratkoročnih komercialnih kreditov (369.7 milijona EUR, v enakem obdobju lani 203.4 milijona EUR). Pri odtoku gotovine prebivalstva gre tudi za prilagajanje po visokem prilivu deviz prebivalstva v banke konec lanskega leta (glej poglavje 7.2.) zaradi menjave v evro. Pri slednjih velika večina neto terjatev

⁴³ Ker je Banka Slovenije letos prešla na objavljanje mesečne plačilne bilance v evrih, so analiza plačilne bilance v letu 2002 in napovedi za obdobje 2002 do 2004 v tem poglavju prikazani samo v tej valuti. Ker večina plačilnobilančnih tokov poteka v evrih, menimo, da je takšna analiza z vsebinskega vidika tudi pravilnejša. Razlike v časovni seriji za obdobje 1994-2001 zaradi metodoloških sprememb (okvir 4) so prikazane v dolarjih predvsem zato, ker je Banka Slovenije objavila plačilno bilanco v evrih samo od leta 1996. V Statistični prilogi (tabela 7) pa so prikazani tudi podatki za plačilno bilanco in napovedi tekočega računa plačilne bilance v ameriških dolarjih.

⁴⁴ V obdobju od januarja do avgusta 2002 se je glede na enako lansko obdobje povečal presežek v menjavi s Hrvaško in znižal primanjkljaj v menjavi z Italijo, vendar se je na drugi strani znižal presežek v menjavi z Nemčijo in povečal primanjkljaj v menjavi z Avstrijo in Francijo.

Okvir 5: Revizija plačilne bilance za obdobje 1994-2001

Banka Slovenije je avgusta letos revidirala plačilno bilanco Slovenije za obdobje 1994–2001 in s tem izboljšala statistično zajetje plačilnobilančnih podatkov. Glavni razlogi za revizijo serije plačilnih bilanc so: (i) izračun plačilne bilance v treh valutah (SIT, USD in od leta 1996 tudi v evrih), (ii) izračun tekočega računa po državah, (iii) spremembe metodologije izračuna reinvestiranih dobičkov⁴⁵, (iv) spremembe metodologije zaradi prerazporeditve dela uvoza storitev predstavništva iz posredovanj na druge postavke storitev in (v) navzkrižna kontrola ter popravki podatkov. Največji vpliv na spremembo podatkov so imeli reinvestirani dobički in prerazporeditev nekaterih storitev predstavništva v tujini (vpliv na podatke o uvozu storitev), sprememba metodologije pa je vplivala na povišanje salda tekočega računa plačilne bilance v vseh letih, najbolj v letih od 1999 do 2001, ko se je primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance glede na bruto domači proizvod znižal za 0.4 oziroma 0.6 odstotne točke. V letu 2001 je bil tako namesto primanjkljaja v višini 0.4% bruto domačega proizvoda zabeležen presežek na tekočem računu v višini 0.2% bruto domačega proizvoda.

Pomembna sprememba v letu 2001 se nanaša na reinvestirane dobičke. Za oceno reinvestiranih dobičkov v letu 2001 so bili uporabljeni podatki iz leta 2000. Dejanski podatki za leto 2001, ki jih Banka Slovenije pridobi z letnimi poročili o kapitalskih naložbah, pa so pokazali, da je bila uporabljena začasna ocena previsoka. Predvsem gre za negativne reinvestirane dobičke nerezidentov v Sloveniji, ki pomenijo zmanjšanje tujega lastniškega kapitala v istem obdobju, na kar je vplivala predvsem izguba v banki v večinski lasti tujcev.

V končni plačilni bilanci za leto 2001 je bilo poleg omenjenih sprememb na tekočem računu spremenjeno tudi vključevanje kreditov med povezanimi podjetji (lastniški delež 10 % ali več), s čimer je Banka Slovenije metodološko približala podatke plačilne bilance, ki jih objavlja, standardom IMF. Podatke o posojilih med povezanimi podjetji, ki so bili doslej zajeti med posojila, bo Banka Slovenije tako od vključno leta 2001 vključevala med neposredne naložbe. Zato bo od leta 2001 dalje prišlo do preloma v serijah podatkov za postavko posojila (dana in prejeta) ter postavko neposredne naložbe – ostali kapital (v Sloveniji in v tujini).

Z letom 2003 bo Banka Slovenije prenehala prikazovati plačilno bilanco v ameriških dolarjih, saj ocenjuje, da ta valuta zaradi nestabilnosti ni primerna za prikaz plačilne bilance, drugi razlog pa je ta, da večina plačilnobilančnih transakcij poteka v evrih. Od prihodnjega leta dalje bo Banka Slovenije tako objavljala plačilno bilanco le v SIT in EUR.

⁴⁵ Do revizije so bili reinvestirani dobički vključeni v enkratnem znesku v decembru posameznega leta. Od avgusta 2002 pa so vključeni mesečno zaradi boljše primerljivosti podatkov plačilne bilance z evropskimi državami, kjer je ta način vključitve ustaljena praksa. Hkrati bo enakomerna porazdelitev reinvestiranih dobičkov v mesečnih plačilnih bilancah decembra kazala realnejšo sliko neposrednih naložb.

Okvir 5: Revizija plačilne bilance za obdobje 1994-2001 - nadaljevanje

Tabela 3.2: Spremembe metodologije plačilne bilance za obdobje 1994-2001 (saldi po stari in novi metodologiji)

Saldi po stari in novi metodologiji;	Tekoči račun ¹ , v %BDP	Tekoči račun ¹ , v mio USD	Blagovna menjava, v mio USD	Storitve, v mio USD	Dohodki od dela in kapitala, v mio USD	Tekoči transferi, v mio USD
1994 stara m.	4.0	573.0	-336.4	643.0	169.8	96.6
1994 nova m.	4.0	574.8	-336.5	643.3	171.3	96.6
Razlika	0.0	1.8	-0.1	0.3	1.5	0.0
1995 stara m.	-0.5	-99.4	-953.0	578.2	179.4	96.2
1995 nova m.	0.4	-74.7	-953.9	582.6	201.3	95.2
Razlika	0.1	24.7	-0.9	4.4	21.9	-1.0
1996 stara m.	0.2	31.4	-824.9	633.4	132.2	90.6
1996 nova m.	0.3	55.5	-826.1	640.5	153.3	87.8
Razlika	0.1	24.1	-1.2	7.1	21.1	-2.8
1997 stara m.	0.1	11.4	-776.3	630.3	39.4	118.1
1997 nova m.	0.3	50.5	-774.8	635.8	75.4	114.2
Razlika	0.2	39.1	1.5	5.5	36.0	-3.9
1998 stara m.	-0.8	-147.2	-789.3	492.5	27.9	121.8
1998 nova m.	-0.6	-118.0	-792.0	500.8	55.9	117.4
Razlika	0.2	29.2	-2.7	8.3	28.0	-4.4
1999 stara m.	-3.9	-782.6	-1245.2	364.1	-24.5	123.0
1999 nova m.	-3.5	-698.4	-1235.1	353.5	63.7	119.6
Razlika	0.4	84.2	10.1	-10.6	88.2	-3.4
2000 stara m.	-3.4	-611.5	-1138.9	436.4	-24.5	115.5
2000 nova m.	-3.0	-547.6	-1138.9	449.7	26.2	115.4
Razlika	0.4	63.9	0.0	13.3	50.7	-0.1
2001 stara m.	-0.4	-66.9	-621.7	501.2	-74.5	128.2
2001 nova m.	0.2	30.9	-619.4	502.1	19.1	129.1
Razlika	0.6	97.8	2.3	0.9	93.6	0.9

Vir podatkov: BS.

Opomba: ¹ Saldo tekočega računa plačilne bilance.

izvira iz trgovanja z državami na ozemlju nekdanje Jugoslavije in Sovjetske zveze ter Cefte⁴⁶, neto obveznosti za slovenska podjetja pa izvirajo iz trgovanja z EU in državami EFTA. Glavni vir pritoka kapitala v prvih osmih mesecih letos pa so bile neposredne tuje naložbe (757.1 milijona EUR) in zmanjšanje vlog domačih bank v tujini (454.4 milijona EUR). Neto posojila so predstavljala le 6 milijonov EUR pritoka (v enakem obdobju lani 325.8 milijona EUR), pri čemer ta postavka v plačilni bilanci od leta 2001 izkazuje le posojila med kapitalsko nepovezanimi rezidenti in nerezidenti (glej okvir 5). V primerjavi s preteklim letom se je v prvih osmih mesecih

⁴⁶ Na rast neto kreditiranja teh držav je pomembno vplivala nadaljnja pospešena rast slovenskega blagovnega izvoza v te države (glej poglavje 1.2.2.1.).

zmanjšalo predvsem zadolževanje ostalih sektorjev (sektorji razen bank in uradnega sektorja; glej poglavje 3.4.). Presežek na tekočem računu in kapitalski prilivi so vplivali na rast mednarodnih denarnih rezerv Banke Slovenije, ki so se v osmih mesecih letos povečale za 646.2 milijona EUR, kar je več kot v enakem obdobju lani (560.5 milijona EUR). Devizne rezerve BS so konec avgusta tako znašale 5,323.4 milijona EUR (82% celotnih deviznih rezerv bančnega sistema), skupne devizne rezerve Slovenije pa so znašale 6,492.3 milijona EUR.

Glede na predvidena izvozno-uvozna gibanja do konca **leta 2002** (glej poglavje 2.2.1.) in pričakovano poslabšanje pogojev menjave glede na prvo polovico leta⁴⁷ (v povprečju leta 2002 bi pogoji menjave tako ostali približno enaki kot lani) se bo **blagovni primanjkljaj** do konca leta 2002 povečal na okoli **486 milijonov EUR, kar je bistveno manj kot v letu 2001**. Storitveni presežek naj bi do konca leta dosegel vrednost okoli 537 milijonov EUR. Upoštevajoč predvideni primanjkljaj v dohodkovni podbilanci v višini okoli 128 milijonov EUR in ohranjanje presežka v podbilanci transferov na ravni okoli 138 milijonov EUR, bo **saldo tekočega računa plačilne bilance v letu 2002 zabeležil presežek v višini 62 milijonov EUR ali 0.3% bruto domačega proizvoda**.

Glede na predvideno postopno okrevanje gospodarske rasti v najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah bo vrednost izvoza blaga in storitev **leta 2003** naraščala hitreje od vrednosti uvoza (glej poglavje 2.2.1.), kar bo kljub rahlo poslabšanem pogojem menjave blaga in storitev vplivalo na nadaljnje zniževanje trgovinskega primanjkljaja (402 milijona EUR) in ohranjanje storitvenega presežka (510 milijonov EUR). Ob nekoliko višjih neto odhodkih od dela in kapitala (158 milijonov EUR) ter približno nespremenjenem saldu tekočih transferov, bo **saldo tekočega računa plačilne bilance** v letu 2003 izkazoval **presežek v višini 88 milijonov EUR ali 0.4% bruto domačega proizvoda**.

Upoštevajoč predpostavko okrepljene rasti izvoznih trgov **leta 2004** (glej poglavje 1.) in predvidena gibanja komponent domače potrošnje (glej poglavje 2.1.) bo uvoz v letu 2004 predvidoma naraščal hitreje kot izvoz, kar bo vplivalo na ponovno povečanje trgovinskega primanjkljaja (na 539 milijona EUR). Rast izvoza blaga na trge držav nekdanje Jugoslavije in Sovjetske zveze naj bi se postopno upočasnila, z vstopom Slovenije v EU pa je pričakovati krepitev obsega menjave znotraj EU. Večji primanjkljaj v blagovni menjavi s tujino bo tudi poglavitni razlog za **ponovno znižanje salda tekočega računa plačilne bilance, ki bo v letu 2004 približno uravnotežen (primanjkljaj v višini okoli 9 milijonov EUR)**. Pri tem napoved tekočih transferov za leto 2004 temelji na konzervativni oceni finančnih prilivov iz EU v tem letu, ki upošteva omejeno absorpcijsko sposobnost in njen vpliv na dejansko realizirane prilive.

⁴⁷ Vpliv cen nafte, ostalih primarnih surovin in posledično tudi cen industrijskih proizvodov v drugi polovici leta.

3.3. Neposredne tuje investicije - Rekordni priliv neposrednih tujih investicij v letu 2002

Po rekordno visokih svetovnih tokovih neposrednih tujih investicij (NTI) leta 2000 je v letu 2001 prišlo do drastičnega zmanjšanja. Po podatkih UNCTAD-a so se prilivi NTI v letu 2001 zmanjšali za 51%, to je od 1,492 milijard USD v letu 2000 na komaj 735 milijard USD v letu 2001. Največji del tega upada je bil posledica manjših prilivov v razvite države (od 1,227 milijard USD na 503 milijarde USD), za okrog 33 milijard USD (od 238 milijard USD na 205 milijard USD) pa so se zmanjšali tudi prilivi NTI v države v razvoju. Lansko zmanjšanje tokov NTI v veliki meri odraža padec v obsegu prekomejnih prevzemov in združitvev, ki so bili v zadnjih letih glavna pogonska sila izredno velikih tokov NTI. Pričakuje se, da bodo te združitve in prevzemi ostali nizki tudi v letu 2002 (v obdobju januar-julij 2002 je obseg prevzemov in združitvev v svetu znašal 222 milijard USD, kar je za 40% manj kot v istem obdobju lani), kar bo prispevalo k padanju tokov NTI tudi v letu 2002 (UNCTAD, 2002). OECD tako ocenjuje, da bodo tokovi NTI letos padli za nadaljnjih 20-25% (OECD, 2002).

Na upad tokov NTI je močno vplivalo umirjanje rasti svetovnega gospodarstva, še posebej v treh največjih svetovnih ekonomijah (ZDA, EU in Japonska) in izrazit padec vrednosti indeksov na kapitalskih trgih industrijskih držav. Prav zaradi tega je bil upad tokov NTI najmočnejši ravno v razvitih državah. Po izjemno visokih tokovih konec devetdesetih let in v letu 2000, spodbujenih s precenjenostjo delnic na trgih kapitala, še posebej na področju telekomunikacij in visokih tehnologij, predstavljata lanski in letošnji padec najbrž povratek na dolgoročno vzdržan obseg tokov NTI. Rekordno visoke cene delnic so v preteklih letih namreč napihovale likvidnost podjetij, s tem pa tudi njihovo sposobnost za prevzeme, istočasno pa so visoke cene spodbujale prejšnje lastnike k prodaji. Poleg tega je prekomejne prevzeme spodbujal tudi val privatizacij v državah OECD in drugod ob koncu devetdesetih let.

V razmerah močnega zmanjšanja svetovnih tokov NTI so se države v tranziciji več kot dobro odrezale, saj so se prilivi NTI vanje celo nekoliko povečali (od 26.6 milijarde USD v letu 2000 na 27.2 milijarde USD leta 2001). Delež držav v tranziciji v svetovnih prilivih NTI se je tako povečal od 1.8% leta 2000 na 3.7% leta 2001.

Tabela 3.3.1: Tokovi, stanja in spremembe stanj NTI¹ v Sloveniji v 1993–2001

VREDNOSTI, v mio USD	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Stanje konec leta - vrednost skupaj ²	954.3	1,325.9	1,763.4	1,998.1	2,207.3	2,777.0	2,682.4	2,892.7	3,209.0
Lastniški kapital in reinvest. dobički	709.7	966.5	1,203.5	1,274.9	1,559.4	2,016.2	1,910.1	1,969.1	2,185.6
Neto obveznosti do tujega invest.	244.4	359.4	559.8	723.1	647.9	760.8	772.4	923.6	1,023.4
Spremem. stanja - vrednost skupaj ²	n.p.	371.6	437.5	234.7	209.2	569.7	-94.6	210.3	316.3
Letni priliv - skupaj	112.6	116.7	150.5	173.5	334.2	215.5	106.6	135.9	503.3

Vir podatkov: Banka Slovenije.

Opombe: ¹ Podjetja, v katerih ima posamezni tuji investitor 10% ali višji delež v kapitalu; ² Vrednost skupaj = lastniški kapital + obveznosti do tujega investitorja - terjatve do tujega investitorja.

Tradicionalno največje prejemnice NTI med državami v tranziciji so ostale Poljska (8,830 milijonov USD v letu 2001), Češka (4,916 milijonov USD), Rusija (2,540 milijonov USD), Madžarska (2,414 milijonov USD), Slovaška (1,475 milijonov USD), Hrvaška (1,442 milijonov USD) in Romunija (1,137 milijonov USD). To kaže, da tuji investitorji smatrajo tranzicijske države za stabilno in obetajočo lokacijo za NTI, UNCTAD na osnovi ankete med tujimi investitorji ocenjuje, da se bo njihova privlačnost v naslednjih treh do petih letih še povečala (UNCTAD, 2002).

Z vidika priliva NTI v Slovenijo pomeni leto 2001 dejansko preobrat navzgor. Prilivi NTI so znašali 503.3 milijona USD, kar je daleč najvišji letni priliv doslej. Ta trend se je v letu 2002 še okrepil, saj so v obdobju januar-avgust 2002 prilivi NTI znašali že 680.7 milijona USD (288.8 milijona USD v enakem obdobju lani). Večji lanski in letošnji prilivi so predvsem posledica nekaterih za slovenske razmere velikih tujih akvizicij (nakup Simobila s strani avstrijskega Mobilkoma, SKB banke s strani francoske Societe Generale, Banke Koper s strani italijanske San Paolo IMI, Krekove banke s strani avstrijske banke Reiffeisen, Cementarne Trbovlje s strani avstrijskega Lafarge Perlmooserja, nakup manjšinskega deleža v Pivovarni Union s strani Belgijskega Interbrewa, nakup preostalega deleža Save Kranj v Savi Tires s strani Goodyearja). Če upoštevamo nekatere že sklenjene tuje akvizicije (predvsem nakup deleža v NLB s strani belgijske KBC in EBRD ter Leka s strani švicarskega Novartisa), ki bodo zelo verjetno realizirane že letos, bi letošnji priliv NTI v Slovenijo lahko dosegel 1.5 ali celo blizu 2 milijard USD.

Ob tolikšnem povečanju NTI v zadnjih dveh letih se zastavljata dve vprašanji. Prvo je, v kolikšni meri preobrat navzgor dejansko odraža izboljšanje percepcije Slovenije v očeh tujih investitorjev, v kolikšni meri pa je posledica bolj ali manj občasnih priložnosti za ugodne akvizicije. Nedvomno je, da je Slovenija kot bližnja članica EU, ki bo ob vstopu v EU postala tudi del njenega notranjega trga, vse bolj zanimiva za tuje investitorje. Prav tako se pozornost slovenskih podjetij po procesu post-privatizacijske konsolidacije lastniške strukture bolj usmerja k vprašanju lastnega dolgoročnega razvoja. V tem kontekstu nekatera med njimi vidijo v prihodnosti svoje mesto v okviru tujih multinacionalnih podjetij. K postopnemu povečevanju priliva NTI v Slovenijo prispevajo tudi ukrepi Programa Vlade RS za spodbujanje tujih neposrednih investicij 2001-2004 in ukrepi za zmanjšanje administrativnih omejitev, ki kažejo bolj pozitiven odnos vlade do tujih naložb. Dobre možnosti Slovenije kot lokacije za NTI kažejo tudi podatki UNCTAD-a za obdobje 1998-2000, ki Slovenijo po potencialu za vhodne NTI uvrščajo na 31. mesto v svetu. Pri tem pa se po dejanski uspešnosti v pritegovanju NTI uvršča šele na 110. mesto. Veliki prilivi lani in letos bodo to sliko zagotovo precej spremenili (UNCTAD 2002). Če bo država realizirala tudi napovedovano privatizacijo državnega premoženja, ki tako iz razvojno strateških kot iz javnofinančnih razlogov ne more potekati brez pomembne vloge tujih investitorjev, in če se bodo realizirali nekatera že napovedovani projekti NTI v podjetjih, lahko tudi v prihodnjih letih pričakujemo precej visoke letne prilive NTI, čeprav morda ne na ravni, kot jo pričakujemo letos. Splošen vtis torej je, da se percepcija Slovenije kot lokacije za NTI v očeh tujih investitorjev postopoma izboljšuje. Da pa se NTI ne bi pojavljale pretežno v obliki tujih akvizicij, temveč v večji meri tudi kot "greenfield" naložbe, bo potrebna tudi aktivnejša vloga vlade oziroma Agencije za gospodarsko promocijo in tuje investicije.

Tabela 3.3.2: Tokovi, stanja in spremembe stanj NTI¹ iz Slovenije v obdobju 1993–2001

VREDNOSTI, v mio USD	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Stanje konec leta - vrednost skupaj ²	280.6	354.0	489.9	459.5	459.4	636.2	626.5	767.6	949.5
Lastniški kapital in reinvest. dobički	241.7	342.4	366.2	342.9	324.7	381.5	379.1	464.0	584.2
Neto obveznosti do tujega invest.	38.9	11.7	123.7	116.5	134.7	254.7	247.4	303.6	365.3
Spremem. stanja - vrednost skupaj ²	n.p.	73.4	135.9	-30.4	-0.1	176.8	-9.7	141.1	181.9
Letni priliv - skupaj	-1.3	12.7	10.0	-7.0	-30.9	5.5	-47.6	-65.3	-132.8

Vir podatkov: Banka Slovenije.

Opombe: ¹ podjetja, v katerih ima posamezni tuji investitor 10% ali višji delež v kapitalu; ² Predznak "-" pomeni odliv v tujino.

Drugo vprašanje je, kaj tako veliki prilivi NTI pomenijo za slovensko gospodarstvo. V prvi vrsti pomenijo prispevek h gospodarski rasti in razvoju, neposredno z vnosom novega kapitala, tehnologije in znanj, pa tudi posredno preko pozitivnih učinkov sodelovanja podjetij s tujim kapitalom z domačimi podjetji⁴⁸. Visoki prilivi pa po drugi strani pomenijo pritiske na apreciacijo tolarja, kar postavlja Banko Slovenije pred zahtevno nalogo, kako prilive učinkovito sterilizirati, še zlasti zato, ker bodo kupnine v bodoče v večji meri prihajale v roke zasebnih prodajalcev, s katerimi se ne bo mogoče dogovarjati o časovnem usklajevanju prilivov z možnostmi Banke Slovenije za sterilizacijo. Še pomembnejše vprašanje v zvezi s prilivi iz naslova NTI pa je, kako ta sredstva najbolje razvojno uporabiti oziroma kako stimulirati prejemnike kupnine, da bodo denar usmerili nazaj v gospodarstvo, upoštevajoč pri tem tudi omejene absorpcijske zmogljivosti samega gospodarstva, da ta sredstva porabi za investicije. Možni ukrepi ekonomske politike na tem področju se nanašajo tako na usmerjanje kupnin v razvojne namene kot na povečevanje absorpcijske sposobnosti gospodarstva za nove investicije. Med temi ukrepi so lahko naslednji: (i) dodatno stimulirati prejemnike kupnine, da jo usmerjajo nazaj na trg kapitala; (ii) spodbujati podjetja k investiranju tudi v obliki konkretnih projektov industrijskih con, ki bi se financirali s kupninami in v katerih bi po ugodnih pogojih ponujali v najem infrastrukturo urejene poslovne prostore potencialnim domačim in tujim investitorjem; (iii) ustanovitev sklada rizičnega kapitala za spodbujanje investiranja slovenskih podjetij v tujini.

Leta 2001 je bil zabeležen tudi doslej najvišji odliv slovenskih NTI v tujino v višini 132.8 milijona USD, stanje slovenskih NTI v tujini pa je konec leta 2001 znašalo 949.5 milijona USD. V letu 2002 smo zabeležili nadaljnjo rast slovenskih NTI v tujino. V obdobju januar-julij 2001 so odlivi NTI v tujino znašali 74 milijonov USD, v istem obdobju lani pa 56.8 milijona USD. Postopno povečevanje investiranja slovenskih podjetij v tujini je povezano predvsem z aktivnostjo slovenskih podjetij v državah nekdanje Jugoslavije in v drugih državah v tranziciji. V tem procesu bi

⁴⁸ O pozitivnih "spillover" učinkih NTI v Sloveniji glej Damijan, Jože, Mark Knell, Boris Majcen & Matija Rojec. 2002. *Technology transfer and spillovers through FDI in transition countries: How important are horizontal and vertical spillovers?* Ljubljana: Institute for Economic Research. Mimeo.

Okvir 6: Specifični ukrepi za spodbujanje slovenskih NTI v države jugovzhodne Evrope

Intervjuji s slovenskimi investitorji v tujini razkrivajo tri osnovne slabosti institucionalnih storitev in podpore investitorjem v tujini: (i) pomanjkanje (nedostopnost) in visoka cena financiranja projektov, (ii) nizka kvaliteta in slaba dostopnost informacij, ki so potrebne za izhodno internacionalizacijo, in (iii) neobstoje ali neučinkovitost institucionalnega okvira/sporazumov. V celoti gledano so slovenski investitorji v tujini ocenili kvaliteto institucionalnih storitev kot srednje dobro: najnižjo oceno so dali možnostim financiranja, kjer na eni strani kritizirajo obstoječo ponudbo domačih bank (omenjeni so nefleksibilnost bank, nizki kreditni limiti, visoke cene in kratki roki finančnih posojil), na drugi strani pa tudi pogrešajo druge možne oblike financiranja, kot so skladi rizičnega kapitala. Še posebej kritična so majhna in srednje velika podjetja, ki ne morejo priti do bančnih kreditov za investiranje v tujini, istočasno pa nimajo svojih lastnih sredstev za te namene. Predlogi podjetij za izboljšanje stanja na področju možnosti financiranja so usmerjeni v glavnem v povečanje kreditnih limitov, subvencioniranje obrestnih mer, garancije in davčne spodbude. Ena izmed pomembnih ovir hitrejši internacionalizaciji je tudi pomanjkanje informacij (Jaklič in Svetličič, 2002).

Poleg splošnih ukrepov, ki jih podjetja predlagajo za pospeševanje slovenskih izhodnih investicij, sta v primeru investiranja v jugovzhodno Evropo pomembna še dva dodatna vidika, ki zahtevata nekatere dodatne ukrepe oziroma dajeta specifičen dodaten pomen nekaterim splošnim ukrepom. Na eni strani gre za večje tveganje v primeru investiranja v jugovzhodno Evropo, na drugi strani pa za poseben položaj Slovenije kot investitorice na tem območju zaradi močnejših ekonomskih zvez ter boljšega poznavanja poslovnih navad in razmer v teh državah. Potrebni ukrepi, povezani z obema vidikoma, se nanašajo na tri področja:

- a/ Sklenitev in učinkovito izvajanje bilateralnih sporazumov o zaščiti naložb in sporazumov o izogibanju dvojnega obdavčevanja z državami na območju Jugovzhodne Evrope. Slovenija ima za zdaj sklenjene bilateralne investicijske sporazume z vsemi državami v regiji, razen z Moldavijo, sporazume o izogibanju dvojnega obdavčevanja pa ima sklenjene le z Makedonijo in Romunijo. Bilateralni sporazumi o zaščiti naložb in sporazumi o izogibanju dvojnega obdavčevanja so pomembni tako z vidika zmanjševanja rizika kot tudi z vidika uveljavitve Slovenije kot odskočne deske investitorjev iz drugih držav za investiranje v regiji.
- b/ Povečanje storitev Slovenske izvozne družbe. Storitve Slovenske izvozne družbe so po definiciji povezane z zmanjševanjem rizika v državah prejemnicah investicij. Slovenska izvozna družba se sooča s povečanim povpraševanjem po zavarovanju izhodnih investicij, kar je v glavnem povezano z NTI v jugovzhodni Evropi.
- c/ Specifični ukrepi za povečanje privlačnosti Slovenije kot odskočne deske za investiranje v jugovzhodno Evropo oziroma za lociranje regionalnih central pri nas. Slovenija ima niz specifičnih prednosti, ki jo kvalificirajo kot

Okvir 6: Specifični ukrepi za spodbujanje slovenskih NTI v države jugovzhodne Evrope - nadaljevanje

potencialno privlačno odskočno desko oziroma kot lokacijo za regionalne centrale za jugovzhodno Evropo. Aktivnosti, povezane s pospeševanjem ustanavljanja regionalnih central v Sloveniji, se razvrščajo od izboljšanja/ razvoja transportne, (tele)komunikacijske in finančne infrastrukture za sodelovanje s "preferencialnimi državami prejemnicami NTI", pa vse do neposrednega spodbujanja tovrstnih NTI s fiskalnimi in faktorskimi spodbudami.

* Belgijski koncept koordinacijskih, distribucijskih in storitvenih centrov je zelo poučen v tem pogledu. Belgija ima šest specifičnih spodbud za ustanavljanje teh centrov: davčne olajšave za koordinacijske, storitvene in distribucijske centre, spodbude za najemanje znanstvenega kadra, izvzetje od plačila dodatnega davka na dividende, zmanjševanje davčne osnove za investirane zneske (The Economist Intelligence Unit, 2002).

bili potrebni tudi specifični ukrepi za spodbujanje slovenskih NTI (glej okvir 6). NTI postaja namreč vse pomembnejši način prodaje na tujih trgih. Pri tem so države nekdanje Jugoslavije prvi naravni prostor za investicijsko širjenje slovenskih podjetij, kjer dodatno priložnost predstavljajo procesi privatizacije v teh državah.

3.4. Zunanji dolg - Upočasnjena rast zadolževanja v tujini v letu 2002

V obdobju od leta 1995 do leta 2001 je bila povprečna letna rast celotnega zunanjega dolga (17.3%) hitrejša od rasti skupnih deviznih rezerv (11.9%), vrednost povprečnega letnega koeficienta pokritja celotnega zunanjega dolga s skupnimi deviznimi rezervami pa je padla z 1.154 v letu 1995 na 0.855 v letu 2001. Dolgoročni zunanji dolg (zapadlost daljša od enega leta) je v tem obdobju v povprečju predstavljal 98% celotnega zunanjega dolga, v tem pa po letu 1997 narašča delež zasebnega negarantiranega dolga

Celotni zunanji dolg Slovenije se je v osmih letošnjih mesecih povečal za 1,159 milijonov USD in je konec avgusta znašal 7,876 milijonov USD. Zaradi valutne strukture zunanjega dolga, v kateri prevladuje evro (91.9% konec avgusta 2002), se je zunanji dolg skoraj v celoti povečal zaradi tečajnih razlik⁴⁹; tekoče transakcije pa so prispevale le 119 milijonov USD. Delež dolgoročnega dolga je konec avgusta predstavljal kar 98.7% celotnega dolga in se je v primerjavi z letom 2001 povečal za 0.6 odstotne točke. Z vidika zadolževanja zasebnega in javnega sektorja je v letu 2002 prišlo do strukturnega premika, saj se država (vladni sektor) letos ni zadolževala z emisijo evroobveznic, tako da se je struktura zunanjega dolga spremenila v smeri zmanjševanja deleža javnega in javnogarantiranega dolga. V primerjavi s koncem

⁴⁹ V razmerah, ko se ameriški dolar krepi v primerjavi s košarico valut, takšna valutna struktura ugodno vpliva na zunanji dolg, izražen v USD; nasprotno je v primeru padca vrednosti dolarja do košarice valut.

Tabela 3.4: Stanje zunanjega dolga, v mio USD

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	31.8.2002
CELOTNO STANJE DOLGA	2,970	3,981	4,123	4,915	5,400	6,217	6,717	7,876
Dolgoročni dolg	2,916	3,931	3,988	4,805	5,283	6,118	6,591	7,777
Javni, javno garantirani dolg	1,437	1,996	2,014	2,326	2,451	2,665	2,710	2,995
Zasebni negarantirani dolg	1,479	1,935	1,974	2,479	2,832	3,453	3,881	4,782
Uporabljena sredstva IMF	4	1	-	-	-	-	-	-
Kratkoročni dolg	50	49	135	110	117	99	126	99

Vir podatkov: BS.

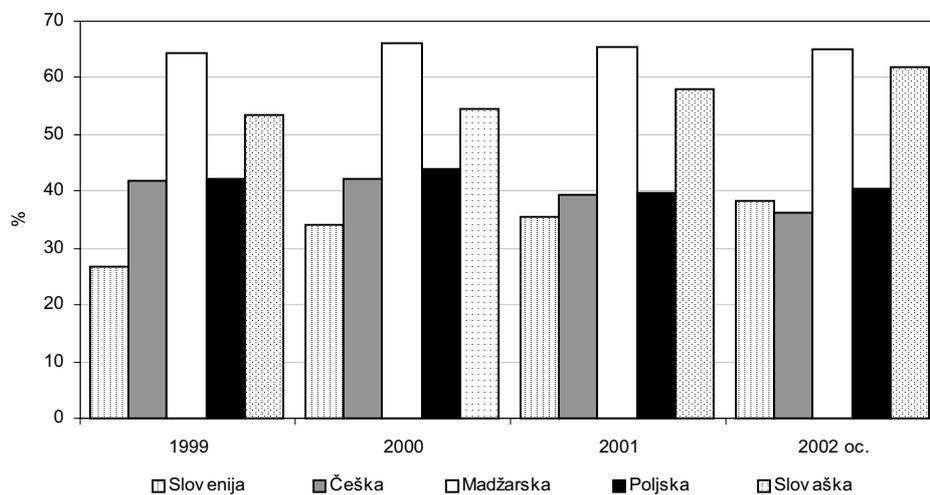
leta 2001 se je ta delež do konca avgusta znižal za 2.6 strukturne točke (na 38.6%). V strukturi zadolževanja glede na kreditorje se znižuje delež zunanjega dolga pri mednarodnih finančnih organizacijah (od 11.6% v letu 2001 na 11% v prvih osmih mesecih leta 2002).

Povečanje obveznosti iz naslova neto najetih posojil (črpanje minus odplačila) je bilo v letošnjih osmih mesecih skromno in je znašalo 131.5 milijona USD (lani v istem obdobju pa 284.2 milijona USD). Znesek novih odobrenih tujih kreditov se od leta 2000 postopoma znižuje, kar je na eni strani posledica bolj umirjene rasti domačega povpraševanja v tem obdobju, na drugi strani pa je k temu prispevala tudi visoka rast domačih tolarskih in deviznih virov sredstev v bankah, ki je povečala posojilno sposobnost domačih bank. Država (vladni sektor) se je letos predvsem razdolževala, tako da je v juliju prvič letos črpala posojilo iz tujine. Banke so se do avgusta letos v tujini skupno zadolžile le za 2.7 milijone USD, kar je posledica visoke rasti drugih virov sredstev (glej poglavje 7.2.). Pritoki tujih posojil v domača podjetja so bili v prvih osmih mesecih (123.7 milijona USD) več kot dvakrat manjši kot v enakem obdobju lani (294.7 milijona USD). Podjetja so se letos v povprečju v večji meri zadolževala doma (glej poglavje 7.2)

Povprečni pogoji novo odobrenih kreditov pri zasebnih kreditorjih so se v osmih mesecih leta 2002 v primerjavi z letom 2001 izboljšali. Obrestne mere so se v povprečju znižale s 5.4% na 4.3%, odlog začetka odplačila dolga (grace doba) se je podaljšala na 4.2 leta (prej 3.4 leta), skrajšala pa se je zapadlost kreditov, in sicer s 7.2 na 6.4 leta

Skupne devizne rezerve so konec avgusta znašale 6,399 milijonov USD, kar je za 652 milijonov USD več kot ob koncu preteklega leta. Podobno kot pri zunanjem dolgu je tudi pri deviznih rezervah povečanje v celoti posledica padca tečaja USD glede na EUR. Skupne devizne rezerve so konec avgusta tako zadoščale za kritje 6-mesečnega uvoza blaga in storitev. Glede na to, da je bila rast celotnega zunanjega dolga v prvih osmih mesecih predvsem zaradi omenjenega računskega učinka višja od rasti skupnih deviznih rezerv, je bila pokritost zunanjega dolga z deviznimi rezervami v primerjavi s koncem leta 2001 nižja za 4.4 odstotne točke in je znašala 81.2%. Glede na pričakovana gibanja v tekočih transakcijah in kapitalskih tokovih (prilivi iz naslova tujih neposrednih naložb, zadolževanje v tujini, kratkoročno

Slika 9: Deleži zunanjega dolga v nekaterih državah kandidatkah za vstop v EU, v % od bruto domačega proizvoda

Vir: SURS, BS, NEWTON Holding, Quaterly watch, winter 2002.

komercialno kreditiranje tujih podjetij) ocenjujemo, da bo zunanji dolg ob koncu leta 2002 presegel 8 milijard USD, skupne devizne rezerve pa bodo znašale okoli 6.4 milijarde USD.

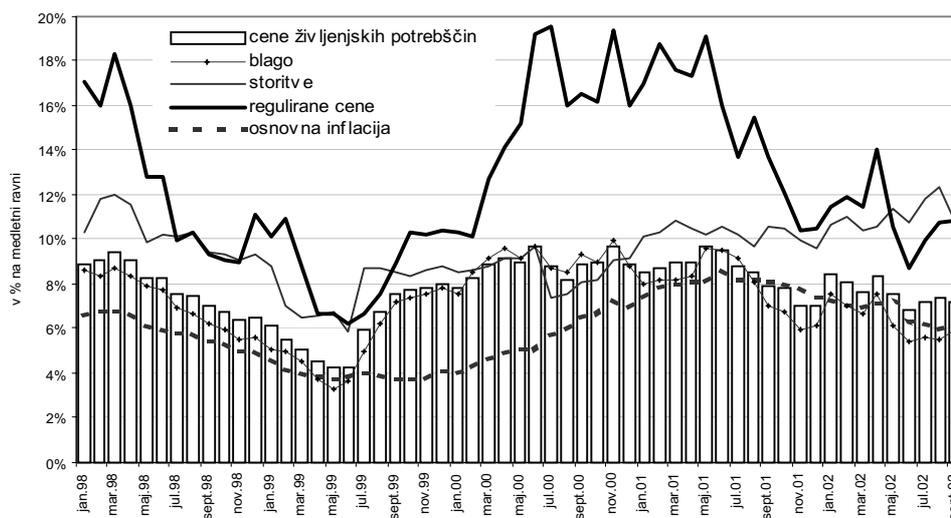
Delež slovenskega zunanjega dolga v bruto domačem proizvodu se je povečal z 21.1% leta 1996 na 35.7% leta 2001, kar po merilih Svetovne banke Slovenijo uvršča med srednje zadolžene države. Med izbranimi kandidatkami za članstvo v EU sta v tej skupini še Češka in Poljska; Madžarska in Slovaška pa že presegata kritično mejo zadolženosti (50% bruto domačega proizvoda) in spadata med močno zadolžene države .

4. Cene - Nujnost usklajenega izvajanja restriktivnejših ukrepov denarne, cenovne in fiskalne politike

Po relativno visoki rasti cen v prvih devetih mesecih leta 2001 in njihovemu postopnemu umirjanju v zadnjem četrtletju je medletna inflacija ob koncu lanskega leta dosegla 7% (decembra 2000 je znašala 8.9%), povprečna rast cen življenjskih potrebščin pa je znašala 8.4% (decembra 2000 8.9%). **V začetku leta 2002 je trend upadanja inflacije ponovno prekinilo** več dejavnikov, predvsem spremembe davčnih obremenitev ter povišanje reguliranih cen, tako da se je rast cen življenjskih potrebščin v prvem četrtletju leta povzpela na 3.2%. Nadaljevanje rasti cen nafte tudi v začetku drugega četrtletja leta se je odrazilo v ponovnem naraščanju cen tekočih goriv, predvsem pa so se pokazali posredni učinki njihovega večmesečnega dvigovanja na druge cene. Zaradi relativno nizke rasti cen življenjskih potrebščin v preostalih mesecih drugega četrtletja se je inflacija umirila in znašala 1.5%, predvsem ugodni sezonski vplivi v tretjem četrtletju leta pa so največ prispevali k znižanju četrtletne rasti cen življenjskih potrebščin še za 0.1 odstotne točke, na 1.4%.

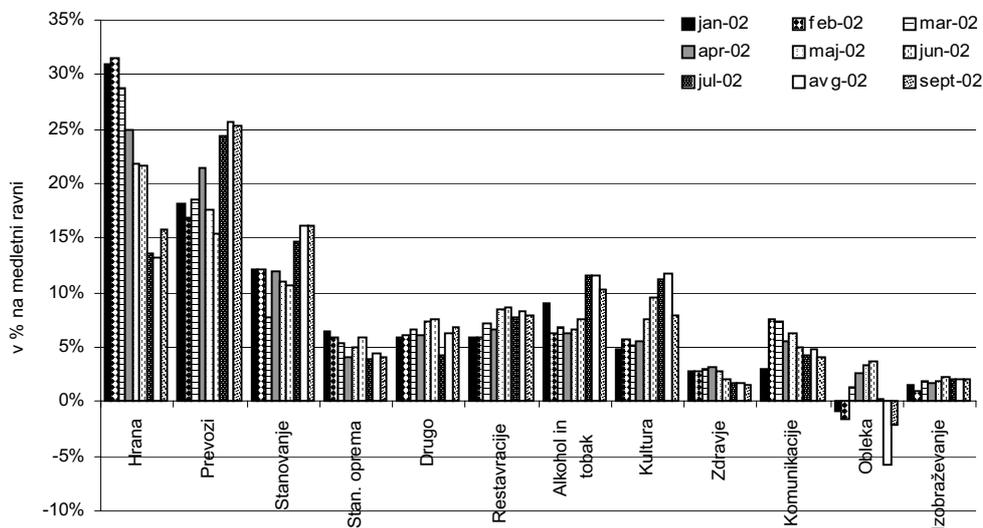
Med davčnimi spremembami, ki so prispevale približno 38% skupnega povišanja cen v prvem četrtletju leta, je imelo največji vpliv na rast cen povišanje stopenj davka na dodano vrednost (splošne z 19% na 20% ter nižje z 8% na 8.5%), zaradi katerih je bila rast cen življenjskih potrebščin v januarju višja za 0.6 odstotne točke. Povišanja trošarin na alkoholne pijače, tobak in tekoča goriva so prispevala nadaljnje 0.3 odstotne točke, uvedba komunalnih taks za obremenjevanje okolja pa 0.3 odstotne točke. Uvedba slednjih je povzročila prilagajanje cen komunalnih storitev, ki so poleg višjih cen telefonskih storitev največ prispevale k povišanju reguliranih cen v prvem četrtletju letos (skupaj za 6.5%). Dodatne pritiske na rast cen pa je povzročalo vztrajanje cen prehrabnih izdelkov na relativno višji ravni, kar je ohranjalo njihov

Slika 10: Gibanje inflacije in izbranih cenovnih agregatov

Vir: SURS, preračuni UMAR.

Slika 11: Prispevek posameznih skupin cen k inflaciji

Vir: SURS, preračuni UMAR.

prispevek k medletni inflaciji na ravni, višji od 30%.

V drugem četrtletju letos je na rast cen vplivalo predvsem skokovito povišanje cen nafte (iz 21 USD za sodček ob koncu marca na 26 USD za sodček ob koncu aprila) in posledično tekočih goriv, ki je k inflaciji samo v aprilu prispevalo 0.5 odstotne točke. Poleg neposrednega učinka na cene so se namreč zaradi večmesečnega naraščanja cen tekočih goriv okrepili tudi njihovi posredni učinki na rast cen, predvsem na proizvode in storitve v skupinah transport in stanovanje. Z izjemo cen motornih bencinov so nižjo rast kot v prvem četrtletju dosegle cene, ki so pod različnimi režimi regulacije, njihova rast je znašala 2.5%. Ugodne cenovne pritiske pa je povzročala počasnejša rast cen prehrabnih proizvodov, ki je že v drugem, še posebej pa v tretjem četrtletju, pričela slediti sezonskim gibanjem, značilnim za predhodna leta. V tretjem četrtletju so se nadaljevala ugodna gibanja, ki so se pričela v predhodnih mesecih, predvsem znižanja cen proizvodov in storitev s sezonsko komponento, počasnejša rast cen bencinov ter nadaljevanje umirjene rasti drugih reguliranih cen (njihova rast v tretjem četrtletju je znašala 1.2%), ki so največ prispevala k znižanju četrtletne rasti cen na 1.4%.

Med prispevki posameznih skupin proizvodov in storitev je bilo v prvih devetih mesecih letos približno 60% skupne rasti cen posledica povišanj cen treh skupin, in sicer prehrabnih izdelkov ter proizvodov in storitev za prevoz in stanovanje. Po že omenjenem zmanjševanju prispevka prehrabnih izdelkov k inflaciji v drugem in tretjem četrtletju se je okrepil prispevek skupin, kjer so cene odvisne od cen nafte. Hkrati pa so se v tretjem četrtletju okrepili prispevki cen storitev, kar poleg relativno enakomernejše porazdelitve sprememb cen kaže, da je po tem, ko so na rast cen v prvih mesecih leta vplivali dejavniki predvsem enkratnega značaja, rast cen v zadnjih mesecih ponovno predvsem posledica strukturnih dejavnikov oziroma neskladij, na kar kaže tudi počasno umirjanje osnovne inflacije.

Ob zmanjšanih pritiskih cene nafte po aprilu je v drugem in tretjem četrtletju ponovno prišel do izraza **razkorak med rastjo cen storitev in cen blaga**. Po tem, ko je ob koncu leta 2001 znašal 3.4 odstotne točke, se je do konca tretjega četrtletja povečal za 1.4 odstotne točke. Relativno visoka rast cen storitev je delno posledica Balassa-Samuelsonovega učinka⁵⁰, še posebej pa je v devetih mesecih letos izstopala visoka rast reguliranih cen storitev, predvsem komunalnih in telekomunikacijskih. Te so bile v septembru na medletni ravni višje za 22% (cene ostalih storitev so se v enakem obdobju povišale za 7.7%). Med cenami storitev, ki se oblikujejo prosto, so k inflaciji največ prispevale višje cene gostinskih in nastanitvenih storitev (0.5 odstotne točke). Ob 26.8-odstotnem deležu v indeksu cen so cene storitev v devetih mesecih letos skupaj prispevale 36.8% povišanja cen življenjskih potrebščin.

Ohranjanje rasti cen prehrabnih proizvodov in cen energentov pa je hkrati omogočilo **nadaljevanje postopnega umirjanju osnovne inflacije**, ki se je septembra v primerjavi z decembrom znižala za 0.4 odstotne točke, na 6.1%. Relativno počasno zniževanje osnovne inflacije je poleg fundamentalnih dejavnikov, ki vplivajo tudi na rast merjene inflacije, posledica učinkovanja sprememb davčnih stopenj na veliko večino proizvodov in storitev, ki so zajeti v indeksu cen ter posrednih učinkov, ki jih je imelo povišanje reguliranih cen (predvsem energentov) v drugi polovici lanskega in začetku letošnjega leta na ostale cene.

Rast cen, ki so pod različnimi oblikami regulacije, je v devetih mesecih leta znašala 10.4% (v enakem obdobju lani 10.3%), podobni pa so ostali tudi prispevki posameznih skupin reguliranih cen k inflaciji⁵¹. Kot že v letih 2000 in 2001, so tudi letos k inflaciji največ (10.9% v devetih mesecih) prispevale za 11% višje cene naftnih derivatov, sledi prispevek cen komunalnih storitev, ki so se v istem obdobju povišale za 15.2% in k inflaciji prispevale 8.1%. Cene telefonskih storitev, ki so se povišale za 23.7%, so k inflaciji prispevale 4.1%. Prispevek reguliranih cen k inflaciji, ki je ob koncu leta 2001 znašal 20.2%, se je do konca prvega četrtletja 2002 povečal na 27%, nato pa se je pričel zmanjševati in konec septembra znašal 22.8%.

Zaradi visoke rasti cen komunalnih storitev v prvem četrtletju letos (10.6%) je Vlada RS aprila sprejela spremembe metodologije določanja njihovih cen, v kateri je določila, da je potrebno vsako povišanje cen komunalnih storitev predhodno prijaviti, določila pa je tudi zgornjo mejo še dovoljenega povišanja. Cene motornih bencinov so se letos še naprej oblikovale po modelu, v skladu s katerim se domače cene spreminjajo s spreminjanjem cen naftnih derivatov v tujini ter gibanjem deviznega tečaja ameriškega dolarja, regulacija cen pa se nanaša predvsem na določanje mehanizma

⁵⁰ Njegov vpliv na rast cen v Sloveniji v zadnjih letih ocenjujemo med eno in dvema odstotnima točkama na medletni ravni.

⁵¹ Delež proizvodov in storitev v indeksu cen življenjskih potrebščin, ki so pod različnimi oblikami regulacije, se je v začetku leta 2002 spremenil (s 13.2% vseh proizvodov in storitev, zajetih v indeksu cen življenjskih potrebščin v letu 2001 na 13.4% v letu 2002) kot posledica sprememb ponderacije indeksa cen življenjskih potrebščin. Maja letos pa se je s spremembo načina regulacije cen telekomunikacijskih storitev spremenila tudi struktura reguliranih cen, tako da njihov delež v indeksu cen življenjskih potrebščin zdaj znaša 12.2%. Cene telefonskih storitev tako niso več pod neposrednim nadzorom Vlade RS, ampak njihovo oblikovanje v skladu s predlogi ponudnikov storitev spremlja Agencija za telekomunikacije, radiodifuzijo in pošto Republike Slovenije, ki opravlja tudi druge naloge sektorskega regulatorja.

prenosa omenjenih dejavnikov na njihovo ceno. Čeprav je povišanje njihovih cen podobno lanskemu, pa je pretežno posledica gibanja cen nafte in deviznega tečaja ameriškega dolarja, lani pa je k spremembam cen značilno prispevalo povišanje trošarine na motorne bencine, ki so k inflaciji prispevale 0.7 odstotne točke (letos 0.1 odstotne točke). Metodologija regulacije ostalih cen se letos ni spreminjala.

Počasneje kot lani so v prvih devetih mesecih letos naraščale **cene industrijskih proizvodov pri proizvajalcih**, njihova medletna rast se je znižala za 2.6 odstotne točke in je septembra znašala 4.9%. Zmanjševanje njihove medletne rasti je posledica relativno hitrega umirjanja rasti cen proizvodov za široko porabo, ki se je letos znižala za 4.1 odstotne točke, kljub temu pa ostaja najhitreje rastoča komponenta indeksa. Znižala se je tudi rast drugih dveh podskupin indeksa, cen proizvodov za vmesno porabo za 1.5 odstotne točke, na 4.5%, ter proizvodov za investicije za 0.8 odstotne točke, na 2.9%. Vztrajanje cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih na relativno visoki ravni (v prvih devetih mesecih leta 1999 se je njihova medletna rast gibala med 1.1% in 2.3%) pa je predvsem posledica visoke rasti energentov, saj je njihova medletna rast v septembru znašala 13.6%.

V zadnjem četrtletju leta pričakujemo, da bodo na gibanje cen življenjskih potrebščin še naprej vplivali predvsem sezonski dejavniki, pri čemer bo ključnega pomena gibanje cen nafte oziroma njenih derivatov. V skladu s planom povišanja reguliranih cen v letošnjem in prihodnjem letu, namreč v zadnjem četrtletju leta ne bo prišlo do sprememb cen, ki so pod neposrednim vladnim nadzorom. Ob predpostavki, da se bodo ohranjale sedanje usmeritve ekonomskih politik, kar na področju denarne politike in politike deviznega tečaja pomeni, da bo Banka Slovenije nadaljevala z uravnavanjem postopnega drsenja tečaja tolarja, na področju dohodkovne politike izpolnjevanje že sprejetih dogovorov glede rasti osebnih prejemkov ter ob predpostavki, da do konca leta ne bo prišlo do sprememb davčnih in trošarinskih stopenj, pričakujemo, da se bo rast cen v zadnjem četrtletju ohranjala na ravni, ki jo je dosegla v tretjem četrtletju. **Medletna rast cen življenjskih potrebščin naj bi tako ob koncu leta znašala med 7.5% in 7.7% in bi bila tako od primerljive lani višja za največ 0.7 odstotne točke, povprečna rast cen pa naj bi znašala 7.6%, kar je za 0.8 odstotne točke manj, kot je znašala povprečna inflacija lani.**

Ugodne cenovne vplive iz mednarodnega okolja pričakujemo tudi v letu 2003. V skladu s prevladujočimi pričakovanji naj bi cena nafte v prihodnjem letu dosegla nižjo povprečno vrednost kot letos, nižje pa naj bi bile tudi stopnje rasti cen v državah članicah Evropske unije. Rast cen bo tako v pretežni meri odvisna od notranjih dejavnikov, predvsem od ukrepov ekonomske politike. Ob pripravi jesenske napovedi gospodarskih gibanj se je pokazalo, da bo brez povečanja restriktivnosti vseh ključnih ekonomskih politik inflacija v letu 2003 za skoraj celo odstotno točko preseгла cilj, zapisan v proračunskem memorandumu. Napoved smo zato pripravili v dveh scenarijih - scenariju nespremenjenih ekonomskih politik in scenariju bolj restriktivne ekonomske politike. Kot je podrobneje razloženo v nadaljevanju, je vlada ob obravnavi napovedi že sprejela sklepe, ki pomenijo premik k bolj restriktivni politiki. Ker pa so posamezna vprašanja še ostala odprta, zlasti na področju davčne politike ter politik, ki niso v pristojnosti vlade (tečajna in denarna politika ter odločitve neodvisnih sektorskih regulatorjev), tudi v jesenskem poročilu predstavljamo oba

scenarija.

Scenarij restriktivnejših ekonomskih politik. **Hitrejše zniževanje inflacije** in s tem približevanje maastrichtskim kriterijem glede vzdržne ravni cen bi bilo mogoče doseči predvsem z večjo restriktivnostjo ekonomskih politik, tako na področju denarne politike in politike deviznega tečaja, fiskalne in dohodkovne politike, kot tudi na področju politike regulacije cen. Na področju politike reguliranih cen to pomeni, da njihova rast ne bi smela preseči splošne ravni inflacije, počasnejši rasti reguliranih cen pa bi se morale prilagoditi tudi cene, ki jih spremljajo neodvisni regulatorji. Najpomembnejši ukrep fiskalne politike, ki bi lahko že v letu 2003 vplival na hitrejše zniževanje inflacije, je uvajanje večje postopnosti pri prilagajanju taks za obremenjevanje okolja in trošarin, predvsem pri alkoholnih izdelkih in motornih bencinih, kjer proces prilagajanja ni zakonsko določen, s čimer bi bilo mogoče zmanjšati prispevek višjih trošarin k inflaciji za približno polovico sedaj predvidenega. Na področju dohodkovne politike spremembe s stališča vpliva na inflacijo niso potrebne, saj ocenjujemo, da bo ob veljavni dohodkovni politiki v letu 2002 in 2003 rast realnih plač na zaposlenega tako v zasebnem kot v javnem sektorju zaostala za rastjo narodnogospodarske produktivnosti. Na področju politike deviznega tečaja bi bilo pomembne učinke na znižanje inflacije možno doseči z upočasnitvijo rasti tečaja (za približno polovico počasnejša nominalna rast deviznega tečaja bi po naši oceni v dvanajstih mesecih lahko znižala medletno inflacijo za 0.4 do 0.6 odstotne točke), kar bi hkrati prispevalo k znižanju rasti denarnih agregatov oziroma približevanju stopnjam njihovih rasti, ki jih je Banka Slovenije opredelila kot potrebne za znižanje inflacije. **V primeru usklajenega izvajanja naštetih ukrepov in realizaciji ugodnih cenovnih vplivov iz tujine bi se medletna inflacija ob koncu prihodnjega leta znižala za približno eno odstotno točko in tako približala 5%.**

Vlada je ob obravnavi jesenske napovedi gospodarskih gibanj že sprejela niz sklepov, ki pomenijo pomemben korak v oblikovanju restriktivnejše kombinacije ekonomskih politik. Sklenila je, da se cene pod njenim nadzorom v letu 2003 ne bodo povišale bolj od ciljne inflacije (5.1%) ter izrazila pričakovanje, da bodo tudi regulatorne agencije upoštevale makroekonomske učinke svojih odločitev o oblikovanju cen v reguliranih sektorjih. Sklenila je tudi, da bo pri uvajanju predvidenih davčnih sprememb upošteval njihov učinek na inflacijo in nujnost restriktivne politike. To pomeni, da razen zakonsko določenih povišanj trošarin na tobačne izdelke ter povišanja stopnje davka na dodano vrednost pri vinu v prvih štirih mesecih 2003 ne bo spreminjala davčnih obremenitev in da bo tudi kasneje predvidena povišanja trošarin in taks izvedla le, če to ne bo v konfliktu z doseganjem inflacijskega cilja. Prav tako naj se v začetku leta ne bi poviševale regulirane cene. Glede na te sklepe je realno pričakovati, da se bo medletna inflacija v prvem četrtletju prihodnjega leta, tudi zaradi zelo visokih mesečnih stopenj v prvih štirih mesecih letos, znižala na okrog 5,5 odstotka, kar bi omogočilo tudi oblikovanje restriktivnejše tečajne in denarne politike. Za vzdržno znižanje inflacije na raven, določeno z maastrichtskimi kriteriji, pa bo poleg vodenja restriktivnih politik potrebno odpraviti strukturna neskladja, predvsem v sektorjih, kjer se cene oblikujejo pod nadzorom države, na finančnem področju, predvsem glede uporabe indeksacijskih mehanizmov in delovanja finančnih trgov, ter na področju trga delovne sile.

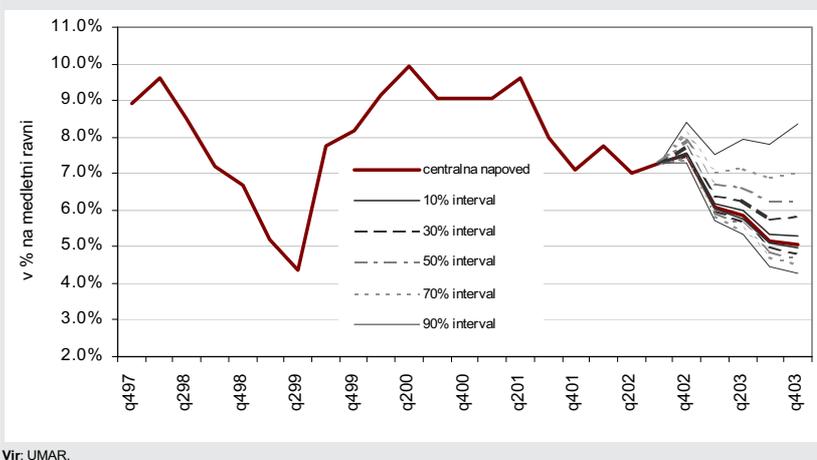
Okvir 7: Napoved inflacije – možna odstopanja

Dosedanji način predstavitve napovedi inflacije, ko je bil prikazan le najbolj verjeten potek njenega gibanja, tveganja glede odstopanj od osrednje vrednosti pa so bila večinoma podana opisno, se je izkazal za pomanjkljivega. Ni namreč v zadostni meri poudaril verjetnosti možnih odstopanj od osrednje napovedi gibanja inflacije oziroma vpliva potencialnih tveganj, ki so bila upoštevana pri pripravi napovedi.

To pomanjkljivost lahko odpravimo s prikazom verjetnostne porazdelitve pričakovanih vrednosti inflacije, predstavljene v spodnjem grafu (angl. fan chart). V grafu je z odebeljeno krivuljo prikazano gibanje inflacije od leta 1998 ter njena osrednja napoved za zadnje četrletje letošnjega in za prihodnje leto. Krivulje, ki so razvrščene okoli osrednje napovedi, prikazujejo meje intervalov, za katere lahko z izbrano verjetnostjo predpostavimo, da bodo vključevali dejansko gibanje inflacije. Obe skrajni krivulji tako omejujeta prostor, za katerega lahko z 90-odstotno verjetnostjo predpostavimo, da bo vseboval dejansko gibanje inflacije.

Predstavljeni intervali zaupanja so ocenjeni na podlagi preteklih odstopanj med napovedano in dejansko realizirano inflacijo, hkrati pa upoštevajo našo trenutno oceno glede potencialnih tveganj, povezanih z gibanjem inflacije v prihodnjih petih četrletjih. Nesimetričnost porazdelitve pričakovanih odstopanj od osrednje napovedi kaže, da lahko z enako verjetnostjo pričakujemo večja pozitivna kot negativna odstopanja dejanske inflacije od njene osrednje napovedi oziroma da je v skladu z našimi pričakovanji verjetnejše enako veliko preseganje dejanske inflacije od njene osrednje napovedi kot obratno. V primeru uresničevanja restriktivnih usmeritev ekonomske politike, ko naj bi v skladu z osrednjo napovedjo medletna inflacija ob koncu leta 2003 znašala 5.1%, lahko torej predpostavimo, da inflacija v večini primerov ne bo nižja od 4.3% in ne višja od 8.3%.

Slika 12: Verjetnostna porazdelitev pričakovanih stopenj rasti cen v primeru restriktivnih ekonomskih politik

Vir: UMAR.

Scenarij nespremenjenih ekonomskih politik. V primeru ohranjanja sedanjih usmeritev vseh omenjenih ekonomskih politik **bi inflacija, medletna in povprečna, ob koncu leta 2003 dosegla 5.9%**. Na fiskalnem področju takšna politika pomeni, da bi se usklajevanje trošarin za alkoholne pijače, tobačne izdelke ter tekoča goriva nadaljevalo tudi v letu 2003 v višini, predvideni ob pripravi predloga proračuna, njihov skupni vpliv na inflacijo, ki bi bil sicer nižji od letošnjega, pa bi po naši oceni znašal med 0.8 in 1.0 odstotne točke. Ob nespremenjeni politiki prilagajanja reguliranih cen, tako glede njihove restriktivnosti kot glede načina regulacije posameznih cen, bi njihova rast v letu 2003 dosegla 8.0%, kar bi k skupni rasti cen prispevalo 0.9 odstotne točke (od tega 0.2 odstotne točke že omenjena povišanja trošarin). Nespremenjene usmeritve denarne politike pa pomenijo, da bo Banka Slovenije še naprej skrbela predvsem za uravnavanje gibanja deviznega tečaja, deprecijacija nominalnega tečaja tolarja pa naj bi tako v letu 2003 znašala približno 2.8%. V takšnih razmerah bi bilo, ob predpostavki nadaljevanja relativno visokih finančnih prilivov, gibanje denarnih agregatov in obrestnih mer podrejeno ciljanju deviznega tečaja in ne zaviranju rasti cen.

5. Trg dela

5.1. Zaposlenost in brezposelnost - Ponovno nekoliko hitrejša rast zaposlenosti v letu 2003

Rast zaposlenosti, ki se je začela leta 1999, se je v prvi polovici leta 2002 precej upočasnila, na kar kažejo tako mesečni podatki o formalno zaposlenih kot četrletni podatki anket o delovni sili in nacionalnih računov. Število aktivnega prebivalstva se je povečalo za 0.9%, delovno aktivnega prebivalstva za 0.8%, zaposlenih oseb za 0.6% in samo zaposlenih oseb za 2.5% (v devetih mesecih leta 2002 v primerjavi z enakim obdobjem prejšnjega leta). Rast skupnega števila **formalno delovno aktivnih** (zaposlenih in samozaposlenih) se je sicer, po krajšem sezonskem padcu decembra lani in januarja letos, nadaljevala tudi v pomladanskih mesecih vse do junija, vendar s počasnejšo dinamiko kot leta 2001. Od februarja do junija se je skupno število formalno delovno aktivnih povečalo za okoli 6000 (ali 0.8% glede na januar), to pa je ravno toliko, za kolikor se je decembra lani in januarja letos zmanjšalo, predvsem zaradi neobnovljenih zaposlitev za določen čas. Takrat se je relativno najbolj zmanjšalo število zaposlenih v drobnem zasebnem sektorju (pri samostojnih podjetnikih, za 3.5% glede na november), z rastjo v kasnejših mesecih pa je bila nadomeščena komaj tretjina tega zmanjšanja. V celotnem tranzicijskem obdobju je imelo zaposlovanje v drobnem zasebnem sektorju visoko pozitivno rast, ki se je pomembneje znižala šele lani, v letošnjem prvem polletju pa je bila negativna: glede na enako obdobje lani se je znižala za 1.7%, glede na lansko povprečje pa celo za 2.2%. Od septembra lani se ponovno zmanjšuje tudi število samostojnih podjetnikov posameznikov, ki trendno upada že vse od leta 1996. Število zaposlenih v podjetjih in organizacijah, ki se je pozimi zmanjšalo za 4,300, se je do junija ponovno povečalo za preko 5000; skupaj za 0.1% glede na november lani. Že od oktobra lani pa naraščata število zaposlenih v samostojnih poklicih ter število samostojnih kmetov.

Po področjih dejavnosti se je število delovno aktivnih od novembra lani⁵² do junija letos najbolj zmanjšalo v predelovalnih dejavnostih⁵³ in to postopno v vseh letošnjih mesecih. Pomembnejše zmanjšanje je tudi v trgovini in sicer predvsem v drobnem individualnem sektorju. Nekoliko manjše kot novembra lani pa je bilo junija tudi število delovno aktivnih v rudarstvu in gradbeništvu. V vseh drugih področjih dejavnosti so bila zimska odpuščanja (ki so bila občutna še v poslovnih storitvah, drugih in osebnih storitvah, prometu ter v javnih delih, ki so statistično uvrščena v področje javne uprave in socialnega varstva) v kasnejših mesecih bolj ali manj nadomeščena. Če ne bi letos statistično preategorizirali invalidskih podjetij (glej

⁵² S tako primerjavo je izločena sezonska komponenta (konec leta se navadno iztečejo pogodbe o zaposlitvi za določen čas).

⁵³ Statistični podatki kažejo za predelovalne dejavnosti sicer pozitivno rast, največje statistično zmanjšanje pa je v področju zdravstva in socialnega varstva (N), vendar gre pri tem zgolj za posledico statističnega preategoriziranja t.i. invalidskih podjetij s področja socialnega varstva na področja dejavnosti, v katerih ta podjetja pretežno delujejo. Iz tega razloga letos tudi ne moremo spremljati dejanskega gibanja števila zaposlenih na posameznih podpodročjih in v panogah predelovalnih dejavnosti. Podatki v tekstu se zaradi ohranjanja časovne vrste nanašajo na zaposlene po področjih dejavnosti na način, kot je bil pred opravljenimi statističnimi spremembami.

Tabela 5.1: **Struktura in rast formalne delovne aktivnosti po dejavnostih**

		Letna rast, v %		Struktura, v %	
		2001/2000	I-VI 2002/ I-VI 2001	2001	I-VI 2002
A	Kmetijstvo, lov, gozdarstvo	-3.3	5.8	5.3	5.5
B	Ribištvo	-4.1	-0.6	0.0	0.0
C	Rudarstvo	-5.3	-6.6	0.7	0.7
D	Predelovalne dejavnosti *	0.9	-2.2	30.3	30.5
E	Oskrba z elektriko, plinom, vodo	-0.8	2.8	1.4	1.5
F	Gradbeništvo	-0.9	0.5	7.3	7.2
G	Trgovina, popravila motornih vozil	1.9	2.2	12.7	12.8
H	Gostinstvo	0.5	1.1	3.7	3.7
I	Promet, skladiščenje, zveze	2.0	2.9	6.2	6.3
J	Finančno posredništvo	2.9	2.5	2.5	2.6
K	Nepremičnine, najem, poslovne storitve	6.1	9.9	6.3	6.6
L	Javna uprava in obramba	3.8	2.1	5.9	5.9
M	Izobraževanje	2.0	2.0	6.9	7.0
N	Zdravstvo in socialno varstvo *	2.8	0.2	7.1	6.1
O	Druge javne, skupne in osebne storitve	2.0	1.7	3.3	3.3
P	Zasebna gospodinjstva	12.6	2.9	0.1	0.1
SKUPAJ		1.4	1.2	100.0	100.0
kmetijstvo in ribištvo (A do B)		-3.3	5.8	5.4	5.5
industrija (C do F) *		0.4	-1.5	39.7	39.9
storitve (G do P) *		2.7	2.8	54.9	54.6

Vir podatkov: SURS, preračuni UMAR.

Opomba: * stopnja rasti za 2002 ne upošteva statistične prekategorizacije invalidskih podjetij.

opombo 53), bi prišlo do občutnejšega prestrukturiranja zaposlenosti v škodo sekundarnega sektorja (industrije in gradbeništva), tako pa se je delež zaposlenih v tem sektorju celo nekoliko povečal.

Število formalno delovno aktivnih se je v prvem polletju glede na enako obdobje lani povečalo za 1.1%, **število vseh delovno aktivnih oseb** po anketi pa za 1%, kar pomeni, da se je v prvem polletju letos nekoliko zmanjšal delež neformalnih zaposlitev. Ta ostaja precej visok: okoli 15% delovno aktivnih oseb dela bodisi kot neplačani pomagajoči družinski člani, bodisi po pogodbah o delu ali v sivi ekonomiji. **Rast zaposlenosti v ekvivalentu polnega delovnega časa** (po metodologiji nacionalnih računov) pa je bila še mnogo nižja, komaj 0.1%. Če jo primerjamo z drugima dvema, lahko sklepamo, da gre za krajšanje povprečnega delovnega časa na delovno aktivno osebo, kar potrjujejo tudi podatki o višjem deležu zaposlenih s krajšim delovnim časom po anketi o delovni sili (6.5% v prvem četrtletju letos, 6.1% v enakem obdobju lani). Glede na objavljene četrtletne podatke o rasti dodane vrednosti in zaposlenosti se je **produktivnost dela** v prvem polletju letos povečala za 2.9%, nekoliko bolj kot v enakem obdobju in v povprečju lani. Na to vpliva

verjetno⁵⁴ predvsem višja rast produktivnosti v predelovalnih dejavnostih kot posledica zmanjševanja zaposlenosti.

Za razliko od lani, ko je julija še naraščalo, se je letos julija število formalno delovno aktivnih v primerjavi z junijem zmanjšalo za 0.2%, kar lahko vsaj delno pripišemo sezonskim vplivom, podobno zmanjšanje pa je bilo tudi avgusta. Jeseni lahko pričakujemo ponovno sezonsko povečanje števila zaposlenih, ki pa bo verjetno manjše kot lani. Povečalo naj bi se predvsem število zaposlenih v storitvenih dejavnostih, od tega najbolj na področju izobraževanja, kar potrjujejo tudi septembrski podatki o novih zaposlitvah. Glede na konjunktorna gibanja pa še ne moremo pričakovati ponovne oživitve zaposlovanja v predelovalnih dejavnostih. Zato predvidevamo, da se bo rast števila formalno delovno aktivnih do konca leta znižala na okoli 0.6% letno. To je manj, kot smo napovedali spomladi, ko smo predpostavili stagnacijo zaposlenosti v predelovalnih dejavnostih, ki pa bo letos po oceni upadla. Upoštevajoč dosedanja gibanja bo tudi **rast zaposlenosti v ekvivalentu polnega delovnega časa (0.2%)** nižja kot smo predvidevali spomladi. Posledično bo nižja, kot je bila napovedana spomladi, tudi **v letih 2003 in 2004**, ko bo znašala **0.7% oziroma 0.9%**. Nižja rast zaposlenosti pomeni, da bo predvidena rast dodane vrednosti (glej poglavje 2.3) temeljila na **višji rasti produktivnosti**, ki bo letos in naslednje leto okoli 3.2-odstotna, leta 2004 pa 3.4-odstotna. Možno višjo rast produktivnosti nakazuje tudi predvidena ponovna oživitev zasebnih investicij.

Hkrati z upadanjem rasti zaposlenosti se je letos **ustavilo upadanje števila brezposelnih oseb**, ki se je ob rasti zaposlenosti začelo leta 1999. Višje je tako število registriranih brezposelnih, kot tudi brezposelnih po anketi o delovni sili. V prvem polletju letos se je število registriranih brezposelnih v primerjavi z enakim obdobjem lani povečalo za 0.5%, anketno brezposelnih pa za 3.2%.

V prvih treh četrtletjih je bilo število registriranih brezposelnih v povprečju za 1.5% višje kot v enakem obdobju lani. Povečalo se je predvsem zaradi večjega priliva oseb, ki jim je prenehala zaposlitev za določen čas in tistih, ki so izgubili zaposlitev zaradi stečaja ali so bili opredeljeni kot trajno presežni delavci. Priliv iskalcev prve zaposlitve je bil letos do konca septembra za 1.7% manjši kot v enakem obdobju lani. Med osebami, ki so izgubile delo, še naprej prevladujejo osebe, ki so izgubile delo zaradi izteka zaposlitve za določen čas. Število brezposelnih, ki so se zaposlili v prvih devetih mesecih je bilo za 4.2% nižje kot v enakem obdobju preteklega leta. Število nesubvencioniranih zaposlitev brezposelnih, ki je lani upadlo, se je letos do septembra ponovno povečalo. Struktura ostalih črtanih brezposelnih ostaja nespremenjena: dve petini je črtanih po lastni volji ali zaradi nezglašanja na zavodu za zaposlovanje, ena petina zaradi upokojitev, dobra desetina pa zaradi šolanja. Programi aktivne politike zaposlovanja so v letu 2002 bolj namenjeni težje zaposljivim osebami, kar bo v prihodnje ugodno vplivalo na spremembo strukture brezposelnih (znižanje deleža dolgotrajno brezposelnih, znižanje deleža brez strokovne izobrazbe in deleža starejših).

⁵⁴ To sklepamo na osnovi mesečnih podatkov o formalno delovno aktivnih. SURS pa ni objavil četrletnih rasti zaposlenosti po metodologiji nacionalnih računov po področjih dejavnosti.

Število registriranih brezposelnih je za razliko od lani, ko se je zmanjševalo vse do septembra, letos upadalo le od februarja do junija, ko je mesečna stopnja registrirane brezposelnosti dosegla najnižjo letošnjo raven (10.5%; lani decembra 11.8%). Stopnja registrirane brezposelnosti žensk ostaja še naprej višja (junija 12.8%) od stopnje registrirane brezposelnosti moških (10.1%). Ob upoštevanju običajne sezonske dinamike bi bilo ob koncu **leta 2002** ponovno nekaj čez 106 tisoč **registriranih brezposelnih** ali 12% formalno aktivnega prebivalstva, v **povprečju** pa 103.9 tisoč ali **11.7%**. Pri tem še ni upoštevano novo evidentiranje oseb, ki so prijavljene na enotah Zavoda RS za zaposlovanje zaradi uveljavljanja pravic po drugih zakonih in ne na podlagi zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, v posebno evidenco, kot jo zahteva 9. člen zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (UL št.67/2002), ker za upoštevanje novega evidentiranja v naših projekcijah za leto 2002 še nimamo številčnih osnov⁵⁵. Ob predvideni rasti zaposlenosti in počasnem nadaljnjem povečevanju stopnje aktivnosti delovno sposobnega prebivalstva se bo **brezposelnost v letih 2003 in 2004 ponovno zniževala** (na 99.3 tisoč ali 11.0% aktivnega prebivalstva oziroma 94.9 tisoč ali 10.5%), pod pogojem nižjih prilivov v brezposelnost, oziroma povečanih odlivov brezposelnih v zaposlitev⁵⁶.

Z aktivnim posredovanjem zaposlitev, vključevanjem v programe aktivne politike zaposlovanja, upokojevanjem tistih, ki so v zadnjih letih postali trajni presežki in so letos izpolnili pogoje za upokožitev ter drugimi črtanji iz evidence se je letos bistveno znižal delež dolgotrajno brezposelnih in je v prvem polletju že padel pod 55%. Pričakujemo, da se bodo drugi **strukturni problemi brezposelnosti** izboljšali s pospešenim vključevanjem v izobraževanje in druge programe, namenjene težje zaposljivim. Delež brezposelnih, starejših od 40 let se je znižal pod polovico (49.4%), delež brezposelnih, starejših od 50 let, pa še vedno presega četrtnino, čeprav je v primerjavi s septembrom lani nižji za 1.4 odstotne točke. Delež brezposelnih brez izobrazbe ostaja na ravni okrog 47%. Med njimi se je znižal delež tistih, ki so brezposelni že več kot eno leto, na 66% (lani 69%). Ženske še naprej predstavljajo več kot polovico brezposelnih.

Stopnja anketne brezposelnosti je bila v prvem četrtletju (6.9%) višja, v drugem četrtletju (5.9%) pa enaka kot v enakem obdobju lani. Stopnja anketne brezposelnosti žensk (v drugem četrtletju 6.3%) ostaja višja od stopnje brezposelnosti moških (5.7%). Število registriranih brezposelnih, ki niso brezposelni po merilih anketne brezposelnosti, ostaja na ravni okoli 50 tisoč oseb, delež tistih med njimi, ki v zadnjih štirih tednih niso iskali dela, pa na ravni okoli 76.5%. Število brezposelnih mladih (v starosti 15-24 let) je v prvem četrtletju letos enako lansjemu (20 tisoč, od tega polovica žensk), stopnja anketne brezposelnosti mladih (18.4%) pa je višja kot v enakem obdobju lani (17.8%), ker se je zaradi večje vključenosti mladih v šolanje zmanjšala stopnja aktivnosti, zlasti med ženskami. Zato je stopnja brezposelnosti

⁵⁵ Po oceni Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ) bo z nadaljevanjem aktivnega posredovanja zaposlitev, intenzivnih vključevanjem težje zaposljivih oseb v programe aktivne politike zaposlovanja in uveljavitvijo zakonskih sprememb na področju vodenja evidenc številno registrirano brezposelnih ob koncu leta 2002 ponovno nižje od 100 tisoč.

⁵⁶ Po ocenah MDDSZ bi registrirana brezposelnost ob koncu leta 2003 znašala 93.2 tisoč, ob koncu leta 2004 pa 89 tisoč oseb.

mladih žensk (v prvem četrtletju letos 19.9%) še naprej višja kot pri moških (17.3%).

Število prostih delovnih mest je letos v povprečju **nekoliko nižje, število realiziranih zaposlitev pa nekoliko višje kot lani**. Pri tem se je ponovno povečal delež prostih delovnih mest za določen čas (od 72.4% lani na 75%). Razmerje med brezposelnimi in prostimi delovnimi mesti se je v primerjavi z lani ponovno poslabšalo: 8.8 brezposelnih na eno prosto delovno mesto, lani 8.5. Za prosta delovna mesta z visoko in višjo ter srednjo izobrazbo je ostalo to razmerje nespremenjeno (2.3 oziroma 7.9), poslabšalo pa se je pri prostih delovnih mestih z nižjo izobrazbo (s 13.2 na 14.6). Nadaljuje se torej **prestrukturiranje izobrazbene sestave zaposlenih**, kar potrjuje tudi izobrazbena sestava novih zaposlitev. Še naprej se zmanjšuje novo zaposlovanje oseb z nižjo izobrazbo, povečuje pa predvsem zaposlovanje oseb z visoko izobrazbo.

5.2. Plače - Umiritev rasti plač v javnem sektorju in ponovno zaostajanje rasti bruto plače na zaposlenega za rastjo produktivnosti

Plačna politika, ki je dogovorjena za leti 2002 in 2003 tako za zasebni kot javni sektor, ima pri obeh sektorjih cilj zaostajanja rasti realne bruto plače na zaposlenega za rastjo produktivnosti dela.

V **zasebnem sektorju** je bil sklenjen **Dogovor o politiki plač za obdobje 2002-2004** kot separat k dosedaj še neuskladenemu socialnemu sporazumu, uzakonjen z Zakonom o izvajanju Dogovora o politiki plač za obdobje 2002-2004. Sprejeti mehanizem usklajevanja predvideva v letu 2002 povečanje izhodiščnih plač za mesec avgust za 4.2% ter za mesec december nadaljnje povečanje v višini dejanske rasti cen življenjskih potrebščin v obdobju januar-november, zmanjšane za že upoštevano povečanje izhodiščnih plač za avgust. Za leto 2003 ima usklajevalni mehanizem prav tako vgrajeno dvodelno usklajevanje, prvič se za mesec avgust izhodiščne plače povečajo za 2.5% in nato za mesec december za višino dejanske rasti cen življenjskih potrebščin v obdobju januar-november, zmanjšano za že upoštevano povečanje izhodiščnih plač za avgust. S tem odpade "varnostna zaklopka" v januarju, ki je bila vgrajena v prejšnjem usklajevalnem mehanizmu, kjer se je pri uskladitvi plač med letom upoštevala načrtovana inflacija. Varnostna zaklopka je vgrajena le pri uskladitvi za avgust 2003, kjer bi v primeru, da bi bila za obdobje januar-junij dejanska rast cen življenjskih potrebščin višja od 2.8%, razliko nad 2.6-odstotno rastjo cen življenjskih potrebščin upoštevali že v avgustovski uskladitvi izhodiščnih plač. Dogovorjeni usklajevalni mehanizem tako upošteva pri avgustovskih uskladitvah pričakovano rast cen življenjskih potrebščin, v decembru pa dejansko doseženo rast. Čeprav se novi mehanizem ne razlikuje bistveno od usklajevalnega mehanizma iz Aneksa k dogovoru o politiki plač za obdobje 1999-2001, saj je ravno tako v dveh delih, kjer se v enem delu upošteva predvideno in v drugem dejansko doseženo rast cen življenjskih potrebščin, pa je razlika v tem, da **sedanji usklajevalni mehanizem že pri uskladitvi v tekočem letu upošteva tudi tekočo inflacijo in je ne prenaša v usklajevanje v naslednjem letu, kar je pomembno z vidika zmanjševanja inflacijskih pritiskov**. Način povečanja plač iz naslova povišanja produktivnosti dela je predmet kolektivnih pogodb na ravni dejavnosti in podjetij.

V Dogovoru je tudi določeno, da za minimalno plačo velja enak mehanizem usklajevanja kot za izhodiščne plače v zasebnem sektorju ter da je še naprej v veljavi dodatno usklajevanje v avgustu za realno rast bruto domačega proizvoda v preteklem letu. Dodatno usklajevanje so socialni partnerji dogovorili z namenom, da bo le-ta prispevala k omejevanju disperzije plač na strani najnižjih plač. Poleg tega so se socialni partnerji v Dogovoru sporazumeli, da bo usklajevalni mehanizem za plače v zasebnem sektorju **za leto 2004 poleg gibanja cen življenjskih potrebščin vseboval še dodatne nove kriterije**, in sicer razmerje med tečajem EUR in SIT ter inflacijo v izbranih državah članicah EU, ki so največje zunanjetrgovinske partnerice Slovenije.

Usklajevalni mehanizem za plače v **javnem sektorju** je bil dogovorjen že v decembru 2001 z Aneksom h kolektivni pogodbi za negospodarske dejavnosti in tako kot mehanizem, ki je bil v veljavi leta 2001, predvideva usklajevanje s predvideno rastjo cen življenjskih potrebščin v dveh delih. Za leto 2002 je v usklajevalnem mehanizmu upoštevano 88% rasti cen življenjskih potrebščin (december 2002 na december 2001), predvidene ob sprejetju Aneksa, tako da so se v januarju 2002 izhodiščne plače povečale za 2.3% in v avgustu za 2.6%. Za leto 2003 je upoštevano 90% predvidene rasti cen življenjskih potrebščin, kar pomeni povišanje izhodiščnih plač v januarju 2003 za 2.1% in v avgustu za 2.3%. Za obe leti je v usklajevalnem mehanizmu vgrajena "varnostna zaklopka", ki v primeru hitrejše rasti cen življenjskih potrebščin od predvidene, v januarju naslednjega leta poleg redne januarske uskladitve izhodiščne plače pomeni še dodatno uskladitev plač za nastalo razliko skoraj v celoti. V primeru velikega razhajanja med predvideno in dejansko rastjo cen življenjskih potrebščin je prenos inflacije preteklega leta v usklajevanje plač v januarju tako večji.

V začetku leta 2002 sprejeti Zakon o sistemu plač v javnem sektorju bo stopil v veljavo 1. januarja leta 2004. Socialni partnerji se že dogovarjajo o spremeni metodologiji, poleg tega pa bo potrebno v kolektivnih pogodbah dejavnosti dogovoriti razvrščanje delovnih mest ter v kolektivni pogodbi za javni sektor določiti občasne dodatke k plačam. S tem zakonom se uvaja bolj centraliziran sistem, ki ne bo dopuščal parcialnih povečanj plač v javnem sektorju, bo pa omogočil večjo fleksibilnost plačnega sistema v smeri tesnejšega povezovanja plač z učinkovitostjo na delovnem mestu.

V **letu 2002** so se v januarju izhodiščne plače v **zasebnem sektorju** uskladile za 2.7%, to je za 90% pričakovane rasti cen v drugi polovici leta 2001, kot izhaja še iz preteklega Aneksa k dogovoru o politiki plač za obdobje 1999-2001. Ker pričakovana 7-odstotna rast cen življenjskih potrebščin (december 2001 na december 2000) ni bila presežena, se tudi "varnostna zaklopka" iz Aneksa ni uporabila. Poleg usklajevanja izhodiščnih plač ima na gibanje plač v zasebnem sektorju velik vpliv dolžina delovnega meseca, ob koncu leta pa obseg izplačil na osnovi poslovnega uspeha. V prvem četrtletju se je realna bruto plača na zaposlenega na medletni ravni povečala za 1.1%, predvsem zaradi dejavnosti, ki spadajo med proizvodne in poslovne storitve, saj je v industriji realna bruto plača ostala na ravni prvega četrtletja lani (industrija je bolj kot ostale skupine dejavnosti vezana na dolžino delovnega meseca, letošnje prvo četrtletje pa je bilo po številu delovnih dni krajše od lanskega). V drugem četrtletju je bila rast realne bruto plače nekoliko močnejša in je na medletni

ravni znašala 2.3%, približno tolikšna je bila tudi v industriji, najmočnejša (2.7%) pa je bila v dejavnostih, ki spadajo v poslovne storitve (finančno posredništvo in poslovanje z nepremičninami). V juliju se je bruto plača glede na predhodni mesec nominalno povečala za 2.3% (julij je bil najdaljši delovni mesec v letu), v avgustu pa zaradi visoke julijske osnove le za 1%, čeprav je bila v tem mesecu 4.2-odstotna uskladitev izhodiščnih plač in še dodatna 3-odstotna uskladitev minimalne plače. V septembru je plača po oceni nominalno nekoliko upadla, tako da bo realna rast bruto plače na zaposlenega v tretjem četrtletju na medletni ravni okoli 2.2-odstotna, v četrtem četrtletju pa ocenjujemo, da bo okoli 2.8-odstotna. Ob predvideni dinamiki cen življenjskih potrebščin se bo bruto plača na zaposlenega v zasebnem sektorju v letu 2002 realno povečala za **okoli 2.2%**.

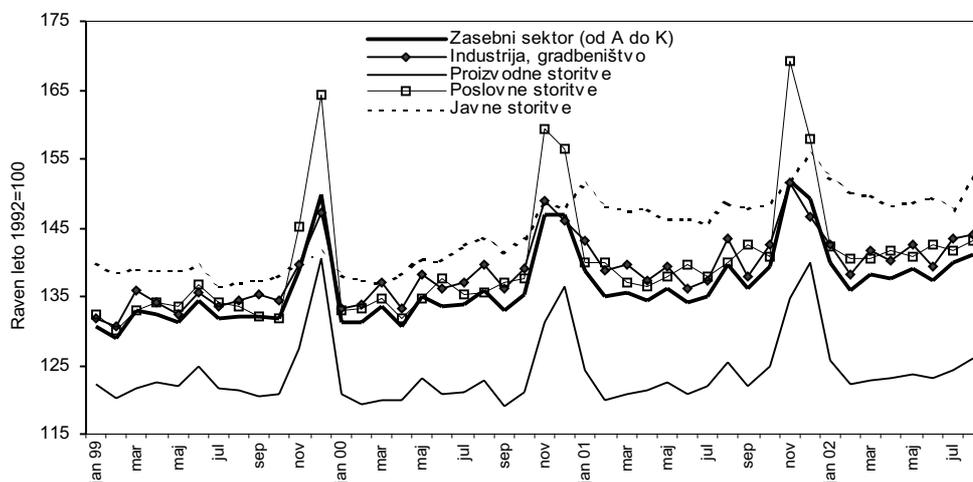
Bruto plača na zaposlenega v **javnem sektorju** se je v prvem četrtletju na medletni ravni realno povečala za 1.3%, od tega se je v dejavnosti izobraževanje realno povečala za 5.6%, v dejavnosti zdravstva je realno upadla za 1.5%, v drugih dejavnostih pa je bila ohranjena realna raven iz lanskega prvega četrtletja. V drugem četrtletju so bila gibanja podobna, saj je bila realna rast plač v celem sektorju 1.4-odstotna, od tega v izobraževanju 5.4%, v zdravstvu je realno upadla za okoli 1%, drugod pa se je realno še vedno ohranjala na ravni istega četrtletja preteklega leta. Takšna gibanja v dejavnosti izobraževanja so rezultat visoke rasti plač v tej dejavnosti konec lanskega leta (povečanje dodatkov k plači iz naslova sprememb v kolektivni pogodbi dejavnosti), kar je vplivalo izrazito višjo raven plač glede na prvo polletje lani (tako nominalno kot realno). V juliju so plače v javnem sektorju v povprečju nominalno stagnirale, v avgustu pa so se izhodiščne plače povečale za 2.6%, minimalne pa za 3%. Poleg tega je bil v javni upravi v plači za avgust izplačan dodatek k plačam za mesec maj, junij in polovico julija kot enkratno izplačilo, saj je bil sredi julija ta dodatek, uveden z uredbo, ukinjen. Po oceni je bila realna rast plač v javnem sektorju v tretjem četrtletju na medletni ravni 2.2-odstotna (v šolstvu še naprej visoka, okoli 5.4-odstotna, v zdravstvu je po oceni ohranjala raven iz tretjega četrtletja lani, v javni upravi pa se je povišala za 2.9%). Ocena medletne rasti realne bruto plače na zaposlenega v javnem sektorju v zadnjem četrtletju je 0.5% (v šolstvu se bo zaradi visoke lanske ravni umirila na 1.2%, v drugih dejavnostih pa bo približno ohranjena raven iz primerljivega četrtletja lani). Na osnovi dosedanjih gibanj ter ocene do konca leta se bo bruto plača na zaposlenega v javnem sektorju v letu 2002 realno povečala za **1.3%**⁵⁷. To je manj od 2.6-odstotne pomladanske napovedi, kar je predvsem posledica takrat precenjene rasti bruto plače v dejavnosti zdravstva in socialnega varstva ter hitrejše rasti cen življenjskih potrebščin.

Z upoštevanjem ocene gibanj plač v obeh sektorjih se **bo realna bruto plača na zaposlenega v letu 2002 povečala za okoli 2% in bo zaostajala za predvideno 3.2-odstotno rastjo produktivnosti dela za dobro odstotno točko.**

Leta 2003 se bo realna bruto plača na zaposlenega v **zasebnem sektorju** povečala za okoli **2%**. Upoštevan je veljavni usklajevalni mehanizem ter dodatna uskladitev z rastjo bruto domačega proizvoda preteklega leta za minimalno plačo. Rast

⁵⁷ Napoved se zaradi ohranjanja časovne vrste nanaša na zaposlene po področjih dejavnosti na način, kot je bil pred opravljenimi statističnimi spremembami prekategorizacije t.i. invalidskih podjetij s področja socialnega varstva na področja dejavnosti, kjer ta podjetja pretežno poslujejo.

Slika 13: Mesečne realne bruto plače na zaposlenega

Vir: SURS, preračuni UMAR.

Opomba: indeks realnih bruto plač na zaposlenega (1992=100), deflacionirano z indeksom cen življenjskih potrebščin (december 1998=100).

minimalne plače je posebej pomembna za gibanje plač v predelovalnih dejavnostih, kjer je največji delež zaposlenih, ki prejema plačo v višini okoli minimalne plače.

Na realno rast bruto plače na zaposlenega v **javnem sektorju** bo v letu 2003 vplivalo usklajevanje v skladu z Aneksom h kolektivni pogodbi za negospodarske dejavnosti ter redna napredovanja zaposlenih v javnem sektorju. Poleg tega se bo v skladu z usklajevalnim mehanizmom razlika med rastjo cen življenjskih potrebščin za leto 2002, ki je bila predvidena ob podpisu Aneksa, ter dejansko rastjo cen življenjskih potrebščin, skoraj v celoti prenesla v usklajevanje plač javnega sektorja v januarju 2003. Kljub nameram Vlade, da bi ohranjala sedanja razmerja med plačami v javnem sektorju v pričakovanju uveljavitve Zakona o sistemu plač v javnem sektorju, je bil v dejavnosti izobraževanja v juniju 2002 podpisan Aneks h kolektivni pogodbi za dejavnost vzgoje in izobraževanja, ki pomeni povečanje plač v tej dejavnosti julija 2003 za okoli 3%, za kolikor naj bi se enkrat letno v juliju povečale tudi v obdobju od leta 2004 do leta 2006. Do sprejetja aneksa je prišlo zaradi pritiska sindikata dejavnosti izobraževanja in na osnovi analize, ki je bila izdelana ob pripravah na Zakon o sistemu plač v javnem sektorju, po kateri so plače v dejavnosti izobraževanja najbolj zaostajale. Na osnovi teh predpostavk bo rast realne bruto plače na zaposlenega v letu 2003 okoli **2-odstotna**.

Realna rast bruto plače na zaposlenega v letu 2003 bo 2-odstotna in bo za predvideno 3.2-odstotno rastjo produktivnosti dela zaostajala za več kot eno odstotno točko.

V letu **2004** je v **zasebnem sektorju** predvidena nekoliko hitrejša rast realne bruto plače na zaposlenega. S socialnimi partnerji dogovorjeni usklajevalni mehanizem bo približno ohranjal realno vrednost izhodiščne plače, poleg tega pa je upoštevano, da bo glede na krepitev gospodarske rasti tudi izplačevanje iz naslova uspešnosti poslovanja nekoliko večje. Na višjo rast plač v tem letu bo vplivalo tudi večje število

delovnih dni. Na osnovi teh predpostavk je ocenjeno, da se bo bruto plača na zaposlenega v zasebnem sektorju leta 2004 povečala za 2.7%. V **javnem sektorju** bo v skladu s sprejetim usklajevalnim mehanizmom rast realne bruto plače na zaposlenega leta 2004 okoli 2-odstotna. Za to leto pa je upoštevano tudi povečanje plač v izobraževanju zaradi dodatka k plači, sprejetega z Aneksom h kolektivni pogodbi te dejavnosti. Upošteva gibanje plač v javnem in zasebnem sektorju se bo **realna bruto plača na zaposlenega povečala za okoli 2.5% in bo za 3.4-odstotno produktivnostjo dela zaostajala za okoli 1 odstotno točko.**

Minimalna plača se usklajuje na način, kot velja za izhodiščne plače v zasebnem sektorju, poleg tega se enkrat letno dodatno uskladi za rast bruto domačega proizvoda v preteklem letu. Socialni partnerji so se dogovorili, da bo dodatno usklajevanje v veljavi, dokler minimalna plača ne bo dosegla 58% povprečne bruto plače na zaposlenega po kolektivnih pogodbah predelovalnih dejavnosti. Do leta 2001 se je to razmerje gibalo okoli 53%, v letu 2001 pa je doseglo 54.3%, saj se je minimalna plača poleg rednih uskladitev dodatno uskladila še za 4.6% in tako v letu 2001 realno porasla za 4.7%. Določitev dodatnega usklajevanja minimalne plače so socialni partnerji dogovorili z namenom izboljšati distribucijo plač. S tem ukrepom se je najnižja raven bruto plače rahlo potiskala navzgor z namenom omejevanja disperzije plač na strani najnižjih plač.

Prejemki za povračilo stroškov v zvezi z delom in drugi osebni prejemki od dela ter izplačila po pogodbah in po avtorskih pogodbah so v letu 2001 naraščali počasneje od mase čistih plač ter v primerjavi s celotno maso čistih plač dosegli 41.2%, kar je skoraj dve odstotni točki manj od razmerja v zadnjih nekaj letih (okoli 43%). Gibanja tovrstnih izplačil v sedmih mesecih leta 2002 kažejo na nadaljevanje tendence počasnejše rasti tovrstnih prejemkov glede na gibanje mase čistih plač, tako da bo do konca leta doseženo razmerje okoli 39%.

Okvir 8: Distribucija plač

Distribucija plač se od leta 1999 poslabšuje. V **zasebnem sektorju** je bilo do vključno leta 1999 razmerje med devetim decilom in mediano ter med mediano in prvim decilom stabilno. Od leta 2000 pa se razmerje med devetim decilom in mediano močno poslabšuje, kar pomeni da se visoke plače povečujejo hitreje od povprečnih plač, to pa so predvsem plače poslovodnih in visokostrokovnih kadrov. Razmerje med mediano in prvim decilom pa je vseskozi konstantno in kaže na pravilnost sprejete politike, saj bi se drugače to razmerje zaradi pritiskov po znižanju stroškov dela prav gotovo poslabšalo. V **javnem sektorju** je situacija nekoliko drugačna. Poslabšanje distribucije plač nastaja zaradi večje diferenciacije plač v spodnji polovici distribucije plač, razmerje med mediano in prvim decilom se stalno povečuje. To pomeni, da najnižje plače čedalje bolj zaostajajo za rastjo povprečja. V zgornji polovici distribucije pa se od leta 1999 kaže tendenca izboljšanja, saj se razmerje med devetim decilom in mediano zmanjšuje. Visokostrokovni kader ima v javnem sektorju čedalje bolj izenačene plače. Nov zakon o sistemu plač v javnem sektorju, ki stopil v veljavo leta 2004, ima vgrajen cilj zmanjšanja disperzije plač v javnem sektorju.

Okvir 8: Distribucija plač - nadaljevanje

Tabela 5.2.1: Kazalci neenakosti za distribucijo zaposlenih glede na višino bruto plače v Sloveniji v obdobju 1996–2001

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
9.decil / 1. decil	3.36	3.39	3.34	3.39	3.46	3.51
mediana / 1. decil	1.67	1.69	1.68	1.70	1.70	1.72
9.decil / mediano	2.01	2.00	1.98	1.99	2.04	2.04
ginijev koeficient	0.278	0.289	0.287	0.293	0.295	0.299
BOD / Mediana*100	120.4	120.2	119.9	121.4	122.1	122.7

Vir: SURS preračuni UMAR.

Tabela 5.2.2: Kazalci neenakosti za distribucij zaposlenih glede na višino bruto plače v zasebnem sektorju (od A do K) v obdobju 1996–2001

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
9.decil / 1. decil	3.10	3.18	3.17	3.20	3.22	3.30
mediana / 1. decil	1.60	1.61	1.61	1.63	1.61	1.61
9.decil / mediano	1.93	1.97	1.96	1.97	2.00	2.05
ginijev koeficient	0.277	0.284	0.282	0.288	0.292	0.294
BOD / Mediana*100	121.9	120.8	120.5	121.7	122.6	123.8

Vir: SURS, preračuni UMAR.

Tabela 5.2.3: Kazalci neenakosti za distribucij zaposlenih glede na višino bruto plače v javnem sektorju (od L do O) v obdobju 1996–2001

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
9.decil / 1. decil	3.30	3.36	3.35	3.43	3.46	3.45
mediana / 1. decil	1.73	1.75	1.80	1.81	1.85	1.87
9.decil / mediano	1.91	1.92	1.86	1.89	1.86	1.84
ginijev koeficient	0.250	0.270	0.270	0.277	0.273	0.270
BOD / Mediana*100	114.0	115.7	114.1	114.9	112.8	112.2

Vir: SURS, preračuni UMAR.

6. Javne finance

6.1. Javnofinančni prihodki v letih 2002 do 2004 - Delež konsolidiranih javnofinančnih prihodkov v bruto domačem proizvodu bo za 1.1 odstotne točke nižji od predvidenega ob sprejetju državnega proračuna za leto 2002

V letu 2002 so bile pri vplačevanju in obračunavanju javnofinančnih prihodkov uveljavljene spremembe, ki so posegle v obseg in strukturo javnofinančnih prihodkov. Januarja 2002 sta se povečali stopnji davka na dodano vrednost, in sicer splošna od 19% na 20% in nižja od 8% na 8.5%. Povečale so se tudi trošarine, in sicer za vse trošarinske izdelke. V letu 2002 sta bili uvedeni tudi novi taksi, in sicer taksa za obremenjevanje okolja zaradi odlaganja odpadkov in taksa za obremenjevanje okolja zaradi uporabe mazalnih olj in tekočin, ki imata poleg javnofinančnega učinka na prihodke državnega proračuna tudi pomembno okoljevarstveno funkcijo. Uvedene so bile tudi registracijske takse za motorna kolesa do 50 cm³. Stopnje prispevkov za socialno varnost, ki jih plačujejo delavci, so ostale v letu 2002 nespremenjene, povečala pa se je prispevna stopnja delodajalcev za zdravstveno zavarovanje, in sicer od 6.36% na 6.56% od mase plač. Za 0.2 odstotne točke se je povečala tudi prispevna stopnja za zdravstveno zavarovanje upokojencev. Pri davku na izplačane plače je bila za en razred dvignjena spodnja meja obdavčitve izplačanih plač in za 0.2 odstotne točke znižana obdavčitev plač v višjih razredih, s čimer je dosežena razbremenitev stroškov dela, ki naj bi uravnotežila povečano obremenitev zaradi višjih prispevnih stopenj. Stopnje uvoznih dajatev so se zaradi prostotrgovinskih in pridružitvenega sporazuma tudi v letu 2002 še nekoliko zmanjšale.

V prvi polovici leta 2002 so bili prihodki od davka na dodano vrednost realno za 8.8% nad primerljivimi v enakem obdobju lani. Več kot 60 % dosežene rasti je posledica povečanja davčnih stopenj davka na dodano vrednost v začetku leta 2002. V obdobju prvih šestih mesecev 2002 so bili prihodki od trošarin realno za 13.8% višji od primerljivih lanskih. Med prihodki od trošarin so najhitreje naraščale trošarine od mineralnih olj, ki so se v prvem polletju glede na primerljivo lansko obdobje realno povečale za 15.6%. Trošarine od tobaka in tobačnih izdelkov so se v istem času povečale realno za 8.8%, trošarine od alkohola in alkoholnih pijač pa realno za 7.6%. Znatno del rasti prihodkov od trošarin je posledica večkratnega povečanja trošarinskih dajatev, pri čemer so se trošarine na mineralna olja lani izraziteje povečevale v drugi polovici leta, trošarine na alkohol in tobak pa so se povečevale tako lani kot tudi letos. V prvem letošnjem polletju so 72% trošarin oblikovale trošarine od mineralnih olj, dobrih 20% tobak in tobačni izdelki ter preostalih slabih 8% tošarine od alkohola in alkoholnih pijač. Javnofinančni prihodki, ki sledijo gibanju plač in predstavljajo okoli 56% javnofinančnih prihodkov, so se v prvem polletju v primerjavi z enakim lanskim obdobjem realno povečali za 2.7%. Prihodki od prispevkov za socialno varnost so v šestih mesecih realno za 2.5% presegli primerljive lanske. Prihodki od davka iz plač, ki predstavlja glavni del dohodnine (lani 94.9%), so bili v šestih mesecih glede na primerljive lanske realno višji za 2.4%. Druge podvrste dohodnine so v prvi polovici leta 2002 dosegle zelo skromne stopnje rasti oziroma so se celo realno zmanjšale (davek od dohodkov od dejavnosti,

davek od dohodkov od premoženja), večja kot v lanskem prvem polletju pa so bila tudi vračila dohodnine. V prvi polovici leta 2002 so bili tako prihodki od dohodnine glede na primerljivo lansko obdobje realno višji le za 1.7%. Prihodki od davka na izplačane plače so se v šestih mesecih glede na primerljivo lansko obdobje realno povečali za 4.7%. Prihodki iz naslova carin in uvoznih dajatev so bili v prvi polovici leta realno za 7.3% pod primerljivimi lanskimi, nižji kot v enakem lanskem obdobju so bili tudi prihodki davka od dobička pravnih oseb (realno za okoli 2.6%). Skupaj so se **javnofinančni prihodki**, ki predstavljajo obvezne dajatve, v prvi polovici leta **realno povečali za 3.7% glede na enako lansko obdobje**.

Spremenjena makroekonomska gibanja, ki so glede na pomladansko napoved vplivala na znižanje napovedi gospodarske rasti za leto 2002 (glej poglavje 1.2.1), bodo v letu 2002 vplivala tudi na doseženi obseg in na strukturo javnofinančnih prihodkov. Ocenjujemo, da bodo prihodki iz davka na dodano vrednost v (koledarskem) letu 2002 realno višji za 6.8% glede na primerljivo (koledarsko) leto 2001, pri čemer bo kar dobre tri četrtine rasti prispeval dvig davčnih stopenj davka na dodano vrednost v začetku leta. Trošarine za vse trošarinske izdelke so se v letu 2002 povečale; ocenjujemo, da se bodo prihodki od trošarin v (koledarskem) letu 2002 realno povečali za 8.8% glede na leto poprej. Zaradi nadaljnega zniževanja carinskih stopenj v skladu s pridružitvenim in drugimi trgovinskimi sporazumi, se bodo tudi v letu 2002, že sedmo leto zapored, zmanjšale carine in uvozne dajatve, in sicer realno za 4.7%, in dosegle le še 0.6% bruto domačega proizvoda. Prihodki od davka od dobička se bodo v letu 2002 po oceni realno povečali za 1.8%. Ocenjujemo, da se bodo v letu 2002 javnofinančni prihodki, ki se obračunavajo na osnovi plač, povečali realno za okoli 3%. Prihodki od prispevkov delodajalcev in delojemalcev za socialno varnost se bodo realno povečali za 2.6%. Prihodki od davka iz plač, ki predstavljajo pretežni del dohodnine, pa se bodo realno povečali za 3.4%. Prihodki od drugih davkov, ki so podvrsta dohodnine, se bodo po oceni realno povečali le za 0.2%. Manjša kot v letu 2001 bodo v letu 2002 vračila dohodnine; zato ocenjujemo, da se bodo celotni prihodki od dohodnine realno povečali za 4.3%⁵⁸. Zaradi že omenjenih sprememb pri davku na izplačane plače bo realna rast prihodkov iz davka na izplačane plače v letu 2002 okoli 5-odstotna. Povprečna obremenitev s tem davkom se bo po oceni zmanjšala od okoli 4.6% od mase plač v letu 2001 na okoli 4.25% v letu 2002. Skupni javnofinančni prihodki, ki predstavljajo obvezne dajatve, se bodo v letu 2002 realno po oceni povečali za 3.9% in bodo znašali okoli 41.5% ocenjenega bruto domačega proizvoda.

Po konsolidirani bilanci javnega financiranja Ministrstva za finance je ocenjeno, da bodo v letu 2002 konsolidirani javnofinančni prihodki (brez davka na dodano vrednost in trošarin, vplačanih januarja 2003) dosegli okoli 41.5% ocenjenega bruto domačega proizvoda, kar je za 1.1 odstotne točke manj, kot je bilo predvideno ob sprejetju državnega proračuna za leto 2002, in za 1.6 strukturne točke manj kot v letu 2001.

V letu 2002 so se nadaljevale aktivnosti na področju reforme neposrednih davkov. Usmerjene so bile v pripravo novega sistemskega zakona o dohodnini in o davku na

⁵⁸ V letu 2002 ni več povečanih poračunov po zakonu, ki je v preteklih letih zmanjševal obveznosti oseb iz najnižjih dohodkovnih razredov.

dobiček pravnih oseb, kjer zaradi številnih davčnih oprostitev efektivna davčna stopnja dosega le polovico veljavne davčne stopnje. Aktivnosti se bodo nadaljevale tudi v letu 2003, ko bodo reformirani tudi davki na premoženje. Zakoni, ki bodo podprli davčne spremembe, bodo predvidoma začeli veljati z letom 2004. Z njihovo uveljavitvijo se bo nekoliko spremenila struktura javnofinančnih prihodkov, tako da se bodo med neposrednimi davki povečali prihodki od davka na dobiček, zmanjšali pa prihodki od dohodnine.

Zmanjševanje deleža obveznih dajatev v bruto domačem proizvodu, ki je prisotno že več let (od okoli 44% v letu 1995 na ocenjenih okoli 41.5% v letu 2002), se bo nadaljevalo tudi v letih 2003 in 2004. Ob predvidenih makroekonomskih gibanjih bo zato treba povečati obseg obveznih dajatev z ustreznimi ukrepi, usmerjenimi v doslednejše obračunavanje, pobiranje in izterjevanje obstoječih obveznih dajatev (davkov in prispevkov) ter z razširitvami prispevnih in davčnih osnov in z racionalizacijo obstoječih davčnih olajšav (zlasti pri davku na dobiček in dohodnini). Nadaljnje povečevanje prispevnih stopenj z vidika konkurenčnosti gospodarstva namreč ni sprejemljivo. Okrepiti bo treba tudi druge, predvsem nedavčne prihodke iz domačih in tujih donacij ter iz drugih, predvsem kapitalskih in koncesijskih prihodkov. Ključni za doseganje javnofinančnega ravnovesja pa bodo ukrepi na strani javnofinančnih odhodkov.

6.2. Javnofinančni odhodki v letih 2002 do 2004 - Delež javnofinančnih odhodkov v bruto domačem proizvodu bo v letu 2002 po oceni enak kot lani

Sprememba napovedi makroekonomskih gibanj za **leto 2002** v Pomladanskem poročilu 2002 glede na napovedi ob sprejemanju proračuna za leto 2002 je narekovala tudi uskladitev odhodkov državnega proračuna s pričakovanimi proračunskimi prihodki. Zato so se z rebalansom proračuna za leto 2002 (julij 2002) odhodki po sprejetem proračunu zmanjšali za 14.4 milijarde SIT in znašajo 1.334 milijard SIT, kar je nominalno za 11.7% več od odhodkov državnega proračuna za leto 2001. V primerjavi z ocenjenim bruto domačim proizvodom bodo dosegli 26.3%, kar je za 0.1 strukturne točke več kot leto poprej. Med odhodki državnega proračuna se bodo v letu 2002 hitreje kot skupni odhodki povečali odhodki za investicije (18.1%), plačila obresti za posojila (13.1%), izdatki za plače, prispevke in druge izdatke zaposlenim v državnih organih (12.8%) in sredstva za izdatke za blago in storitve v javnih zavodih (16.2%). Za 14.8% se bodo povečali transferi sredstev državnega proračuna v pokojninsko blagajno, ki predstavljajo že 16.6% odhodkov državnega proračuna (16.2% v letu 2001) oziroma 4.4% ocenjenega bruto domačega proizvoda. Počasneje kot celotni proračunski odhodki se bodo povečala v letu 2002 sredstva za transfere posameznikom in gospodinjstvom iz državnega proračuna (za 9.7%), subvencije (za 7.2%), izdatki za blago in storitve v državnih organih (za 4.6%) in transferi iz državnega proračuna v občine (za 3.3%).

Zaradi rebalansa državnega proračuna za leto 2002 in nižjih makroekonomskih napovedi za naslednje obdobje so bile oktobra 2002 predlagane tudi spremembe lani decembra sprejetega državnega proračuna za leto 2003. Skladno z zakonom o javnih financah, ki je uzakonil pripravo dvehletnih proračunov, pa je Vlada predlagala

tudi državni proračun za leto 2004.

Po predlaganih spremembah se bodo v globalu odhodki sprejetega državnega proračuna za **leto 2003** zmanjšali za okoli 5 milijard SIT in bodo znašali 1,449.6 milijarde SIT. Nominalna rast odhodkov državnega proračuna se bo v letu 2003 nekoliko upočasnila in bo dosegla 8.7%; njihov delež se bo zmanjšal na 26.1% predvidenega bruto domačega proizvoda. Hitreje kot celotni odhodki državnega proračuna se bodo povečala v letu 2003 sredstva za plače, prispevke in druge izdatke zaposlenih v državnih organih (za 10.3%). Večjo rast narekuje povečanje zaposlenih zaradi sprejemanja evropske zakonodaje in s tem povezanih nalog ter profesionalizacija vojske. Visoka rast sredstev za investicije se bo nadaljevala tudi v letu 2003 (nominalno za 17.3%). V letu 2003 bo v primerjavi z letom 2002 nekoliko pospešena rast transferov posameznikom in gospodinjstvom (11.6%) zaradi izvajanja zakona o socialnem varstvu. Krčenje javnofinančnih izdatkov zaradi poslabšanih makroekonomskih razmer pa se bo odrazilo predvsem na izdatkih za blago in storitve, tako v državnih organih kot tudi v javnih zavodih, ki se bodo po spremembah proračuna v letu 2003 povečali nominalno le za 3.1%. V letu 2003 je v državnem proračunu glede na pretekla leta predvidena tudi nekoliko počasnejša rast sredstev za plačila obresti (nominalno 5.8%), na kar je vplivalo odplačilo dela dolga (glej

Tabela 6.2: **Struktura in delež odhodkov državnega proračuna v primerjavi z bruto domačim proizvodom, v %**

	Delež glede na BDP, v %				Struktura v %			
	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004
	real.	rebalans	predlog spre- mb.	predlog	real.	rebalans	predlog spre- mb.	predlog
SKUPAJ ODHODKI DRŽAVNEGA PRORAČUNA	26.2	26.3	26.0	25.6	100.0	100.0	100.0	100.0
Tekoči odhodki	8.1	8.0	7.8	7.6	31.0	30.4	29.9	29.8
V tem:								
Plače, prispevki, drugi izdatki zaposlenih v državnih organih	3.4	3.5	3.5	3.4	13.2	13.3	13.5	13.3
Izdatki za blago in storitve v državnih organih	2.9	2.8	2.6	2.6	11.2	10.5	10.1	10.2
Plačila domačih in tujih obresti	1.6	1.6	1.5	1.4	5.9	6.0	5.9	5.3
Sredstva izločena v rezerve	0.2	0.2	0.1	0.2	0.7	0.6	0.5	0.9
Tekoči transferi	15.6	15.7	15.4	15.3	59.6	59.6	59.3	59.9
V tem:								
Subvencije	1.2	1.2	1.2	1.2	4.8	4.6	4.8	4.8
Transferi posameznikom in gospodinjstvom	3.6	3.6	3.6	3.5	13.8	13.6	14.0	13.7
Transferi v javne zavode	5.5	5.6	5.5	5.4	21.0	21.1	21.0	21.1
Transferi v PIZ	4.2	4.4	4.1	4.1	16.2	16.6	15.8	16.1
Drugi transferi	1.0	1.0	1.0	1.1	3.8	3.8	3.8	4.2
Investicijski odhodki in transferi	2.5	2.6	2.8	2.7	9.4	10.0	10.7	10.4

Vir: Ministrstvo za finance; za leto 2002 rebalans državnega proračuna, za 2003 spremenjeni proračun in za 2004 predlagani državni proračun, preračuni deležev glede na napoved bruto domačega proizvoda UMAR.

poglavje 1.6.4) in je v skladu z dolgoročnim ciljem servisiranja javnega dolga. Predvideno pa je tudi, da se bodo v letu 2003 realno zmanjšali transferi državnega proračuna v pokojninsko blagajno (nominalna rast 2.9%). Odhodki **državnega proračuna za leto 2004** pa so predlagani v višini okoli 1,559 milijard SIT, kar je za 7.5% več kot leta 2003 in bodo dosegli 25.8% predvidenega bruto domačega proizvoda.

Odhodki **občinskih proračunov** se bodo po oceni v letu 2002 nominalno povečali za dobrih 9%. Njihov delež v ocenjenem bruto domačem proizvodu bo dosegel 5.2%, kar je približno toliko kot v letu 2001. V letu 2002 hitreje kot celotni odhodki občinskih proračunov naraščajo izdatki za plače in prispevke občinskim organom, izdatki za blago in storitve, transferi posameznikom in gospodinjstvom ter plačila obresti. Počasneje kot celotni odhodki občinskih proračunov pa rastejo investicijski odhodki in sredstva namenjena za subvencije.

Za leti 2003 in 2004 je predvidena nekoliko upočasnjena rast odhodkov občinskih proračunov, ki bo predvidoma v obeh letih nižja od rasti bruto domačega proizvoda. V primerjavi z bruto domačim proizvodom se bodo v letih 2003 in 2004 odhodki občinskih proračunov ustalili na ravni okoli 5%.

Odhodki pokojninskega in invalidskega zavarovanja se bodo letos nominalno povečali za okoli 11.8%, pri tem se bodo sredstva namenjena pokojninam in invalidnim povečala za 10.9%. Pokojnine se po sprejetem načinu valorizacije usklajujejo z rastjo plač; povečuje pa se tudi število prejemnikov pokojnin. Hitreje kot sredstva za pokojnine pa se bodo v letu 2002 po oceni povečevala sredstva za nadomestila plač, varstvene dodatke k pokojninam in druge oblike zagotavljanja socialne varnosti (uvedba državne pokojnine). Za realizacijo pravic iz Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (brez plačila prispevkov za zdravstveno zavarovanje upokojencev) je bilo v letu **2002** namenjenih 13.3% ocenjenega bruto domačega proizvoda. Po projekcijah bo v letih 2003 in 2004 - z nadaljnjim zmanjšanjem odmerne stopnje, ob rasti števila upravičencev (za 1.1% v letu 2003 in za 2.5% v letu 2004) in ob sedaj veljavnem načinu usklajevanja pokojnin z rastjo plač - za ta namen potrebnih v letu 2003 okoli 12.9% in v letu 2004 okoli 12.8% predvidenega bruto domačega proizvoda.

Odhodki v **obveznem zdravstvenem zavarovanju** se bodo po oceni v letu 2002 nominalno povečali za 12.6% in bodo dosegli 7% ocenjenega bruto domačega proizvoda. Sredstva za plačilo zdravstvenih storitev se bodo nominalno povečala za 12.2%, v tem se bodo sredstva za plače in prispevke v zdravstvenih zavodih povečala za 13.8%, izdatki za blago in storitve zdravstvenim zavodom pa za 9.8%. Sredstva za zdravila se bodo v letu 2002 povečala kar za 15%. Rast sredstev za nadomestila za čas bolniške odsotnosti se je ponovno okrepila, po oceni bo v letu 2002 dosegla dobrih 19%. Zakonsko določene pravice iz obveznega zdravstvenega zavarovanja se v letu 2002 sicer niso spremenile. Sprejete so bile številne aktivnosti za obvladovanje izdatkov za zdravila in za racionalizacijo izvajanja zdravstvenih programov. Tudi v letih **2003 in 2004** se bodo nadaljevale aktivnosti za omejevanje odhodkov v zdravstvu. Omejena sredstva v obveznem zdravstvenem zavarovanju, ki narekujejo stalna prizadevanja za obvladovanje izdatkov v obveznem zdravstvu, pa že pomembno slabšajo dostopnost do zdravstvenih storitev. Nadaljevanje tega

trenda poraja vprašanja pravičnosti in solidarnosti v obveznem zdravstvenem sistemu. Zato se že pripravljajo analize in ukrepi, s katerimi bo treba v naslednjih letih poseči na to področje.

Po konsolidaciji **javnofinančnih odhodkov** se bodo v letu **2002** celotni javnofinančni odhodki, izkazani v globalni bilanci, povečali za 11%; znašali bodo 44.5%) ocenjenega bruto domačega proizvoda, kar je enak delež kot v letu 2001. Po predlaganih spremembah državnega proračuna za leto 2003 in po projekcijah odhodkov pokojninske in zdravstvene blagajne ter po projekcijah odhodkov občinskih proračunov se bodo v letu **2003** konsolidirani javnofinančni odhodki nominalno povečali za 8.6%; njihov delež v predvidenem bruto domačem proizvodu se bo zmanjšal na 44%. V letu **2004** bodo, upoštevaje odhodke po predlaganem državnem proračunu in po projekcijah odhodkov drugih javnofinančnih blagajn, celotni (konsolidirani) javnofinančni odhodki nominalno porasli za nadaljnjih 7.4%, njihov delež v predvidenem bruto domačem proizvodu pa se bo zmanjšal na 43.4%.

6.3. Javnofinančni primanjkljaj v letih 2002 do 2004 - Postopno zniževanje javnofinančnega primanjkljaja v prihodnjih dveh letih

Z ukrepi ekonomske politike se je v letu 2002 povečalo izdatnost virov financiranja in znižalo javnofinančne odhodke, vendar je kljub temu tekoči javnofinančni primanjkljaj za leto **2002** ocenjen na 1.5% bruto domačega proizvoda, kar je za 0.4 strukturne točke več, kot je bilo predvideno ob sprejetju državnega proračuna.

V letu **2002** je bilo s sprejetim državnim proračunom predvideno, da se proračunsko leto uskladi s koledarskim letom, kar pomeni, da se bodo celoletni odhodki državnega proračuna realizirali z enajstmesečnimi prihodi davka na dodano vrednost in trošarin (brez prihodkov davka na dodano vrednost in trošarin, vplačanih januarja leta 2003). Zato se bo leta 2002 izkazani javnofinančni primanjkljaj povečal za 1.5% bruto domačega proizvoda »izravnalnega« proračunskega primanjkljaja in skupaj s tekočim javnofinančnim primanjkljajem dosegel v letu 2002 okoli 3% bruto domačega proizvoda. V letu **2003** bo javnofinančni primanjkljaj ponovno enak tekočemu primanjkljaju, ki bo po predvidevanjih znašal okoli 1.2% bruto domačega proizvoda, v letu **2004** pa 0.9% bruto domačega proizvoda.

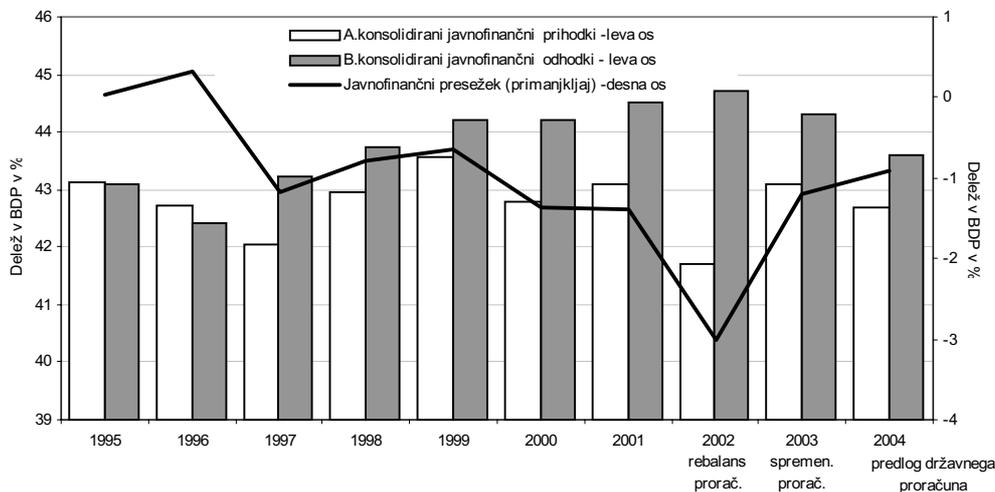
V Sloveniji je javnofinančni primanjkljaj definiran kot primanjkljaj konsolidirane bilance javnega financiranja štirih javnofinančnih »blagajn«, to je državnega proračuna, obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, obveznega

Tabela 6.3: **Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS-IMF (deleži v primerjavi z bruto domačim proizvodom v %)**

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Javnofinančni prihodki	43.1	42.7	42.0	43.0	43.6	42.8	43.1	41.7	43.1	42.7
Javnofinančni odhodki	43.1	42.4	43.2	43.8	44.2	44.2	44.5	44.7	44.3	43.6
Presežek / primanjkljaj	0.0	0.3	-1.2	-0.8	-0.6	-1.4	-1.4	-3.0	-1.2	-0.9

Vir: Ministrstvo za finance, Proračunski memorandum za leti 2003 in 2004, Poročevalec DZ, št. 96/X, 2002. Preračuni deležev glede na napoved bruto domačega proizvoda UMAR.

Slika 14: Konsolidirana bilanca javnega financiranja

Vir: MF, preračuni UMAR.

zdravstvenega zavarovanja in občinskih proračunov. Standardi javnofinančnega računovodstva se naslanjajo na rešitve standardov Finančne statistike države (Government Finance Statistics – GFS), kot jih priporoča Mednarodni denarni sklad. Tokovi (javnofinančni prihodki in odhodki) se upoštevajo v trenutku plačila, ne pa v trenutku nastanka obveznosti, kot je to v veljavi v nacionalnem računovodstvu. Slovenija mora kot država kandidatka za vstop v EU predložiti Evropski komisiji vsako leto do vstopa v EU notifikacijo o stanju javnega dolga in javnofinančnega primanjkljaja na podlagi metodologije Evropskega sistema računov iz leta 1995 (European System of Accounts – ESA 95). Prikazovanje javnofinančnega primanjkljaja po enotni metodologiji za vse države je pomembno zaradi spremljanja izpolnjevanja maastrichtskih konvergenčnih kriterijev. Prevod sedanjega izračuna javnofinančnega primanjkljaja po nacionalni metodologiji na evropsko metodologijo pomeni: dopolnitev zajetja transaktorjev (vključevanje javnih skladov in drugih manjkajočih ustanov sektorja države) in transakcij (npr. lastni prihodki zavodov, nekatere ekološke takse); prehod na zajetje transakcij že v trenutku nastale obveznosti (pomembno zlasti pri obrestih na državni dolg); prilagoditev na obračunsko leto; prilagoditev načina konsolidacije; in drugo. Po letos opravljenih izračunih je javnofinančni primanjkljaj po evropski metodologiji za leto 2001 znašal 2.5%, za leto 2002 pa je ocenjen na 1.8% bruto domačega proizvoda.

6.4. Dolg ožje opredeljene države - Delež dolga ožje opredeljene države glede na bruto domači proizvod bo v naslednjih letih padal

Dolg ožje opredeljene države se je v prvi polovici leta 2002 nominalno povečal za 115.5 milijarde SIT in je 30.6. 2002 znašal 1,344.4 milijarde SIT. Pri tem je neto črpanje dolga znašalo 93.4 milijarde SIT (črpanje dolga je znašalo 390.7 milijarde SIT, odplačilo dolga pa 297.3 milijarde SIT). Vrednostne spremembe (pripis

Tabela 6.4.1: Stanja in spremembe dolga RS v prvi polovici leta 2002 (v mrd SIT)

	31.12. 2001 Stanje	Črpanje	Odplačila	Neto črpanja	Vrednostne spremembe	Sprememba dolga	30.6. 2002 Stanje
DOLG RS	1,228.9	390.7	297.3	93.4	22.1	115.5	1,344.4
I. Notranji dolg	635.1	390.5	284.6	105.9	14.7	120.6	755.7
II. Zunanji dolg	593.8	0.2	12.7	-12.5	7.4	-5.1	588.7

Vir podatkov: Ministrstvo za finance.

revalorizacije in tečajne razlike) so dolg povečale za 22.1 milijarde SIT. V letu 2002 je država nadaljevanja s strategijo zagotavljanja čim večjega deleža financiranja proračunskih potreb na domačem finančnem trgu in se je do konca junija 2002 doma zadolžila za 390.5 milijarde SIT (66.5 milijarde SIT z najemom posojil in 324 milijard SIT z izdajo vrednostnih papirjev). V tujini je država v tem obdobju najela posojila le v višini 0.2 milijarde SIT.

Dolg, denominiran v evrih, je konec junija leta 2002 predstavljal 50.8% skupnega dolga in se je v primerjavi s koncem leta 2001 znižal za 1.8 odstotne točke. Znižal se je tudi delež dolga v ameriških dolarjih, ki je konec junija znašal 2.5%. Delež dolga v tolarjih pa se je v omenjenem obdobju povečal za 3.2 odstotne točke in je konec junija 2002 predstavljal 46.1% skupnega dolga. Valutna struktura in spremembe valutne strukture dolga so posledica zniževanja tveganj, povezanih z nihanjem tečajev, in tudi prilagajanja valutne strukture portfelja tujega dolga strukturi izvoznih deviznih prilivov, v katerih prevladuje evro.

Glede na obrestno strukturo je dolg z nespremenljivo obrestno mero konec junija predstavljal 76.7% celotnega dolga, dolg s spremenljivo obrestno mero pa 23.3% celotnega dolga. Povečanje deleža dolga s spremenljivo obrestno mero (konec leta 2001 je predstavljal 17.6% celotnega dolga) je posledica financiranja proračunskih

Tabela 6.4.2: Obveznice RS izdane v prvi polovici leta 2002 za potrebe financiranja proračunskega primanjkljaja in odplačila zapadlih glavnih

Obveznica	Dospelost	Obrestna mera	Znesek izdaje
RS 27 - 2. izdaja	4.12. 2006	TOM+4.70%	9,207.4 mio SIT
RS 34 - 1. izdaja	18.2. 2007	TOM+4.20%	14,171.4 mio SIT
RS 35 - 1. izdaja	18.3. 2007	TOM+4.20%	14,000.0 mio SIT
RS 36 - 1. izdaja	18.3. 2005	9.00%	3,790.0 mio SIT
RS 37 - 1. izdaja	19.4. 2007	TOM+4.00%	17,000.0 mio SIT
RS 38 - 1. izdaja	19.4. 2017	5.625% (indeksirana EUR)	4,048.1 mio SIT
RS 29 - 3. izdaja	15.1. 2012	5.375% (indeksirana EUR)	5,008.3 mio SIT
RS 40 - 1. izdaja	31.5. 2007	TOM+3.90%	15,000.0 mio SIT
RS 36 - 2. izdaja	18.3. 2005	9.00%	8,210.0 mio SIT
RS 41 - 1. izdaja	17.6. 2007	TOM+3.90%	12,000.0 mio SIT
SKUPAJ			102,435.2 mio SIT

Vir podatkov: Ministrstvo za finance.

Tabela 6.4.3: **Obveznice RS izdane do konca meseca junija 2002 za potrebe financiranja predčasnega odplačila RS15M in RS04**

Obveznica	Dospelost	Obrestna mera	Znesek izdaje
RS 27 - 2. izdaja	4.12. 2006	TOM+4.70%	3,701.1 mio SIT
RS 28 - 1. izdaja	15.1. 2005	TOM+4.20%	10,500.0 mio SIT
RS 29 - 1. izdaja	15.1. 2012	5.375% (indeksirana EUR)	2,280.8 mio SIT
RS 29 - 2. izdaja	15.1. 2012	5.375% (indeksirana EUR)	5,023.4 mio SIT
RS 34 - 1. izdaja	18.2. 2007	TOM+4.20%	2,738.6 mio SIT
SKUPAJ			24,244.0 mio SIT

Vir podatkov: Ministrstvo za finance.

potreb z domačimi obveznicami s spremenljivo obrestno mero (to so instrumenti, pri katerih so obresti odvisne od gibanja TOM, glavnica pa nominalno ostaja nespremenjena). Letošnje izdaje obveznic, in sicer RS 27 (izdana 15.1. 2002), RS 34 (izdana 18.2. 2002), RS 37 (izdana 19.4. 2002) in RS 40 (izdana 31.5. 2002), kažejo, da se trend zniževanja obrestnih mer iz leta 2001 letos nadaljuje (glej tabelo 6.4.2).

Dne 15.01.2002 je država zamenjala del obveznic RS15M v višini 8,243.8 milijona SIT z obveznicami RS31 in RS32. Preostali del obveznic RS15M v znesku 16,482 milijonov SIT je bil 14.02.2002 predčasno odplačan. Sredstva za predčasno odplačilo so bila zagotovljena iz zadolževanja z RS27 - 2. izdaja (delno - v nominalni višini 3,701.1 milijona SIT), RS28 (100% nominalne vrednosti) in iz RS29 (100% nominalne vrednosti). Proračunski prihranek v letu 2002 iz naslova zamenjave in predčasnega odplačila RS15M znaša 1,150.5 milijona SIT. Na podoben način je aprila 2002 država predčasno odplačala del obveznice RS04 v znesku 7,815.7 milijona SIT. Sredstva za predčasno odplačilo so bila zagotovljena iz zadolževanja z RS29-2. izdaja in RS34 - 1. izdaja. Proračunski prihranek v 2002 iz tega naslova znaša 414.5 milijona SIT (glej tabelo 6.4.3.).

Napoved dolga ožje opredeljene države v obdobju 2002-2004 temelji na treh predpostavkah: (i) upadanje proračunskega primanjkljaja, ki naj leta 2004 ne bi presegel 1% bruto domačega proizvoda; (ii) v obdobju od leta 2002 do leta 2004 država ne bo prevzemala dodatnih dolgov na podlagi posebnih zakonov; (iii) kupnina od prodaje kapitalne naložbe države v Novi Ljubljanski banki d.d. v višini 112.6 milijarde SIT bo v letu 2003 uporabljena za odplačilo dolga.

Tabela 6.4.4: **Dolg ožje opredeljene države v letih 2002-2004 (v mrd SIT)**

	2002	2003	2004
Potreben obseg financiranja	272.4	234.6	280.7
Plačila obresti ¹	83.4	85.0	83.2
Odplačila glavnice ¹	129.3	176.7	223.4
Dolg ožje opredeljene države	1,414.3	1,393.3	1,477.2
Dolg kot % BDP	28.0	25.3	24.5

Vir podatkov: S. Mičkovič: Dolg ožje opredeljene države, oktober 2002.
Opomba: ¹ upoštevano je novo zadolževanje v letih 2002-2004.

Okvir 9: Izračun strukturno prilagojenega proračunskega salda ter ciljnega deleža dolga v bruto domačem proizvodu

Nihanja v ekonomski aktivnosti značilno vplivajo na gibanje proračunskih prihodkov in odhodkov⁵⁹ ter s tem na doseganje načrtovanega deleža proračunskega salda in državnega dolga v bruto domačem proizvodu. Eden izmed kanalov, preko katerega se nihanja gospodarske aktivnosti izrazijo na proračunskem saldu, je delovanje avtomatičnih fiskalnih stabilizatorjev. V razmerah povečane gospodarske aktivnosti namreč proračunski prihodki zaradi povečanja davčne osnove in progresivnega obdavčenja naraščajo, odhodki, predvsem transferi za nezaposlene, pa se sočasno zmanjšujejo. Nasprotno v razmerah upočasnjene gospodarske rasti proračunski prihodki upadajo, povečujejo pa se izdatki, ki so vezani na dohodkovni oziroma socialni položaj upravičencev. Rezultat delovanja avtomatičnih stabilizatorjev je, da v času gospodarske konjunktore zavirajo rast dohodkov prebivalstva in proračunskih izdatkov, v času gospodarske recesije pa blažijo padanje dohodkov in povečujejo javnofinančne izdatke. Učinek avtomatičnih stabilizatorjev na gospodarsko aktivnost je torej proticiklični (zaviranje konjunktore in blaženje recesije), na javnofinančni primanjkljaj pa prociklični (povečanje primanjkljaja v času gospodarske recesije in ustvarjanje presežka v času konjunktore). Dejanski proračunski saldo zaradi tega ni najustreznejši indikator fiskalne politike, saj je izpostavljen vplivom, ki niso pod neposredno kontrolo fiskalnih oblasti oziroma niso rezultat sprememb fiskalne politike. Zato je **pri definiranju ciljev procesa fiskalne konvergence potrebno upoštevati** ne samo dejansko stanje ciljanih parametrov, ampak tudi **njihovo odzivnost na spremembe v gospodarskem ciklu**. Pri tem je razumljivo, da je učinek avtomatičnih stabilizatorjev na javnofinančni saldo in na nihanje gospodarske aktivnosti odvisen od davčnega sistema in predpisov, ki urejajo socialne transfere, zato je njihov pomen med državami različen, različne pa so tudi ocene o njihovem vplivu. Po ocenah Evropske komisije⁶⁰ zmanjšanje bruto domačega proizvoda za 1% povzroči povečanje javnofinančnega primanjkljaja med 0.3 in 1% bruto domačega proizvoda. Učinek je največji (od 0.5 do 1% bruto domačega proizvoda), če je vzrok za upad gospodarske aktivnosti zmanjšana domača poraba. Na drugi strani pa je seveda pomembno, v kolikšni meri takšno avtomatično prilagajanje primanjkljaja dejansko uspe stabilizirati nihanja gospodarske aktivnosti. Omenjeni izračuni kažejo, da avtomatični stabilizatorji v nekaterih državah (Danska, Portugalska, Švedska) odpravijo kar 30% nihanja bruto domačega proizvoda, v nekaterih drugih (Nemčija, Španija, Velika Britanija) pa manj kot 20%.

Izračun strukturno prilagojenega proračunskega salda, ki upošteva učinke delovanja avtomatičnih stabilizatorjev, temelji na oceni trendnega oziroma potencialnega bruto domačega proizvoda. V nadaljevanju predstavljeni izračun potencialnega oziroma ciklično prilagojenega bruto domačega proizvoda je bil v skladu z metodologijo Evropske komisije narejen z aplikacijo Hodrick-Prescott

⁵⁹ Predstavljeni izračuni temeljijo na podatkih za širše opredeljeno državo.

⁶⁰ Public Finances in the EMU - 2001, European Commission, DG ECFIN, 2001

Okvir 9: Izračun strukturno prilagojenega proračunskega salda ter ciljnega deleža dolga v bruto domačem proizvodu - nadaljevanje

filtra (glej tudi Pomladansko poročilo 2002, str. 115), s čimer so bila iz gibanja bruto domačega proizvoda izključena ciklična nihanja. Tako dobljena ocena potencialnega bruto domačega proizvoda, ki ne vključuje cikličnih nihanj, je osnova za izračun elastičnosti proračunskih prihodkov in odhodkov na nihanja v rasti bruto domačega proizvoda. Ob tem, ko so celotni prihodki proračuna odvisni od konjunktornega cikla, so na odhodkovni strani to predvsem socialni transferi, vezani na brezposelnost⁶¹. V spodnji tabeli je prikazan dejanski in ciklično prilagojeni proračunski saldo. Ciklično prilagojeni saldo je ustrežnejši kazalec restriktivnosti ali ekspanzivnosti fiskalne politike ter njene dolgoročne vzdržnosti, saj je odvisen predvsem od diskrecijskih odločitev fiskalnih oblasti in ne od cikličnih nihanj v gospodarstvu. Kot je razvidno iz tabele, pričakujemo, da bo ob koncu leta 2002 dejanski proračunski primanjkljaj večji od strukturnega, kar je mogoče pojasniti z delovanjem avtomatičnih stabilizatorjev v letu 2002, ko je dejanska gospodarska aktivnost bistveno manjša od potencialne.

Pričakovano povečanje razlike v prihodnjem letu je povezano z relativno počasnim povečanjem gospodarske aktivnosti na eni strani in odloženim delovanjem avtomatičnih stabilizatorjev na drugi, v letu 2004 pa se bo, v skladu s predvidenim povišanjem gospodarske rasti, razkorak pričel zmanjševati.

Upoštevanje cikličnih nihanj gospodarske aktivnosti pri načrtovanju proračunskega primanjkljaja pomeni tudi, da je potrebno za izpolnjevanje maastrichtskega kriterija glede višine proračunskega primanjkljaja upoštevati varnostno mejo, ki jo izračunamo na podlagi preteklih nihanj gospodarske aktivnosti. Zaradi specifičnosti javnih financ v Sloveniji za njen izračun ni uporabljena metodologija Evropske komisije, ampak je ocenjena kot povprečje absolutne vrednosti cikličnega proračunskega primanjkljaja, ki ga povečamo za dvakratni standardni odklon v obdobju od leta 1997 do 2004. Varnostna meja v tem primeru znaša 0.6% bruto domačega proizvoda, kar pomeni, da bi moral biti proračunski primanjkljaj v prihodnjih letih manjši od 2.4% bruto domačega proizvoda. Na ta način bi zagotovili, da kljub morebitnemu zmanjšanju ekonomske aktivnosti v 95% vseh primerov proračunski primanjkljaj ne bi bil večji od 3% bruto domačega proizvoda, kot je določeno z maastrichtskim kriterijem.

Na podlagi institucionalnih omejitev glede dopustne višine proračunskega primanjkljaja, določenih z maastrichtskim kriterijem ter Paktom stabilnosti in rasti, je mogoče določiti tudi končno vrednost parametrov, ki naj bi jih dosegli v procesu fiskalne konvergence, predvsem optimalne velikosti dolga ožje opredeljene države. Zaradi tega je potrebno za ohranjanje fiskalne stabilnosti poleg zasledovanja ciljnega proračunskega salda zasledovati tudi ciljno višino državnega dolga.

⁶¹ Upoštevani so transferi brezposelenim, transferi za zagotavljanje socialne varnosti, nadomestila plač in drugi transferi posameznikom.

Okvir 9: Izračun strukturno prilagojenega proračunskega salda ter ciljnega deleža dolga v bruto domačem proizvodu - nadaljevanje

Da v srednjeročnem obdobju ne bi presegli z maastrichtskim kriterijem določene relativne višine dolga je, ob predpostavki 4.2-odstotne rasti bruto domačega proizvoda in 6.0-odstotne povprečne efektivne obrestne mere za obstoječi dolg, potrebno dosežati **primarni proračunski presežek, večji od 1% bruto domačega proizvoda**. Dobljeni rezultat je mogoče interpretirati tudi na naslednji način: v srednjeročnem obdobju ne bomo presegli z maastrichtskim kriterijem določene relativne višine dolga, ob predpostavki 4.2-odstotne trendne rasti bruto domačega proizvoda in sedaj predvidenega primarnega proračunskega salda, le v primeru, da bo efektivna obrestna mera nižja od 5%. Tak izračun potrebnega primarnega presežka pomeni, da bo potrebno morebitno nižjo realizacijo proračunskih prihodkov od pričakovanih v bodoče kompenzirati z zmanjšanjem proračunskega primanjkljaja (odhodkov) in ne z dodatnim zadolževanjem.

Tabela 6.4.5: Dejanski, ciklični in strukturni saldo širše opredeljene države v letih 1997–2004 po ESA

Leto	Dejanski saldo	Ciklični saldo	Strukturni saldo	Dejanski saldo	Ciklični saldo	Strukturni saldo
	mio SIT			% BDP		
1997	-80,329	-807	-79,522	-2.8	0.0	-2.7
1998	-75,197	-5,555	-69,641	-2.3	-0.2	-2.1
1999	-80,168	10,510	-90,678	-2.2	0.3	-2.5
2000	-130,280	20,993	-151,273	-3.2	0.5	-3.7
2001	-114,672	3,717	-118,388	-2.5	0.1	-2.6
2002	-92,125	-14,017	-78,108	-1.8	-0.3	-1.5
2003	-70,057	-23,846	-46,211	-1.3	-0.4	-0.8
2004	-61,414	-21,139	-40,276	-1.0	-0.4	-0.7

Vir podatkov: MF, preračuni B. Vasle in S. Mičkovič.

Opomba: številke se vedno ne seštevajo zaradi zaokroževanj.

Program porabe kupnine od prodaje kapitalne naložbe države v Novi Ljubljanski banki, d.d. Ljubljana je Vlada RS sprejela septembra 2002. Temeljni cilj uporabe kupnine je takšno zmanjševanje javnega dolga, ki zagotovi dolgoročno maksimalne fiskalne učinke ob istočasnem upoštevanju monetarnih učinkov ter učinkov na domači bančni in celotni finančni sistem. Sprejeti program uporabe kupnine temelji na izvedbi kombiniranega pristopa postopnih predčasnih odplačil dolgov in zamenjav določenega dela portfelja z novimi, cenejšimi instrumenti ter tej dinamiki skladne vezave prostih sredstev pri Banki Slovenije. Iz tega naslova bodo že v letu 2003 odhodki iz naslova servisiranja dolga v proračunu nižji za okoli 3 milijarde SIT, prihodki od obresti pa višji za 7 milijard SIT. Glede na to, da vezava kupnine omogoča tudi potencialno restrukturiranje preostalega dolga, so neposredni prihranki pri obrestnih merah lahko še večji, posredni učinek pa je lahko tudi zniževanje ravni domačih obestnih mer.

Ob uresničitvi omenjenih predpostavkah bi dolg ožje opredeljene države, izražen kot delež v primerjavi z bruto domačim proizvodom, v naslednjih letih padal, relativno zmanjšanje dolga pa bi bilo torej predvsem posledica aktivnega upravljanja s kupnino od prodaje deleža NLB in vzdržnega proračunskega primanjkljaja oziroma zmernega novega zadolževanja.

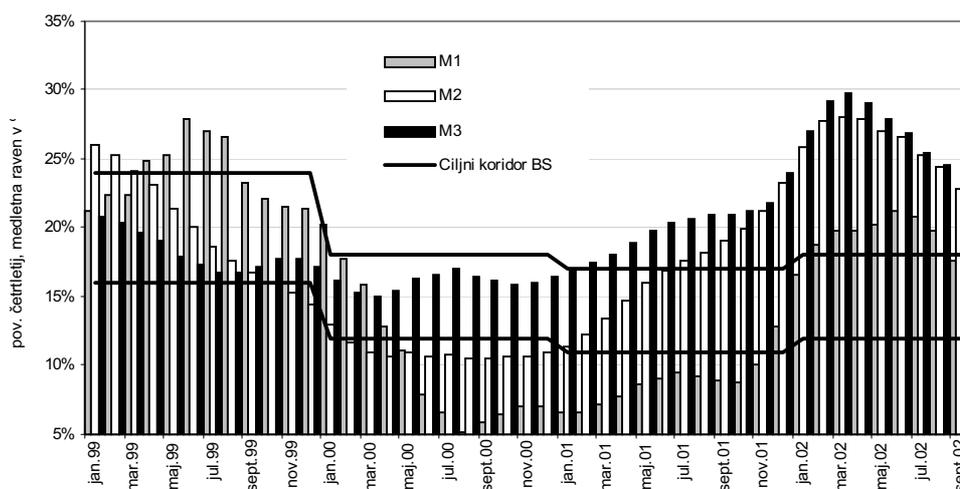
7. Denarna gibanja in trg kapitala

7.1. Denarna gibanja - Pozornost usmerjena k uravnavanju nihanj in vzdrževanju ravni deviznega tečaja

Banka Slovenije je v devetih mesecih letos nadaljevala z vodenjem denarne politike, ki jo je novembra lani predstavila v Usmeritvah denarne politike, omogočila pa naj bi doseglo njenega srednjeročnega cilja, to je postopnega **znižanja inflacije na raven štirih odstotkov v obdobju do predvidenega vstopa v EU**. Takšna politika temelji na dveh stebrih, prvega predstavlja količina širše opredeljenega denarnega agregata M3 v obtoku; drugega pa ostali indikatorji, ki vplivajo na cenovno stabilnost in vzdržnost denarne politike, predvsem kazalniki gospodarske aktivnosti, rasti plač, primanjkljaja tekočega računa plačilne bilance, gibanja reguliranih cen ter primanjkljaja vladnega sektorja.

V skladu s tako opredeljeno dinamiko zmanjševanja inflacije je Banka Slovenije določila ciljni koridor gibanja rasti količine denarnih agregatov, pri čemer je za širše opredeljeni denarni agregat M3 predvidela, da se bo njegova povprečna rast v letu 2002 gibala med 12% in 18%. Čeprav je Banka Slovenije v primerjavi s predhodnim letom obe meji povišala za eno odstotno točko, je rast M3 že v januarju presešla zgornjo mejo ciljnega koridorja za 50%, do konca prvega četrletja leta pa se je razlika še povečala, saj je povprečna rast M3 dosegla 29.8%. V drugem četrletju leta se je povprečna rast M3 pričela umirjati, takšno gibanje pa se je nadaljevalo tudi v tretjem četrletju leta, ob koncu katerega je povprečna rast M3 znašala 23.3% in tako za 29.7% presešla zgornjo mejo ciljnega koridorja. Relativno visoka rast denarnega agregata M3 je delno posledica uvedbe evra v začetku leta 2002, ki je v zadnjem četrletju leta 2001 povzročila zamenjavo dotedanjih nacionalnih valut v

Slika 15: Gibanje denarnih agregatov Banke Slovenije (medletna četrletna rast)

Vir: Banka Slovenije.

tolarje in hkrati povečala obseg deviznih vlog prebivalstva, posledično povišanje stopenj rasti denarnih agregatov pa je vplivalo tudi na njihovo raven v letošnjem letu. Pri tem so se kratkoročne stopnje rasti denarnih agregatov in njihovih komponent pričele zmanjševati že v začetku leta, posledično pa so se v drugem in tretjem četrtletju leta pričele umirjati tudi dolgoročneje stopnje njihovih rasti. Hkrati pa je letos prišlo do sprememb v strukturi izdajanja širšega denarnega agregata. V prvih devetih mesecih leta je, v nasprotju z enakim obdobjem lani, h kreiranju M3 prispevala predvsem neto domača aktiva (128.3 milijarde SIT), preko neto devizne aktive pa je Banka Slovenije zmanjševala količino denarnega agregata M3 v obtoku (za 11.9 milijarde SIT).

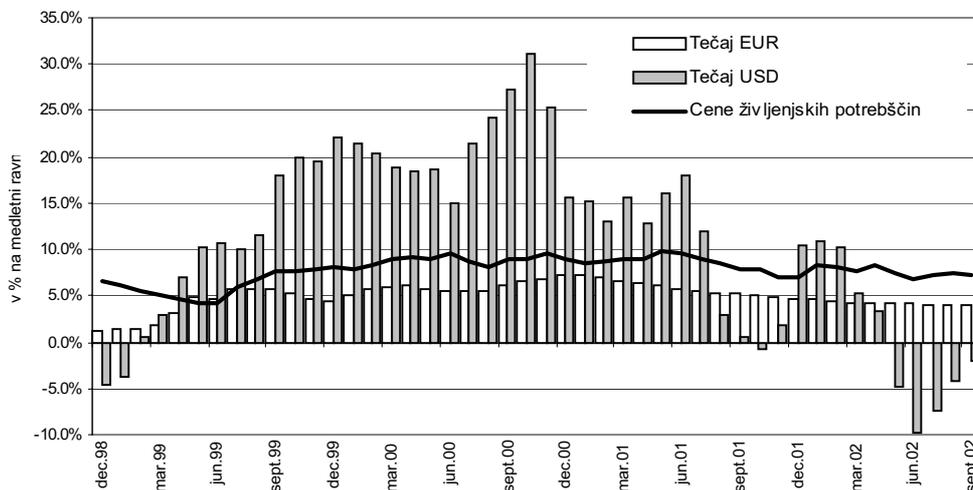
V primerjavi z decembrom lani se je tako povprečna rast denarnega agregata M3 do septembra zmanjšala za 0.6 odstotne točke, k čemur je prispevalo tako zmanjšanje rasti deviznih vlog kot nevpoglednih tolarskih vlog pri bankah. Rast prvih se je v devetih mesecih letos zmanjšala za 0.9 odstotne točke in je septembra znašala 24.6%, rast drugih pa za 3.7 odstotne točke in je septembra znašala 23.1%. Relativno hitrejšo zmanjševanje rasti nevpoglednih tolarskih vlog je hkrati največ prispevalo k letošnjemu upočasnjevanju rasti denarnega agregata M2. Med drugimi **komponentami širše opredeljenega denarnega agregata M3** pa se je v devetih mesecih letos najbolj povečala rast tolarskih vpoglednih vlog, v primerjavi z decembrom lani za 48% (na 17.8%), ter le nekoliko počasneje (za 43%) gotovina v obtoku, ki je bila v septembru v povprečju višja za 18.2%.

Podobno kot že v lanskem letu se tudi letos rast količine primarnega denarja ter ožje opredeljenega denarnega agregata M1 ohranja na nižji ravni od rasti denarnih agregatov M2 in M3. Rast **količine primarnega denarja** se je sicer med decembrom in julijem povečala za 6.3 odstotne točke, nato pa se je pričela zmanjševati, v tretjem četrtletju skupaj za 2.5 odstotne točke, kljub temu pa je bila še vedno za približno polovico višja od primerljive septembra lani, ko je znašala 9.0%.

Na spremembe tokov izdajanja primarnega denarja v prvih devetih mesecih letos je vplivalo predvsem zmanjšanje neto finančnega pritoka kapitala v tem obdobju v primerjavi z istim obdobjem lani ter posledično spremenjene razmere na deviznem trgu, zaradi česar je bila izbira instrumentov izdajanja primarnega denarja relativno manj odvisna od potrebe po sterilizaciji. Neto izdajanje primarnega denarja se je letos kljub temu, podobno kot lani, vršilo preko deviznih transakcij (vključno z repo posli Banke Slovenije, ki so bili najboljšeje instrument izdajanja), njegovo neto umikanje v devetih mesecih letos pa preko tolarskih transakcij, predvsem s povečevanjem tolarskih blagajniških zapisov v obtoku ter zmanjševanjem depozitov čez noč, uvedenih v lanskem letu.

Zmanjšani pritoki deviz v devetih mesecih letošnjega leta glede na enako obdobje lani, ki so vplivali na strukturo instrumentov denarne politike Banke Slovenije, pa niso povzročili bistvenih sprememb strukture instrumentov **politike deviznega tečaja**. Ob že omenjenih instrumentih izdajanja primarnega denarja, s pomočjo katerih je vplivala tudi na višino in nihanje deviznega tečaja (predvsem preko repo poslov in deviznih blagajniških zapisov), je Banka Slovenije letos nadaljevala s posegi na trgih tujega denarja in določala višino izhodiščnega nominalnega deviznega tečaja, ki so ga bile dolžne upoštevati banke podpisnice dogovora o sodelovanju.

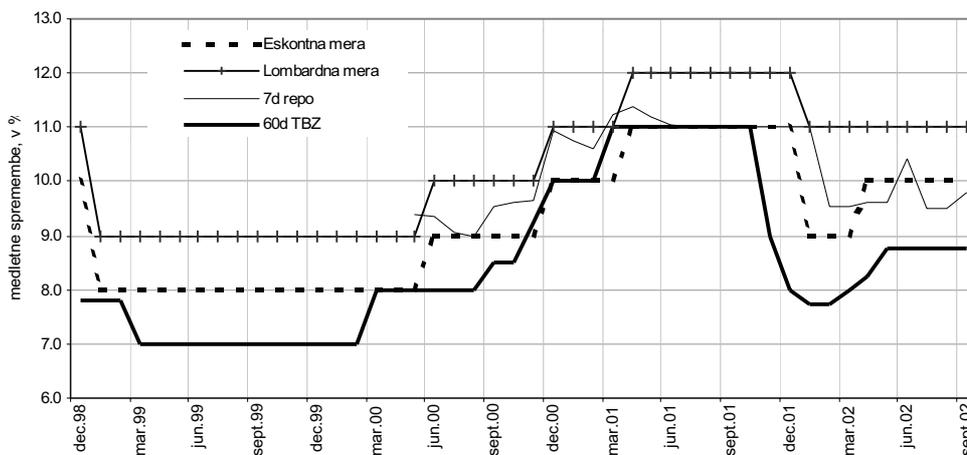
Slika 16: Medletne spremembe tečaja evra, ameriškega dolarja in inflacije

Vir: Banka Slovenije, SURS.

Nominalna deprecijacija tolarja proti evru je tako v prvem četrtnem letu znašala 1.2%, nato pa se je upočasnila in tako v drugem kot v tretjem četrtnem letu znašala 0.9%, kar je posledično zmanjšalo tudi medletne stopnje njegove rasti, iz 4.7%, kolikor je znašala decembra lani, na 4.0% v septembru letos. Medletna rast tečaja ameriškega dolarja pa je v januarju znašala 10.8%, nato se je do začetka drugega četrtnem letu zmanjšala na 3.4%, v drugi polovici leta pa se je pričela nominalna apreciacija tolarja proti ameriškemu dolarju, ki je septembra na medletni ravni znašala 2.1%.

Slika 17: Gibanje obrestnih mer Banke Slovenije

Vir: Banka Slovenije.

Okvir 10: Usmeritve denarne politike Banke Slovenije v letih 2003 in 2004

Banka Slovenije je novembra lani predstavila usmeritve denarne politike v obdobju do vključitve Slovenije v EU. Kot svoj glavni cilj je navedla znižanje inflacije na raven med 3 in 4 odstotki letno že do vstopa v ERM2, pri čemer je kot potrebno za zagotavljanje postopne konvergence poudarila tudi vodenje politike postopnega drsenja deviznega tečaja.

Približno leto dni po objavi pa nove usmeritve denarne politike še niso privedle do približevanja zastavljenim ciljem, predvsem zaradi protislovnosti obeh ciljev, ki jih navaja Banka Slovenije. Zagotavljanje postopnega drsenja tečaja tolarja je namreč v razmerah še vedno relativno velikih deviznih prilivov privedlo do rasti denarnih agregatov, ki ne podpirajo znižanja inflacije na ciljno raven.

V primeru nadaljevanja takšne politike, ko Banka Slovenije v prihodnjih dveh letih ne bi spreminjala ciljev, ki jih dejansko zasleduje, ter bi svojo pozornost še naprej usmerjala predvsem k uravnavanju postopnega drsenja tolarja in tako posredno uravnavala gibanje realnega efektivnega tečaja tolarja, bi inflacija tudi v letu 2003 in 2004 ostala nad ravni, določeno z maastrichtskimi kriteriji. Ob ohranjanju relativno velikih finančnih pritokov v prihodnjih dveh letih bi Banka Slovenije s širjenjem palete instrumentov, ki jih uporablja v procesu sterilizacije, sicer lahko nekoliko zmanjšala pritiske na tečaj in rast denarnih agregatov, vendar bi bile stopnje rasti denarnih agregatov še naprej odvisne predvsem od potrebnega obsega posegov za vzdrževanje ciljne ravni deviznega tečaja. Izbrana politika pa tudi ne bi privedla do bistvenega zmanjšanja razkoraka med obrestnimi merami doma in v tujini, ki poleg sprememb v dinamiki deviznega tečaja najbolj vplivajo na obseg kapitalskih tokov s tujino. Morebiten prehod inflacije na nižjo raven, ki bi jo v takšnih razmerah omogočili predvsem za Banko Slovenije eksogeni dejavniki, pa zato ne bi bil vzdržen.

Vzdržno znižanje inflacije bi bilo namreč mogoče doseči le ob restriktivnejših ekonomskih politikah ter ob njihovi večji usklajenosti. Na področju politike deviznega tečaja bi bilo znižanje inflacije možno doseči predvsem z upočasnitvijo rasti tečaja (za približno polovico počasnejša nominalna rast deviznega tečaja bi po naši oceni v dvanajstih mesecih lahko znižala medletno inflacijo za 0.4 do 0.6 odstotne točke), kar bi hkrati prispevalo k znižanju rasti denarnih agregatov oziroma približevanju stopnjam njihove rasti, ki jih je Banka Slovenije opredelila kot potrebne za znižanje inflacije.

Po tem, ko je Banka Slovenije tudi letos **največ pozornosti namenila uravnavanju nihanj in vzdrževanju ravni deviznega tečaja** in dopustila, da je rast denarnih agregatov, predvsem širše opredeljenega M3, vse leto presejala zgornjo mejo ciljnega koridorja oziroma stopnjo rasti, ki jo je v letu 2001 določila kot najvišjo, ki bi še omogočala znižanje inflacije na raven, primerljivo z državami članicami EU, so se obrestne mere prilagajale tako opredeljenemu cilju. Banka Slovenije je tako januarja znižala svoje temeljne **obrestne mere**, eskontno z 11% na 9%, lombardno pa z 12%

na 11%, po povišanju eskontne na 10% v aprilu pa jih v naslednjih mesecih ni več spreminjala. Ker so se podobno kot temeljne obrestne mere Banke Slovenije gibale tudi obrestne mere tolarskih blagajniških zapisov ter repo poslov, je bila povprečna raven obrestnih mer centralne banke v prvih devetih mesecih letos nižja kot leta 2001. Pri določanju obrestnih mer **blagajniških zapisov v tujem denarju** pa je Banka Slovenije poleg tega upoštevala še gibanja obrestnih mer na tujih trgih, tako da so pri zapisih, denominiranih v evrih, v primerjavi z decembrom lani v povprečju ostale nespremenjene, pri zapisih, denominiranih v ameriških dolarjih, pa so se v povprečju znižale za 0.2 odstotne točke.

V zadnjem četrtletju 2002 ne pričakujemo pomembnejših sprememb pri vodenju denarne politike in politike deviznega tečaja. Podobno kot v zadnjih dveh letih bodo namreč tudi v preostalih mesecih leta 2002 na izbor instrumentov denarne politike in politike deviznega tečaja ključno vplivali pritoki tujega kapitala. Ker pa sta Banka Slovenije in Ministrstvo za finance v oktobru sklenili dogovor o porabi kupnine od prodaje premoženja, se na deviznih trgih ne pričakujejo večji pretresi, kar bo omogočilo Banki Slovenije, da nadaljuje s postopno nominalno depreciacijo domače valute ter s tem **preprečuje izrazitejšo apreciacijo realnega efektivnega tečaja tolarja**. Hkrati pa zaradi nadaljevanja politike uravnavanja drsenja tečaja tolarja ne moremo pričakovati, da bo prišlo do znižanja ravni denarnih agregatov⁶², ki bi značilno prispevali k vzdržnemu znižanju inflacije. Poleg tega bo Banka Slovenije zaradi dalj časa trajajočega procesa sterilizacije deviznih prilivov in pričakovanih pritokov tudi v prihodnjih letih povečala izbor instrumentov, ki jih uporablja v procesu sterilizacije. Zaradi naraščajočega obsega začasnih odkupov deviz bo poleg sedaj obstoječih 7-dnevni odkupov deviz bankam v zadnjem četrtletju leta ponudila tudi možnost začasne prodaje deviz z obveznostjo ponovnega odkupa čez 270 dni, možnost črpanja tolarske likvidnosti pa si bo povečala z izdajo 360-dnevni tolarskih blagajniških zapisov. Takšna politika bo Banko Slovenije hkrati oddaljila od njenega deklariranega cilja na področju obrestnih mer, namreč postopnega zmanjševanja razlik med obrestnimi merami v Sloveniji in tujini.

7.2. Finančni tokovi in trg kapitala - Umirjena kreditna aktivnost in nekoliko nižje stopnje rasti varčevanja v bankah

V prvi polovici leta 2002 se je **rast vlog prebivalstva v bankah umirila**. Obseg varčevanja prebivalstva v bankah se je realno povečal za 2.2% glede na lanski december (v istem obdobju lani za 7.7%); povprečna realna mesečna rast je bila 0.4-odstotna. Najvišje stopnje realne rasti so v prvi polovici leta dosegale dolgoročne vloge (devizne in tolarske), zato se je ročnost vlog prebivalstva še podaljšala. Na relativno skromno rast so vplivali predvsem trije razlogi: prvič, menjava nacionalnih valut držav članic EMU v evre konec leta 2001 in s tem povezan neto odliv deviznih vlog v prvi polovici letošnjega leta; drugič, visoka primerjalna osnova v letu 2001, ki je posledica celoletne lanske dinamične rasti vlog prebivalstva in dviga skupne ravni varčevanja ob koncu leta zaradi menjave v evre; tretjič, zniževanje realnih

⁶² Čeprav se bodo zaradi računskega učinka, ki bo posledica primerjanja stopenj rasti denarnih agregatov v zadnjem četrtletju letošnjega leta z visokimi stopnjami v zadnjem četrtletju lanskega leta, še posebej v decembru, dolgoročne stopnje rasti v zadnjem četrtletju letos leta zmanjšale.

obrestnih mer za vezane tolarske vloge, v povprečju za 1 odstotno točko v prvih šestih mesecih letos, kar je verjetno vplivalo tudi na preusmeritev dela prihrankov iz bank na sekundarni kapitalski trg. K slednjemu je pripomogla tudi visoka rast borznega indeksa v tem obdobju, tako da so se vlaganja v vzajemne sklade, ki letos dosegajo visoke stopnje donosov, v prvi polovici leta močno povečala. Zaradi omenjenih razlogov je bil neto priliv tolarskih in deviznih vlog v banke v prvi polovici leta realno za 48.1% nižji kot v istem obdobju lani, še večje razlike med letošnjimi in lanskimi neto prilivi pa je, zaradi lanskega visokega priliva deviznih vlog proti koncu leta, možno pričakovati v zadnjih letošnjih mesecih. **Tolarsko varčevanje** je v prvih šestih mesecih letos beležilo 5.9-odstotno realno rast glede na december 2001, pri čemer so se kratkoročne vloge (brez vpoglednih), ki so konec junija predstavljale 61.6% tolarskega varčevanja, realno zmanjšale za 3.2%⁶³, dolgoročne vloge pa so se realno povečale kar za 35.7%. Pri tem igra pomembno vlogo metodološka sprememba pri zajemanju dolgoročnih hranilnih vlog oziroma prenos dolgoročnih hranilnih vlog med dolgoročno vezane vloge, kar je k visoki rasti dolgoročnih vlog prispevalo približno dve tretjini. Neupoštevajoč prenos dolgoročnih hranilnih vlog med vezane, je bila realna rast dolgoročnega varčevanja v prvi polovici leta namreč okoli 11.5-odstotna, k čemur so precej prispevali tudi neto prilivi vlog v okviru nacionalne stanovanjske varčevalne sheme. Neto prilivi dolgoročnih tolarskih vlog (brez neto tokov, povezanih s prenosom dolgoročnih hranilnih vlog med dolgoročne vezane vloge) so bili tako v prvi polovici leta realno za 52.7% višji kot v istem obdobju lani in so znašali 22.3 milijarde SIT, od tega je bilo približno 12 milijard SIT prilivov v nacionalno stanovanjsko varčevalno shemo. Na podlagi ocene letošnjih mesečnih prilivov v varčevalni shemi je bilo konec junija 2002 v nacionalni varčevalni shemi zbranih že okoli 40 milijard SIT.

Obseg **deviznega varčevanja** se je v prvem polletju realno zmanjšal za 2% glede na december 2001 (v istem obdobju lani se je realno povečal za 6.7%), pri tem je realno rast (2%) zabeležilo le dolgoročno devizno varčevanje, ki je konec junija 2002 predstavljalo 12.5% deviznega varčevanja. Kratkoročno devizno varčevanje se je v istem obdobju realno zmanjšalo za 2.5%, saj se je del vlog, povezanih z menjavo dvanajstih valut držav članic EMU v evre⁶⁴, po pričakovanih selil nazaj v gotovino. Vendar pa je neto odliv deviznih vlog v prvih šestih mesecih letos znašal le **13.1 milijarde SIT oziroma 7% skupnih deviznih neto prilivov v preteklem letu**, kar med drugim kaže tudi na zaupanje prebivalstva v domače banke. Devizno varčevanje je konec junija predstavljalo 42.6% celotnega varčevanja prebivalstva in se je v primerjavi z istim mesecem lani zmanjšalo za 1.1-odstotne točke, predvsem zaradi letošnje visoke rasti dolgoročnega tolarskega varčevanja.

V juliju in avgustu so bile mesečne stopnje rasti skupnega varčevanja prebivalstva v bankah še nekoliko nižje kot v prvi polovici leta (0.3-odstotno realno povečanje v juliju in 0.1-odstotno realno zmanjšanje v avgustu), kar je povezano predvsem s

⁶³ Zmanjševanje obsega kratkoročnega varčevanja v letošnjem letu je posledica julijske odprave TOM-a za kratkoročne obveznosti in terjatve.

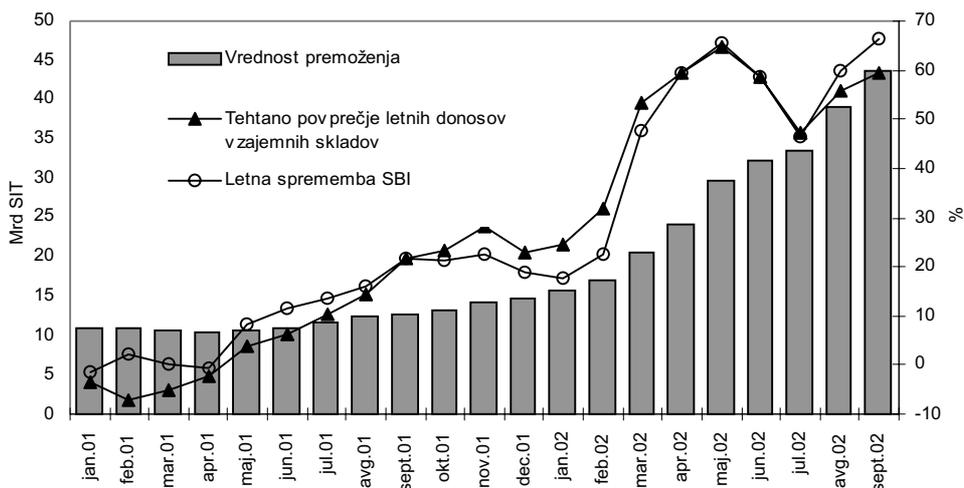
⁶⁴ Skupni neto prilivi deviznih vlog so lani znašali 187.6 milijarde SIT. V zadnjem četrtletju 2002 so prilivi vpoglednih in hranilnih deviznih vlog, večinoma zaradi menjave tujih valut v evre, predstavljali skoraj tri četrtine neto tokov deviznih vlog, najmočnejši pa so lani bili neto tokovi deviznih vlog v decembru, ko so znašali 78.4 milijarde SIT.

sezonskimi dejavniki. Obseg tolarskega varčevanja je julija realno nekoliko upadel, avgusta pa ostal nespremenjen, devizno varčevanje pa se je, po petih zaporednih mesecih realnega upadanja, julija realno povečalo za 1%, predvsem zaradi ponovne rasti kratkoročnih deviznih vlog, avgusta pa ponovno realno upadlo za 0.2%.

Vse pomembnejšo obliko varčevanja prebivalstva predstavljajo **vzajemni skladi**, ki so svoje premoženje v prvem polletju letos že več kot podvojili (na 32.2 milijarde SIT). Neto prilivi sredstev v vzajemne sklade so v prvi polovici leta znašali 12.1 milijarde SIT (v enakem obdobju lani so bili zanemarljivi), povprečni letni donos pa je junija znašal 58.6%. Takšnemu gibanju so botrovale nizke obrestne mere za tolarске vloge in rasti delniških tečajev na Ljubljanski borzi (SBI je v tem obdobju porasel za 58.4%). Okrepljeno rast sredstev so vzajemni skladi zabeležili tudi v tretjem četrtletju letos, saj je njihovo premoženje septembra znašalo 43.6 milijarde SIT, kar je nominalno za 35% več kot v drugem četrtletju, letni donos pa je bil na ravni 59.4%. Varčevanje prebivalstva v vzajemnih skladih je konec junija predstavljalo le 1.7% skupnega varčevanja prebivalstva v bankah, vendar pa je v prihodnje možno pričakovati krepitev tega deleža, še zlasti če upoštevamo, da predlog Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje za te sklade predvideva nekatere nove oblike naložb (v tuje vrednostne papirje, izvedene finančne instrumente, indeksne naložbe), investiranje v tujino in tudi nove organizacijske oblike. Dodatno pa bodo varčevanje v vzajemnih skladih spodbudile tudi pričakovane spremembe na področju obdavčitve dobičkov iz kapitala in obrestnih mer .

Obseg tolarških kreditov bank prebivalstvu, državi ter gospodarstvu (podjetja in DFO) se je v prvih šestih mesecih letos realno zmanjšal za 2.9% glede na konec leta 2001. V ročnostni strukturi se je delež dolgoročnih kreditov povečal za 1 odstotno točko, na 58.4%.

Slika 18: **Gibanje vrednosti premoženja vzajemnih skladov¹, njihovih tehtanih povprečnih letnih donosov in letne stopnje rasti SBI**

Vir: www.finance-on.net, lastni izračuni.
Opomba: ¹ Podatki se nanašajo na konec meseca.

Podobno kot lani se je tudi v prvi polovici leta 2002 zmanjšal obseg tolarških **kreditov prebivalstvu**, in sicer realno za 1.5% glede na december 2001, kar je med drugim posledica razdolževanja gospodinjstev in še vedno zmerne rasti zasebne porabe (glej poglavje 2.2.2.). V prvi polovici lanskega leta je med krediti prebivalstvu najbolj upadel obseg dolgoročnih kreditov (realno za 0.6%), letos pa se je najbolj, realno za 11.9%, zmanjšal obseg okvirnih kreditov (konec junija je bil njihov delež v vseh kreditih prebivalstvu 12.4%, kar je za 1.5 odstotne točke manj kot konec preteklega leta). Obseg dolgoročnih posojil je v tem obdobju realno upadel za 0.1%, obseg kratkoročnih pa se je povečal za 2.7%, kar je za eno odstotno točko manj kot v enakem obdobju lani. V primerjavi z enakim lanskim obdobjem pa se je v prvih šestih mesecih letos okrepila rast toka dolgoročnih tolarških posojil, in sicer realno za 5.4%. **Neto tokovi** ostalih tolarških posojil prebivalstvu so v istem obdobju realno upadali, tako da so bili skupni neto tokovi kreditov prebivalstvu v prvem polletju na medletni ravni realno nižji za 8.6%. V **juliju in avgustu** se je zadolževanje prebivalstva nekoliko okrepilo; najbolj se je povečal obseg okvirnih (realno za 4.4%, k čemur so prispevali sezonski dejavniki) in tudi dolgoročnih kreditov (1.3%).

Realna **rast tolarških in deviznih kreditov bank gospodarstvu** je bila v prvem polletju letos skromna (1.2-odstotna glede na december 2001) in je za 6.1 odstotne točke zaostala za rastjo iz istega obdobja lani. Vzrok nizke rasti je bilo realno zmanjševanje obsega tolarških kreditov, ki so zaradi visokih vrednosti TOM-a postali precej nepriljavni in so letos prvič po letu 1993 zabeležili padec. V nasprotju z njimi so bili devizni krediti domačih bank, ki jih je omogočila njihova visoka devizna likvidnost, ugodnejši in so se v prvih šestih mesecih letos realno povečali za 19.3%. Tako je bilo med posojili domačih bank ob koncu polletja 30.2% posojil v tuji valuti. Posojilna aktivnost bank v tuji valuti se krepi že od sredine lanskega leta, ko je delež teh posojil v skupnih posojilih bank znašal okrog 24%. Ker so se okvirni in kratkoročni ter dolgoročni tolarški krediti v šestih mesecih letos realno zniževali po podobnih stopnjah (za 6.7% oziroma 4.5%), v ročnostni strukturi bančnih posojil gospodarstvu ni prišlo do sprememb. **Neto tokovi** tolarških in deviznih posojil bank gospodarstvu so letos znašali 54 milijard SIT, pri čemer so podjetja in DFO neto najela 66.7 milijarde SIT deviznih kreditov in neto odplačala za 12.7 milijarde SIT tolarških kreditov. Po precejšnjem **zadolževanju gospodarstva v tujini** v preteklih letih se v zadnjih dveh letih ti tokovi umirjajo. V prvih šestih mesecih je neto tok posojil, ki so jih podjetja najela v tujini, znašal 22 milijard SIT⁶⁵ in je bil realno za 55.3% nižji kot v primerljivem obdobju lani, kar je predvsem posledica neto odplačevanja kreditov v prvem četrtletju letos. Kljub temu so tuja posojila še naprej drugi najpomembnejši (za deviznimi posojili domačih bank) vir financiranja podjetij in so predstavljala 24.8% črpanih deviznih posojil. Razlogi za dolgoročno zadolževanje v tujini ostajajo enaki kot v prejšnjih letih; tuja posojila najemajo predvsem večja podjetja, ki imajo dobre ocene kreditne sposobnosti in so prevelika, da bi se, zaradi zakonskih zahtev kreditne izpostavljenosti bank do posameznega kreditojemalca, zadolževala pri domačih bankah. V **juliju in avgustu** se je tolarško zadolževanje gospodarstva nekoliko okrepilo in je realno poraslo za 0.9%. Podjetja so najemala pretežno tolarška kratkoročna posojila, ki so namenjena predvsem financiranju tekočega poslovanja.

⁶⁵ Preračunano v tolarje po povprečnem mesečnem deviznem tečaju (vir: Tabela finančnih tokov Slovenije, BS, september 2002) in deflacirano z učinkovitim tečajem tolarja.

Država se je lani zadolževala pretežno z izdajanjem vrednostnih papirjev, letos pa je predvsem najemala **kredite pri domačih bankah**. Obseg tolarkega in deviznega zadolževanja države se je v prvi polovici leta 2002 realno okrepil za 15.8%. V nasprotju z gospodarstvom je država v tem obdobju poleg deviznih pri domačih bankah najemala tudi tolarke kredite, ki pa so še vedno naraščali počasneje (realno so se povečali za 9.5%) od deviznih (realno za 39.3%, kar je največ po letu 1995). Neto tokovi tolarških in deviznih posojil domačih bank državi so v šestih mesecih letos znašali 35.8 milijarde SIT (v enakem lanskem obdobju jih je neto odplačala v višini 15.3 milijarde SIT), kredite, najete v tujini, pa je država v istem obdobju neto odplačala (neto odliv 8.1 milijarde SIT). V juliju in avgustu se je tolarško in devizno zadolževanje države glede na junij zmanjšalo za 2.7%.

Na področju **obrestnih mer** je letos prišlo do sprememb. S 1.1. 2002 je Združenje bank Slovenije pričelo z objavljanim Slovenske medbančne obrestne mere (SMOM) za najeta likvidnostna posojila in najete vezane depozite v tolarjih, ki se oblikujejo na domačem medbančnem denarnem trgu. V drugi polovici leta je bil z odpravo indeksacije za kratkoročne terjatve in obveznosti narejen prvi pomembnejši korak k **nominalizmu**. Tako se pri kratkoročnih obrestnih merah ne upošteva več TOM oziroma stopnja rasti cen v preteklih dvanajstih mesecih, temveč se v oblikovanje nominalne obestne mere vključi pričakovana inflacija, kar je imelo za posledico julijsko občutnejše znižanje kratkoročnih obrestnih mer.

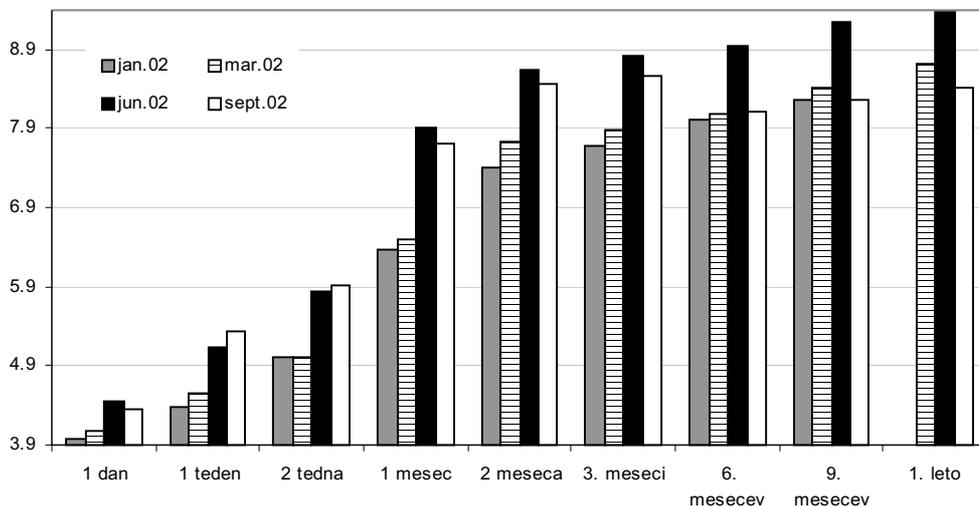
Nominalne obrestne mere so v prvi polovici leta precej nihale, kar je bila posledica spremenljivosti TOM-a, ki se je gibal v razponu med 7.3 in 8.6%; v povprečju je bil 7.9-odstoten. **Povprečne posojilne obrestne mere nad TOM** za dolgoročna posojila so se v tem obdobju znižale za 0.5 odstotne točke in so bile konec junija na ravni 7.4%, za kratkoročna posojila pa so se znižale za 0.3 odstotne točke, na 5.5%. Občutnejše kot aktivne so se v tem obdobju pričele zniževati **povprečne obrestne mere nad TOM za vezane vloge**, ki so v povprečju upadle za celo odstotno točko⁶⁶ in dosegle najnižjo raven glede na pretekla leta. V **tretjem četrtletju** se je padanje obrestnih mer nadaljevalo. Ob uvedbi nominalizma so se občutno **znižale** kratkoročne aktivne obrestne mere, in sicer za 1.2 odstotne točke, na 12.2%, upadanje pa so zabeležile tudi povprečne dolgoročne obrestne mere nad TOM, in sicer za 0.2 odstotne točke, na 7.2%. Zaradi večjega zniževanja v prvi polovici leta pa so se nominalne obrestne mere za vezane vloge v tretjem četrtletju v povprečju relativno manj znižale; kratkoročne le za 0.7 odstotne točke, dolgoročne pa za 0.1 odstotne točke.

Po zniževanju **povprečne medbančne obrestne mere** konec preteklega in v začetku letošnjega leta (januarja je bila 4.5-odstotna), se je v drugem četrtletju zaradi nizke stopnje izpolnjevanja obvezne rezerve⁶⁷ ponovno pričela zviševati in je konec julija dosegla najvišjo raven v prvih sedmih mesecih 2002 (5.5%). V avgustu in septembru

⁶⁶ Obrestne mere nad TOM za vezane vloge so se zmanjšale za 0.6 odstotne točke, za vezane vloge nad 91 dni za 1 odstotno točko, za vezane vloge nad 181 dni do 1. leta za 1.2 odstotne točke, za vloge, vezane nad enim letom pa so za 1.3 odstotne točke.

⁶⁷ Zaradi institucionalnih sprememb v plačilnem prometu (uvedba transakcijskih računov za podjetja; prenos računov je bil zaključen 30.6. 2002) in nizkih prilivov na deviznem trgu v tem obdobju, saj banke tolarško likvidnost letos v glavnem uravnavajo z začasno prodajo deviz BS.

Slika 19: Gibanja SMOM v prvih devetih mesecih 2002

Vir: ZBS.

je prišlo ob večjih deviznih prilivih do ponovnega znižanja, tako da je bila medbančna obrestna mera v tretjem četrtletju v povprečju nižja kot v drugem in je znašala okoli 5%. SMOM so se v tem obdobju gibale podobno kot povprečna medbančna obrestna mera; enodnevni SMOM je bil v juniju v povprečju 4.4-odstoten, enoletni pa 9.4-odstoten, razpon med njima se je v primerjavi s prvim četrtletjem povečal za 0.3 odstotne točke. V tretjem četrtletju 2002 pa je pri SMOM prišlo do hitrejšega upadanja dolgoročnih obrestnih mer, tako da je v septembru dvo- in trimesečni SMOM presegel enoletnega, ki je bil 8.4-odstoten.

Nasprotno od **gibanja tečajev delnic** na svetovnih finančnih trgih so cene delnic na **Ljubljanski borzi** v prvem polletju letos močno naraščale, tako da se je **borzni indeks SBI 20** v prvi polovici leta povečal za 33.5% (v primerljivem obdobju lani le za 0.3%) in je konec junija 2002 dosegel vrednost 2,872 točk. Na cene delnic so poleg konsolidacije lastništva v veliki meri vplivali ugodni poslovni rezultati in prevzemne aktivnosti, izmed panožnih indeksov pa je največjo rast zabeležil indeks kemije (41.3%). K relativno majhni odzivnosti tečajev na Ljubljanski borzi vrednostnih papirjev na gibanja na tujih trgih kapitala prispeva tudi še vedno relativno nizka udeležba tujih investitorjev. Delež nerezidentov v lastništvu slovenskih podjetij, ki kotirajo na Ljubljanski borzi, je konec junija letos dosegel 8.05%, kar je, zaradi izključitve delnic banke v večinski lasti tujcev iz organiziranega trga, za 4.46 strukturne točke manj kot konec maja in za 0.35 strukturne točke manj kot konec junija lani. Po odpravi skrbniških računov za nerezidente v juliju 2001 so ti v prvem polletju letos na organiziranem trgu ustvarili za 3.9 milijarde, v istem obdobju lani pa le za 0.3 milijarde SIT neto nakupov vrednostnih papirjev, njihov promet pa je predstavljal 4.6% celotnega prometa na Ljubljanski borzi.

Marca letos je bila zapolnjena privatizacijska vrzel, kar je pomembno vplivalo na sestavo premoženja pooblaščenih investicijskih družb (PID) in njihove tržne cene. Tako se je po skromni rasti v preteklih letih indeks teh družb (PIX) v prvi polovici

Tabela 7.2: **Promet po posameznih skupinah vrednostnih papirjev na Ljubljanski borzi (v mio SIT)**

Obdobje	Delnice	Obveznice	Investicijske družbe	Kratkoročni VP	Pokojninski boni	Skupaj
1999	168,422	35,298	53,802	6,446	1,701	265,670
2000	145,323	56,441	62,824	3,187	1,841	269,617
2001	237,139	51,620	55,402	2,830	1,652	348,644
1.1.2002-30.9.2002	194,912	71,853	56,892	0	2,399	326,055

Vir podatkov: Ljubljanska borza.

leta povečal kar za 45.5%. Poleg dejavnikov, ki so vplivali na celoten trg vrednostnih papirjev, je k temu prispevala tudi podcenjenost delnic PID-ov glede na njihovo premoženje⁶⁸. Neodvisno od dogajanja na kapitalnem trgu se je vrednost BIO v prvi polovici leta glede na december 2001 znižala za 1%.

Zaradi rasti tečajev delnic in sprejema novih državnih obveznic v trgovanje je **tržna kapitalizacija** vseh vrednostnih papirjev na borzi (brez delnic investicijskih družb) konec junija znašala 1,612.3 milijarde SIT in je bila za 32.4% višja kot konec preteklega leta, in sicer delnic za 27.5%, obveznic pa za 45.1%. **Promet z vrednostnimi papirji** na organiziranem trgu je v prvem polletju letos za 42% presegel promet iz istega obdobja lani, promet z obveznicami pa za 113.5%. Zaradi predloga zakona o preoblikovanju pooblaščenih investicijskih družb in prvem pokojninskem skladu⁶⁹ se je v prvem polletju najbolj povečal promet s pokojninskimi boni, ki je bil za 2.7-krat večji kot v istem obdobju lani, kljub temu pa je predstavljal le 0.5% prometa na Ljubljanski borzi. Zaradi hitrejše rasti tržne kapitalizacije kot prometa pa se je že tako nizka likvidnost lastniških vrednostnih papirjev (kvocient med dvakratnim polletnim prometom na trgu in tržno kapitalizacijo na zadnji dan obdobja) še poslabšala; za delnice in delnic PID-ov se je zmanjšala na 0.21 oz. 0.35 (lani v istem obdobju 0.24 oz. 0.46). Povečala pa se je tržnost obveznic, ki je znašala 0.19 (lani v istem obdobju 0.15)⁷⁰.

Tudi v **tretjem četrtletju** se je rast tečajev delnic nadaljevala; vrednost indeksa SBI 20 se je v tem obdobju povečala za 15.3% in je konec septembra znašala 3,312 točk. Zaradi namere prevzema ene izmed farmacevtskih družb se je panožni indeks farmacije v tem obdobju povečal za 27.9%. V drugi polovici oktobra se je rast borznih indeksov zaradi oživitve prevzemnih aktivnosti in dobrih devetmesečnih poslovnih rezultatov podjetij, ki kotirajo na Ljubljanski borzi, še okrepila.

⁶⁸ Več o tem v Ekonomskem ogledalu (UMAR) št. 5, 2002, str.10

⁶⁹ V njem je bilo predvideno, da lahko fizična oseba zamenja za polico dodatnega pokojninskega zavarovanja največ 30,000 pokojninskih bonov, zakon, ki je trenutno v veljavi, pa določa največ 10,000 bonov. Predlog je bil konec oktobra 2002 zavrnjen.

⁷⁰ Na razvitih trgih se vrednosti gibljejo navadno med 0.5 in 0.8.

8. Srednjeročne napovedi za obdobje od leta 2005 do leta 2007

Poleg sprememb v strukturi rasti bruto domačega proizvoda, do katerih je prišlo zlasti v letih 2001 in 2002 (nižji delež investicij v bruto domačem proizvodu, spremembe v strukturi porabe razpoložljivega dohodka), na kar smo opozorili že v Pomladanskem poročilu 2002, bosta tudi zamik oživljanja gospodarske rasti v letu 2003 in predvidena večja cikličnost nekaterih komponent domače potrošnje v prihodnjih letih v določeni meri vplivala na dinamiko oživljanja gospodarske rasti po letu 2004. Poglavitni dejavnik za odstopanje od srednjeročnega makroekonomskega scenarija Strategije gospodarskega razvoja Slovenije (UMAR, 2001), ki je v letih 2005 in 2006 predvidel realno rast bruto domačega proizvoda med 5.3% in 5.7%, pa ostajajo nedokončane strukturne reforme oziroma njihovo prepočasno izvajanje, na kar opozarja tudi Poročilo o razvoju (UMAR, 2002). Izvoz bo tudi v prihodnje ohranil vlogo pomembnega dejavnika gospodarske rasti, vendar bodo stopnje rasti po letu 2004 po oceni v povprečju nekoliko nižje glede na projekcije v SGRS, kar odraža predvsem počasnejšo krepitev konkurenčnosti zaradi omenjenih strukturnih problemov in relativno manjšega obsega tržnih investicij kot enega izmed ključnih dejavnikov njenega spodbujanja. Trend poviševanja gospodarske rasti, predviden s Strategijo gospodarskega razvoja, naj bi se torej uresničeval počasneje, kar se bo odražalo na kasnejšem dvigu gospodarske rasti na srednjeročno višjo raven. Pogoj za doseg tega cilja ostajajo s Strategijo predvidene kvalitativne spremembe, ki se bodo odrazile v prestrukturiranju investicij ter višjih deležih izobraževanja, telekomunikacij, zunanje menjave in tujih neposrednih naložb, ter na odpravljanju makroekonomskih neravnovesij, kjer gre v prvi vrsti za znižanje inflacije na evropsko sprejemljivo raven, postopno odpravljanje javnofinančnega primanjkljaja in ohranjanje ravnovesja oziroma vzdržnega primanjkljaja tekočega računa plačilne bilance.

Pomemben dejavnik, ki bo v naslednjih letih vplival na oblikovanja politike zniževanja inflacije, je pričakovani datum vstopa Slovenije v EU (v letu 2004), ki

Tabela 8: Napovedi osnovnih makroekonomskih kazalcev

	realne stopnje rasti v %		
	2005	2006	2007
Bruto domači proizvod	4.5	4.7	4.7
Zaposlenost (rast v %)	1.0	1.0	1.0
Produktivnost dela (rast v %)	3.5	3.7	3.7
Bruto plača na zaposlenega	2.5	2.5	2.5
Izvoz proizvodov in storitev	6.6	6.8	6.9
Uvoz proizvodov in storitev	6.5	6.7	6.8
Končna potrošnja (zasebna in državna)	3.6	3.8	3.7
Investicije v osnovna sredstva	6.3	6.5	6.5
Primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance (% v primerjavi z BDP)	-0.2	-0.3	-0.4
Stopnja inflacije (povprečje leta, v %)	4.2	3.7	3.5

Vir: napoved UMAR.

pomeni tudi obvezno vključitev v evropski mehanizem uravnavanja deviznih tečajev (ERM2). Pred vstopom v ERM2 bi morali odpraviti strukturne in institucionalne vzroke inflacije, tako da bi bila po vstopu hitrejša rast cen glede na povprečje EU le rezultat hitrejši rasti produktivnosti v Sloveniji glede na povprečje EU (tako imenovana "realna konvergenca") in bi jo vsaj na začetku do določene mere lahko odtehtala nominalna deprecijacija v okviru dovoljenega nihanja tečaja. To pomeni, da bodo morali k postopnemu znižanju cen na raven, primerljivo z državami EU, v večji meri kot doslej prispevati notranji dejavniki, predvsem dokončanje strukturnih reform na trgu dela, v finančnem sektorju in v gospodarski infrastrukturi. Te reforme bodo omogočile počasnejšo rast reguliranih cen (njihov prispevek k inflaciji naj bi se že v letu 2003 izenačil z njihovim deležem v indeksu cen) ter bolj izenačeno rast plač v javnem in zasebnem sektorju, ki bo zmanjševala pritiske na cene preko povišanja cen storitev in posledično inflacije, ter preko potrošnje prebivalstva in pritiskov na rast odhodkov državnega proračuna. Denarna politika, ki ima sicer ključno vlogo pri doseganju vzdržnega umirjanja rasti cen, bo, ob pričakovanem ohranjanju pritokov tujega kapitala na sedanji ravni, pri ukrepih za zniževanje inflacije še naprej omejena z uravnavanjem gibanja deviznega tečaja. Inflacija naj bi se tako v naslednjih dveh letih postopno zniževala, kljub temu pa bo ob predvidenem datumu vstopa v ERM2 še presegala raven, ki je določena z maastrihtskimi kriteriji (to je 1.5 odstotne točke nad povprečjem treh držav članic z najnižjo stopnjo inflacije). Takšna napoved upošteva oceno učinkov različne rasti produktivnosti (Balassa-Samuelsonov učinek⁷¹), zaradi katerih se ohranja razlika med domačo in »evropsko« inflacijo. Glede na trende produktivnosti v menjalnih in nemenjalnih sektorjih bo Balassa-Samuelsonov učinek k inflaciji v naslednjih letih po naši oceni prispeval 1 do 2 odstotni točki.

Pospešena rast izvoza po letu 2004 bo ob predpostavki relativno ugodnih razmer v mednarodnem okolju in ohranjanju diverzificiranosti zunanjetrgovinskih tokov dosežena tudi s povečano mednarodno konkurenčnostjo. Povečanje realnega obsega izvoza blaga bo odvisno od krepitve deleža proizvodov z višjo dodano vrednostjo, za kar bodo potrebni novi proizvodni programi in novi proizvodi. Izvoz bo tako tudi v prihodnje ohranil vlogo pomembnega dejavnika gospodarske rasti, vendar bodo stopnje rasti po letu 2004 po oceni v povprečju nekoliko nižje glede na projekcije v SGRS. To odraža predvsem nekoliko počasnejšo krepitev konkurenčnosti zaradi omenjenih strukturnih problemov in relativno manjšega obsega tržnih investicij kot enega izmed ključnih dejavnikov njenega spodbujanja.

Realna rast investicij se po stagnaciji leta 2000 in krčenju leta 2001 ponovno krepí, v obdobju 2005-2007 naj bi po oceni presegala rast bruto domačega proizvoda, vendar na nekoliko nižji ravni od predvidene v Strategiji. Projekcije predpostavljajo poleg povečane ravni nacionalnega varčevanja tudi večji neto priliv tujega kapitala v obliki neposrednih in portfolio naložb, kar bo povečalo razpoložljiva sredstva za investicije in olajšalo prestrukturiranje gospodarstva. Javnofinančna sredstva za

⁷¹ Balassa-Samuelsonov učinek se kaže v relativno hitrejši rasti cen storitev od cen blaga, kar je posledica različne dinamike rasti faktorske produktivnosti med sektorji, ki so pri svojem poslovanju podvrženi mednarodni konkurenci in tistimi, ki poslujejo predvsem na notranjem trgu. Povišanja plač v pretežno nemenjalnih sektorjih namreč ne omogoča izboljšana produktivnost (kot v pretežno menjalnih sektorjih), ampak predvsem poviševanje cen storitev, ki jih ti sektorji ponujajo (Pomladansko poročilo 2001, UMAR).

investicije so bila v proračunih za leta 2002, 2003 in 2004 sicer okrepljena, vendar projekcije ob predpostavki uravnoteženega javnega financiranja kažejo, da bo po letu 2004 delež javnofinančnih virov v financiranju investicij ponovno nekoliko upadel. Ker nadomeščanje izpada teh virov s povečanim zadolževanjem ne bi bilo makroekonomsko vzdržno, smo v projekcijah predvideli pritegnitev zasebnega kapitala iz tujine v koncesijski način financiranja izgradnje infrastrukture ter tudi povečanje financiranja iz donacij EU. Realizacija slednje predpostavke je odvisna možnosti uporabe sredstev strukturne politike in izida pogajanj o merilih in višini možnih prilivov. Upoštevajoč omenjene predpostavke se bo postopno odpiral prostor za potrebne investicije v opremo, tehnološki razvoj in informacijsko komunikacijsko tehnologijo, hkrati naj bi se povečal delež investicij v gospodarsko infrastrukturo in omogočila realizacija predvidenih investicij v stanovanjsko izgradnjo ob zmanjšanju deleža investicij v državne storitve. Nekoliko nižje povprečne stopnje rasti domače porabe in hkrati nadaljnja rast domačega zasebnega varčevanja, višji neto prilivi transferov iz EU ter predvideno postopno zmanjševanje javnofinančnega primanjkljaja pa naj bi kljub rasti deleža investicij omogočila zapiranje investicijsko-varčevalne vrzeli.

Srednjeročni makroekonomski scenarij odraža razvojno pot, ki je ob danih predpostavkah in predvidenih kvalitativnih spremembah rasti ocenjena kot realistična, pri tem pa je treba opozoriti tudi na **ključna tveganja** za njegovo uresničitev. Prvo tveganje izhaja iz predpostavk o stabilnem in zmerno rastočem mednarodnem gospodarskem okolju. Po alternativnih izračunih bi za okoli 0.5 odstotne točke nižja povprečna gospodarska rast v najpomembnejših trgovinskih partnericah Slovenije glede na osnovni scenarij pomenila za 0.2 do 0.3 odstotne točke nižjo realno stopnjo rasti bruto domačega proizvoda v Sloveniji. Nižja gospodarska rast v omenjenih državah bi pomenila manjšo krepitev izvoznega povpraševanja glede na predpostavko osnovnega scenarija, kar bi se odrazilo predvsem na realni stopnji rasti izvoza, delno pa tudi na investicijski potrošnji. Zaradi manj izrazite rasti naročil bi nekoliko počasneje rasel tudi obseg proizvodnje v predelovalnih dejavnostih in posledično tudi uvoz repromateriala, tako da bi upočasnjeno oživljanje mednarodne konjunktore vplivalo tudi na obseg uvoza, ki bi se povečeval počasneje glede na osnovni scenarij. Drugo tveganje izhaja iz predpostavke zadostnega domačega varčevanja za ohranjanje in rahlo povečanje sedanje ravni investicij v bruto domačem proizvodu. V primeru, da se ne bi uresničile predpostavke o zmerni rasti domačega zasebnega varčevanja in postopnem odpravljanju javnofinančnega primanjkljaja, bi prišlo do upadanja deleža investicij v bruto domačem proizvodu ali do potrebe po njihovem večjem financiranju z zadolževanjem v tujini, kar bi se odrazilo tudi v višjem primanjkljaju tekočega računa plačilne bilance.

III. del

Opis metodologije in postopka napovedi ter ocena uspešnosti napovedi UMAR

1. Opis metodologije in postopka priprave napovedi

1.1. Opis metodologije

Urad za makroekonomske analize in razvoj je z vladnim sklepom o svoji organizaciji in delovnem področju zavezan strokovnemu in nepristranskemu napovedovanju. V zvezi s svojo dejavnostjo sprejema vse odgovornosti, tudi tiste, ki se nanašajo na poročanje javnosti o rezultatih opravljenega dela. Temu namenu služi ta priloga, v kateri želimo opisati metodologijo in postopek, ki ga uporabljamo pri pripravi napovedi, ter oceniti, kako uspešen je bil UMAR doslej pri makroekonomskem napovedovanju v primerjavi z uspešnostjo nekaterih tujih prognostičnih institucij.

Na podlagi Uredbe o podlagah in postopkih za pripravo predloga državnega proračuna UMAR pripravi napoved dvakrat letno (Pomladanska napoved in Jesenska napoved). Ta vključuje napoved makroekonomskih agregatov za tekoče in prihodnji dve leti ter scenarij za naslednja tri leta. Napoved in scenarij vključujeta tudi oceno glavnih tveganj za njuno uresničitev in konzervativno oceno ob predpostavki uresničitve glavnih tveganj.

Kratka obrazložitev, ki spremlja objavo napovedi, jasno navaja uporabljene predpostavke, razlike glede na predhodno napoved, možne implikacije napovedi za ekonomsko politiko ter tudi kratko navedbo morebitnih drugačnih mnenj zunanjih strokovnjakov, ki so bili vključeni v preverjanje napovedi že v času njene priprave. Dodatna **transparentnost napovedi** je zagotovljena z njihovo podrobno analitično obrazložitvijo in obsežno statistično prilogo v Pomladanskem oziroma Jesenskem poročilu, ki ju UMAR predstavi domači in tuji javnosti. Tako je vsakomur omogočena podrobna seznanitev s predpostavkami in metodologijo napovedi ter preverjanje njihove notranje skladnosti. Spremljanje uresničevanja napovedi poteka tako, da se tekoča gospodarska gibanja sproti analizirajo s stališča uresničevanja zadnje objavljene napovedi in zgodnjega prepoznavanja morebitnih novih tveganj. Rezultati sprotnega monitoringa so dostopni v Ekonomskem ogledalu, mesečni publikaciji UMAR. V zvezi s tem UMAR redno komunicira z domačo in tujo strokovno javnostjo in mediji, v primeru pomembnega odstopanja dejanskih gibanj od napovedi tudi pojasnjuje možni red velikosti takšnega odstopanja in razloge zanj.

Napoved UMAR **vključuje oceno celotnega sistema nacionalnih računov** in z njimi povezanih narodnogospodarskih agregatov za naslednja leta. Napovedi nacionalnih računov kot celovit, kvantitativen prikaz bodočih gospodarskih gibanj temeljijo na bilančni metodi, ki predstavlja integracijo številnih parcialnih podatkov in napovedi v sistem nacionalnih računov (pristop »od spodaj navzgor«). Prva napoved bruto domačega proizvoda se pripravi ločeno po proizvodni strani (področja dejavnosti) in po potrošni strani (agregati potrošnje), kar omogoča dodatno preverjanje konsistentnosti napovedi. Povezava gospodarskih tokov v sistem nacionalnih računov zagotavlja medsebojno usklajenost ključnih makroekonomskih kategorij in je dobro orodje tako za analizo tekočih dogajanj kot tudi za projekcijo bodočih gospodarskih gibanj.

Pristop k izgradnji napovedi “**od spodaj navzgor**” omogoča, da so v njeni pripravi učinkovito upoštevane vse informacije, ki so dosegljive v času priprave napovedi. Za analizo in napovedovanje gospodarskih gibanj po posameznih področjih so zadolženi strokovnjaki UMAR, vključeni v bilančno delovno skupino in druge delovne skupine. Posamezne parcialne napovedi so pripravljene s pomočjo različnih metod, ki so običajno odvisne od kakovosti podatkov, ki so na razpolago. Glavne uporabljene metode so ekspertne ocene, enostavni prognostični modeli in simulacije, uporaba različnih institucionalno pogojenih pravil oziroma ocen ter ekonometrične metode (trenutno zlasti na področju inflacije, izvozno-uvoznih tokov in zasebne potrošnje). Prav na tem področju je pričakovati najhitrejši razvoj in izpopolnjevanje obstoječe metodologije napovedovanja, zlasti tam, kjer razpoložljivi podatki in sama narava agregatov to dopuščajo. Največje težave pri uporabi ekonometričnih metod nam povzročajo napake pri meritvah, manjkajoči ali agregirani podatki ter multikolinearnost. Vsaka resnejša ekonometrična analiza slovenskega gospodarstva zahteva vsaj četrletne podatke. Žal je dovolj dolga časovna členitev zagotovljena pri le maloštevilnih kazalcih; večina podatkov je dosegljivih na letni ravni in ker se baze o določenih pojavih vodijo šele od leta 1991 naprej, pri nekaterih pa je v kasnejših letih morda prišlo še do bistvenih vsebinskih sprememb zaradi uvedbe nove metodologije spremljanja, imajo številne časovne vrste mnogo prekratek časovni okvir. Vsi ti dejavniki skupaj seveda zelo omejujejo kakovost ekonometričnih analiz, ki bi lahko izboljšale točnost *napovedi*.

1.2. Postopek priprave napovedi

Priprava napovedi poteka po točno določenem zaporedju korakov in rokovniku, ki omogoča pripravo napovedi v najkrajšem možnem času.

1. *Mednarodno okolje* - Prvi sestanek bilančne delovne skupine je namenjen izmenjavi informacij o spremembah v mednarodnem okolju v času od priprave predhodne napovedi UMAR. Predstavijo se pričakovana gibanja v mednarodnem okolju po zadnjih razpoložljivih napovedih mednarodnih prognostičnih institucij: gospodarska rast v svetu, pričakovana rast uvoza v najpomembnejših partnericah, uvozne cene, medvalutna razmerja. Na ta način se oblikuje slika tekočih gospodarskih gibanj in pričakovanih gibanj v mednarodnem okolju, kar predstavlja okvir za pripravo napovedi posameznih agregatov.

2. *Dejavniki inflacije* - Na prvem sestanku bilančne delovne skupine se opravi tudi pregled pričakovanih gibanj inflacijskih dejavnikov (gibanja posameznih skupin cen, usmeritve makroekonomskih politik – dohodkovna politika, predpostavke fiskalne politike, načrt reguliranih cen, usmeritve denarne politike in politike deviznega tečaja BS, vpliv strukturnih reform) in oblikuje konsenz glede predpostavk, na katerih bo temeljila napoved inflacije.

3. *Analiza četrletnih podatkov o bruto domačem proizvodu* - Drugi sestanek bilančne delovne skupine sledi objavi statističnih podatkov o rasti bruto domačega proizvoda v četrtem četrtletju preteklega leta (Pomladanska napoved) oziroma drugem četrtletju tekočega leta (Jesenska napoved), zato člani bilančnega teama primerjajo svoje zadnje uradno objavljene napovedi z najnovejšimi statističnimi podatki ter opozorijo na

morebitna odstopanja in vzroke zanje.

4. *Napoved inflacije in deviznega tečaja* - Na drugem sestanku bilančnega teama se na podlagi ugotovitev prvega sestanka predstavi napoved inflacije in deviznega tečaja. Napoved inflacije se oblikuje na podlagi preteklih gibanj, ocenjenih vplivov ukrepov ekonomskih politik (predvsem denarne politike in politike deviznega tečaja, dohodkovne politike, fiskalne politike ter politike reguliranih cen) ter sprememb zunanjih dejavnikov (predvsem inflacije v tujini in cen nafte) na gibanje inflacije v Sloveniji. Pri tem se uporabljajo ekonometrične metode analize časovnih vrst, za oceno gibanja in vplivov posameznih komponent pa tudi parcialni modeli (predvsem enačbe in sistemi enačb v reducirani obliki). V nadaljevanju se preveri konsistentnost napovedi gibanja inflacije z napovedjo gibanja drugih makroekonomskih agregatov; poleg ekonometričnega modela se upoštevajo ekspertna mnenja sodelavcev, opravijo se tudi posveti z drugimi institucijami, ki se ukvarjajo z napovedovanjem. V skladu s predvidenimi gibanji vseh ostalih makroekonomskih agregatov, ki so predmet napovedi, se nato oblikuje končna napoved inflacije. Osnovni mehanizem za napoved tečaja evra je ekspertna ocena razmerja med gibanjem domače inflacije in nominalnim deviznim tečajem evra ob upoštevanju ocene bodočega stanja na deviznem trgu (presežne ponudbe deviz oziroma presežnega povpraševanja po devizah) in usmeritev denarne politike Banke Slovenije. Sledi izbira tehničnih predpostavk o medvalutnih razmerjih evra do drugih valut.

5. *Parcialne napovedi narodnogospodarskih agregatov* - Na tretjem sestanku bilančne skupine se na podlagi ugotovitev prejšnjih sestankov predstavijo prve napovedi gibanja plač, zaposlenosti (produktivnosti), agregatov potrošnje (izvoz, investicije, zasebna in državna poraba) in dodane vrednosti v posameznih sektorjih. Posamezniki, katerih napovedi so medsebojno najbolj odvisne, predhodno med seboj izmenjajo in poskušajo uskladiti prve ocene (npr. predelovalne dejavnosti in izvoz, gradbeništvo in investicije, zaposlenost, plače in zasebna potrošnja).

6. *Prva napoved bruto domačega proizvoda in plačilne bilance* - Po predstavitvi napovedi agregatov domače potrošnje se pripravi napoved uvoza in davkov, ki ji sledi prva napoved bruto domačega proizvoda. Napovedi uvoza hkrati sledi sestanek plačilnobilančnega teama, kjer se predstavi napoved tekočega računa plačilne bilance, potrebna za napoved investicijsko-varčevalne vrzeli in bruto nacionalnega dohodka.

7. *Bilančno preverjanje napovedi bruto domačega proizvoda* - Bruto domači proizvod izračunavamo po dveh metodah istočasno in neodvisno (proizvodna in izdatkovna). Bruto domači proizvod predstavlja po eni strani končni rezultat proizvodne dejavnosti rezidentnih proizvodnih enot, po drugi strani pa seštevek vrednosti dobrin, namenjenih končni domači potrošnji in vrednosti salda menjave blaga in storitev s tujino. Bruto domači proizvod zato tako v tekočih kot v stalnih cenah vzporedno računamo po dejavnostih proizvodnje in po potrošnih komponentah oziroma po dveh osnovnih metodah nacionalnih računov, proizvodni in potrošni. Uporaba dveh alternativnih ocen za isti makroekonomski agregat omogoča sistematično analizo medsebojnih povezav med ekonomskimi tokovi in dodaten nadzor pravilnosti neodvisno zbranih parcialnih ocen stopenj rasti posameznih kategorij bruto domačega proizvoda. Do navedenega makroekonomskega agregata pa pridemo tudi s seštevanjem posameznih faktorskih dohodkov (dohodkovna ali stroškovna metoda).

Po temeljiti analizi na bilančnih sestankih in iterativnemu postopku usklajevanja v okviru ožje bilančne skupine posamezne parcialne napovedi bilančno uskladimo in bilance zaključimo.

8. *Preverjanje napovedi z zunanji strokovnjaki* - Po strokovnem preverjanju na bilančnih sestankih znotraj UMAR se prve napovedi predstavijo drugim domačim prognostičnim ekspertom in institucijam (Analitsko raziskovalni center Banke Slovenije, Služba za konjunkturo in ekonomsko politiko pri Gospodarski zbornici Slovenije). Napovedi se še pred objavo primerjajo tudi z rezultati četrletnega modela, ki ga je za potrebe napovedovanja razvil Ekonomski Institut pri Pravni fakulteti in z modelom vodilnih indikatorjev, ki ga je razvila Ekonomsko-poslovna fakulteta Maribor. Poleg tega se napovedi po objavi predstavijo tudi mednarodnim institucijam, in sicer poteka dvakrat letno redna formalizirana izmenjava mnenj z Evropsko komisijo in enkrat do dvakrat letno z Mednarodnim denarnim skladom, poleg tega pa tudi predstavitev napovedi tujim rating agencijam in predstavnikom tujih in mednarodnih finančnih, vladnih in prognostičnih institucij.

9. *Priprava obrazložitve napovedi* - Prvo objavo napovedi spremlja kratka obrazložitev, v kateri skušamo čimbolj jasno prikazati ekonomsko vsebino sedanjih in pričakovanih gibanj, na katerih napoved temelji, glavne predpostavke napovedi glede eksogenih dejavnikov in ekonomske politike, odstopanja od predhodne napovedi, glavna tveganja za uresničitev napovedi in njene morebitne implikacije za ukrepanje nosilcev ekonomske politike. Podrobna analitična obrazložitev napovedi ter statistična priloga nacionalnih računov se objavi kot pomladansko oziroma jesensko poročilo UMAR.

2. Primerjalna ocena uspešnosti napovedi

Uspešnost napovedi presojamo skozi dve bistveni lastnosti: ali je napoved pristranska in koliko je točna.

Iz nabora makroekonomskih kazalcev smo za ugotavljanje uspešnosti naših napovedi izbrali dva ključna agregata, in sicer gospodarsko rast, merjeno z letno odstotno spremembo realnega bruto domačega proizvoda (realno stopnjo rasti bruto domačega proizvoda), ter inflacijo v obliki povprečne letne odstotne spremembe indeksa cen življenjskih potrebščin. Na oba agregata se običajno osredotočajo sorodne analize napovedi tujih institucij, saj sta bistvenega pomena za pripravo stabilnih proračunskih projekcij in jim je zato namenjena tudi največja pozornost javnosti.

Za obdobje 1991-2001 smo preverili uspešnost napovedi za tekoče in za prihodnje leto. *Napoved za tekoče leto* pomeni napoved v pomladanskem poročilu UMAR za leto, v katerem je poročilo pripravljeno (podatek o dejanski realizaciji napovedane spremenljivke je vzet iz Pomladanskega poročila v naslednjem letu). *Napoved za prihodnje leto* pomeni napoved v jesenskem poročilu UMAR za prihajajoče leto (podatek o dejanski realizaciji je vzet iz jesenskega poročila, pripravljenege dve leti kasneje). Ugotavljanje uspešnosti napovedi smo nadalje razdelili na *dve podobdobji*, saj so se napovedi zaradi metodoloških izboljšav v drugem podobdobju močno izboljšale.

a) Pristranskost napovedi. Napoved je pristranska, kadar sistematično podcenjuje ali precenjuje dejansko vrednost napovedane spremenljivke. Pristranskost ugotavljamo z izračunom srednje napake (aritmetično povprečje napak napovedi). Ker se pri izračunu povprečja negativne in pozitivne napake izničijo, bi bila ob popolnoma nepristranski napovedi njena srednja napaka enaka 0. Iz predznaka srednje napake torej lahko razberemo, ali je pri napovedovanju prišlo do pristranskosti⁷².

Analiza napak v *napovedih realnih stopenj rasti bruto domačega proizvoda za tekoče leto* je pokazala, da smo tekočo gospodarsko rast v povprečju le neznatno precenjevali. Čeprav so bile napake v začetnem obdobju razmeroma visoke, znaša srednja napaka za obdobje med 1991-2001 zgolj 0.35 odstotne točke bruto domačega proizvoda in upade celo na 0.06 po letu 1996. V tem času smo napoved dvakrat podcenili, zlasti v 1999, in štirikrat precenili, najbolj v letu 2001, ko so zaradi zelo nestabilnih gospodarskih razmer vse prognostične institucije storile precej velike napake.

Pri jesenskem *napovedovanju stopenj rasti bruto domačega proizvoda za drugo leto* smo izpostavljeni večji negotovosti. Kljub vsemu je v obdobju od 1992-2001 povprečna napaka napovedi povsem enaka kot pri napovedi za tekoče leto, a resda z drugim predznakom; gospodarsko rast smo v povprečju podcenjevali. Po letu 1997 se vrednost te statistične mere zmanjša na -0.16. V zadnjih petih letih smo rast v prihodnjem letu dvakrat podcenili in trikrat precenili.

Z *napovedovanjem inflacije v tekočem letu* uspešno sledimo dejanskemu gibanju cen življenjskih potrebščin. Napovedi so se z leti napovedi izboljševale; povprečna napaka v obdobju od 1996-2001 znaša pri pomladanski napovedi za tekoče leto 0.05 odstotne točke, kar pomeni, da je bila povprečna napoved inflacije zanemarljivo višja od dejanske realizacije. Inflacijo smo v tekočem letu sicer štirikrat precenili in dvakrat podcenili, najbolj v letu 2000, ko so nanjo močno vplivali zunanji dejavniki.

Jesenska napoved za drugo leto v obdobju 1998-2001 je bila v povprečju prenizka za 0.62 odstotne točke. Napoved za drugo leto smo najprej dvakrat precenili in nato dvakrat podcenili, zlasti močno za leto 2000.

b) Točnost napovedi. Točnost napovedi ocenimo z dvema standardnima merama napake, ki dobro odražata pomen kakovostnega napovedovanja. To sta povprečna absolutna napaka (PAN)⁷³ in koren povprečne kvadratne napake (KPKN)⁷⁴, ki zajameta vse odklone napovedi od dejanskih vrednosti. Hkrati tudi poudarita večja odstopanja realizacije od napovedi: če vrednost KPKN bistveno odstopa od vrednosti PAN, je to opozorilo, da se v posameznih letih napoved močno razlikuje od dejanske realizacije. Vrednosti obeh mer točnosti UMAR-ovih napovedi in njihovo primerjavo

⁷² Negativen predznak pomeni, da smo spremenljivko podcenili. Na precenjenost spremenljivke nasprotno kaže pozitiven predznak.

⁷³ Gre za povprečje absolutnih napak, kjer aritmetični predznak ni pomemben.

⁷⁴ Uporabimo ga, ker želimo velike napake ostreje »kaznovati«, saj so te očitno bolj škodljive kot majhne razlike med napovedmi in realizacijo. Izračunamo ga tako, da najprej kvadriramo vse napake, jim priredimo aritmetično povprečje, ki ga nazadnje korenimo.

z merami uspešnosti napovedi nekaterih drugih mednarodnih in nacionalnih institucij prikazujemo v preglednici na naslednji strani.

Točnost *napovedi gospodarske rasti za tekoče leto* je več kot zadovoljiva zlasti v drugem podobdobju (po letu 1996), ko znašata vrednosti PAN in KPKN napovedi 0.56 oziroma 0.82 odstotne točke, še zlasti ko ju primerjamo z razponi 0.29-2.08 in 0.46-2.83, ki jih države članice EU pri svojem napovedovanju dosegajo zadnja tri leta, a tudi z vrednostmi 0.53 oziroma 0.77, ki jih dosega Evropska komisija pri napovedovanju stopnje rasti bruto domačega proizvoda za EU kot celoto.

Podobno se je tudi točnost *napovedi gospodarske rasti za prihodnje leto* močno izboljšala v drugem podobdobju, ko je PAN padla z 1.40 na 0.64 oziroma KPKN z 1.58 na 0.77. Meri v drugem podobdobju torej kažeta celo na boljšo točnost napovedi, kot jo pri svojih napovedih za prihodnje leto dosegata Evropska komisija ali Mednarodni denarni sklad.

Primerjava odstopanj napovedi gospodarske rasti in inflacije od realizacije med UMAR in nekaterimi tujimi prognozičnimi institucijami

	POVPREČNA ABSOLUTNA NAPAKA		KOREN POVPREČNE KVADRATNE NAPAKE	
	Tekoče leto	Prihodnje leto	Tekoče leto	Prihodnje leto
Gospodarska rast (realna letna odstotna sprememba bruto domačega proizvoda)				
UMAR, obdobje 1991-2001	1.26	1.40	1.59	1.85
UMAR, podobdobje 1991(92)-1996 ¹	2.10	2.16	2.18	2.50
UMAR, podobdobje 1996(97)-2001 ²	0.56	0.64	0.82	0.77
ECFIN ³	0.53	0.94	0.77	1.33
ECFIN, napoved za države članice	0.56-1.60	0.94-2.36	0.77-2.01	1.18-2.71
Države članice EU, obdobje 1991-2001 ⁴	0.80	1.09	1.21	1.76
Države članice EU, podobdobje 1998-2001 ⁴	0.63	1.33	1.06	1.92
Države članice EU, obdobje 1991-2001 ⁵	0.43-2.24		0.71-3.24	
Države članice EU, podobdobje 1998-2001 ⁵	0.29-2.08		0.46-2.83	
IMF ⁶	0.65	1.17		
Inflacija (indeks cen življenjskih potrebščin ali deflator potrošnje (OECD))				
UMAR, obdobje 1995-2001	0.79	1.03	1.10	1.43
UMAR, 1996(97)-2001 ²	0.52	1.03	0.66	1.43
ECFIN ³	0.37	0.99	0.49	1.51
ECFIN, napoved za države članice	0.33-1.15	0.57-2.08	0.52-1.53	0.84-3.04
OECD, obdobje 1971-1997 ⁷				0.72-2.73
OECD, obdobje 1985-1997 ⁷				0.61-1.28

Opombe:

- ¹ Za napovedi tekočega leta podobdobje 1991-1995, za napovedi za drugo leto podobdobje 1992-1996,
² Za napovedi tekočega leta podobdobje 1996-2001, za napovedi za drugo leto podobdobje 1997-2001,
³ Napoved Evropske komisije se nanaša na agregatno stopnjo gospodarske rasti za države članice EU v obdobju 1969-1997 (Vir: EC Economic Paper),
⁴ Statistike napak napovedi so izračunane kot povprečje napak, ki jih je pri svojem napovedovanju storilo 15 držav članic EU (Vir: ECB),
⁵ Zbir napovedi nacionalnih prognozičnih institucij (Vir: ECB),
⁶ Napoved IMF zajema industrializirane evropske države v obdobju 1976-1995 (Vir: World Economic Outlook),
⁷ Napoved OECD združuje napovedi za 13 izbranih evropskih držav (Vir: Economic Outlook).

Posebno dobre karakteristike izkazuje meri točnosti *napovedi inflacije*, ki sta nižji kot pri napovedih gospodarske rasti. PAN in KPKN po letu 1996 znašata 0.52 oziroma 0.66 za napoved tekočega leta ter 1.03 oziroma 1.43 za napoved drugega leta. Pri napovedovanju inflacije smo torej vsaj tako uspešni kot Evropska komisija v svojih projekcijah inflacije za posamezne države članice.

Statistični izračuni tako kažejo, da **naše napovedovanje ni značilno pristransko in da je tudi njegova točnost zadovoljiva**. Statistične mere napak pri napovedovanju gospodarske rasti in inflacije nas uvrščajo v spodnji del razpona napak sorodnih nacionalnih in mednarodnih institucij pri napovedovanju enakih ekonomskih spremenljivk v Evropi. Povprečne statistike pokažejo, da zmoremo zadovoljivo napovedati tekoča, a tudi bolj oddaljena gibanja. Najbolj točne so naše napovedi inflacije v tekočem letu, k čemur prispeva tudi mesečna razpoložljivost tekočih podatkov, ki tudi niso v večji meri izpostavljeni poznejšim statističnim popravkom. Največje odstopanja napovedi od dejanskih gibanj smo ugotovili v obdobjih, ko se pojavi prevojna točka v gospodarskem ciklusu ali kak neznatni obrat glavnih ekonomskih trendov, ki ga je težko predvideti. Da bi izboljšali točnost našega napovedovanja, si prizadevamo za nenehen razvoj metod napovedovanja. Z novimi, bolj izpopolnjenimi tehnikami v resnici postajajo napovedi vse bolj točne, kar potrjujejo boljši rezultati, ki smo jih dosegli v zadnjih letih.

Statistična priloga

Kazalo tabel

Tabela 1:	Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije (<i>realne stopnje rasti v %</i>)	136
Tabela 2a:	Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod (<i>tekoče cene v mio SIT</i>)	140
Tabela 2b:	Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod (<i>deleži v BDP v %, tekoče cene</i>)	142
Tabela 3a:	Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod (<i>stalne cene 1995, v mio SIT</i>)	144
Tabela 3b:	Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod (<i>realne stopnje rasti v %</i>)	146
Tabela 4:	Stroškovna struktura bruto domačega proizvoda (<i>tekoče cene, v mio SIT</i>)	148
Tabela 5a:	Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda (<i>tekoče cene, v mio SIT</i>)	150
Tabela 5b:	Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda (<i>stalne cene 1995, v mio SIT</i>)	152
Tabela 6:	Temeljni agregati nacionalnih računov (<i>tekoče cene v mio SIT</i>)	154
Tabela 7:	Plačilna bilanca (<i>v mio USD</i>)	156
Tabela 8:	Plačilna bilanca (<i>v mio EUR</i>)	158
Tabela 9:	Izvoz in uvoz blaga in storitev (<i>v mio USD</i>)	160
Tabela 10a:	Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino (<i>v mio USD</i>)	162
Tabela 10b:	Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino (<i>struktura v %</i>)	164
Tabela 11:	Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS-IMF (<i>bilanca prihodkov, tekoče cene, v mio SIT</i>)	166
Tabela 12:	Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS-IMF (<i>bilanca odhodkov, tekoče cene, v mio SIT</i>)	168
Tabela 13:	Prebivalstvo in aktivnost (<i>v tisoč</i>)	170
Tabela 14:	Tokovi aktivnega prebivalstva med letom (<i>v tisoč</i>)	171
Tabela 15:	Upokojenci ZPIZ Slovenije	172
Tabela 16:	Indikatorji mednarodne konkurenčnosti (<i>letne stopnje rasti v %</i>)	173
Tabela 17a:	Bruto investicije (<i>tekoče cene v mio SIT</i>)	174
Tabela 17b:	Bruto investicije (<i>stalne cene 1995, v mio SIT</i>)	176

Tabela 1: Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije

- Realne stopnje rasti v %

	1995	1996	1997	1998	1999
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	4.1	3.5	4.6	3.8	5.2
Deleži v dodani vrednosti v % ¹					
Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	4.6	4.5	4.3	4.2	3.7
Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	38.5	38.5	38.2	38.5	38.3
- Industrija (C+D+E)	33.4	32.8	32.5	32.8	32.0
- Gradbeništvo F	5.1	5.7	5.7	5.7	6.3
Storitve (G..O)	59.2	59.5	59.8	59.7	60.3
Pripisane bančne storitve	-2.3	-2.5	-2.3	-2.4	-2.2
BDP v mio SIT (tekoče cene)	2,221,459	2,555,369	2,907,277	3,253,751	3,648,401
BDP v mio EUR	14,508	15,075	16,116	17,468	18,843
BDP v mio USD	18,745	18,878	18,206	19,585	20,071
BDP na prebivalca v EUR	7,300	7,571	8,111	8,811	9,490
BDP na prebivalca v USD	9,431	9,481	9,163	9,878	10,109
BDP na prebivalca (PPS) *	11,300	11,800	12,800	13,500	14,500
MENJAVA S TUJINO - PLAČILNO BILANČNA STATISTIKA					
Izvoz proizvodov in storitev ²	1.1	3.6	11.6	6.7	1.7
Izvoz proizvodov	3.0	2.4	13.3	9.2	2.7
Izvoz storitev	-6.3	8.7	4.9	-3.6	-2.7
Uvoz proizvodov in storitev ²	11.3	2.1	11.9	10.4	8.2
Uvoz proizvodov	13.1	1.8	13.3	10.9	8.8
Uvoz storitev	-1.2	3.6	3.1	7.0	3.6
Izvoz proizvodov in storitev v mio USD	10,377	10,487	10,446	11,116	10,499
Delež v BDP v %	55.4	55.6	57.4	56.8	52.3
Uvoz proizvodov in storitev v mio USD	10,753	10,679	10,601	11,415	11,403
Delež v BDP v %	57.4	56.6	58.2	58.3	56.8
Saldo trgovinske bilance v mio USD ²	-954	-826	-775	-792	-1,235
Delež v BDP v %	-5.1	-4.4	-4.3	-4.0	-6.2
Saldo tekočega računa plačilne bilance v mio USD	-75	55	51	-118	-698
Delež v BDP v %	-0.4	0.3	0.3	-0.6	-3.5
Devizne rezerve v mio USD	3,426	4,124	4,377	4,781	4,115
Zunanji dolg v mio USD	2,970	3,981	4,123	4,915	5,400
Delež v primerjavi z BDP v %	15.8	21.1	22.6	25.1	26.9

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 1: Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije

- Realne stopnje rasti v %

	2000	2001	2002	2003	2004
			Napoved		
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	4.6	3.0	3.2	3.7	4.3
Deleži v dodani vrednosti v % ¹					
Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	3.3	3.1	3.1	3.1	3.0
Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	38.3	37.6	37.2	36.9	36.7
- Industrija (C+D+E)	32.1	31.6	31.4	31.1	30.9
- Gradbeništvo F	6.2	6.0	5.8	5.8	5.8
Storitve (G..O)	60.6	61.3	61.7	62.0	62.2
Pripisane bančne storitve	-2.2	-2.0	-2.0	-1.9	-1.9
BDP v mio SIT (tekoče cene)	4,035,518	4,566,191	5,070,000	5,546,700	6,034,000
BDP v mio EUR	19,682	21,024	22,414	23,981	25,930
BDP v mio USD	18,122	18,810	21,037	23,613	25,535
BDP na prebivalca v EUR	9,889	10,564	11,269	12,061	13,052
BDP na prebivalca v USD	9,105	9,451	10,577	11,876	12,853
BDP na prebivalca (PPS) *	15,600	16,300			
MENJAVA S TUJINO - PLAČILNO BILANČNA STATISTIKA					
Izvoz proizvodov in storitev ²	12.7	6.2	4.9	5.7	6.3
Izvoz proizvodov	12.8	6.6	4.5	5.8	6.5
Izvoz storitev	11.8	4.1	6.9	5.0	5.4
Uvoz proizvodov in storitev ²	6.1	2.1	3.9	4.7	6.9
Uvoz proizvodov	6.1	2.2	3.1	4.7	7.0
Uvoz storitev	6.0	1.1	9.0	4.4	6.2
Izvoz proizvodov in storitev v mio USD	10,696	11,302	12,073	13,440	14,602
Delež v BDP v %	59.0	60.1	57.4	56.9	57.2
Uvoz proizvodov in storitev v mio USD	11,385	11,420	12,025	13,334	14,616
Delež v BDP v %	62.8	60.7	57.2	56.5	57.2
Saldo trgovinske bilance v mio USD ²	-1,139	-619	-457	-394	-528
Delež v BDP v %	-6.3	-3.3	-2.2	-1.7	-2.1
Saldo tekočega računa plačilne bilance v mio USD	-548	31	58	86	-9
Delež v BDP v %	-3.0	0.2	0.3	0.4	0.0
Devizne rezerve v mio USD	4,376	5,747 ³	6,399 ³		
Zunanji dolg v mio USD	6,217	6,717 ⁴	7,802 ⁴		
Delež v primerjavi z BDP v %	34.3	35.7			

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 1: Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije

- Realne stopnje rasti v %

	1995	1996	1997	1998	1999
ZAPOSLENOST, PLAČE IN PRODUKTIVNOST					
Zaposlenost po SNA	1.0	-1.0	-0.5	0.0	1.2
Število registriranih brezposelnih (povprečje leta, v tisoč)	121.5	119.8	125.2	126.1	119.0
Stopnja registrirane brezposelnosti v %	13.9	13.9	14.4	14.5	13.6
Stopnja brezposelnosti po ILO v %	7.4	7.3	7.4	7.9	7.6
Bruto plače na zaposlenega	5.1	5.1	2.4	1.6	3.3
Produktivnost dela (dodana vrednost na zaposlenega)	2.5	4.4	5.2	3.6	3.4
DOMAČE POVPRASEVANJE - STATISTIKA NACIONALNIH RAČUNOV					
Končna potrošnja	7.4	2.3	3.2	3.9	5.6
Delež v BDP v %	78.7	77.6	76.7	75.9	76.0
v tem:					
Zasebna potrošnja	9.1	2.0	2.8	3.3	6.0
Delež v BDP v %	58.5	57.5	56.4	55.7	55.8
Državna potrošnja	2.5	3.4	4.3	5.8	4.6
Delež v BDP v %	20.1	20.1	20.4	20.3	20.2
Investicije v osnovna sredstva	16.8	8.9	11.6	11.3	19.1
Delež v BDP v %	21.4	22.5	23.4	24.6	27.4
KONSOLIDIRANA BILANCA JAVNEGA FINANCIRANJA PO METODOLOGIJI GFS - IMF					
Javnofinančni prihodki v primerjavi z BDP v %	43.1	42.7	42.0	43.0	43.6
Javnofinančni odhodki v primerjavi z BDP v %	43.1	42.4	43.2	43.8	44.2
Presežek (primanjkljaj) v primerjavi z BDP v %	0.0	0.3	-1.2	-0.8	-0.6
TEČAJ IN CENE					
Tečaj USD ⁶ (povprečje leta)	118.5	135.4	159.7	166.1	181.8
Tečaj EUR (povprečje leta)	153.1	169.5	180.4	186.3	193.6
Efektivni tečaj tolarja ⁷	10.3	-2.8	0.7	3.9	-0.7
Inflacija (konec leta) ⁹	8.6	8.8	9.4	6.5	8.0
Inflacija (povprečje leta) ^{8,9}	12.6	9.7	9.1	7.9	6.1

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 1: Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije

- Realne stopnje rasti v %

	2000	2001	2002	2003	2004
			Napoved		
ZAPOSLENOST, PLAČE IN PRODUKTIVNOST					
Zaposlenost po SNA	1.1	0.6	0.2	0.7	0.9
Število registriranih brezposelnih (povprečje leta, v tisoč)	106.6	101.9	103.9 ¹⁰	99.3 ¹⁰	94.9 ¹⁰
Stopnja registrirane brezposelnosti v %	12.2	11.6	11.7	11.0	10.5
Stopnja brezposelnosti po ILO v %	7.0	6.4	6.5	6.2	5.9
Bruto plače na zaposlenega	1.6	3.2	2.0	2.0	2.5
Produktivnost dela (dadana vrednost na zaposlenega)	4.0	2.5	3.2	3.2	3.4
DOMAČE POVPRASEVANJE - STATISTIKA NACIONALNIH RAČUNOV					
Končna potrošnja	1.4	2.1	2.2	2.7	4.0
Delež v BDP v %	75.8	74.9	74.4	73.9	74.1
v tem:					
Zasebna potrošnja	0.8	1.7	2.1	2.7	3.9
Delež v BDP v %	54.9	53.6	53.1	52.8	53.1
Državna potrošnja	3.1	3.2	2.5	2.8	4.1
Delež v BDP v %	20.8	21.3	21.3	21.1	21.0
Investicije v osnovna sredstva	0.2	-1.9	2.9	4.8	6.3
Delež v BDP v %	26.7	24.9	24.8	24.9	25.4
KONSOLIDIRANA BILANCA JAVNEGA FINANCIRANJA PO METODOLOGIJI GFS - IMF					
Javnofinančni prihodki v primerjavi z BDP v %	42.8	43.1	41.5 ⁵	42.8 ⁵	42.5 ⁵
Javnofinančni odhodki v primerjavi z BDP v %	44.2	44.5	44.5 ⁵	44.0 ⁵	43.4 ⁵
Presežek (primanjkljaj) v primerjavi z BDP v %	-1.4	-1.4	-3.0 ⁵	-1.2 ⁵	-0.9 ⁵
TEČAJ IN CENE					
Tečaj USD ⁶ (povprečje leta)	222.7	242.7	241.0	234.9	236.3
Tečaj EUR (povprečje leta)	205.0	217.2	226.2	231.3	232.7
Efektivni tečaj tolarja ⁷	-2.1	-0.3	2.7	2.3	1.9
Inflacija (konec leta) ⁹	8.9	7.0	7.5	5.1	4.3
Inflacija (povprečje leta) ^{8,9}	8.9	8.4	7.6	5.5	4.3

Vir podatkov: SURS, Banka Slovenije, Ministrstvo za finance, * Eurostat, napoved UMAR.

Opombe:

¹ Črke v oklepajih so iz statistične klasifikacije dejavnosti NACE Rev. 1.

² Plačilno bilančna statistika (izvoz F.O.B., uvoz F.O.B.); z izračunom realnih stopenj je izločen vpliv medvalutnih sprememb in sprememb cen na tujih trgih.

³ Avgust 2002.

⁴ Julij 2002.

⁵ MF, za leto 2002 rebalans državnega proračuna, za leto 2003 predlog sprememb proračuna in za leto 2004 predlagani državni proračun; preračuni deležev glede na napoved BDP UMAR.

⁶ Ocena tečaja USD ob tehnični predpostavki, da bo razmerje EUR/USD ostalo na ravni z dne 1.10.2002.

⁷ Rast vrednosti pomeni apreciacijo tolarja in obratno.

⁸ Do leta 1998 merilo inflacije cen na drobno, od leta 1998 naprej merilo inflacije indeks cen življenjskih potrebščin.

⁹ Napoved za leti 2003 in 2004 v primeru vodenja bolj restriktivnih ekonomskih politik. Ob nespremenjenih usmeritvah ekonomske politike bo povprečna inflacija v letu 2003 znašala 5.9%, v letu 2004 pa 4.9%.

¹⁰ Pri tem se ni upoštevano preevidentiranje oseb, ki so prijavljene na enotah Zavoda RS za zaposlovanje zaradi uveljavljanja pravic po drugih zakonih in ne na podlagi zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, v posebno evidenco, kot jo zahteva 9. člen zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (UL št.67/2002), ker za upoštevanje tega preevidentiranja v naših projekcijah za letošnje leto še nimamo številičnih osnov.

Tabela 2a: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

- Tekoče cene v mio SIT

	1995	1996	1997	1998	1999
A. Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	87,072	98,260	107,700	116,215	114,552
B. Ribišтво	386	439	484	519	520
C. Rudarstvo	26,006	30,683	33,908	36,023	36,825
D. Predelovalne dejavnosti	545,730	616,410	706,266	782,651	859,603
E. Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	56,693	65,032	73,492	96,503	98,108
F. Gradbeništvo	96,588	123,827	143,158	159,312	195,879
G. Trgovina in popravila motornih vozil	232,286	257,269	294,293	326,778	365,101
H. Gostinstvo	57,164	68,467	77,314	84,124	94,979
I. Promet, skladiščenje in zveze	148,746	169,275	204,827	233,079	259,090
J. Finančno posredništvo	77,067	93,185	108,916	119,023	134,177
K. Nepremičnine, najem in poslovne storitve	224,830	263,568	291,572	334,244	380,744
L. Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	102,937	121,447	149,612	161,704	178,540
M. Izobraževanje	108,002	123,881	146,687	157,735	177,098
N. Zdravstvo in socialno varstvo	101,172	118,454	134,589	148,882	169,420
O. Druge skupne in osebne storitve	63,580	77,431	88,243	100,449	115,126
Pripisane bančne storitve (PBS)	-43,947	-55,127	-58,554	-66,343	-69,351
1. DODANA VREDNOST (A ... O + PBS), osnovne cene	1,884,312	2,172,501	2,502,509	2,790,898	3,110,409
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE ¹	337,147	382,868	404,768	462,853	537,993
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)	2,221,459	2,555,369	2,907,277	3,253,751	3,648,401
SKUPAJ DODANA VREDNOST	1,884,312	2,172,501	2,502,509	2,790,898	3,110,409
v tem:					
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A + B)	87,458	98,699	108,184	116,734	115,072
2. Industrija in gradbeništvo (C + D + E + F)	725,017	835,952	956,824	1,074,489	1,190,415
- Industrija (C + D + E)	628,429	712,125	813,666	915,177	994,536
- Gradbeništvo F	96,588	123,827	143,158	159,312	195,879
3. Storitve (G ... O)	1,115,784	1,292,977	1,496,055	1,666,018	1,874,273
4. Pripisane bančne storitve	-43,947	-55,127	-58,554	-66,343	-69,351

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 2a: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

- Tekoče cene v mio SIT

	2000	2001	2002	2003	2004
			Napoved		
A. Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	115,101	124,161	136,269	146,639	154,475
B. Ribištvo	534	460	500	532	561
C. Rudarstvo	36,763	36,393	40,922	42,274	43,947
D. Predelovalne dejavnosti	970,014	1,082,244	1,189,948	1,302,558	1,412,718
E. Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	112,768	134,556	147,733	154,233	161,135
F. Gradbeništvo	214,935	236,420	255,685	278,814	305,566
G. Trgovina in popravila motornih vozil	403,227	460,079	509,874	560,212	609,202
H. Gostinstvo	111,721	131,266	146,180	161,329	177,969
I. Promet, skladiščenje in zveze	282,646	313,330	350,615	388,970	429,089
J. Finančno posredništvo	156,326	176,644	198,995	221,814	245,853
K. Nepremičnine, najem in poslovne storitve	421,884	489,887	545,545	598,310	653,761
L. Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	203,034	236,766	267,489	295,338	322,710
M. Izobraževanje	205,041	240,022	267,033	291,690	315,673
N. Zdravstvo in socialno varstvo	195,243	227,855	252,517	274,780	295,935
O. Druge skupne in osebne storitve	133,145	153,066	172,105	189,932	209,645
Pripisane bančne storitve (PBS)	-77,324	-79,058	-86,821	-93,476	-99,743
1. DODANA VREDNOST (A ... O + PBS) osnovne cene	3,485,059	3,964,092	4,394,589	4,813,948	5,238,495
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE ¹	550,460	602,099	675,412	732,751	795,505
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)	4,035,518	4,566,191	5,070,000	5,546,700	6,034,000
SKUPAJ DODANA VREDNOST	3,485,059	3,964,092	4,394,589	4,813,948	5,238,495
v tem:					
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A + B)	115,635	124,621	136,769	147,172	155,036
2. Industrija in gradbeništvo (C + D + E + F)	1,334,480	1,489,613	1,634,288	1,777,878	1,923,366
- Industrija (C + D + E)	1,119,545	1,253,193	1,378,603	1,499,065	1,617,800
- Gradbeništvo F	214,935	236,420	255,685	278,814	305,566
3. Storitve (G ... O)	2,112,268	2,428,916	2,710,353	2,982,374	3,259,837
4. Pripisane bančne storitve	-77,324	-79,058	-86,821	-93,476	-99,743

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

Opomba: ¹ Davki na proizvode in storitve minus subvencije po proizvodih in storitvah.

Tabela 2b: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

- Deleži v BDP v %, tekoče cene

	1995	1996	1997	1998	1999
A. Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	3.9	3.8	3.7	3.6	3.1
B. Ribištvo	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
C. Rudarstvo	1.2	1.2	1.2	1.1	1.0
D. Predelovalne dejavnosti	24.6	24.1	24.3	24.1	23.6
E. Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	2.6	2.5	2.5	3.0	2.7
F. Gradbeništvo	4.3	4.8	4.9	4.9	5.4
G. Trgovina in popravila motornih vozil	10.5	10.1	10.1	10.0	10.0
H. Gostinstvo	2.6	2.7	2.7	2.6	2.6
I. Promet, skladiščenje in zveze	6.7	6.6	7.0	7.2	7.1
J. Finančno posredništvo	3.5	3.6	3.7	3.7	3.7
K. Nepremičnine, najem in poslovne storitve	10.1	10.3	10.0	10.3	10.4
L. Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	4.6	4.8	5.1	5.0	4.9
M. Izobraževanje	4.9	4.8	5.0	4.8	4.9
N. Zdravstvo in socialno varstvo	4.6	4.6	4.6	4.6	4.6
O. Druge skupne in osebne storitve	2.9	3.0	3.0	3.1	3.2
Pripisane bančne storitve (PBS)	-2.0	-2.2	-2.0	-2.0	-1.9
1. DODANA VREDNOST (A ... O + PBS), osnovne cene	84.8	85.0	86.1	85.8	85.3
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE ¹	15.2	15.0	13.9	14.2	14.7
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
v tem:					
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A + B)	3.9	3.9	3.7	3.6	3.2
2. Industrija in gradbeništvo (C + D + E + F)	32.6	32.7	32.9	33.0	32.6
- industrija (C + D + E)	28.3	27.9	28.0	28.1	27.3
- gradbeništvo F	4.3	4.8	4.9	4.9	5.4
3. Storitve (G ... O)	50.2	50.6	51.5	51.2	51.4
4. Pripisane bančne storitve	-2.0	-2.2	-2.0	-2.0	-1.9
5. Korekcijske postavke	15.2	15.0	13.9	14.2	14.7
Deleži v dodani vrednosti v %					
SKUPAJ DODANA VREDNOST	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
v tem:					
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A + B)	4.6	4.5	4.3	4.2	3.7
2. Industrija in gradbeništvo (C + D + E + F)	38.5	38.5	38.2	38.5	38.3
- Industrija (C + D + E)	33.4	32.8	32.5	32.8	32.0
- Gradbeništvo F	5.1	5.7	5.7	5.7	6.3
3. Storitve (G ... O)	59.2	59.5	59.8	59.7	60.3
4. Pripisane bančne storitve	-2.3	-2.5	-2.3	-2.4	-2.2

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 2b: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

- Deleži v BDP v %, tekoče cene

	2000	2001	2002	2003	2004
			Napoved		
A. Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	2.9	2.7	2.7	2.6	2.6
B. Ribištvo	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
C. Rudarstvo	0.9	0.8	0.8	0.8	0.7
D. Predelovalne dejavnosti	24.0	23.7	23.5	23.5	23.4
E. Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	2.8	2.9	2.9	2.8	2.7
F. Gradbeništvo	5.3	5.2	5.0	5.0	5.1
G. Trgovina in popravila motornih vozil	10.0	10.1	10.1	10.1	10.1
H. Gostinstvo	2.8	2.9	2.9	2.9	2.9
I. Promet, skladiščenje in zveze	7.0	6.9	6.9	7.0	7.1
J. Finančno posredništvo	3.9	3.9	3.9	4.0	4.1
K. Nepremičnine, najem in poslovne storitve	10.5	10.7	10.8	10.8	10.8
L. Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	5.0	5.2	5.3	5.3	5.3
M. Izobraževanje	5.1	5.3	5.3	5.3	5.2
N. Zdravstvo in socialno varstvo	4.8	5.0	5.0	5.0	4.9
O. Druge skupne in osebne storitve	3.3	3.4	3.4	3.4	3.5
Pripisane bančne storitve (PBS)	-1.9	-1.7	-1.7	-1.7	-1.7
1. DODANA VREDNOST (A ... O + PBS), osnovne cene	86.4	86.8	86.7	86.8	86.8
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE ¹	13.6	13.2	13.3	13.2	13.2
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
v tem:					
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A + B)	2.9	2.7	2.7	2.7	2.6
2. Industrija in gradbeništvo (C + D + E + F)	33.1	32.6	32.2	32.1	31.9
- industrija (C + D + E)	27.7	27.4	27.2	27.0	26.8
- gradbeništvo F	5.3	5.2	5.0	5.0	5.1
3. Storitve (G...O)	52.3	53.2	53.5	53.8	54.0
4. Pripisane bančne storitve	-1.9	-1.7	-1.7	-1.7	-1.7
5. Korekcijske postavke	13.6	13.2	13.3	13.2	13.2
Deleži v dodani vrednosti v %					
SKUPAJ DODANA VREDNOST	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
v tem:					
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A + B)	3.3	3.1	3.1	3.1	3.0
2. Industrija in gradbeništvo (C + D + E + F)	38.3	37.6	37.2	36.9	36.7
- Industrija (C + D + E)	32.1	31.6	31.4	31.1	30.9
- Gradbeništvo F	6.2	6.0	5.8	5.8	5.8
3. Storitve (G ... O)	60.6	61.3	61.7	62.0	62.2
4. Pripisane bančne storitve	-2.2	-2.0	-2.0	-1.9	-1.9

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

Opomba: ¹ Davki na proizvode in storitve minus subvencije po proizvodih in storitvah.

Tabela 3a: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

- Stalne cene 1995, v mio SIT

	1995	1996	1997	1998	1999
A. Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	87,072	87,956	85,362	88,028	86,186
B. Ribišтво	386	423	430	411	424
C. Rudarstvo	26,006	26,495	27,328	27,348	27,627
D. Predelovalne dejavnosti	545,730	554,260	590,671	618,131	637,279
E. Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	56,693	57,365	59,750	60,303	59,799
F. Gradbeništvo	96,588	109,382	117,792	123,199	142,637
G. Trgovina in popravila motornih vozil	232,286	239,175	245,870	252,793	268,802
H. Gostinstvo	57,164	59,680	61,826	62,404	64,336
I. Promet, skladiščenje in zveze	148,746	152,612	159,052	167,272	172,604
J. Finančno posredništvo	77,067	85,509	85,555	89,445	92,358
K. Nepremičnine, najem in poslovne storitve	224,830	234,121	240,033	245,682	257,322
L. Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	102,937	108,438	119,592	125,568	132,332
M. Izobraževanje	108,002	109,175	114,476	118,048	122,096
N. Zdravstvo in socialno varstvo	101,172	107,685	111,035	112,901	120,092
O. Druge skupne in osebne storitve	63,580	66,671	69,372	73,376	77,470
Pripisane bančne storitve (PBS)	-43,947	-50,253	-48,924	-51,043	-50,289
1. DODANA VREDNOST (A ... O + PBS), osnovne cene	1,884,312	1,948,694	2,039,221	2,113,866	2,211,072
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE ¹	337,147	351,206	365,543	382,090	414,870
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)	2,221,459	2,299,900	2,404,764	2,495,956	2,625,942
SKUPAJ DODANA VREDNOST	1,884,312	1,948,694	2,039,221	2,113,866	2,211,072
<i>v tem:</i>					
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A + B)	87,458	88,379	85,792	88,439	86,610
2. Industrija in gradbeništvo (C + D + E + F)	725,017	747,502	795,541	828,981	867,342
- Industrija (C + D + E)	628,429	638,120	677,749	705,782	724,705
- Gradbeništvo F	96,588	109,382	117,792	123,199	142,637
3. Storitve (G ... O)	1,115,784	1,163,066	1,206,812	1,247,489	1,307,409
4. Pripisane bančne storitve	-43,947	-50,253	-48,924	-51,043	-50,289

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 3a: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

- Stalne cene 1995, v mio SIT

	2000	2001	2002	2003	2004
			Napoved		
A. Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	85,309	83,535	85,206	86,910	87,779
B. Ribištvo	409	414	418	422	426
C. Rudarstvo	27,253	25,324	26,843	26,562	26,694
D. Predelovalne dejavnosti	692,199	722,325	748,690	785,001	823,074
E. Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	61,513	65,254	67,538	67,538	68,213
F. Gradbeništvo	146,663	141,498	144,257	150,677	159,642
G. Trgovina in popravila motornih vozil	275,444	280,974	287,515	295,997	307,955
H. Gostinstvo	70,635	74,174	76,399	79,035	82,596
I. Promet, skladiščenje in zveze	180,708	188,870	195,480	203,202	213,464
J. Finančno posredništvo	97,833	102,777	107,402	112,396	118,634
K. Nepremičnine, najem in poslovne storitve	264,951	273,884	283,251	293,023	304,304
L. Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	139,909	147,244	154,238	161,873	169,238
M. Izobraževanje	126,659	129,888	134,369	138,870	143,641
N. Zdravstvo in socialno varstvo	125,101	129,668	133,882	137,832	142,022
O. Druge skupne in osebne storitve	80,961	84,065	87,301	91,186	95,290
Pripisane bančne storitve (PBS)	-51,230	-52,573	-53,605	-54,686	-55,753
1. DODANA VREDNOST (A ... O + PBS), osnovne cene	2,324,317	2,397,321	2,479,186	2,575,837	2,687,219
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE ¹	422,705	431,088	439,314	450,163	468,781
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)	2,747,021	2,828,409	2,918,500	3,026,000	3,156,000
SKUPAJ DODANA VREDNOST	2,324,317	2,397,321	2,479,186	2,575,837	2,687,219
v tem:					
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A + B)	85,718	83,949	85,624	87,332	88,205
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	927,628	954,401	987,328	1,029,777	1,077,623
- Industrija (C+D+E)	780,965	812,903	843,071	879,101	917,982
- Gradbeništvo F	146,663	141,498	144,257	150,677	159,642
3. Storitve (G...O)	1,362,201	1,411,544	1,459,838	1,513,414	1,577,143
4. Pripisane bančne storitve	-51,230	-52,573	-53,605	-54,686	-55,753

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

Opomba: ¹ Davki na proizvode in storitve minus subvencije po proizvodih in storitvah.

Tabela 3b: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

- Realne stopnje rasti v %

	1996	1997	1998	1999
A. Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	1.0	-2.9	3.1	-2.1
B. Ribišstvo	9.6	1.7	-4.4	3.1
C. Rudarstvo	1.9	3.1	0.1	1.0
D. Predelovalne dejavnosti	1.6	6.6	4.6	3.1
E. Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	1.2	4.2	0.9	-0.8
F. Gradbeništvo	13.2	7.7	4.6	15.8
G. Trgovina in popravila motornih vozil	3.0	2.8	2.8	6.3
H. Gostinstvo	4.4	3.6	0.9	3.1
I. Promet, skladiščenje in zveze	2.6	4.2	5.2	3.2
J. Finančno posredništvo	11.0	0.1	4.5	3.3
K. Nepremičnine, najem in poslovne storitve	4.1	2.5	2.4	4.7
L. Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	5.3	10.3	5.0	5.4
M. Izobraževanje	1.1	4.9	3.1	3.4
N. Zdravstvo in socialno varstvo	6.4	3.1	1.7	6.4
O. Druge skupne in osebne storitve	4.9	4.1	5.8	5.6
Pripisane bančne storitve (PBS)	14.3	-2.6	4.3	-1.5
1. DODANA VREDNOST (A ... O + PBS), osnovne cene	3.4	4.6	3.7	4.6
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE ¹	4.2	4.1	4.5	8.6
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)	3.5	4.6	3.8	5.2
SKUPAJ DODANA VREDNOST	3.4	4.6	3.7	4.6
v tem:				
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribišstvo (A + B)	1.1	-2.9	3.1	-2.1
2. Industrija in gradbeništvo (C + D + E + F)	3.1	6.4	4.2	4.6
- Industrija (C + D + E)	1.5	6.2	4.1	2.7
- Gradbeništvo F	13.2	7.7	4.6	15.8
3. Storitve (G ... O)	4.2	3.8	3.4	4.8
4. Pripisane bančne storitve	14.3	-2.6	4.3	-1.5

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 3b: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

- Realne stopnje rasti v %

	2000	2001	2002	2003	2004
			Napoved		
A. Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	-1.0	-2.1	2.0	2.0	1.0
B. Ribištvo	-3.5	1.2	1.0	1.0	1.0
C. Rudarstvo	-1.4	-7.1	6.0	-1.0	0.5
D. Predelovalne dejavnosti	8.6	4.4	3.7	4.9	4.9
E. Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	2.9	6.1	3.5	0.0	1.0
F. Gradbeništvo	2.8	-3.5	2.0	4.5	6.0
G. Trgovina in popravila motornih vozil	2.5	2.0	2.3	3.0	4.0
H. Gostinstvo	9.8	5.0	3.0	3.5	4.5
I. Promet, skladiščenje in zveze	4.7	4.5	3.5	4.0	5.0
J. Finančno posredništvo	5.9	5.1	4.5	4.7	5.5
K. Nepremičnine, najem in poslovne storitve	3.0	3.4	3.4	3.5	3.8
L. Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	5.7	5.2	4.7	5.0	4.5
M. Izobraževanje	3.7	2.5	3.4	3.4	3.4
N. Zdravstvo in socialno varstvo	4.2	3.7	3.2	3.0	3.0
O. Druge skupne in osebne storitve	4.5	3.8	3.8	4.5	4.5
Pripisane bančne storitve (PBS)	1.9	2.6	2.0	2.0	2.0
1. DODANA VREDNOST (A ... O + PBS), osnovne cene	5.1	3.1	3.4	3.9	4.3
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE ¹	1.9	2.0	1.9	2.5	4.1
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)	4.6	3.0	3.2	3.7	4.3
SKUPAJ DODANA VREDNOST	5.1	3.1	3.4	3.9	4.3
v tem:					
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A + B)	-1.0	-2.1	2.0	2.0	1.0
2. Industrija in gradbeništvo (C + D + E + F)	7.0	2.9	3.5	4.3	4.6
- Industrija (C + D + E)	7.8	4.1	3.7	4.3	4.4
- Gradbeništvo F	2.8	-3.5	2.0	4.5	5.9
3. Storitve (G ... O)	4.2	3.6	3.4	3.7	4.2
4. Pripisane bančne storitve	1.9	2.6	2.0	2.0	2.0

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

Opomba: ¹ Davki na proizvode in storitve minus subvencije po proizvodih in storitvah.

Tabela 4: Stroškovna struktura bruto domačega proizvoda

- Tekoče cene v mio SIT

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
		Napoved									
1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1 = 2 + 3 - 4 + 5)	2,221,459	2,555,369	2,907,277	3,253,751	3,648,401	4,035,518	4,566,191	5,070,000	5,546,700	6,034,000
2	Sredstva za zaposlene	1,271,699	1,400,005	1,558,696	1,700,323	1,889,714	2,122,115	2,405,581	2,655,579	2,883,781	3,108,909
	Bruto plače in prejemki	1,070,010	1,213,825	1,363,936	1,482,608	1,646,253	1,847,245	2,091,871	2,307,361	2,506,066	2,701,065
	Delodajalčevi socialni prispevki	201,689	186,180	194,760	217,716	243,462	274,869	313,710	348,218	377,715	407,844
3	Davki na proizvodnjo in uvoz	377,964	444,708	493,398	572,126	668,115	697,701	773,377	872,037	952,410	1,035,900
4	Subvencije	48,001	52,873	59,868	71,771	79,200	77,108	81,853	89,500	102,200	109,200
5	Bruto poslovni presežek in raznovrstni dohodek	619,797	763,529	915,051	1,053,073	1,169,772	1,292,810	1,469,086	1,631,884	1,812,709	1,998,391
	v tem:										
6	Poraba stalnega kapitala	390,891	463,466	522,945	580,989	634,144	706,093	789,655	877,488	975,157	1,070,070
	Neto poslovni presežek in raznovrstni dohodek	228,906	300,063	392,106	472,084	535,628	586,717	679,431	754,396	837,552	928,321

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 4: Stroškovna struktura bruto domačega proizvoda

- Delež v BDP, v %

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
		Napoved									
1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1 = 2 + 3 - 4 + 5)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
2	Sredstva za zaposlene	57.2	54.8	53.6	52.3	51.8	52.6	52.7	52.4	52.0	51.5
	Bruto plače in prejemki	48.2	47.5	46.9	45.6	45.1	45.8	45.8	45.5	45.2	44.8
	Delodajalčevi socialni prispevki	9.1	7.3	6.7	6.7	6.7	6.8	6.9	6.9	6.8	6.8
3	Davki na proizvodnjo in uvoz	17.0	17.4	17.0	17.6	18.3	17.3	16.9	17.2	17.2	17.2
4	Subvencije	2.2	2.1	2.1	2.2	2.2	1.9	1.8	1.8	1.8	1.8
5	Bruto poslovni presežek in raznovrstni dohodek	27.9	29.9	31.5	32.4	32.1	32.0	32.2	32.2	32.7	33.1
	v tem:										
6	Poraba stalnega kapitala	17.6	18.1	18.0	17.9	17.4	17.5	17.3	17.3	17.6	17.7
	Neto poslovni presežek in raznovrstni dohodek	10.3	11.7	13.5	14.5	14.7	14.5	14.9	14.9	15.1	15.4

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

Tabela 5a: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

- Tekoče cene v mio SIT

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
									Napoved		
1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1 = 4 + 5)	2,221,459	2,555,369	2,907,277	3,253,751	3,648,401	4,035,518	4,566,191	5,070,000	5,546,700	6,034,000
2	IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	1,226,101	1,424,628	1,669,985	1,842,906	1,916,217	2,386,009	2,743,370	2,909,535	3,157,110	3,450,510
3	UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	1,271,088	1,451,273	1,693,895	1,892,614	2,077,530	2,529,423	2,760,711	2,898,052	3,132,146	3,453,786
4	SALDO (izvoz-uvoz) (4=2-3)	-44,987	-26,645	-23,910	-49,708	-161,313	-143,414	-17,341	11,483	24,964	-3,276
5	DOMAČA POTROŠNJA (5=6+9)	2,266,445	2,582,014	2,931,187	3,303,459	3,809,714	4,178,932	4,583,532	5,058,517	5,521,737	6,037,276
6	KONČNA POTROŠNJA (6=7+8)	1,747,843	1,983,661	2,231,217	2,470,719	2,772,403	3,057,282	3,421,452	3,771,312	4,099,708	4,470,956
7	DOMAČA ZASEBNA POTROŠNJA	1,300,324	1,469,142	1,638,682	1,811,730	2,034,015	2,216,174	2,447,405	2,689,893	2,930,875	3,206,709
	- Gospodinjstva	1,275,971	1,443,649	1,609,667	1,780,915	2,000,581	2,179,351	2,405,631	2,643,981	2,880,832	3,151,975
	- Izdatki zasebnih neprofitnih institucij	24,353	25,493	29,015	30,815	33,434	36,823	41,774	45,911	50,043	54,734
8	DRŽAVNA POTROŠNJA	447,519	514,518	592,535	658,989	738,388	841,108	974,047	1,081,419	1,168,833	1,264,247
9	BRUTO INVESTICIJE (9=10+11)	518,602	598,353	699,970	832,740	1,037,311	1,121,650	1,162,080	1,287,206	1,422,028	1,566,320
10	INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	474,626	574,631	679,465	800,629	999,183	1,076,840	1,138,673	1,255,321	1,383,569	1,529,921
11	SPREMEMBE ZALOG IN VREDNOSTNI PREDMETI	43,976	23,722	20,505	32,111	38,128	44,810	23,407	31,886	38,460	36,398

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 5a: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

- Struktura v % (tekoče cene)

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
									Napoved		
1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1 = 4 + 5)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
2	IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	55.2	55.8	57.4	56.6	52.5	59.1	60.1	57.4	56.9	57.2
3	UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	57.2	56.8	58.3	58.2	56.9	62.7	60.5	57.2	56.5	57.2
4	SALDO (izvoz-uvoz) (4=2-3)	-2.0	-1.0	-0.8	-1.5	-4.4	-3.6	-0.4	0.2	0.5	-0.1
5	DOMAČA POTROŠNJA (5=6+9)	102.0	101.0	100.8	101.5	104.4	103.6	100.4	99.8	99.5	100.1
6	KONČNA POTROŠNJA (6=7+8)	78.7	77.6	76.7	75.9	76.0	75.8	74.9	74.4	73.9	74.1
7	DOMAČA ZASEBNA POTROŠNJA	58.5	57.5	56.4	55.7	55.8	54.9	53.6	53.1	52.8	53.1
	- gospodinjstva	57.4	56.5	55.4	54.7	54.8	54.0	52.7	52.1	51.9	52.2
	- izdatki zasebnih neprofitnih institucij	1.1	1.0	1.0	0.9	0.9	0.9	0.9	0.9	0.9	0.9
8	DRŽAVNA POTROŠNJA	20.1	20.1	20.4	20.3	20.2	20.8	21.3	21.3	21.1	21.0
9	BRUTO INVESTICIJE (9=10+11)	23.3	23.4	24.1	25.6	28.4	27.8	25.4	25.4	25.6	26.0
10	INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	21.4	22.5	23.4	24.6	27.4	26.7	24.9	24.8	24.9	25.4
11	SPREMEMBE ZALOG IN VREDNOSTNI PREDMETI	2.0	0.9	0.7	1.0	1.0	1.1	0.5	0.6	0.7	0.6

Vir podatkov: SURS, BS, napoved UMAR.

Opomba: Podatki izvoza in uvoza do leta 2001 so iz nacionalnih računov SURS-a, ki še ne upoštevata revidirane plačilne bilance Banke Slovenije, napovedi pa temeljijo na revidirani plačilni bilanci (avgust 2002).

Tabela 5b: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

- Stalne cene 1995, v mio SIT

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
									Napoved		
1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1=4+5)	2,221,459	2,299,900	2,404,764	2,495,956	2,625,942	2,747,021	2,828,409	2,918,500	3,026,000	3,156,000
2	IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	1,226,101	1,270,085	1,416,863	1,512,395	1,538,789	1,733,512	1,840,412	1,931,512	2,040,643	2,169,569
3	UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	1,271,088	1,297,490	1,451,977	1,602,804	1,733,995	1,839,624	1,878,466	1,950,787	2,043,449	2,184,391
4	SALDO (izvoz-uvoz) (4=2-3)	-44,987	-27,405	-35,114	-90,409	-195,206	-106,112	-38,054	-19,275	-2,806	-14,822
5	DOMAČA POTROŠNJA (5=6+9)	2,266,446	2,327,305	2,439,879	2,586,364	2,821,148	2,853,133	2,866,463	2,937,775	3,028,806	3,170,821
6	KONČNA POTROŠNJA (6=7+8)	1,747,844	1,788,413	1,845,160	1,917,730	2,025,866	2,054,222	2,097,417	2,144,426	2,203,231	2,291,157
7	DOMAČA ZASEBNA POTROŠNJA	1,300,324	1,325,902	1,362,595	1,407,115	1,491,768	1,503,349	1,528,963	1,561,761	1,604,251	1,667,619
	- Gospodinjstva	1,275,971	1,302,942	1,338,965	1,383,268	1,467,679	1,478,792	1,503,449	1,535,698	1,577,485	1,639,795
	- Izdatki zasebnih neprofitnih institucij	24,353	22,960	23,630	23,847	24,089	24,557	25,514	26,063	26,766	27,824
8	DRŽAVNA POTROŠNJA	447,519	462,511	482,565	510,615	534,098	550,873	568,454	582,665	598,980	623,538
9	BRUTO INVESTICIJE (9=10+11)	518,602	538,892	594,719	668,635	795,282	798,911	769,045	793,349	825,575	879,664
10	INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	474,626	516,828	576,673	642,087	764,422	766,172	751,775	773,952	810,715	862,195
11	SPREMEMBE ZALOG IN VREDNOSTNI PREDMETI	43,976	22,064	18,046	26,548	30,860	32,739	17,270	19,397	14,860	17,470

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 5b: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

- Realne stopnje rasti v % (stalne cene 1995)

		1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
								Napoved		
1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1=4+5)	3.5	4.6	3.8	5.2	4.6	3.0	3.2	3.7	4.3
2	IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	3.6	11.6	6.7	1.7	12.7	6.2	4.9	5.7	6.3
3	UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	2.1	11.9	10.4	8.2	6.1	2.1	3.9	4.7	6.9
4	SALDO (izvoz-uvoz) (4=2-3)									
5	DOMAČA POTROŠNJA (5=6+9)	2.7	4.8	6.0	9.1	1.1	0.5	2.5	3.1	4.7
6	KONČNA POTROŠNJA (6=7+8)	2.3	3.2	3.9	5.6	1.4	2.1	2.2	2.7	4.0
7	DOMAČA ZASEBNA POTROŠNJA	2.0	2.8	3.3	6.0	0.8	1.7	2.1	2.7	3.9
	- Gospodinjstva	2.1	2.8	3.3	6.1	0.8	1.7	2.1	2.7	3.9
	- Izdatki zasebnih neprofitnih institucij	-5.7	2.9	0.9	1.0	1.9	3.9	2.1	2.7	3.9
8	DRŽAVNA POTROŠNJA	3.3	4.3	5.8	4.6	3.1	3.2	2.5	2.8	4.1
9	BRUTO INVESTICIJE	3.9	10.4	12.4	18.9	0.5	-3.7	3.2	4.1	6.6
	v tem:									
	INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	8.9	11.6	11.3	19.1	0.2	-1.9	2.9	4.8	6.3

Vir podatkov: SURS, BS, napoved UMAR.

Opomba: Podatki izvoza in uvoza do leta 2001 so iz nacionalnih računov SURS-a, ki še ne upoštevata revidirane plačilne bilance Banke Slovenije, napovedi pa temeljijo na revidirani plačilni bilanci (avgust 2002).

Tabela 6: Temeljni agregati nacionalnih računov

- Tekoče cene, v mio SIT

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
									Napoved		
1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD	2,221,459	2,555,369	2,907,277	3,253,751	3,648,401	4,035,518	4,566,191	5,070,000	5,546,700	6,034,000
2	Neto primarni dohodki s tujino	21,023	17,528	5,680	5,048	-6,250	-14,941	-17,515	-28,920	-36,410	-38,990
3	BRUTO NACIONALNI DOHODEK (3=1+2)	2,242,482	2,572,897	2,912,957	3,258,799	3,642,151	4,020,577	4,548,676	5,041,080	5,510,291	5,995,011
4	Neto tekoči transferji s tujino	11,273	11,625	19,472	20,701	22,890	27,809	30,931	31,330	31,712	40,171
5	BRUTO NACIONALNI RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK (5=3+4)	2,253,754	2,584,522	2,932,429	3,279,500	3,665,041	4,048,386	4,579,607	5,072,410	5,542,002	6,035,182
6	Končna potrošnja gospodinjstev in države	1,747,843	1,983,661	2,231,217	2,470,719	2,772,403	3,057,282	3,421,452	3,771,312	4,099,708	4,470,956
	-zasebna potrošnja	1,300,324	1,469,142	1,638,682	1,811,730	2,034,015	2,216,174	2,447,405	2,689,893	2,930,875	3,206,709
	-državna potrošnja	447,519	514,518	592,535	658,989	738,388	841,108	974,047	1,081,419	1,168,833	1,264,247
7	BRUTO VARČEVANJE (7=5-6)	505,911	600,861	701,212	808,781	892,638	991,104	1,158,155	1,301,098	1,442,294	1,564,226
8	Saldo tekočih transakcij s tujino	-12,691	2,508	1,242	-23,959	-144,673	-130,546	-3,925	13,893	20,266	-2,094
9	BRUTO INVESTICIJE (9=7-8)	518,602	598,353	699,970	832,740	1,037,311	1,121,650	1,162,080	1,287,205	1,422,028	1,566,320
	v tem:										
	-investicije v osnovna sredstva	474,626	574,631	679,465	800,629	999,183	1,076,840	1,138,673	1,255,321	1,383,569	1,529,921
	-spremembe zalog in vrednostni predmeti	43,976	23,722	20,505	32,111	38,128	44,810	23,407	31,886	38,460	36,398
10	Poraba stalnega kapitala	390,891	463,466	522,945	580,989	634,144	706,093	789,655	877,488	975,157	1,070,070
11	NETO INVESTICIJE (11=9-10)	127,711	134,887	177,025	251,751	403,167	415,557	372,425	409,719	446,871	496,250

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 6: Temeljni agregati nacionalnih računov

- Struktura v % (tekoče cene)

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
									Napoved		
1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
2	Neto primarni dohodki s tujino	0.9	0.7	0.2	0.2	-0.2	-0.4	-0.4	-0.6	-0.7	-0.6
3	BRUTO NACIONALNI DOHODEK (3=1+2)	100.9	100.7	100.2	100.2	99.8	99.6	99.6	99.4	99.3	99.4
4	Neto tekoči transferji s tujino	0.5	0.5	0.7	0.6	0.6	0.7	0.7	0.6	0.6	0.7
5	BRUTO NACIONALNI RAZPOLOŽJIVI DOHODEK (5=3+4)	101.5	101.1	100.9	100.8	100.5	100.3	100.3	100.0	99.9	100.0
6	Končna potrošnja gospodinjstev in države	78.7	77.6	76.7	75.9	76.0	75.8	74.9	74.4	73.9	74.1
	- zasebna potrošnja	58.5	57.5	56.4	55.7	55.8	54.9	53.6	53.1	52.8	53.1
	- državna potrošnja	20.1	20.1	20.4	20.3	20.2	20.8	21.3	21.3	21.1	21.0
7	BRUTO VARČEVANJE (7=5-6)	22.8	23.5	24.1	24.9	24.5	24.6	25.4	25.7	26.0	25.9
8	Saldo tekočih transakcij s tujino	-0.6	0.1	0.0	-0.7	-4.0	-3.2	-0.1	0.3	0.4	0.0
9	BRUTO INVESTICIJE (9=7-8)	23.3	23.4	24.1	25.6	28.4	27.8	25.4	25.4	25.6	26.0
	v tem:										
	- investicije v osnovna sredstva	21.4	22.5	23.4	24.6	27.4	26.7	24.9	24.8	24.9	25.4
	- spremembe zalog in vrednostni predmeti	2.0	0.9	0.7	1.0	1.0	1.1	0.5	0.6	0.7	0.6
10	Poraba stalnega kapitala	17.6	18.1	18.0	17.9	17.4	17.5	17.3	17.3	17.6	17.7
11	NETO INVESTICIJE (11=9-10)	5.7	5.3	6.1	7.7	11.1	10.3	8.2	8.1	8.1	8.2

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

Opomba: Podatki o primarnih dohodkih s tujino, tekoči transferji s tujino in saldo tekočih transakcij s tujino do leta 2001 so iz nacionalnih računov SURS-a, ki še ne upoštevata revidirane plačilne bilance Banke, napovedi pa temeljijo na revidirani plačilni bilanci (avgust 2002).

Tabela 7: Plačilna bilanca

- V mio USD

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
								Napoved		
I. TEKOČI RAČUN	-75	55	51	-118	-698	-548	31	58	86	-9
1. BLAGO	-954	-826	-775	-792	-1,235	-1,139	-619	-457	-394	-528
1.1.Izvoz blaga FOB	8,350	8,353	8,406	9,091	8,623	8,808	9,343	9,988	11,275	12,320
1.2.Uvoz blaga FOB	9,304	9,179	9,181	9,883	9,858	9,947	9,962	10,445	11,669	12,848
2. STORITVE	583	640	636	501	353	450	502	505	500	514
2.1.Izvoz storitev	2,027	2,135	2,040	2,025	1,875	1,888	1,960	2,085	2,165	2,282
- Transport	505	481	464	540	521	492	500	542	567	604
- Potovanja	1,084	1,240	1,181	1,088	958	961	1,001	1,045	1,076	1,120
- Ostalo	438	414	395	397	396	435	459	498	522	558
2.2.Uvoz storitev	1,444	1,494	1,405	1,524	1,522	1,438	1,458	1,580	1,665	1,768
- Transport	438	409	369	412	380	354	318	325	344	368
- Potovanja	575	604	518	561	541	511	528	573	594	617
- Ostalo	431	482	518	551	600	573	611	682	727	783
1-2. BLAGO IN STORITVE	-371	-186	-139	-291	-882	-689	-117	48	106	-14
Izvoz blaga in storitev	10,377	10,487	10,446	11,116	10,499	10,696	11,302	12,073	13,440	14,602
Uvoz blaga in storitev	10,748	10,673	10,585	11,407	11,380	11,385	11,420	12,025	13,334	14,616
3. DOHODKI	201	153	75	56	64	26	19	-120	-155	-165
3.1.Prejemki	406	413	392	413	427	434	463	484	515	545
- Od dela	216	234	206	206	207	188	182	188	195	215
- Od kapitala	190	179	186	207	220	246	281	296	320	330
3.2.Izdatki	204	260	316	357	363	408	443	604	670	710
- Od dela	25	24	26	27	25	27	27	28	30	30
- Od kapitala	179	236	290	330	338	381	417	576	640	680
4. TEKOČI TRANSFERJI	95	88	114	117	120	115	129	130	135	170
4.1.Prejemki	248	251	260	300	335	341	390	430	445	641
4.2.Izdatki	152	163	145	182	215	225	261	300	310	472

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 7: Plačilna bilanca

- V mio USD

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
II. KAPITALSKI IN FINANČNI RAČUN	269	-57	-124	57	657	505	-84
A. KAPITALSKI RAČUN	-7	-2	1	-1	-1	4	-4
1. Kapitalski transferji	-5	1	2	0	0	1	1
2. Patenti in licence	-2	-3	-1	-1	-1	3	-4
B. FINANČNI RAČUN	276	-56	-126	58	657	502	-80
1. Neposredne naložbe	161	166	303	221	59	71	371
- Tuje v Sloveniji	150	173	334	215	107	136	503
- Domače v tujini	10	-7	-31	5	-48	-65	-133
2. Naložbe v vrednostne papirje	-14	637	236	90	354	188	81
3. Ostale naložbe	366	-271	622	-95	163	422	752
3.1. Terjatve	-243	-442	262	-465	-569	-519	207
3.2. Obveznosti	609	171	360	370	732	941	546
4. Mednarodne denarne rezerve (BS)	-237	-587	-1,287	-158	81	-178	-1,285
III. STATISTIČNA NAPAKA	-195	2	74	61	42	42	53

Vir podatkov: SURS, BS, napoved UMAR.

Opomba: Izvoz blaga je prikazan na osnovi paritete f.o.b.; uvoz blaga je prikazan na osnovi paritete f.o.b.

Tabela 8: Plačilna bilanca

- V mio EUR

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
								Napoved		
I. TEKOČI RAČUN	-52	32	43	-108	-664	-583	31	62	88	-9
1. BLAGO	-731	-671	-684	-708	-1,164	-1,227	-690	-486	-402	-539
1.1. Izvoz blaga FOB	6,456	6,671	7,438	8,088	8,103	9,574	10,448	10,625	11,505	12,571
1.2. Uvoz blaga FOB	7,187	7,342	8,122	8,796	9,267	10,801	11,138	11,111	11,907	13,110
2. STORITVE	450	511	561	447	330	489	560	537	510	525
2.1. Izvoz storitev	1,565	1,704	1,810	1,804	1,763	2,052	2,194	2,218	2,209	2,329
- Transport	390	384	412	481	490	534	559	577	578	616
- Potovanja	837	989	1,048	971	900	1,045	1,121	1,111	1,098	1,143
- Ostalo	338	331	350	352	373	473	514	530	533	570
2.2. Uvoz storitev	1,115	1,193	1,249	1,357	1,434	1,562	1,634	1,681	1,699	1,804
- Transport	338	327	327	366	357	385	356	346	351	375
- Potovanja	443	481	463	501	512	556	594	610	606	630
- Ostalo	334	385	459	490	565	621	684	725	742	799
1-2. BLAGO IN STORITVE	-281	-160	-123	-261	-835	-738	-130	51	108	-13
Izvoz blaga in storitev	8,021	8,375	9,248	9,893	9,867	11,626	12,642	12,843	13,714	14,900
Uvoz blaga in storitev	8,302	8,534	9,372	10,154	10,701	12,364	12,772	12,792	13,606	14,914
3. DOHODKI	156	122	66	49	58	29	17	-128	-158	-168
3.1. Prejemki	314	330	346	368	400	471	516	515	526	556
- Od dela	167	187	182	183	194	204	203	200	199	219
- Od kapitala	147	143	165	184	206	268	313	315	327	337
3.2. Izdatki	158	208	281	319	342	442	499	643	684	724
- Od dela	20	19	23	24	23	29	30	30	31	31
- Od kapitala	138	189	257	294	319	413	469	613	653	694
4. TEKOČI TRANSFERJI	74	70	101	104	112	125	144	138	138	173
4.1. Prejemki	191	200	230	266	316	371	436	457	454	655
4.2. Izdatki	118	130	129	162	203	245	293	319	316	482

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 8: Plačilna bilanca

- V mio EUR

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
II. KAPITALSKI IN FINANČNI RAČUN	201	-34	-111	53	625	542	-108
A. KAPITALSKI RAČUN	-5	-1	1	-1	-1	4	-4
1. Kapitalski transferji	-4	1	2	0	0	1	1
2. Patenti in licence	-2	-2	-1	-1	-1	3	-5
B. FINANČNI RAČUN	206	-32	-112	54	625	538	-104
1. Neposredne naložbe	125	133	267	199	55	77	415
- Tuje v Sloveniji	117	138	295	194	99	149	562
- Domače v tujini	8	-6	-28	5	-45	-72	-148
2. Naložbe v vrednostne papirje	-11	508	212	82	324	185	80
3. Ostale naložbe	272	-209	549	-81	159	462	849
3.1. Terjatve	-197	-344	230	-405	-540	-576	234
3.2. Obveznosti	469	134	319	324	699	1,038	615
4. Mednarodne denarne rezerve (BS)	-181	-463	-1,141	-146	88	-187	-1,448
III. STATISTIČNA NAPAKA	-149	2	68	55	40	41	77

Vir podatkov: SURS, BS, napoved UMAR.

Opomba: Izvoz blaga je prikazan na osnovi paritete f.o.b.; uvoz blaga je prikazan na osnovi paritete f.o.b.

Tabela 9: Izvoz in uvoz blaga in storitev

- Absolutni podatki v mio USD

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
									Napoved		
1.	Izvoz blaga	8,350	8,353	8,406	9,091	8,623	8,808	9,343	9,988	11,275	12,320
	Oprema	944	1,002	1,069	1,174	1,089	1,127	1,281	1,368	1,567	1,725
	Repromaterial	3,941	3,767	3,824	4,123	4,052	4,316	4,550	4,854	5,514	6,049
	Široka poraba	3,465	3,584	3,513	3,794	3,482	3,365	3,513	3,765	4,194	4,546
2.	Izvoz storitev	2,027	2,135	2,040	2,025	1,875	1,888	1,960	2,085	2,165	2,282
3.	IZVOZ SKUPAJ	10,377	10,487	10,446	11,116	10,499	10,696	11,302	12,073	13,440	14,602
4.	Uvoz blaga	9,304	9,179	9,181	9,883	9,858	9,947	9,962	10,445	11,669	12,848
	Oprema	1,573	1,479	1,480	1,765	1,893	1,791	1,763	1,826	2,031	2,304
	Repromaterial	5,627	5,259	5,352	5,644	5,422	5,938	5,888	6,215	7,011	7,688
	Široka poraba	2,104	2,441	2,349	2,474	2,543	2,218	2,311	2,404	2,627	2,856
5.	Uvoz storitev	1,444	1,494	1,405	1,524	1,522	1,438	1,458	1,580	1,665	1,768
6.	IZVOZ SKUPAJ	10,748	10,673	10,585	11,407	11,380	11,385	11,420	12,025	13,334	14,616
7.	SALDO blaga in storitev	-371	-186	-139	-291	-882	-689	-117	48	106	-14
	Storitve	583	640	636	501	353	450	502	505	500	514
	Blago	-954	-826	-775	-792	-1,235	-1,139	-619	-457	-394	-528
8.	Pokritje uvoza blaga z izvozom v %	90	91	92	92	87	89	94	96	97	96

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 9: Izvoz in uvoz blaga in storitev

- Nominalne stopnje rasti v %

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
									Napoved		
1.	Izvoz blaga	22.2	0.0	0.6	8.1	-5.1	2.1	6.1	6.9	12.9	9.3
	Oprema	23.2	6.1	6.7	9.8	-7.2	3.5	13.6	6.8	14.5	10.1
	Repromaterial	29.0	-4.4	1.5	7.8	-1.7	6.5	5.4	6.7	13.6	9.7
	Široka poraba	15.1	3.4	-2.0	8.0	-8.2	-3.4	4.4	7.2	11.4	8.4
2.	Izvoz storitev	12.1	5.3	-4.4	-0.8	-7.4	0.7	3.8	6.4	3.8	5.4
3.	IZVOZ SKUPAJ	20.1	1.1	-0.4	6.4	-5.6	1.9	5.7	6.8	11.3	8.6
4.	Uvoz blaga	29.8	-1.3	0.0	7.6	-0.3	0.9	5.0	4.9	11.7	10.1
	Oprema	37.4	-6.0	0.1	19.3	7.3	-5.4	-1.6	3.6	11.2	13.4
	Repromaterial	27.7	-6.5	1.8	5.5	-3.9	9.5	-0.8	5.6	12.8	9.7
	Široka poraba	30.0	16.0	-3.8	5.3	2.8	-12.8	4.2	4.0	9.3	8.7
5.	Uvoz storitev	24.3	3.5	-6.0	8.5	-0.1	-5.5	1.4	8.4	5.4	6.2
6.	UVOZ SKUPAJ	29.0	-0.7	-0.8	7.8	-0.2	0.0	0.3	5.3	10.9	9.6

Vir podatkov: SURS, BS, napoved UMAR.

Opomba: Izvoz blaga je prikazan na osnovi paritete f.o.b.; uvoz blaga je prikazan na osnovi paritete f.o.b.

Tabela 10a: Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino

- v mio USD

	I Z V O Z (f.o.b.)								U V O Z (c.i.f.)							
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	I-VIII 2002	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	I-VIII 2002
SKUPAJ	8,316	8,310	8,369	9,051	8,546	8,732	9,252	6,585	9,492	9,421	9,366	10,111	10,083	10,116	10,148	6,896
RAZVITE DRŽAVE	6,086	5,842	5,796	6,453	6,199	6,176	6,303	4,386	7,423	7,325	7,205	7,963	8,043	7,918	7,830	5,359
DRŽAVE EU	5,575	5,367	5,320	5,928	5,650	5,580	5,758	3,955	6,532	6,360	6,312	7,017	6,945	6,856	6,865	4,713
Nemčija	2,508	2,545	2,460	2,572	2,626	2,376	2,428	1,647	2,206	2,044	1,936	2,089	2,072	1,919	1,949	1,324
Italija	1,212	1,103	1,248	1,255	1,176	1,188	1,158	799	1,611	1,593	1,558	1,697	1,686	1,761	1,793	1,226
Francija	682	598	463	748	491	619	628	453	798	925	980	1,258	1,100	1,043	1,079	736
Velika Britanija	229	162	150	161	170	186	259	161	190	208	241	233	307	310	260	166
Nizozemska	117	125	123	142	144	150	154	109	207	194	200	225	208	211	197	148
Belgija	71	76	85	158	134	98	100	62	144	145	149	155	149	147	158	101
Španija	42	44	53	69	76	84	90	72	225	170	199	233	234	265	264	218
Danska	42	47	54	75	79	81	87	58	46	42	46	55	53	52	56	38
Grčija	32	23	24	23	24	24	29	22	11	13	15	19	24	22	32	22
Irska	17	4	5	5	9	14	14	8	20	29	26	35	38	38	38	22
Portugalska	9	13	14	12	12	16	15	14	5	5	11	14	11	12	15	12
Luksemburg	2	2	1	3	10	4	3	2	10	8	10	17	18	19	22	17
Avstrija	535	551	565	621	623	656	693	472	919	835	789	802	805	832	844	575
Finska	18	20	18	19	17	23	27	18	39	39	41	43	53	58	55	39
Švedska	58	54	56	65	61	61	73	58	101	111	110	143	185	167	103	69
DRŽAVE EFTA	87	83	87	98	112	124	120	127	237	249	194	208	239	213	172	121
Švica	71	68	70	78	89	101	97	112	199	178	162	172	215	162	152	110
Norveška	12	12	14	16	18	17	17	12	34	68	30	36	22	49	18	10
Liechtenstein	3	3	2	3	3	5	5	3	4	2	1	1	1	2	1	1
Islandija	0	0	0	1	2	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 10a: Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino

- v mio USD

	I Z V O Z (f.o.b.)								U V O Z (c.i.f.)							
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	I-VIII 2002	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	I-VIII 2002
DRŽAVE NEEVROPSKE ČLANICE OECD	361	340	340	382	387	404	357	257	549	585	546	737	717	681	654	431
v tem:																
Združene države Amerike	261	245	243	252	258	270	244	163	291	325	287	296	293	299	297	205
Ostale države	100	95	97	130	129	134	113	94	258	260	259	441	424	382	357	226
OSTALE RAZVITE DRŽAVE	64	53	50	45	50	67	68	47	105	132	153	135	142	168	138	94
DRŽAVE V RAZVOJU	2,230	2,462	2,568	2,592	2,343	2,554	2,949	2,199	2,069	2,095	2,160	2,148	2,039	2,197	2,317	1,537
DRŽAVE NEKDANJE JUGOSLAVIJE	1,209	1,385	1,387	1,397	1,296	1,363	1,564	1,172	671	709	594	593	572	594	540	329
Hrvaška	891	855	837	815	671	688	799	585	576	590	466	432	444	447	404	241
Makedonija	189	170	149	161	177	158	132	94	86	72	56	47	37	48	27	15
Bosna in Hercegovina	119	264	288	319	363	374	397	299	8	15	30	47	55	58	62	40
ZR Jugoslavija	9	96	112	103	85	143	236	194	2	32	42	68	36	41	47	33
DRŽAVE NEKDANJE SOVJETSKE ZVEZE	375	390	432	330	213	281	410	292	275	236	284	216	201	263	323	199
v tem:																
Ruska federacija	305	298	326	235	129	191	281	180	241	209	250	178	159	231	281	160
DRŽAVE CEFTA	438	482	515	607	622	692	739	556	690	649	720	777	851	919	967	665
v tem:																
Češka	132	147	147	150	159	151	168	120	247	237	234	264	281	252	249	172
Slovaška	52	57	56	73	62	69	83	73	82	92	103	90	91	132	143	99
Madžarska	115	105	120	141	145	168	157	115	267	239	293	244	267	294	315	203
Poljska	105	142	155	181	190	227	242	176	38	48	58	78	111	137	144	99
Romunija	21	22	24	43	42	49	58	48	33	25	17	49	46	58	85	65
Bolgarija	13	9	13	19	25	28	32	24	23	8	15	52	55	46	31	27
DRUGE EVROPSKE DRŽAVE V RAZVOJU	7	13	10	7	6	7	12	9	17	15	3	2	3	3	5	2
DRUGE DRŽAVE V RAZVOJU	201	193	225	251	207	211	224	170	416	485	559	423	411	417	482	342
NERAZVRŠČENO	0	6	4	6	4	2	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0

Vir podatkov: SURS.

Opomba: Izvoz po državi namena; uvoz po državi porekla.

Tabela 10b: Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino

- Struktura v %

	I Z V O Z (f.o.b.)								U V O Z (c.i.f.)							
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	I-VIII 20002	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	I-VIII 20002
SKUPAJ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
RAZVITE DRŽAVE	73.2	70.3	69.3	71.3	72.5	70.7	68.1	66.6	78.2	77.8	76.9	78.8	79.8	78.3	77.2	77.7
DRŽAVE EU	67.0	64.6	63.6	65.5	66.1	63.9	62.2	60.1	68.8	67.5	67.4	69.4	68.9	67.8	67.6	68.3
Nemčija	30.2	30.6	29.4	28.4	30.7	27.2	26.2	25.0	23.2	21.7	20.7	20.7	20.5	19.0	19.2	19.2
Italija	14.6	13.3	14.9	13.9	13.8	13.6	12.5	12.1	17.0	16.9	16.6	16.8	16.7	17.4	17.7	17.8
Francija	8.2	7.2	5.5	8.3	5.7	7.1	6.8	6.9	8.4	9.8	10.5	12.4	10.9	10.3	10.6	10.7
Velika Britanija	2.8	1.9	1.8	1.8	2.0	2.1	2.8	2.4	2.0	2.2	2.6	2.3	3.0	3.1	2.6	2.4
Nizozemska	1.4	1.5	1.5	1.6	1.7	1.7	1.7	1.7	2.2	2.1	2.1	2.2	2.1	2.1	1.9	2.1
Belgija	0.9	0.9	1.0	1.7	1.6	1.1	1.1	0.9	1.5	1.5	1.6	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5
Španija	0.5	0.5	0.6	0.8	0.9	1.0	1.0	1.1	2.4	1.8	2.1	2.3	2.3	2.6	2.6	3.2
Danska	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	0.9	0.9	0.9	0.5	0.4	0.5	0.5	0.5	0.5	0.6	0.6
Grčija	0.4	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.3	0.3
Irska	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.1	0.2	0.3	0.3	0.3	0.4	0.4	0.4	0.3
Portugalska	0.1	0.2	0.2	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2
Luksemburg	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2
Avstrija	6.4	6.6	6.8	6.9	7.3	7.5	7.5	7.2	9.7	8.9	8.4	7.9	8.0	8.2	8.3	8.3
Finska	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.3	0.3	0.3	0.4	0.4	0.4	0.4	0.5	0.6	0.5	0.6
Švedska	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.8	0.9	1.1	1.2	1.2	1.4	1.8	1.7	1.0	1.0
DRŽAVE EFTA	1.0	1.0	1.0	1.1	1.3	1.4	1.3	1.9	2.5	2.6	2.1	2.1	2.4	2.1	1.7	1.8
Švica	0.9	0.8	0.8	0.9	1.0	1.2	1.0	1.7	2.1	1.9	1.7	1.7	2.1	1.6	1.5	1.6
Norveška	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.4	0.7	0.3	0.4	0.2	0.5	0.2	0.1
Liechtenstein	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Islandija	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 10b: Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino

- struktura v %

	I Z V O Z (f.o.b.)								U V O Z (c.i.f.)							
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	I-VIII 2002	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	I-VIII 2002
DRŽAVE NEEVROPSKE ČLANICE OECD	4.3	4.1	4.1	4.2	4.5	4.6	3.9	3.9	5.8	6.2	5.8	7.3	7.1	6.7	6.4	6.3
v tem:																
Združene države Amerike	3.1	3.0	2.9	2.8	3.0	3.1	2.6	2.5	3.1	3.4	3.0	2.9	2.9	3.0	2.9	3.0
Ostale države	1.2	1.1	1.2	1.4	1.5	1.5	1.2	1.4	2.7	2.8	2.8	4.4	4.2	3.8	3.5	3.3
OSTALE RAZVITE DRŽAVE	0.8	0.6	0.6	0.5	0.6	0.8	0.7	0.7	1.1	1.4	1.6	1.3	1.4	1.7	1.4	1.4
DRŽAVE V RAZVOJU	26.8	29.6	30.7	28.6	27.4	29.3	31.9	33.4	21.8	22.2	23.1	21.2	20.2	21.7	22.8	22.3
DRŽAVE NEKDANJE JUGOSLAVIJE	14.5	16.7	16.6	15.4	15.2	15.6	16.9	17.8	7.1	7.5	6.3	5.9	5.7	5.9	5.3	4.8
Hrvaška	10.7	10.3	10.0	9.0	7.9	7.9	8.6	8.9	6.1	6.3	5.0	4.3	4.4	4.4	4.0	3.5
Makedonija	2.3	2.1	1.8	1.8	2.1	1.8	1.4	1.4	0.9	0.8	0.6	0.5	0.4	0.5	0.3	0.2
Bosna in Hercegovina	1.4	3.2	3.4	3.5	4.2	4.3	4.3	4.5	0.1	0.2	0.3	0.5	0.5	0.6	0.6	0.6
ZR Jugoslavija	0.1	1.2	1.3	1.1	1.0	1.6	2.6	2.9	0.0	0.3	0.4	0.7	0.4	0.4	0.5	0.5
DRŽAVE NEKDANJE SOVJETSKE ZVEZE	4.5	4.7	5.2	3.6	2.5	3.2	4.4	4.4	2.9	2.5	3.0	2.1	2.0	2.6	3.2	2.9
v tem:																
Ruska federacija	3.7	3.6	3.9	2.6	1.5	2.2	3.0	2.7	2.5	2.2	2.7	1.8	1.6	2.3	2.8	2.3
DRŽAVE CEFTA	5.3	5.8	6.2	6.7	7.3	7.9	8.0	8.4	7.3	6.9	7.6	7.7	8.4	9.1	9.5	9.6
v tem:																
Češka	1.6	1.8	1.8	1.7	1.9	1.7	1.8	1.8	2.6	2.5	2.5	2.6	2.8	2.5	2.5	2.5
Slovaška	0.6	0.7	0.7	0.8	0.7	0.8	0.9	1.1	0.9	1.0	1.1	0.9	0.9	1.3	1.4	1.4
Madžarska	1.4	1.3	1.4	1.6	1.7	1.9	1.7	1.7	2.8	2.5	3.1	2.4	2.6	2.9	3.1	2.9
Poljska	1.3	1.7	1.9	2.0	2.2	2.6	2.6	2.7	0.4	0.5	0.6	0.8	1.1	1.4	1.4	1.4
Romunija	0.3	0.3	0.3	0.5	0.5	0.6	0.6	0.7	0.3	0.3	0.2	0.5	0.5	0.6	0.8	0.9
Bolgarija	0.2	0.1	0.2	0.2	0.3	0.3	0.3	0.4	0.2	0.1	0.2	0.5	0.5	0.5	0.3	0.4
DRUGE EVROPSKE DRŽAVE V RAZVOJU	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
DRUGE DRŽAVE V RAZVOJU	2.4	2.3	2.7	2.8	2.4	2.4	2.4	2.6	4.4	5.1	6.0	4.2	4.1	4.1	4.8	5.0
NERAZVRŠČENO	0.0	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

Vir podatkov: SURS.

Opomba: Izvoz po državi namena; uvoz po državi porekla.

Tabela 11: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS - IMF

- Tekoče cene, v mio SIT

BILANCA PRIHODKOV		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	
										Ocena	Napoved	
		REALIZACIJA										
I.	SKUPAJ PRIHODKI	958,186	1,091,815	1,222,587	1,397,903	1,590,017	1,726,724	1,967,786	2,101,897	2,374,833	2,561,745	
	DAVČNI PRIHODKI	916,328	1,032,285	1,156,099	1,302,752	1,499,430	1,599,594	1,798,344	1,922,328	2,178,526	2,363,679	
	DAVKI NA DOHODEK IN DOBIČEK	160,370	196,930	227,624	252,936	273,818	311,429	357,877	402,226	443,923	479,914	
	Dohodnina	147,429	174,639	194,062	213,342	231,641	259,634	289,102	326,730	358,234	381,512	
	Davek od dobička pravnih oseb	12,941	22,291	33,562	39,593	42,177	51,795	68,775	75,496	85,689	98,402	
	PRISPEVKI ZA SOCIALNO VARNOST	363,000	376,184	400,630	448,398	496,371	552,574	620,908	688,334	744,608	810,772	
	DAVKI NA PLAČILNO LISTO IN DELOVNO SILO	3,829	18,259	37,491	45,905	55,416	68,071	83,369	96,596	107,891	121,871	
	Davek na izplačane plače	809	14,943	33,994	42,058	51,454	63,849	79,031	92,030	102,712	116,453	
	Posebni davek na določene prejemke	3,020	3,316	3,497	3,847	3,962	4,222	4,338	4,566	5,179	5,418	
	DAVKI NA PREMOŽENJE	12,343	14,628	19,589	27,722	26,597	26,513	32,965	33,522	35,845	38,616	
	DOMAČI DAVKI NA BLAGO IN STORITVE	298,159	349,451	412,094	479,713	601,470	602,895	673,380	669,236	813,707	877,834	
	DAVKI NA MEDN. TRGOVINO IN TRANSAKCIJE	78,176	76,593	58,463	47,291	45,657	38,089	29,607	32,182	32,317	34,426	
	DRUGI DAVKI	451	241	208	787	100	23	238	232	235	246	
	NEDAVČNI PRIHODKI	39,564	56,851	60,924	88,230	79,825	110,035	148,455	140,606	154,276	155,302	
	KAPITALSKI PRIHODKI IN DONACIJE	2,294	2,678	5,565	6,920	10,762	17,095	20,987	38,963	42,031	42,764	
	PRISPEVKI DELODAJALCEV ZA SOC. VARNOST (SE V GLOBALNI BILANCI KONSOLIDIRAJO)	42,687	43,894	47,491	52,723	59,212	66,199	80,435	91,116	99,445	105,722	

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 11: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS - IMF

- Delež v primerjavi z BDP v %

BILANCA PRIHODKOV	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
								Ocena	Napoved	
	REALIZACIJA									
I. SKUPAJ PRIHODKI	43.1	42.7	42.0	43.0	43.6	42.8	43.1	41.5	42.8	42.5
DAVČNI PRIHODKI	41.2	40.4	39.8	40.0	41.1	39.6	39.4	37.9	39.3	39.2
DAVKI NA DOHODEK IN DOBIČEK	7.2	7.7	7.8	7.8	7.5	7.7	7.8	7.9	8.0	8.0
Dohodnina	6.6	6.8	6.7	6.6	6.3	6.4	6.3	6.4	6.5	6.3
Davek od dobička pravnih oseb	0.6	0.9	1.2	1.2	1.2	1.3	1.5	1.5	1.5	1.6
PRISPEVKI ZA SOCIALNO VARNOST	16.3	14.7	13.8	13.8	13.6	13.7	13.6	13.6	13.4	13.4
DAVKI NA PLAČILNO LISTO IN DELOVNO SILO	0.2	0.7	1.3	1.4	1.5	1.7	1.8	1.9	1.9	2.0
Davek na izplačane plače	0.0	0.6	1.2	1.3	1.4	1.6	1.7	1.8	1.9	1.9
Posebni davek na določene prejemke	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
DAVKI NA PREMOŽENJE	0.6	0.6	0.7	0.9	0.7	0.7	0.7	0.7	0.6	0.6
DOMAČI DAVKI NA BLAGO IN STORITVE	13.4	13.7	14.2	14.7	16.5	14.9	14.7	13.2	14.7	14.5
DAVKI NA MEDN. TRGOVINO IN TRANSAKCIJE	3.5	3.0	2.0	1.5	1.3	0.9	0.6	0.6	0.6	0.6
DRUGI DAVKI	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
NEDAVČNI PRIHODKI	1.8	2.2	2.1	2.7	2.2	2.7	3.3	2.8	2.8	2.6
KAPITALSKI PRIHODKI IN DONACIJE	0.1	0.1	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.8	0.8	0.7
PRISPEVKI DELODAJALCEV ZA SOC. VARNOST (SE V GLOBALNI BILANCI KONSOLIDIRAJO)	1.9	1.7	1.6	1.6	1.6	1.6	1.8	1.8	1.8	1.8

Vir podatkov: MF; za leto 2002 rebalans državnega proračuna, za leto 2003 predlog sprememb proračuna in za leto 2004 predlagani državni proračun; preračuni deležev glede na napoved BDP UMAR.

Tabela 12: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS - IMF

- Tekoče cene, v mio SIT

BILANCA ODHODKOV		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	
										Ocena	Napoved	
		REALIZACIJA										
II.	SKUPAJ ODHODKI	957,273	1,083,586	1,256,668	1,423,494	1,613,314	1,781,444	2,030,977	2,253,620	2,439,878	2,616,737	
	TEKOČI ODHODKI	169,751	192,816	223,184	262,658	298,448	342,767	406,696	447,141	479,807	507,076	
	PLAČE IN DRUGI IZDATKI ZAPOSLENIM V DRŽAVNIH ORGANIH IN LOKAL. SKUPNOSTIH	66,826	81,983	96,725	104,147	116,560	131,911	155,275	174,839	192,406	204,581	
	IZDATKI ZA BLAGO IN STORITVE V DRŽAVNIH ORGANIH IN LOKALNIH SKUPNOSTIH	76,102	77,928	90,037	106,076	130,943	149,900	178,612	189,410	199,718	216,446	
	PLAČILA OBRESTI	25,598	31,121	34,686	41,721	50,945	60,956	72,809	82,892	87,683	86,049	
	TEKOČI TRANSFERI	694,218	783,390	914,039	1,031,185	1,147,096	1,267,732	1,425,336	1,589,549	1,711,585	1,845,027	
	SUBVENCije	41,747	34,547	39,961	49,239	63,088	58,951	63,161	67,516	76,535	82,159	
	TRANSFERI POSAMEZNIKOM IN GOSPODINJSTVOM	391,785	444,184	519,109	573,820	648,071	731,077	821,358	910,652	979,166	1,052,777	
	TEKOČI TRANSFERI V JAVNE ZAVODE	251,597	294,132	341,157	379,320	398,925	441,645	508,292	571,005	610,253	651,237	
	DRUGI TEKOČI TRANSFERI IN REZERVE	10,315	12,311	13,813	28,806	37,012	36,059	32,525	40,376	45,631	58,854	
	INVESTICIJSKI ODHODKI - SKUPAJ	93,304	107,379	121,181	140,364	167,770	170,945	198,945	216,930	248,486	264,634	
	INVESTICIJSKI ODHODKI	57,376	63,643	67,637	82,206	109,476	111,003	127,996	141,003	163,691	173,550	
	INVESTICIJSKI TRANSFERI	35,928	43,736	53,545	58,158	58,294	59,942	70,949	75,927	84,795	91,084	
III.	PRESEŽEK / PRIMANJKLJAJ (I. - II.)	913	8,230	-34,081	-25,591	-23,297	-54,720	-63,191	-151,723	-65,045	-54,992	
	PRISPEVKI DELODAJALCEV ZA SOCIALNO VARNOST (SE V GLOBALNI BILANCI KONSOLIDIRAJO)	42,687	43,894	47,491	52,723	58,751	66,199	80,435	91,116	99,445	105,722	

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 12: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS - IMF

- Delež v primerjavi z BDP v %

BILANCA ODHODKOV		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
									Ocena	Napoved	
		REALIZACIJA									
II.	SKUPAJ ODHODKI	43.1	42.4	43.2	43.8	44.2	44.1	44.5	44.5	44.0	43.4
	TEKOČI ODHODKI	7.6	7.5	7.7	8.1	8.2	8.5	8.9	8.8	8.7	8.4
	PLAČE IN DRUGI IZDATKI ZAPOSLENIM V DRŽAVNIH ORGANIH IN LOKAL. SKUPNOSTIH	3.0	3.2	3.3	3.2	3.2	3.3	3.4	3.4	3.5	3.4
	IZDATKI ZA BLAGO IN STORITVE V DRŽAVNIH ORGANIH IN LOKALNIH SKUPNOSTIH	3.4	3.0	3.1	3.3	3.6	3.7	3.9	3.7	3.6	3.6
	PLAČILA OBRESTI	1.2	1.2	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.6	1.6	1.4
	TEKOČI TRANSFERI	31.3	30.7	31.4	31.7	31.4	31.4	31.2	31.4	30.9	30.6
	SUBVENCJE	1.9	1.4	1.4	1.5	1.7	1.5	1.4	1.3	1.4	1.4
	TRANSFERI POSAMEZNIKOM IN GOSPODINJSTVOM	17.6	17.4	17.9	17.6	17.8	18.1	18.0	18.0	17.7	17.4
	TEKOČI TRANSFERI V JAVNE ZAVODE	11.4	11.5	11.8	11.7	10.9	10.9	11.1	11.3	11.0	10.8
	DRUGI TEKOČI TRANSFERI IN REZERVE	0.1	0.1	0.1	0.9	1.0	0.9	0.7	0.8	0.8	1.0
	INVESTICIJSKI ODHODKI - SKUPAJ	4.2	4.2	4.2	4.3	5.1	5.1	5.1	4.3	4.5	4.4
	INVESTICIJSKI ODHODKI	2.6	2.5	2.3	2.5	2.5	2.5	2.5	2.8	3.0	2.9
	INVESTICIJSKI TRANSFERI	1.6	1.7	1.8	1.8	2.5	2.5	2.5	1.5	1.5	1.5
III.	PRESEŽEK / PRIMANJKLJAJ (I. - II.)	0.0	0.3	-1.2	-0.8	-0.6	-1.4	-1.4	-3.0	-1.2	-0.9
	PRISPEVKI DELODAJALCEV ZA SOCIALNO VARNOST (SE V GLOBALNI BILANCI KONSOLIDIRAJO)	1.9	1.7	1.6	1.6	1.6	1.6	1.8	1.8	1.8	1.8

Vir podatkov: MF; za leto 2002 rebalans državnega proračuna, za leto 2003 predlog sprememb proračuna in za leto 2004 predlagani državni proračun; preračuni deležev glede na napoved BDP UMAR.

Tabela 13: Prebivalstvo in aktivnost

- v tisoč

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
								Napoved		
PREBIVALSTVO (v tisoč)	1987.5	1991.2	1986.8	1982.6	1985.6	1990.3	1992.0	1994.2	1994.6	1994.9
Del. sposobno prebival. (15-64 l.)	1377.2	1383.9	1385.3	1384.0	1388.1	1395.1	1397.0	1400.1	1402.8	1404.1
AKTIV. PREBIVAL. PO ANKETI	952	946	978	978	959	968	979	987	993	1000
Delovno aktivni po anketi	882	878	906	901	886	901	916	923	931	941
Brezposelni (po merilih ILO)	70	69	72	77	73	68	63	64	61	59
FORMALNO AKTIVNO PREBIV.	873.0	864.1	868.6	871.2	877.4	874.8	880.9	887.7	891.2	896.5
Formalno del. aktivne osebe	751.5	744.3	743.4	745.2	758.5	768.2	779.0	783.8	791.9	801.6
Osebe v delovnem razmerju *	642.0	634.7	651.2	652.5	671.0	683.0	694.8	697.7	704.0	711.9
Samozaposleni	109.6	109.6	92.2	92.7	87.5	85.1	84.2	86.1	87.8	89.7
Registrirani brezposelni **	121.5	119.8	125.2	126.1	119.0	106.6	101.9	103.9	99.3	94.9
NEFORMALNO DELOVNO AKTIVNI (ocena)	130.5	133.7	162.6	155.8	127.5	132.8	137.0	139.3	139.5	139.9
DELOVNO AKTIVNI v ekvivalentu polnega del. časa	824.7	816.7	812.5	812.6	822.6	831.8	836.8	838.5	844.3	851.9
KAZALCI TRGA DELA (v %)										
St. anketne aktivnosti (15-64 let)	68.0	66.7	68.7	68.8	67.7	67.8	68.3	68.8	69.1	69.5
moški	73.5	71.5	73.2	73.3	72.3	72.2	73.1	73.3	73.4	73.8
ženske	62.4	62.0	64.0	64.1	63.0	63.2	63.5	64.2	64.6	65.1
St. anketne aktivnosti (65 let in več)	7.0	6.6	8.3	9.4	8.1	8.3	8.2	8.1	8.0	7.9
St. anketne zaposlen. (15-64 l.)	62.9	61.9	63.5	63.3	62.5	62.9	63.9	64.2	64.7	65.3
moški	67.7	66.2	68.0	67.6	66.9	67.2	68.7	68.7	69.0	69.5
ženske	58.0	57.7	59.0	58.9	57.8	58.5	58.9	59.6	60.2	61.0
Stopnja anketne brezposelnosti	7.4	7.3	7.4	7.9	7.6	7.0	6.4	6.5	6.2	5.9
moški	7.7	7.5	7.1	7.7	7.3	6.8	5.9	6.0	5.8	5.6
ženske	7.0	7.0	7.6	8.1	7.9	7.3	7.0	7.0	6.6	6.2
St. registrirane brezposelnosti	13.9	13.9	14.4	14.5	13.6	12.2	11.6	11.7	11.0	10.5
moški	14.2	13.8	13.6	13.4	12.4	11.1	10.4	10.5	10.3	9.9
ženske	13.6	14.0	15.3	15.7	15.0	13.5	12.9	13.1	12.2	11.4
Struktura delovno aktivnih po anketi										
v agrarnem sektorju	10.4	10.1	12.7	11.4	10.2	9.9	10.3	9.4	9.2	8.9
v industriji in gradbeništvu	43.2	42.0	40.1	39.2	38.1	37.7	38.2	38.9	38.0	37.1
v storitvah	46.3	47.3	46.8	48.8	51.2	51.4	50.7	51.7	52.8	54.0
LETNE STOPNJE RASTI (v %)										
Del. aktiv. v ekv. pol. del. časa	1.0	-1.0	-0.5	0.0	1.2	1.1	0.6	0.2	0.7	0.9
Produktivnost dela	2.5	4.4	5.2	3.6	3.3	4.0	2.5	3.2	3.2	3.4
Delovno aktivni po anketi	3.6	-0.5	3.2	-0.6	-1.7	1.7	1.7	0.8	0.9	1.1
Formalno delovno aktivni	-0.1	-1.0	-0.1	0.2	1.8	1.3	1.4	0.6	1.0	1.2
Osebe v delovnem razmerju *	-0.8	-1.1	2.6	0.2	2.8	1.8	1.7	0.4	0.9	1.1
Registrirani brezposelni	-4.4	-1.4	4.5	0.7	-5.7	-10.4	-4.5	2.0	-4.4	-4.5
Aktivni po anketi	1.7	-0.6	3.4	0.0	-1.9	0.9	1.1	0.8	0.6	0.8
Delovno sposobno prebivalstvo	-0.1	0.5	0.1	-0.1	0.3	0.5	0.1	0.2	0.2	0.1
Prebivalstvo	-0.1	0.2	-0.2	-0.2	0.1	0.2	0.1	0.1	0.0	0.0
Prebival. v starosti 65 let in več	3.4	3.2	2.4	2.6	2.5	2.2	2.4	2.2	1.8	1.9

Viri: SURS, ZRSZ, preračuni, napovedi UMAR.

Opomba: * Do vključno leta 1996 brez podjetij z 1-2 zaposlenimi, do vključno leta 1998 brez zaposlenih v javnih delih, ** Pri tem se ni upoštevano preidentificiranje oseb, ki so prijavljene na enotah Zavoda RS za zaposlovanje zaradi uveljavljanja pravic po drugih zakonih in ne na podlagi zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, v posebno evidenco, kot jo zahteva 9. člen zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (UL št.67/2002), ker za upoštevanje tega preidentificiranja v naših projekcijah za letošnje leto se nimamo številčnih osnov.

Tabela 14: Tokovi aktivnega prebivalstva med letom

- V tisoč

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
								Napoved		
Prilivi v formalno aktivnost (neto)	1.7	-6.2	4.1	-2.8	12.2	-7.5	13.3	1.9	4.1	6.2
Priliv iz šol	25.7	25.6	25.4	25.1	22.7	26.5	25.8	27.3	26.3	26.5
od tega med brezposelne	22.1	21.1	17.9	18.6	19.6	20.5	21.9	21.2	18.7	17.3
Dodatno število del.dovoljenj za tujce	2.6	0.2	-2.9	-0.5	2.6	2.9	-8.8	0.7	0.1	1.2
Zaposleni, ki so izgubili delo	57.5	65.4	60.6	58.4	61.1	61.8	65.8	64.2	62.8	61.6
Registrirani brezposelni, ki so dobili delo	60.0	54.6	56.1	55.4	62.4	60.2	52.7	50.5	52.5	54.6
Upokojitve (-)	11.5	14.8	15.1	14.8	15.1	14.8	14.6	14.8	15.1	15.4
od teh: brezposelni	3.8	4.9	5.0	4.9	4.9	7.0	7.6	6.7	6.3	6.7
Umrli (-)	2.8	2.7	2.7	2.7	2.7	2.5	2.5	2.5	2.4	2.4
Drugi črtani iz evidence brezposelnih (-)	12.2	28.9	12.9	18.2	25.4	24.6	27.4	25.8	29.4	21.8
Drugi prilivi v formalno aktivnost (neto)	0.0	14.3	12.3	8.4	30.1	5.0	40.8	17.1	24.6	18.1
Izobrazbena sestava priliva iz šol (ocena, v %)										
- z nižjo izobrazbo ali manj	36.7	31.3	38.0	34.3	16.5	23.3	23.5	23.7	22.5	20.8
- s srednjo poklicno izobrazbo	23.4	24.2	21.8	19.5	19.9	23.3	22.2	19.6	19.1	17.3
- s srednjo splošno ali strok.izobrazbo	20.2	21.8	17.1	23.3	34.5	28.5	24.9	29.5	25.5	28.0
- redni diplomanti	19.7	22.6	23.0	23.0	29.1	24.9	29.5	27.2	32.8	34.0
AKTIVNO PREBIVALSTVO ob koncu leta										
Delovno aktivni	746.4	742.5	742.5	741.7	766.2	768.5	782.1	782.0	793.0	803.7
Registrirani brezposelni	126.8	124.5	128.6	126.6	114.3	104.6	104.3	106.3	99.4	94.9
Stopnja registrirane brezpos. ob koncu leta (%)	14.5	14.4	14.8	14.6	13.0	12.0	11.8	12.0	11.1	10.6

Vir podatkov: SURS, ZRSZ, ZPIZ, izračuni in napoved UMAR.

Tabela 15: Upokojenci ZPIZ Slovenije

- V tisoč

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
								Napoved		
UPOKOJENCI ZPIZ SLOVENIJE (II)	460.3	463.3	468.2	472.4	476.4	482.2	492.5	509.1	517.1	525.0
- starostne pokojnine	259.3	262.1	266.9	271.5	276.3	282.0	287.9	295.0	302.0	308.9
- invalidske pokojnine	96.1	96.9	97.4	97.5	97.4	97.8	97.7	97.6	97.5	97.4
- družinske + vdovske pokojnine	81.7	83.1	84.5	85.6	86.6	87.6	88.9	91.0	92.9	94.7
- kmečke pokojnine	17.7	15.8	14.1	12.5	11.1	9.7	8.6	7.4	6.4	5.6
- vojaške pokojnine	4.9	4.8	4.8	4.7	4.6	4.5	4.5	4.4	4.3	4.2
- državne pokojnine in akontacije	0.6	0.6	0.5	0.5	0.5	0.5	5.0	13.6	13.9	14.2
LETNE STOPNJE RASTI (v %)										
UPOKOJENCI ZPIZ SLOVENIJE (II)	0.5	0.7	1.1	0.9	0.9	1.2	2.1	3.4	1.6	1.5
- starostne pokojnine	0.8	1.1	1.8	1.7	1.8	2.1	2.1	2.5	2.4	2.3
- invalidske pokojnine	1.3	0.8	0.5	0.1	-0.1	0.4	-0.1	-0.1	-0.1	-0.1
- družinske + vdovske pokojnine	1.2	1.7	1.7	1.3	1.2	1.1	1.4	2.3	2.1	2.0
- kmečke pokojnine	-9.5	-10.6	-10.5	-11.4	-11.8	-11.9	-12.2	-13.3	-13.4	-13.5
- vojaške pokojnine	-1.1	-1.6	-1.1	-1.3	-1.9	-1.8	-2.0	-1.1	-2.0	-2.0
- državne pokojnine in akontacije	-8.9	-7.9	-6.3	-4.8	-6.6	4.6	891.8	174.2	2.1	2.0

Vir podatkov: ZPIZ, izračuni in napoved UMAR.

Tabela 16: Indikatorji mednarodne konkurenčnosti

- Letne stopnje rasti v %

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
							Ocena	Napoved	
Efektivni tečaj tolara¹									
Nominalno	-0.5	-9.7	-5.4	-2.6	-5.5	-8.1	-5.8	-3.0	-1.5
Realno ²	10.3	-2.8	0.7	3.9	-0.7	-2.1	-0.3	2.7	2.3
Stroški dela na enoto proizvoda - celotno gospodarstvo									
V SIT nominalno	13.7	6.4	6.4	5.1	5.6	7.4	10.1	7.0	4.7
V košari valut - relativno ⁵	11.1	-4.8	0.4	2.1	-1.1	-2.0	1.6	2.6	2.2
Stroški dela na enoto proizvoda v predelovalnih dejavnostih³									
V SIT nominalno	9.8	6.9	7.3	5.9	7.3	4.2	8.5	5.3	2.5
V košari valut ⁴	9.3	-3.5	1.5	3.1	1.4	-4.2	2.2	2.2	1.0
V košari valut - relativno ⁵	9.7	-5.3	4.6	4.2	0.8	-2.3	0.5	0.8	0.4
Komponente⁴									
Stroški dela na zaposlenega - realno ⁶	4.9	3.9	3.4	3.4	2.9	2.6	1.8	1.4	1.9
Čiste plače in drugi prejemki	6.8	7.7	4.3	3.1	2.5	1.9	0.8	0.9	1.7
Davčna obremenitev plač ⁷	-0.6	-2.6	-0.5	0.6	0.4	0.6	0.6	0.1	0.0
Produktivnost dela	8.4	6.7	4.5	5.4	1.8	7.2	1.7	3.6	4.9
Cene / devizni efektivni tečaj	12.9	-0.8	2.5	5.1	0.3	0.1	2.1	4.3	4.0

Vir podatkov: APP, BS, SURS, OECD, EC, preračuni UMAR.

Opombe:

¹ Rast vrednosti pomeni rasti vrednosti tolara in obratno,

² Merjen z relativnimi cenami živjenskih potrebščin,

³ Za podjetja in organizacije s 3 in več zaposlenimi,

⁴ Samo domači faktorji,

⁵ Glede na rast stroškov dela na enoto proizvoda 7 najpomembnejših OECD trgovinskih partneric,

⁶ Deflacionirano s cenami živjenskih potrebščin,

⁷ Razmerje bruto plače in prispevki delodajalcev / čiste plače.

Tabela 17a: Bruto investicije

- Tekoče cene v mio SIT

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Bruto investicije	518,603	598,353	699,970	832,740	1,037,311	1,121,650
Bruto investicije v osnovna sredstva	474,626	574,631	679,465	800,629	999,183	1,076,840
Opredmetena osnovna sredstva	463,356	559,814	656,187	773,386	957,133	1,035,101
Zgradbe in objekti	208,261	282,443	342,592	389,695	488,853	522,311
Stanovjske zgradbe	73,711	91,524	113,600	128,590	147,466	152,123
Druge zgradbe in objekti	134,550	190,919	228,992	261,105	341,387	370,188
Oprema in stroji	243,410	264,374	297,152	363,186	442,641	491,202
Transportna oprema	66,787	67,394	67,328	85,565	97,893	109,863
Osebna vozila	34,407	35,709	34,321	39,422	46,649	50,210
Druga transportna oprema	32,380	31,685	33,007	46,143	51,244	59,653
Druga oprema in stroji	176,623	196,980	229,824	277,621	344,748	381,339
Osnovna čreda in dolgoletni nasadi	4,489	3,711	4,103	4,377	6,178	4,200
Stroški transakcij obstoječih sredstev	7,196	9,286	12,340	16,128	19,460	17,387
Neopredmetena osnovna sredstva	10,794	14,273	22,476	25,410	39,046	38,924
Povprečje vrednosti neproizvedenih nefinančnih sredstev	476	544	802	1,833	3,004	2,815
Spremembe zalog	43,762	23,470	20,324	31,813	37,599	44,238
Dokončani proizvodi	11,700	5,858	-7,020	9,059	1,670	9,428
Nedokončana proizvodnja	4,714	8,583	3,892	8,458	8,029	11,770
Surovine in materiali	1,562	-6,515	6,796	-372	11,527	2,456
Trgovsko blago	25,785	15,544	16,656	14,668	16,373	20,584
Nabave minus prodaje vrednostnih predmetov in umetnin	215	252	181	298	529	572

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 17a: Bruto investicije

- Struktura v % (tekoče cene)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Bruto investicije	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Bruto investicije v osnovna sredstva	91.5	96.0	97.1	96.1	96.3	96.0
Opredmetena osnovna sredstva	89.3	93.6	93.7	92.9	92.3	92.3
Zgradbe in objekti	40.2	47.2	48.9	46.8	47.1	46.6
Stanovjske zgradbe	14.2	15.3	16.2	15.4	14.2	13.6
Druge zgradbe in objekti	25.9	31.9	32.7	31.4	32.9	33.0
Oprema in stroji	46.9	44.2	42.5	43.6	42.7	43.8
Transportna oprema	12.9	11.3	9.6	10.3	9.4	9.8
Osebna vozila	6.6	6.0	4.9	4.7	4.5	4.5
Druga transportna oprema	6.2	5.3	4.7	5.5	4.9	5.3
Druga oprema in stroji	34.1	32.9	32.8	33.3	33.2	34.0
Osnovna čreda in dolgoletni nasadi	0.9	0.6	0.6	0.5	0.6	0.4
Stroški transakcij obstoječih sredstev	1.4	1.6	1.8	1.9	1.9	1.6
Neopredmetena osnovna sredstva	2.1	2.4	3.2	3.1	3.8	3.5
Povprečje vrednosti neproizvedenih nefinančnih sredstev	0.1	0.1	0.1	0.2	0.3	0.3
Spremembe zalog	8.4	3.9	2.9	3.8	3.6	3.9
Dokončani proizvodi	2.3	1.0	-1.0	1.1	0.2	0.8
Nedokončana proizvodnja	0.9	1.4	0.6	1.0	0.8	1.0
Surovine in materiali	0.3	-1.1	1.0	0.0	1.1	0.2
Trgovsko blago	5.0	2.6	2.4	1.8	1.6	1.8
Nabave minus prodaje vrednostnih predmetov in umetnin	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1

Vir podatkov: SURS.

Tabela 17b: Bruto investicije

- Stalne cene, v mio SIT

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Bruto investicije	518,603	538,892	594,719	668,635	795,282	798,911
Bruto investicije v osnovna sredstva	474,626	516,828	576,673	642,087	764,422	766,172
Opredmetena osnovna sredstva	463,356	503,691	557,845	621,995	734,932	739,211
Zgradbe in objekti	208,261	249,226	277,181	289,371	340,734	335,649
Stanovjske zgradbe	73,711	80,511	90,524	94,404	102,236	99,511
Druge zgradbe in objekti	134,550	168,715	186,657	194,967	238,498	236,138
Oprema in stroji	243,410	242,956	267,492	317,565	376,580	389,892
Transportna oprema	66,787	63,455	60,653	75,802	83,027	87,367
Osebna vozila	34,407	32,111	29,835	33,623	37,985	38,657
Druga transportna oprema	32,380	31,344	30,818	42,179	45,042	48,710
Druga oprema in stroji	176,623	179,501	206,839	241,763	293,553	302,525
Osnovna čreda in dolgoletni nasadi	4,489	3,406	3,454	3,544	4,741	3,155
Stroški transakcij obstoječih sredstev	7,196	8,103	9,718	11,515	12,877	10,515
Neopredmetena osnovna sredstva	10,794	12,661	18,191	18,780	27,497	25,278
Povprečje vrednosti neproizvedenih nefinančnih sredstev	476	476	637	1,311	1,992	1,683
Spremembe zalog	43,762	21,837	17,890	26,309	30,458	32,340
Dokončani proizvodi	11,700	5,485	-6,194	7,523	1,358	7,003
Nedokončana proizvodnja	4,714	7,888	3,352	6,817	6,275	8,414
Surovine in materiali	1,562	-6,164	6,146	-326	9,537	1,757
Trgovsko blago	25,785	14,628	14,586	12,296	13,287	15,166
Nabave minus prodaje vrednostnih predmetov in umetnin	215	227	156	239	402	399

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 17b: Bruto investicije

- Letne spremembe obsega v %

	1996	1997	1998	1999	2000
Bruto investicije	3.9	10.4	12.4	18.9	0.5
Bruto investicije v osnovna sredstva	8.9	11.6	11.3	19.1	0.2
Opredmetena osnovna sredstva	8.7	10.8	11.5	18.2	0.6
Zgradbe in objekti	19.7	11.2	4.4	17.8	-1.5
Stanovnijske zgradbe	9.2	12.4	4.3	8.3	-2.7
Druge zgradbe in objekti	25.4	10.6	4.5	22.3	-1.0
Oprema in stroji	-0.2	10.1	18.7	18.6	3.5
Transportna oprema	-5.0	-4.4	25.0	9.5	5.2
Osebna vozila	-6.7	-7.1	12.7	13.0	1.8
Druga transportna oprema	-3.2	-1.7	36.9	6.8	8.1
Druga oprema in stroji	1.6	15.2	16.9	21.4	3.1
Osnovna čreda in dolgoletni nasadi	-24.1	1.4	2.6	33.8	-33.5
Stroški transakcij obstoječih sredstev	12.6	19.9	18.5	11.8	-18.3
Neopredmetena osnovna sredstva	17.3	43.7	3.2	46.4	-8.1
Povprečje vrednosti neproizvedenih nefinančnih sredstev	0.0	33.8	105.9	51.9	-15.5
Spremembe zalog ¹	0.9	0.7	1.1	1.2	1.2
Dokončani proizvodi	0.2	-0.3	0.3	0.1	0.3
Nedokončana proizvodnja	0.3	0.1	0.3	0.2	0.3
Surovine in materiali	-0.3	0.3	0.0	0.4	0.1
Trgovsko blago	0.6	0.6	0.5	0.5	0.6
Nabave minus prodaje vrednostnih predmetov in umetnin	5.6	-31.3	52.9	68.5	-0.7

Vir podatkov: SURS.

Opomba: ¹ Spremembe obsega v zalogah so prikazane v odstotku od BDP.

Viri:

APP (2002): Statistični podatki iz bilance stanja in bilance uspeha za leto 2001. Ljubljana

BS (2002a): Bilten, Banka Slovenije, različne številke

BS (2002b): Denarni pregled - mesečna informacija, Analitsko raziskovalni center - Banka Slovenije, različne številke

Consensus Forecast (2002). različne številke

DZS (2002). Priopćenja Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, različne številke

Damijan, Jože, Mark Knell, Boris Majcen & Matija Rojec (2002). Technology transfer and spillovers through FDI in transition countries: How important are horizontal and vertical spillovers? Institute for Economic Research. Mimeo. Ljubljana.

EC (2002a): European Economy, Economic Forecast, Spring 2002. DG for Economic and Financial Affairs, april

EC (2002b): Economic Forecasts for the Candidate Countries, Spring 2002, DG for Economic and Financial Affairs, april

EIU (2002) Country Commerce: Belgium. Economist Intelligence Unit, New York.

EUROSTAT (2002): News releases, različne številke

Hunya, Gabor & Jan Stankovsky. 2002. WIIW-WIFO Database: Foreign Direct Investment in Central and East European Countries and the Former Soviet Union. Wien: WIIW/WIFO.

IMF (2002a): IMF World Economic Outlook: Recessions and Recoveries. International Monetary Fund, Washington, september

IMF (2002b): IMF World Economic Outlook: Recessions and Recoveries. International Monetary Fund, Washington, april

IMF (2001): IMF World Economic Outlook. The Information Technology Revolution. International Monetary Fund, Washington, oktober

Jaklič, Andreja & Marjan Svetličič (2002). Enhanced Transition through Outward Internationalization: Outward FDI by Slovenian Firms. Aldershot: Ashgate. Forthcoming.

Mišković, S. (2002). Dolg ožje opredeljene države. Ljubljana, november, tipkopolis

Miljenović, Ž. (2002). Croatian Economic Forecast. Zagreb: Zagrebačka banka, različne številke.

Newton Holding (2001): Quarterly Watch. Autumn.

OECD (2002). Trends and Recent Development in Foreign Direct Investment. Paris: Directorate for Financial, Fiscal and Enterprise Affairs.

Penev, Slavica & Matija Rojec (2002). Inward and Outward Investment of Slovenia: Lessons for Countries of South East Europe. Blegrade/Ljubljana: Economic Institute Belgrade/Faculty of Social Sciences, University of Ljubljana. Mimeo.

UMAR (2002a): Poročilo o razvoju, Urad za makroekonomske analize in razvoj, Ljubljana, april

UMAR (2002b): Pomladansko poročilo 2002, Ljubljana, junij

UMAR (2001b): Slovenija v Evropski uniji, Strategija gospodarskega razvoja Slovenije. Urad za makroekonomske analize in razvoj, Ljubljana, julij.

UNCTAD (2002a). FDI downturn in 2001 touches almost all regions. UNCTAD Press Release TAD/INF/2850. Geneva.

UNCTAD (2002b). World Investment Report 2002. New York and Geneva: United Nations.

UNCTAD (2001). Estimated FDI flows in 2001 and the impact of the events in the United States. OECD Global Forum on International Investment. Mexico City, 26-27 November.

WIFO (2002). Economic Outlook for 2002 and 2003. Österreichisches Institut Für Wirtschaftsforschung, Dunaj.

WIIW (2002): The Vienna Monthly Report. The Vienna Institute for Comparative Economic Studies, Dunaj, različne številke.

Zakon o javnih financah (1999). Uradni list R Slovenije, št. 79/99, september